SATYANVESHANA TRUST
102, 2nd 'A' Cross,
Near N.E.T. School, Gavipuram Extn,
BANGALORE South - 560 019. Karnataka

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾನ್ತ ರತ್ನಮಾಲಾ
ದ್ವಿತೀಯರತ್ನವು. ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯು.

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಣೀತ

ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ

ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಧಿಕಾರಷ್ಷೋಡಶಃ 16
ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾಧಿಕಾರಸ್ಸಪ್ತದಶಃ 17
ಅಪರಾಧಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರೋಽಷ್ಟಾದಶಃ 18
19
20
21
22

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಖಾ ಸರ್ಕಲ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರು
ಸಿ. ಎಂ. ವಿಜಯರಾಘವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ

ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ
ಗಿರಿಜಾವಿಲಾಸ ಪ್ರೆಸ್
1934

ಕ್ರಯ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ

ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಅಥ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಧಿಕಾರಃ. ೧೬.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಾತ್ಸ್ವ ಬಹುಮತಿ ಪಾತ್ರೇಷು ನಿಯತಂ।
ಶ್ರಿಯಃಕಾನ್ತೋ ದೇವಸ್ಸಖಲು ವಿನಿಯುಙ್ಕ್ತೇ ಚಿದಚಿತೌ ॥

ಅವತಾರಿಕೆ. ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ "**ಕರಣತ್ರಯತ್ತಾಲುಮ್ ಕರ್ತ್ತವ್ಯಙ್ಗಳಿಲ್ ಪ್ರಧಾನಂ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲ್ ಎಲ್ಲೈನಿಲವಾಯ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಜ್ಞಾತಮಾನವಾಚಾರ್ಯಾದಿ ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್**" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮೂಲಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವದು ಈ ಚೇತನನು ಅಕಾರವಾಚ್ಯನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಶೇಷನು ಎಂಬ ಭಾವವು "**ಶೇಷಃಪರಾರ್ಥತ್ವಾತ್**" ಎಂಬ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ "**ಪರಗತಾತಿಶಯಾಧಾನೇಚ್ಛಯೋಪಾದೇಯತ್ವಮೇವ ಯಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಸ ಶೇಷಃ ಪರಶ್ಶೇಷೀ**" ಇತರನಲ್ಲಿ ಅವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಇಷ್ಟವನ್ನಂಗೀಕರಿಸುವದೇ ಯಾವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವೋ ಆತನೇ ಶೇಷನೆನಿಸುವನು, ಇತರನೇ ಶೇಷಿ ಎನಿಸುವನೆಂದು, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಶೇಷಶೇಷಿಭಾವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಶೇಷಶೇಷಿಭಾವವು ಚೇತನನಿಗೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಅನನ್ಯಾರ್ಹಶೇಷತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇನೆ ಸಲ್ಲುವದಾದರೆ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೂ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೂ ಶೇಷನಾಗಿರುವ ಭಾವವು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ?

ಯಥಾಲೋಕಾಮ್ನಾಯಂ ಯತಿಪತಿಮುಖ್ಯೈ ರಾಹಿತಧಿಯಾಂ ।
ತತೋ ನಃ ಕೈಙ್ಕರ್ಯನ್ತದಭಿಮತ ಪರ್ಯಂತಮಭವತ್ ॥೩೬॥

ಅಂತಹ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವುದು ಹೇಗೆ ಉಪಪನ್ನವು ? ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪನ್ನವೆಂದು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೆ ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಂಕಾ ಗಳಿಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯದವರೆಗೂ ಅನ್ವಯವೆಂಬುವ ಭಾವವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪ ಡುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಥ - **ಶ್ರಿಯಃಕಾನ್ತಃ** - ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಡುವಂಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಪತಿಯಾದ. **ಸಃ** - ಆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಎಂಬರ್ಥವು; **ಹೇಗೆ** ಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದರೆ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, **ದೇವಃ** - ಲೀಲಾಪರ ನಾದ ನಾರಾಯಣನು, **ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ವಾಮಿತ್ವಾತ್**-ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವವರಿಂದ, **ಚಿದಚಿತೌ** - ಚೇತನಾಚೇತನಗಳನ್ನು, **ಸ್ವಬಹುಮತಿಪಾತ್ರೇಷು**-ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮಾನವಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಭಾಗ ವತರುಗಳಲ್ಲಿ, **ನಿಯತಂ** - ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಯಮೇನ ಇರತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ, **ವಿನಿ ಯುಙ್ಕ್ತೇಖಲು** - ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾನಷ್ಟೇ, ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿವರಿವಿಗೆ ಈ ಚಿದ ಚಿತ್ತುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತವೋ, ಅದುವರೆಗೂ ಆತನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿರುವ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೂ ಶೇಷಭೂತವೇ ಎಂಬುವದು ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವೆಂಬ ಭಾವವು, ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರೇನೋ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ? ಎಂದರೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವರಾಗಿ ಲೋಕವನ್ನೂ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಯತಿ ರಾಜರನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವ ನಮಗೆ, ಶೇಷಿಗೆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದಿಂದಅಭಿಮತ ಕೈಂಕ ರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವದೇ ಶೇಷಭಾವಕ್ಕೆ ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಭಾಗವತ ಶೇಷ ತ್ವವು ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲೇ ಪರ್ಯವಸಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಥಾ ಲೋಕಾಮ್ನಾಯಂ - ಲೋಕವನ್ನೂ ವೇದವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿ **ಯತಿಪತಿಮುಖ್ಯೈಃ** - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಪ್ರಭೃತಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಗಳಾದ, **ಅಹಿತಧಿಯಾಂ** - ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, **ನಃ** - ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಕೃತಕೃತ್ಯರೆನಿಸಿ, ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ನಮಗೆ, **ತತಃ** - ಭಗವಂತನಿಂದ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಕಿಂಕರನೆಂದು ಆಜ್ಞಪ್ತರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಂ** - ಭಗ

ವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವು, ತದಭಿಮತಪರ್ಯಂತಂ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದ ಭಾಗವತರ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, **ಅಭವತ್** - ಆಯಿತು. ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವು ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಪರ್ಯನ್ತವಾದುದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ತಾತ್ಪರ್ಯ.—ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಇರುವವರಿಂದ ಆತನು ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡಿಸುವನೆಂದೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಮಸ್ತ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೂ ಆತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತವು ಆತನು ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಆತನ ಸ್ವತ್ತಾಗಿ ಪರತನ್ತ್ರರಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು. ಆತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟರಾದವರು ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮರು. ಅಂತವರಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಸಗುವದೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮತವಾದುದೆಂದೂ, ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವರೆಗೂ ಅನ್ವಯನೆಂದು ಈ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವು. ಈ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯದ ಕಾಷ್ಠಾ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲೈ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂಶವು. ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮತರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾಗುವದರಿಂದ, ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ **ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಧಿಕಾರನೆಂದು** ಹೆಸರು.

ಶ್ರಿಯಃಕಾಂತೋ ದೇವಃ, ನಿತ್ಯೈವೈಷಾ ಜಗನ್ಮಾತಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಶ್ರೀರನಪಾಯಿನೀ'' ಎಂದೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೇನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಇರುವದರಿಂದ, ಈ ಲೋಕದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಯಮನಲಯಾದಿ ಜಗತ್ತಿನ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಂಟೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, **ಶ್ರಿಯಃಕಾಂತೋ ದೇವಃ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. **ದೇವಃ** ಎಂದರೆ ಕ್ರೀಡಾಪರನು, ಶ್ರಿಯಃಕಾಂತನಾದುದರಿಂದಲೇ ಕ್ರೀಡಾಪರನೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದೇ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರವರು ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ವೇದಾಂತದೀಪದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. **ಶ್ರದ್ಧಯಾ ದೇವೋ ದೇದವತ್ವಮಶ್ನುತೇ"** "ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೇನೇ ಲೀಲಾಸಕ್ತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿನಿಯಮನಾದಿ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸುವನು" ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವು **ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.** ಆದುದರಿಂದಲೇ **ಚಿದಚಿತಾ** - ಚೇತನಾಚೇತನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವನು. ಇವೆರಡೂ ಅತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾದುವಾಗಿ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ

"ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇರಿತಾರಂ ಚ ಮತ್ವಾ" ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಭೋಕ್ತಾವಾದ ಚೇತನನಿಗೂ ಭೋಗ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಚೇತನ ನಕ್ಕೂ ಆತನು **ಪ್ರೇರಿತಾ** - ನಿಯಾಮಕನು. ಹೀಗೆ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಿಯಮಿಸಲು ಈತನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವೂ ಆವಶ್ಯಕ ವೆಂದು **"ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ವಾಮಿತ್ವಾತ್"** ಎಂಬುವದರಿಂದ ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ತನಗೆ ಪರಾಧೀನರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬಲ್ಲನು. ಒಬ್ಬನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿಯೇನೋ ಇರಬಹುದು ಆದರೆ ತನ್ನ ವಸ್ತುವಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನಿಯ ಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಆತನಿಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ **"ಸ್ವಂ"** ಸ್ವತ್ತಾಗಿ, ಸರ್ವೇ ಶ್ವರನು ಎಲ್ಲಾ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಚೇತನರೂ ಆತನ ಸ್ವತ್ತು, ಆತನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ; **"ಸ್ವತ್ವಮಾತ್ಮನಿ ಸಂಜಾತಂ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಂ"** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವಿರ ಬಹುದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿಯಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ಅದನ್ನು ವಾಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದುದರಿಂದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿ ಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಿಯಮಿಸಲು ಸ್ವಾತಂ ತ್ರ್ಯವೂ, ಸ್ವಾಮಿತ್ವವೂ ಎರಡೂ ಆವಶ್ಯಕವು.

ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಇರುವದರಿಂದ, ತನಗೆ ತುಂಬಾ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವ ಜ್ಞಾನಿ ಗಳಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ಈ ಚೇತನಾಚೇತನವು ಶೇಷಭೂತರಾಗಿರ ತಕ್ಕೆಂದು ನಿಯಮಿಸಲು ಶಕ್ತನಷ್ಟೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸವೆಂಬುವದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳು ವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಆತನಿಗೆ ಈ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಗಳು **ಬಹುಮತಿಪಾತ್ರಗಳು.** (೧) **"ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಂ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯರು. (೨) **"ಅಹಂ ಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನಃ"** ಎಂದು ತಾನೇ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಧೀನನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ, ತನಗೆ ದಾಸಭೂತರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿ ರುವ ಹಾಗೆ ನಿಯಮಿಸಲಾರನೋ ? ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ಆ ಮುನಿವರ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ :—

"ಇಮೌ ಸ್ಮ ಮುನಿಶಾರ್ದೂಲ ಕಿಂಕರೌ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೌ ।
ಆಜ್ಞಾಪಯ ಯಥೇಷ್ಟಂ ವೈ ಶಾಸನಂ ಕರವಾವ ಕಿಂ॥" ರಾ. ಬಾ.

ಮುನಿಶಾರ್ದೂಲ - ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಭಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿಯೇ, ಆದುದರಿಂದಲೇ, **ಇಮೌಸ್ಮಕಿಂಕರೌ** - ಅಂತವರು ನನಗೆ ದಾಸಭೂತ ರಾಗಿರುವದು ಹಾಗಿರಲಿ ತಾನೇ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರಿಗೆ ಕಿಂಕರರು. "**ಭಕ್ತಿ ಕ್ರೀತೋಜನಾರ್ದನಃ** - ಜನಾರ್ದನನು ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಕ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಿಂಕರನು, **ಸಮುಪಸ್ಥಿತೌ** - ಭಕ್ತನನ್ನಗಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕೂಡಾ ಇರಲಾರನು, ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತನು ತನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡು ಬರುವ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವು, ತಾನೇ ಅವರುಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರುಗಳ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವನು ; ಗಜೇಂದ್ರ, ಧ್ರುವ, ಪ್ರಹ್ಲಾದರು ಈತನಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರಲಿಲ್ಲವು. ಅವರುಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಓಡಿಹೋಗಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಅವರುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. **ಆಜ್ಞಾಪಯ** - ತಾನು ಅವರನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಆ ಭಕ್ತರುಗಳ **ಪ್ರಾರ್ಥನೆ** ಯನ್ನೇ ತನಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು ; **ಯಥೇಷ್ಟಂವೈ** - ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನು ಸಾರ ಆ ಭಕ್ತರು ನಡೆಯುವದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅವರ **ಇಷ್ಟಾ**ನುಸಾರ ತಾನು **ನಡೆ** ಯುವನು, **ಶಾಸನಂಕರವಾವಕಿಂ** - ಭಕ್ತನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುವನು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿರು ವಾಗ, ಅಂಥಾವರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ದಾಸಭೂತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಶೇಷಭೂತರಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಿಯಮಿಸುವದೂ ಯುಕ್ತವಾದುದಷ್ಟೇ. **ಇದು** ನ್ಯಾಯವಾದ ವಿಷಯವೇ ಎಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಖಲು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋ** ಗವು. ಹಾಗೆ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೆ ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ **ಅವರಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯ** ಗಳನ್ನೆಸಗುವಹಾಗೆ ನಿಯಮಿಸಿರುವದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಲೋಕರೀತಿಯಾಗಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರರೀತಿಯಾಗಿಯೂ, **ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ**ರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನರೀತಿಯಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯದವ ರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :— **ಯಥಾಲೋಕಾ ನ್ಯಾಯಂ** - ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜರುಗಳು ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರುಗಳನ್ನೂ, ತಮಗುಚಿತ ವಾದ ಆಭರಣ ಬಿರುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ಸಹ ತಮಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯ ರಾದ ಶಿಷ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಹ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಹಾಗೆ ನಿಯಮಿಸುವದನ್ನು

ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯಂ ಕಥಂ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಪರ್ಯನ್ತಂ?

ಇಜ್ಜ್ಯ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತೈ ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯಪರ್ಯಂತವಾಗ

ಕಂಡಿರುವೆವು. ಹಾಗೆಯೇ "ದೇವ ಮಿವಾಚಾರ್ಯಮುಪಾಸೀತ", "ಯಸ್ಯ ದೇವೇ ಪರಾಭಕ್ತಿರ್ಯಥಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ" "ಆಚಾರ್ಯದೇವೋ ಭವ",

"ಮಮ ಮದ್ಭಕ್ತ ಭಕ್ತೇಷು ಪ್ರೀತಿರಭ್ಯಧಿಕಾ ಭವೇತ್ ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮದ್ಭಕ್ತಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಪೂಜನೀಯಾ ವಿಶೇಷತಃ"

ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿವಾಕ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಯಥಾಮ್ನಾಯಂ" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರುಗಳನುಷ್ಠಾನಕ್ರಮವೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು, ಯತಿರಾಜರೂ, ಅವರಾಚಾರ್ಯರಾದ ಯಾಮುನಾದಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಯತಿರಾಜ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪ್ರಣತಾರ್ತಿಹರಾದಿಗಳೂ, ಇವರುಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. ಶೇಷತ್ವಲಕ್ಷಣವು "ಪರಗತಾತಿಶಯಾಧಾನೇಚ್ಛಯಾ ಉಪಾದೇಯತ್ವಮೇವ ಯಸ್ಯಸ್ವರೂಪಂ ಸಶೇಷಃ ಪರಶ್ಶೇಷಿ" ಎಂದು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಕಿಂಕರನವೃತ್ತಿಯಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಇಲ್ಲದೆಹೋದರೆ ಶೇಷಿಗೆ ಅತಿಶಯವು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶೇಷತ್ವ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೇನೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ತತಃ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಗವಂತನು ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಶೇಷಭೂತವಾದುವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿರುವದರಿಂದ ನಮಗೆ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವು ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯತಮವಾದುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ "ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಾರ್ಚನಂ ಭಗವತಃ ಪೂಜಾವಿಧೇರುತ್ತಮಂ" ಭಾಗವತ ಪೂಜೆಯು ಭಗವತ್ಪೂಜೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವು ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಪರ್ಯನ್ತವೆಂಬುವದು ಹೇಗೆ?

ಇಜ್ಜ್ಯ - ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತೈ

ಚೊಲ್ಲುಗೈಕ್ಕಡಿಯೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ ? "ಪರಗತಾತಿಶಯಾಧಾನೇಚ್ಛಯಾ ಉಪಾದೇಯತ್ವಮೇವ ಯಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಸಶೇಷಃ, ಪರಶ್ಶೇಷೀ" ಎನ್ರು ವೇದಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹತ್ತಿಲೆ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಪಡಿಯೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೈಪ್ಪತ್ತ ಶೇಷಭೂತನಾನವಿನ್ ಅತಿಶಯಾಧಾನಂ ಪಣ್ಣ ಪ್ರಾಪ್ತನ್.

ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು, ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯಪರ್ಯಂತವಾಗ - ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಪರ್ಯಂತವಾದುದೆಂದು, ಶೊಲ್ಲುಗೈಕ್ಕು - ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಅಡಿಎನ್ರೆನ್ನಿಲ್ - ಕಾರಣವೇನು ಎಂದರೆ ? ಇಲ್ಲಿ ಶಙ್ಕಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ;—ಚೇತನನೇನೋ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನು ಹೌದು ; ಆ ಶೇಷತ್ವವು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯರೂಪ ವಾದುದು ; ಇಷ್ಟೇ ವಿನಾ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ತೋರಿ ಬರುವದಿಲ್ಲವು ; ಹೀಗಿರುವಾಗ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಹೇಗೆ ? ಎಂಬುವದು ಶಙ್ಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಶಙ್ಕಾವಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರಾಗಿ, ಶೇಷತ್ವಕ್ಕೆ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನವೆಂದುಪದೇಶಿಸುವವರಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ವೇದಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ ಶೇಷತ್ವ ಲಕ್ಷಣ ವನ್ನು ಮೊದಲು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

"**ಪರಗತ** - ಇತರನನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಇಲ್ಲಿ ಇತರನು **ಶೇಷಿಯು**, ಆತ ನನ್ನು ಹೊಂದಿದ, **ಅತಿಶಯ** - ಅತಿಶಯವನ್ನು, ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು, **ಆಧಾನೇಚ್ಛಯಾ** - ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ, **ಉಪಾದೇಯತ್ವಮೇವ** - ಸ್ವೀಕರಿಸೋಣವೇ, **ಯಸ್ಯಸ್ವರೂಪಂ** – ಯಾವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವೋ, **ಸ ಶೇಷಃ**- ಅವನೀಗ ಶೇಷಭೂತನೆನಿಸುವನು, **ಪರಶ್ಶೇಷೀ** - ಆ ಇತರನಾದವರೋ ಶೇಷಿ ಎಂದೆನಿಸುವನು" **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ವೇದಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ** ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ದಲ್ಲಿ, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಪಡಿಯೇ** - ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ, **ಸರ್ವೇಶ್ವರನೈಪತ್ತ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು, **ಶೇಷಭೂತನಾನವಿನ್** – ಶೇಷ ಭೂತನಾದ ಈ ಚೇತನನು **ಅತಿಶಯಾಧಾನಂ** - ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು ವದು, **ಪ್ರಾಪ್ತನ್** - ಯೋಗ್ಯವು, ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇತರನಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಹೀಗೆ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟುಮಾಡು ವದೇ ತನಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದೇ ಯಾವನಿಗೆ ಸ್ವರೂ ಪವೋ, ಅವನು ಶೇಷನೆಂದೂ, ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಶೇಷಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ವೇದಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆದರೆ ಯಾರೆಂಬುವದು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು ವೇದಾರ್ಥ

ಆನಾಲ್ ಜೀವನುಕ್ಕು ಪರನ್ನೈಪ್ಪತ್ತ ಶಕ್ಯಮಾನ ವತಿಶಯು ಮೇದೆನುಂ ಪಾರ್ತ್ತ ಇಡತ್ತಿಲ್, ಶರೀರತ್ವಾದಿ ಮುಖತ್ತಾಲೆ ಯತಿಶಯಾಧಾನ್ನ ಪಣ್ಣುಗೈಯಿಲ ವನುಕ್ಕು ಮಚಿತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಪೊದುವಾಯಿರುನ್ನದು

ಚೇತನಾತಿಶಯಾಧಾನೇ ಅಚೇತನಾದ್ವಿಶೇಷಃ

ಇವರ್ ಶೇಷಿಕ್ಕು ವಿಶೇಷಿತ್ತು ಪ್ಪಣ್ಣುಮ್ ಅತಿಶಯಮ್ ಚೈತನ್ಯಮುಖ

ಆನಾಲ್ - ಹೀಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನಂತರ, **ಜೀವನುಕ್ಕು** - (ಜಾತ್ಯೇಕ ವಚನವು,) ಜೀವಾತ್ಮರುಗಳಿಗೆ, **ಪರನ್ನೈಪ್ಪತ್ತ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, **ಶಕ್ಯಮಾನವತಿಶಯುಮ್** - ಹೇಳಬಹುದಾದ ಅತಿಶಯವು, **ಏದೆನ್ರು ಪಾರ್ತ್ತ ಇಡತ್ತಿಲ್** - ಯಾವುದೆಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **ಶರೀರತ್ವಾದಿಮುಖತ್ತಾಲೆ** - ಶರೀರವಾಗಿರುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣದಿಂದ, **ಅತಿಶಯಾಧಾನಂ ಪಣ್ಣುಗೈ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು ವಿಕೆಯು, **ಇವನುಕ್ಕು** - ಈ ಜೀವಕೋಟಿಗೂ, **ಅಚಿತ್ತುಕ್ಕುಮ್** - ಅಚಿದ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸಹ, **ಪೊದುವಾಯ್ ಇರನ್ನದು** - ಸಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. "ತತ್ಸರ್ವಂ ವೈಹರೇಸ್ತನುಃ", "ಎಲ್ಲಾ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶರೀರವು" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಹೀಗೆ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣರೂಪವಲ್ಲಿ ಈ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೂ ಶರೀರಗಳಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಜಡನಲ್ಲದೆ ಚೈತನ್ಯವಿರುವನಾದುದರಿಂದ ಈತನು ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಶೇಷ ಉಂಟೋ? ಇಲ್ಲವೇ ಜಡವಾದ ಅಚಿದ್ದ್ರವ್ಯವು ಹೇಗೆ ಅತಿಶಯುವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇನೋ ? ಎಂದರೆ ಈತನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅತಿಶಯುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಈಶ್ವರನ ಲೀಲಾರಸ ಭೋಗರಸೋತ್ಪಾದನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಭೂತನಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಚೇತನನುಂಟುಮಾಡುವ ಅತಿಶಯವು ಅಚೇನಕ್ಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದು.

ಇವರ್-ಮನುಷ್ಯನಾದ ಈಜೀವಾತ್ಮನು, **ಶೇಷಿಗೆ**, **ವಿಶೇಷಿತ್ತು** - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ತ್ತಾಲೆ ಯಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್. ಅದಿಲಿವರ್ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಮಾಗ ವರ್ತ್ತಿಕ್ಕುಂ ಪೋದು ಶಾಸಿತಾವಾಯ್ ದಂಡಧರನಾನ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಲೀಲಾರಸ ಮಾತ್ರತ್ತೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ ಅಮ್ಮುಖತ್ತಾಲೆ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾನ್.

ಎಂದರೆ ಅಚೇತನವು ಉಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ, **ಪಣ್ಣುಮ್ ಅತಿಶಯುಮ್** - ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅತಿಶಯವು, **ಚೈತನ್ಯಮುಖತ್ತಾಲೇಯಾ ಯಿರುಕ್ಕುಮ್** - ಚೈತನ್ಯಮೂಲಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ ಇವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಚೇತನನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಸಾ ಧಾರಣವಾದ ವಿಷಯವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೀಗೆ ಚೈತನ್ಯಮೂಲಕ ಅತಿಶಯಾ ಧಾಯಕತ್ವವು ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದಕರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಆಗ ಇಷ್ಟಾನು ಸಾರ ವರ್ತಿಸುವ ನಾಸ್ತಿಕನಿಗೆ ಅಚಿತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಶೇಷತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲೀಲಾರಸಜನಕವಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾನಪ್ರಾಪ್ತವಾಗ ಬಹುದಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪ ಅತಿಶಯಾಧಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶೇಷತ್ವ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದರಿಂದ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದೀತು. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಅತಿಶಯಾಧಾನವು ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧರಲ್ಲದ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಶೇಷತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಭೇದದಿಂದ ಈ ಅತಿಶಯಾಧಾನವು ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸು ತ್ತಾರೆ.

ಅದಿಲ್ - ಹಾಗೆ ಚೈತನ್ಯಮೂಲಕ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ, **ಇವರ್** - ಈ ಚೇತನನು, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧನಾಗಿ, ಎಂದರೆ ಅಧರ್ಮದಿಂದ **ವರ್ತ್ತಿಕ್ಕುಂಪೋದು** - ನಡೆಯುವಾಗ, **ಶಾಸಿತಾವಾಯ್** ಅಂತಹ ಅಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಿ, **ದಂಡಧರನಾನ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು** - ದಂಡ ವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಈಶ್ವರನಿಗೆ, **ಲೀಲಾರಸಮಾತ್ರತ್ತೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ** - ಲೀಲಾ ರಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಂಟುಮಾಡಿ, **ಅಮ್ಮುಖತ್ತಾಲೆ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕ ನಾನ್** - ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದು.

“ಪಾಪಕೃತ್ಪಾಪಮಶ್ನುತೇ” (ಶ್ರೀ ರಾಮ   ) ಪಾಪಮಾಡಿ ದವನು ಪಾಪಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನಾಗಿ ಶಾಸಿತಾವಾದ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸ ಲ್ಪಡುವನು ಹೀಗೆ ಪಾಪಫಲಾನುಭವಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಚೇತನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸು

ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣಮಾಗ ವರ್ತಿಕ್ಕುಂಪೋದು (೧) "ಶುಭೇತ್ಯಸೌತು ಷ್ಯತಿ ದುಷ್ಕೃತೇತು ನ ತುಷ್ಯತೇಽಸೌ ಪರಮಶ್ಶರೀರೀ" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಸಂತೋಷತ್ತೈ ಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ ಅವನುಡೈಯ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಗುಣಙ್ಗಳ್ ಕುಮರಿರಾದಪಡಿ, ಅಮ್ಮುಖತ್ತಾಲೆ "ಉದಾರಾಸ್ಸರ್ವ ಏವೈತೇ" ಎನ್ರುವರ್ ತಾನೇ ಕೊಣ್ಡಾಡುಮ್ಪಡಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕ ನಾವರ್.

ವದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಲೀಲೆಯು. ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಲೀಲೆಯೇ, ಹೀಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತನೆಇದ್ದರೆ, ಆ ರೀತಿ ಅತಿಶಯ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣಮಾಗ ವರ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಪೋದು - ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ನಡೆಯುವಾಗ, "**ಶುಭೇತು** - ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಸುಕೃತವಾಗಿ ಮಂಗಳವಾದುದಾಗಿದ್ದರೆ, **ಪರಮಶ್ಶರೀರೀ** - ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸರ್ವ ಶರೀರಕನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ. **ಅಸೌ** - ಈ ಕೃಷ್ಣನು, **ತುಷ್ಯತಿ** - ಸಂತೋಷಿಸುವನು, **ದುಷ್ಕೃತೇತು, ಅಸೌ** - ಈತನು, **ನತುಷ್ಯತೇ** - ಸಂತೋಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು," **ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ**- ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಈಶ್ವರನುಕ್ಕುಸಂತೋಷತ್ತೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕಿ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಆತನ **ಔದಾರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ** ಗುಣಗಳು, **ಮೊದಲಾದ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸೌಲಭ್ಯ **ಸೌಶೀಲ್ಯ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾರುಣ** ಗುಣಗಳು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು, **ಕುಮರ್** ಎಂದರೆ ಭರ್ತೃವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಿಕೆಯು, ಆದುದರಿಂದ **ಕುಮರಿರಾದಪಡಿ** ಎಂದರೆ ಆ ಗುಣಗಳಿಗೆ **ಯೋಗ್ಯನಾದ** ಸ್ವಾಮಿಯು ಇಲ್ಲದಿರೋಣ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಆ ಗುಣಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಹಾಗೆ **ಅಮ್ಮುಖತ್ತಾಲೆ** - ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ, "**ಉದಾರಾಸ್ಸರ್ವ ಏವೈತೇ**" "ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಉದಾರಿಗಳೇ" **ಎನ್ರು** - ಎಂಬಹಾಗಿ, **ತಾನೇ ಕೊಣ್ಡಾಡುಮ್ಪಡಿ** - ತಾನೇ ಹೊಗಳುವಹಾಗೆ, **ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾಮ್**- ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನಾಗಬಹುದು. "**ಶುಭೇತ್ವಸೌ**" ಎಂಬುವದು ಉತ್ತರಾರ್ಧವು, ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು "**ಮತ್ಸ್ಯೋಯಥಾ ಸ್ರೋತ ಇವಾಭಿಪಾತೀ ತಥಾಕೃತಂ ಪೂರ್ವಮುಪೈತಿಕರ್ಮ**" ಎಂಬುವದು "ಮತ್ಸ್ಯವು

---

(೧) ಶಾಂತಿ. ೧೯೯.೨೫

ಪ್ರವಾಹದ ನೀರಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಚೇತನನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತರೂಪಕರ್ಮವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು," ಎಂಬುವದು ಇದರರ್ಥವು. ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಂತೋಷಿಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗಿ ಈತನಿಗೆ ಸುಖಾವಾಪ್ತಿಯುಂಟು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಾಚರಣೆಯಾದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಂತೋಷಿಸನು, "ಆಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ ಮಮದ್ರೋಹೀ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವದರಿಂದ ದುಃಖಭಾಕ್ಕಾಗುವನು. "ಶುಭೇತ್ವಸೌತುಷ್ಯತಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಸೌ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನೆಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿಯಾರೋ ಎಂದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಪರಮಶರೀರಿ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸಂತೋಷಪಡುವವನು ಮತ್ತು ಪಡದವನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಶರೀರಿಯೇ ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ವೈದಿಕ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗುವರು ಸರ್ವೇಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆತನ ಉದಾರಾದಿ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಉದಾರರೆಂದು ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—

"ಉದಾರಾಸ್ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಮ್ ।
ಸ್ಥಿತಸ್ಸಹಿ ಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂಗತಿಂ ॥"

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೇನೆಂದರೆ:- ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಭಕ್ತರು ತನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವರೆಂದೂ ಅವರು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವನು, ಹೊಸದಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವನು, ಜೀವಾತ್ಮೋಪಾಸಕನು, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರೋಪಾಸಕನು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೂ, ಆತನೇ ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನೆಂದುಪದೇಶಿಸಿ ಅನಂತರ ಇವರು ನಾಲ್ಕು ಜನರೂ ತುಂಬಾ ಉದಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸುವರು, ಆದುದರಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಯಾರು ತನ್ನಿಂದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವನ್ನಾಗಲಿ ಪಡೆಯುವರೋ ಅವರು ತನಗೆ ಹೀಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರಾದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿದವರಾಗಿ ತಾನು ಭಾವಿಸುವನು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದವರೋ ತನಗಧೀನವಾದ ಆತ್ಮಧಾರಣೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು. ಅದೇನು ಹಾಗೆ, ಎಂದರೆ, ಈ ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ವಿನಾ ಆತ್ಮಧಾರಣೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ

ಅಪ್ಪಡಿಯೇ ನಿತ್ಯರುಮ್, ಮುಕ್ತರುಮ್ ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿತ್ತು ಪಣ್ಣುಗಿರ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಙ್ಗಳಾಲೆ (೧) "ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸನಾಥ ಜೀವಿತಃ" ಎನ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಭೋಗವಿಶೇಷತ್ತೈಯುತ್ಪಾದಿತ್ತು ಅನ್ಮುಖತ್ತಾಲೆ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರಾವರ್ಗಳ್.

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನು, ಆದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನಗೂ ಆತ್ಮಧಾರಣವು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು". ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡಿ ಅಂತವರು ತನಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಆನಂತರ ನಿತ್ಯರು, ಮುಕ್ತರುಗಳು, ಪ್ರಪನ್ನರು, ಇವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಎಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಹೇಗೆ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರೆಂಬುವದು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕತ್ವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಈಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವದು; ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಪರಮ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕವು; ಹಾಗೆಯೇ, ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡುವ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿರುವದರಿಂದ, ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಭೋಗ್ಯಭೂತವಾದವುಗಳೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಪ್ಪಡಿಯೇ - ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ, ನಿತ್ಯರೂ, ಮುಕ್ತರೂ ಈಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ, **ಪಣ್ಣುಗಿರ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಙ್ಗಳಾಲೇ** - ಮಾಡುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, "**ಸನಾಥಜೀವಿತಃ** - ನಾಥನೊಂದಿಗಿರುವದರಿಂದ ನನ್ನ ದೀನದೆಸೆಯು ಕಳೆದು ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನಾಗಿ, **ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ** ನಿನಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥಕರ್ತೃತ್ವ, ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವ, ಅಂತಹ ಭೋಕ್ತೃತ್ವ ಮುಂತಾದ ಯಾವದೊಂದೂ ಭ್ರಮ ಇಲ್ಲದಹಾಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವೆನು; ಎಂದರೆ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವದೇ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವು ಎಂಬ ಭಾವವು." **ಎನ್ಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಭೋಗವಿಶೇಷತ್ತೈ** - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೋಗರಸವನ್ನು, **ಉತ್ಪಾ**

---

(೧) ಸ್ತೋತ್ರ. ೪೬.

ದಿತ್ಸು - ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಅನುಸ್ಮೃತಶ್ರಾತೆ - ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರಾಸರಗಳ್ - ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರಾಗುವರು. ಬದ್ಧನು ತನ್ನ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ ಅಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಲೀಲಾರಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾಗುವನೆಂದೂ, ಆತನು ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ ಕರುಣೆ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಗುಣೋತ್ತಂಭಕನಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು; ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರಾದರೋ, ತಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರ ರಹಿತವಾದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ, ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ ಭೋಗರಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರಾಗುವರು. ಈ ಭಾವವು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ :—

"ಭವನ್ತಮೇವಾನುಚರ ನ್ನಿರಂತರಂ
ಪ್ರಶಾನ್ತ ನಿಶ್ಶೇಷ ಮನೋರಥಾಂತರಃ ।
ಕದಾಹ ಮೈಕಾನ್ತಿಕ ನಿತ್ಯಕಿಂಕರಃ
ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸನಾಥಜೀವಿತಃ ॥"

"ಐಹಿಕ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೂ **ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ** ತ್ಯಜಿಸಿ, ದಾಸಭೂತನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸದಾ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಮಗೆ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಂದಿಗೋ ? ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಭವಂತಮೇವ** - ಇತರರನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಪಕನಾಗಿಯೂ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸರ್ವಾಕಾರ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ, **ನಿರಂತರಂ** - ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡದ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ, **ಅನುಚರನ್** - ಆಯಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಸರಿಸಿರುವವನಾಗಿ, **ಪ್ರಶಾನ್ತ ನಿಶ್ಶೇಷ ಮನೋರಥಾಂತರಃ** - ಇಂತಹ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಹೊಂದಿದ ಸಮಸ್ತವಾದ ಇತರ ಮನೋರಥಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ, **ಐಕಾನ್ತಿಕ ನಿತ್ಯಕಿಂಕರಃ** - ನಿನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಸಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಲ್ಲದೆ ಸದಾ ನಿನಗೇನೇ ದಾಸಭೂತನಾಗಿ, **ಅಹಂ** - ನಾನು, **ಕದಾ** - ಯಾವಾಗ, **ಸನಾಥಜೀವಿತಃ** - ಇದುವರೆವಿಗೂ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸದಿದ್ದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ದೈನ್ಯವನ್ನು, ಈಗ ನಾಥನುಳ್ಳವನೆಂದು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ತೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, **ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ** - ನಿರುಪಾಧಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಮೂಲಕ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವೆನೋ ?" ಎಂಬುದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಇಪ್ಪ್ರಕಾರಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖತ್ತಾಲೆ ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈಯರಿನ್ದು ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಪಣ್ಣುಗಿರ ಕೃತಕೃತ್ಯನುಕ್ಕುಮ್ ಸಮಾನಮ್

ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಸ್ಯ ಭಗವದತ್ಯಂತಾಭಿಮತತ್ವಂ

ಇವರ್ಗಳಿಲ್ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಙ್ಗಳಾಲೆ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಲೀಲಾರಸ

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಸಹ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಇಪ್ಪ್ರಕಾರಂ** - ಹೀಗೆ ಭೋಗವಿಶೇಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾಗಿರುವನು, **ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖತ್ತಾಲೆ** - ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈಯರಿನ್ದು** - ಈಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಎಂದರೆ ಆತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಗಳಾದ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಪಣ್ಣುಗಿರ** - ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ- **ಕೃತಕೃತ್ಯನುಕ್ಕು** - ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿರುವ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ, **ಸಮಾನಮ್** ಸಮಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸಗುವದರಿಂದ ಸರ್ವ ಕರಾರಾಧ್ಯನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವದರಿಂದ, ಆ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಭೋಗ್ಯಭೂತವಾದುವಾಗುವದರಿಂದ ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನೂ ಕೂಡ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳಹಾಗೆ ವಿಶೇಷ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾಗುವನೆಂಬ ಭಾವವು.

ಬದ್ಧನು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಲ್ಲದ ಪ್ರವರ್ತನೆಯುಳ್ಳವನಾದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಲೀಲಾರಸೋತ್ಪಾದಕನಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನಾಗುವನೆಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಶ್ಲಾಘಿಸಲ್ಪಡುವನಾಗಿ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕನೆಂದೂ, ನಿತ್ಯರೂ ಮುಕ್ತರೂ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪರಮ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಅವರುಗಳೂ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರಾಗುವರೆಂದೂ, ಭರನ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಕೃತಕೃತ್ಯರು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಭೋಗ್ಯಗಳಾಗುವದರಿಂದ ಅವರೂ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು

ಹೀಗೆ ನಾನಾವಿಧ ಅತಿಶಯಾಧಾನ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಯಾವ

ಮಾತ್ರತ್ತೈ ಉಣ್ಡಾಕ್ಕುಮ್ಪೋದು ತನಕ್ಕು ಅನರ್ಥಪರ್ಯವಸಿತಮಾಯಿ

ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :— **ಇವತ್ತಿಲ್** - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕತ್ವಭೇದಗಳಲ್ಲಿ, **ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಙ್ಙಳಾಲೆ** - ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ, **ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ, **ಲೀಲಾರಸಮಾತ್ರತ್ತೈ** - ಲೀಲಾರಸಮಾತ್ರವನ್ನೇ, ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಭೋಗ್ಯಭೂತವಾದವುಗಳಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು, **ಉಣ್ಡಾಕ್ಕುಮ್ಪೋದು** - ಉಂಟುಮಾಡುವಾಗ, **ತನಕ್ಕು ಅನರ್ಥಪರ್ಯವಸಿತಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್** - ತನಗೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಹೀನಜನ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಅನರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥಾದ್ದಾಗುವದು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಾಚರಣೆಯು ತನಗೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಭಿಮತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ **ಆಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ ಮಮದ್ರೋಹೀ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೆಂಬ ಭಾವವು. ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಈತನು ಮಾಡುವದು ಭೋಗ್ಯಭೂತವಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾದುದಾಗಿ, ತನಗೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾಭಿಮತಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :— **ಬದ್ಧದಶೈಯಿಲ್** - ಬದ್ಧದೆಶೆಯಲ್ಲಿ, **ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲುಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ, **ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲ್** - ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, **ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ತಾಲುಮ್** - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲೂ, **ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈ ಕಣ್ಡು** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, **ತದನುರೂಪಮಾಗ ವರ್ತಿಕ್ಕುಮ್ಪೋದು** - ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಾಗ, **ಈಶ್ವರನುಡೈಯ ಲೀಲಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ತುಡನೆ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಲೀಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯೋಜನದೊಂದಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭೋಗವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಆನುಷಙ್ಗಿಕಮಾಗ** - ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿಯೇ, **ತನಕ್ಕುಮ್** - ತನಗೂ, **ಸ್ವಾಭಿಮತ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಣ್ಡಾಮ್** - ತನಗಭಿಮತವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಬದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವಿರುವದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದು ; ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ

ರುಕ್ಕುಮ್. ಬದ್ಧದಶೈಯಿಲ್ ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲುಮ್, ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ತಾಲುಮ್ ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈಕ್ಕಣ್ಡು, ತದನುರೂಪಮಾಗ ವರ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಪೋದು, ಈಶ್ವರನುಡೈಯ ಲೀಲಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ತುಡನೆ ಆನುಷಙ್ಗಿಕಮಾಗತ್ತನಕ್ಕುಮ್ ಸ್ವಾಭಿಮತ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಣ್ಡಾಮ್. ಆನ ಪಿನ್ಬು ಚೇತನನಾನವಿರ್ಱ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಗವೊರು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪಣ್ಣುಮ್‌ಪೋದು, ತನ್ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಮಾನುಷಙ್ಗಿಕ

ದರೋ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಆಗ ಈತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲೇ ಪರಮಾತ್ಮಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬದ್ಧದಶೈಯಿಲ್ ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲುಮ್ ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತ್ತಾಲುಮ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹೀಗೆ ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರ ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಆತನಿಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಲೀಲಾರಸ ಭೋಗರಸಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವಗಳಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದಾತನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಇಂತಹ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೂ ತನಗೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಆತನಿಗೆ ಲೀಲಾರಸ ಭೋಗರಸಗಳುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವು. ತನಗಾದರೋ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಯು.

ಈ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯು ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯದವರೆಗೂ ಹೇಗೆ? ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ್ಯವು ಹೇಗೆ? ಎಂಬುವದನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜಸೇವಕನು ರಾಜನಿಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಾಡಿದರೆ ರಾಜನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, ರಾಜಸೇವಕನು ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಸಗಿದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪರಮಭೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನ ಕೈಂಕರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಪರಮಭೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆನಪಿನ್ಬು - ಹೀಗಾದನಂತರ, ಹೇಗಾದನಂತರವೆಂದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣ್ಯವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಯಾವಾಗ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳದ್ದಾಯಿತೋ ಆಗ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಚೇತನನಾನವಿರ್ಱ** - ಚೇತನನಾದ ಈತನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, **ಒರುಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪಣ್ಣುಮ್‌ಪೋದು** - ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು

ಮಾಗನಾಗಿಲುಮ್ ಪುಗಿರವೇಣ್ಡಿಯುತ್ತಾಲ್ ಅದುವರುಮ್ಪೋದು ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಶೇಷಮುಡಿಯದಾಗ ವರವೇಣ್ಡುಗೈಯಾಲ್ ಅದಕ್ಕಾಗ ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈ ಆರಾಯ್ನ್ದ ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಮ್ ಅವನುಕ್ಕು ಸರ್ವತ್ತಿಲುಮ್ ಅಭಿಮತಮಾಯಿರುನ್ದದು.

ಇಪ್ಪರ್ಥ (ತ್ತೈ) ತ್ತಿಲ್ (೧) "ಆರಾಧನಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣೋರಾರಾಧನಂ ಪರಂ । ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದೀಯಾರಾಧನಂ

ಮಾಡುವಾಗ, ತಕ್ಕ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಮ್ - ತನಗೆ ಶ್ರೇಯೋರೂಪವಾದುದೂ, ಆನುಷಙ್ಗಿಕಮಾಗಿಲುಮ್ - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾದರೂ, ಪುಗಿರವೇಣ್ಡಿಯುತ್ತಾಲ್ - ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದುವರುಂಪೋದು - ಅದು ಬರುವಾಗ, ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಶೇಷಮುಡಿಯದಾಗ ವರವೇಣ್ಡುಗೈಯಾಲೆ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಶೇಷಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಅದು ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಬೇಕಾದುದರಿಂದ. ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ತೈ - ಈ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು, ಆರಾಯ್ನ್ದವಿಡತ್ತಿಲ್ -ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯವು, ಅತನುಕ್ಕು ಸರ್ವತ್ತಿಲುಮ್ ಅಭಿಮತಮಾಯಿರುನ್ದದು - ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲೂ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಸಮಸ್ತ ಅಭಿಮತವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಪೆಯನ್ನು ತೋರಿದವನಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನು ಮಾಡುವ ಸರ್ವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಧರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಈಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದುದಾದರೆ, ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದ ಭಾಗವತರ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಿಶೇಷಾಭಿಮತವಾದುದು ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹಾಗೆ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮತವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟೋ ಎಂದರೆ ಉಂಟು ಎಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವ್ವರ್ಥತ್ತಿಲ್ - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಆರಾಯ್ನ್ದಾಲ್ ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯವು (೧) "ಸರ್ವೇಷಾಂ ಆರಾಧ

---

(೧) ಪಾದ್ಮೋತ್ತರ ೨೯-೮೧.

ಪರಮ್ । (೨) "ಮಮ ಮದ್ಭಕ್ತ ಭಕ್ತೇಷು ಪ್ರೀತಿರಭ್ಯಧಿಕಾ ಭವೇತ್। ತಸ್ಮಾನ್ಮದ್ಭಕ್ತಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಪೂಜನೀಯಾ ವಿಶೇಷತಃ॥" (೩) ಮದ್ಭಕ್ತ ಜನವಾತ್ಸಲ್ಯಂ ಪೂಜಾಯಾಂಚಾನುಮೋದನಂ । ಮತ್ಕಥಾಶ್ರವಣೇ

ನಾನಾಂ - ಸಮಸ್ತವಾದ ಆರಾಧನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, **ವಿಷ್ಣೋಃ** - ಶ್ರೀ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ, **ಆರಾಧನಂಪರಂ** - ಆರಾಧನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. **ತಸ್ಮಾತ್** - ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಗಿಂತಲೂ, **ಪರಂ** - ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, **ತದೀಯಾರಾಧನಂ** - ಆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಮಹಾಭಾಗವತರ ಆರಾಧನವು, **ಪರತರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ** - ಶ್ರೇಷ್ಠತರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಮಸ್ತ ಆರಾಧನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣ್ವಾರಾಧನವು ಪರವಾದುದಾದರೆ, ಭಾಗವತಾರಾಧನವು ಪರತರವಾದುದು ಅದಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಭಾವವು. (೨) **ಮದ್ಭಕ್ತಭಕ್ತೇಷು** - ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ, **ಮಮಪ್ರೀತಿಃ** - ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯು, **ಅಭ್ಯಧಿಕಾ ಭವೇತ್** - ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾದುದಾಗುವದು. **ತಸ್ಮಾತ್** - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, **ಮದ್ಭಕ್ತಭಕ್ತಾಶ್ಚ** - ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತರುಗಳೂ ಕೂಡ, **ವಿಶೇಷತಃ** - ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, **ಪೂಜನೀಯಾಃ** - ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಹಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರ ಭಕ್ತರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅಂತವರ ವಿಶೇಷಾರಾಧನೆಯಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತುಂಬಾ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಾಗವತರ ಭಕ್ತರ ಕೈಂಕರ್ಯವು ವಿಶೇಷವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವದು ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಂದಿನ ಮೂರನೇ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

---

(೧) ಗರುಡಪುರಾಣ ೨೧೯.೬-೯ (೨) ಭಾರ. ಆ. ೫೨ ೧೦೬-೨೩

ಭಕ್ತಿಸ್ಸ್ವರ ನೇತ್ರಾಂಗ ವಿಕ್ರಿಯಾ। ಸ್ವಯಮಾರಾಧನೇ ಯತ್ನೋ ಮಮಾರ್ಥೇ ಡಂಭವರ್ಜನಂ। ಮಮಾನುಸ್ಮರಣಂ ನಿತ್ಯಂ ಯಚ್ಚ ಮಾಂ ನೋಪಜೀವತಿ। ಭಕ್ತಿರಷ್ಟವಿಧಾಹ್ಯೇಷಾ ಯಸ್ಮಿನ್ಮ್ಲೇಚ್ಛೇಪಿ ವರ್ತತೇ। ಸವಿಪ್ರೇನ್ದ್ರೋ ಮುನಿಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಯತಿ ಸ್ಸಚ ಪಣ್ಡಿತಃ। ತಸ್ಮೈ ದೇಯಂ ತತೋಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸ ಚ ಪೂಜ್ಯೋಯಥಾಹ್ಯಹಮ್."

---

(೩) (೧). **ಮದ್ಭಕ್ತಜನವಾತ್ಸಲ್ಯಂ** - ನನ್ನ ಭಕ್ತ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವೂ, (೨) **ಪೂಜಾಯಾಂ ಚಾನುಮೋದನಂ** - ಇತರರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೂ, ಅಥವಾ ನನ್ನ ಭಕ್ತಜನರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೂ, ಇಲ್ಲಿ **ಪೂಜಾಯಾಂಚ** ಎಂದು **ಚ** ಕಾರವಿರುವದರಿಂದ, ಮದ್ಭಕ್ತಜನಪೂಜೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. (೩) **ಮತ್ಕಥಾಶ್ರವಣೇಭಕ್ತಿಃ** - ನನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚೇಷ್ಟಿತಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೂ, (೪) **ಸ್ವರನೇತ್ರಾಂಗ ವಿಕ್ರಿಯಾ** - ಸ್ವರ, ಕಣ್ಣು, ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವೂ, ಸ್ವರವಿಕಾರವು ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯು, ನೇತ್ರವಿಕಾರವು ಆನಂದಭಾಷ್ಪಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರೋಣವು, ಅಂಗವಿಕಾರವು ರೋಮಾಂಚವನ್ನು ಹೊಂದಿರೋಣವು, **ಗಾತ್ರ್ಯಸ್ಸರೋಮೋದ್ಗಮೈಃ ಕಂಠೇನಸ್ವರಗದ್ಗದೇನ ನಯನೇ ನೋದ್ಗೀರ್ಣಭಾಷ್ಪಾಂಬುನಾ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಚರಣಾರವಿಂದಯುಗಳವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, (೫) **ಸ್ವಯಂ** - ತಾನೇ **ಆರಾಧನೇಯತ್ನಃ** - ನನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವೂ, (೬) **ಮಮಾರ್ಥೇ** - ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ, **ಡಂಭವರ್ಜನಂ** - ಡಂಭವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವದೂ, (೭) **ನಿತ್ಯಂ** ಮಮಾನುಸ್ಮರಣಂ - ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ ಅಥವಾ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸೋಣವೂ, ಧ್ಯಾನಮಾಡೋಣವೂ, (೮) **ಮಾಂ** - ನನ್ನನ್ನು, **ನೋಪಜೀವತಿ** - ಮೋಕ್ಷೇತರ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಚಿಸದಿರೋಣವೂ, **ಯತ್** - ಯಾವದೋ, **ತತ್** - ಅದು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗೆ **ಅಷ್ಟವಿಧಾ** - ಎಂಟುವಿಧ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ, **ಭಕ್ತಿಃ** - ಭಕ್ತಿಯು, **ಯಸ್ಮಿನ್ಮ್ಲೇಚ್ಛೇಪಿ** - ಯಾವ ಮ್ಲೇಚ್ಛನಲ್ಲಿಯಾದರೂ, **ವರ್ತತೇ** - ಇದ್ದದ್ದೇಯಾದರೆ, **ಸಃ** - ಅವನೂ ಕೂಡ, **ವಿಪ್ರೇನ್ದ್ರಃ** - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಸಮಾನನು, **ಮುನಿಃ** - ಮನನಶೀಲನು, **ಶ್ರೀಮಾನ್** - ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು, **ಸಃ ಯತಿಃ** - ಅವನೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಸನ್ಯಾಸಿಯು, **ಸ ಚ ಪಂಡಿತಃ** - ಅವ

(೪) "ಅನನ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತಾ ಯೇ ಮದ್ಭಕ್ತ ಜನಪ್ರಿಯಾಃ।
ಮಾಮೇವ ಶರಣಂಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತೇ ಮದ್ಭಕ್ತಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ।",

ನೇನೇ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಪಂಡಿತನು, **ತಸ್ಮೈದೇಯಂ** - ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು, ಯಾವದನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ ದ್ರವ್ಯದಾನಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು, **ತತೋಗ್ರಾಹ್ಯಂ** - ಅವನಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಅವನಿಂದ ದ್ರವ್ಯ ಪರಿಗ್ರಹ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವು ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾದಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಆತನಿಂದ ಹೊಂದಲೂ ಕೂಡ ಆತನು ಅನರ್ಹನಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಶಯವೇನಾದರೂ ಇದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಣಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆತನಿಂದ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವಿದುರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ನೀತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನೇ ವಿನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ತನಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಾನುಪದೇಶಿಸದೆ ಸನತ್ಸುಜಾತರಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನು. **ಯಥಾಹ್ಯಹಂ** - ನಾನು ಹೇಗೆ, **ಪೂಜ್ಯಃ** - ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನೋ, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆ, **ಸ ಚ** - ಅವನೂ ಕೂಡ, **ಪೂಜ್ಯಃ** - ಪೂಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನು. ಇಲ್ಲಿ "**ಮದ್ಭಕ್ತಜನವಾತ್ಸಲ್ಯಂ ಪೂಜಾಯಾಂ ಚಾನುಮೋದನಂ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಅವರ ಪೂಜೆಯೂ **ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು** ಆ ಭಾಗವತನು ನೀಚವರ್ಣನಾದರೂ ತುಂಬಾ ಮಾನನೀಯನೆಂದೂ **ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು**. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಳ್ವಾರುಗಳಲ್ಲೇ ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣದವರಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳ ಅಂಶಾವತಾರಿಗಳಾಗಿ ಪರಮ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರುಗಳನ್ನು ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹನೀಯರು ಸೇರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೪) ತನ್ನ ಭಕ್ತರು ಯಾರೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—**ಯೇ ಅನನ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತಾಃ** - ಯಾರು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಭಕ್ತರಲ್ಲವೋ, **ಯೇ** - ಯಾರು, **ಮದ್ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯಾಃ** - ನಮ್ಮ ಭಕ್ತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರೋ, **ಯೇ** - ಯಾರು, **ಮಾಮೇವ** - ನನ್ನನ್ನೇ, **ಶರಣಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ** - ಶರಣು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಯೋ, **ತೇ** - ಅವರು, **ಮದ್ಭಕ್ತಾಃ** - ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಂದು, **ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ** - ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಮದ್ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯರೂ ಕೂಡ ಮದ್ಭಕ್ತರೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದು

(೫) "ತಸ್ಯ ಯಜ್ಞವರಾಹಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರಮಿತತೇಜಸಃ । ಪ್ರಣಾಮಂ ಯೇಽಪಿ ಕುರ್ವನ್ತಿ ತೇಷಾಮಪಿ ನಮೋನಮಃ ।",

(೬) ತದಾಶ್ರಯಸ್ಯಾಶ್ರಯಣಾತ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಚ ತಸ್ಯಚ । ಸಂಸೇವ

ದೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ; ಮತ್ತು ಇತರ ದೇವತಾರಾಧನವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಹುಮಾನಿಸುವರಾಗಿಯೂ, ಇರುವವರೇ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರೇವಿನಾ ಇತರರಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

(೫) **ತಸ್ಯ** - ಆ ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, **ಯಜ್ಞವರಾಹಸ್ಯ** - ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀ ವರಾಹಾವತಾರಿಯಾದ, **ಅಮಿತತೇಜಸಃ** - ಅಪರಿಮಿತವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ, **ವಿಷ್ಣೋಃ** - ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ, **ಯೇಽಪಿ** - ಯಾರಾದರೆ **ಪ್ರಣಾಮಂಕುರ್ವನ್ತಿ** - ನಮಸ್ಕರಿಸುವರೋ, **ತೇಷಾಮಪಿ** - ಅಂತಹ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೂ ಕೂಡ, **ನಮೋನಮಃ** - ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಹಾಗೆ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರೂ ಕೂಡ ಪೂಜಾರ್ಹರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀ ವರಾಹಾವತಾರಿಯ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವೆಲ್ಲಾ ಯಜ್ಞಮಯ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದುಂಟಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಈ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನುಪಪಾದಿಸುತ್ತದೆ :—(ವಿ. ಪು. ೧. ೪. ೩೨)

"ಪಾದೇಷು ವೇದಾಸ್ತವಯೂಪ ದಂಷ್ಟ್ರ
ದಂತೇಷುಯಜ್ಞಾಶ್ಚಿತಯಶ್ಚ ವಕ್ತ್ರೇ ।
ಹುತಾಶ ಜಿಹ್ವೋಽಸಿ ತನೂರುಹಾಣಿ
ದರ್ಭಾಃಪ್ರಭೋ ಯಜ್ಞಪುಮಾಂಸ್ತ್ವಮೇವ "॥

"ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು, ಕೋರೆದಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೂಪಸ್ತಂಭವು, ದಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಗಳು, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಚಯನಯಜ್ಞಭೇದಗಳು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು, ಕೂದಲುಗಳು ದರ್ಭೆಗಳು, ಆದುದರಿಂದ ಓ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನೀನೇ ಯಜ್ಞಪುರುಷನು" ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರೀ ಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

(೬) "ತದಾಶ್ರಯಸ್ಯ - ಭಗವಂತನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವವರನ್ನು. **ಆಶ್ರಯಣಾತ್** - ಆಶ್ರಯಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು **ತಸ್ಯ ಚ** - ಹಾಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನನ್ನು, **ಸಂಸೇವನಾತ್** - ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು **ತಸ್ಯಚ** - ಸೇವಿಸಿದವನನ್ನು, **ಸಂಸೇವನಾತ್** - ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ, **ತಸ್ಯಚ** - ಹಾಗೆಯೇ, ಅಂತಹ ಭಾಗವತನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಭಾಗವತ ಸೇವೆಯ **ಸಂಸೇವನಾತ್** -

ನಾನ್ನರಾಲೋಕೇ ಪೂಯನ್ತೇ ಸರ್ವಪಾತಕ್ಕೈಃ।" ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಙ್ಗಳೈ ಯಾರಾಯ್‌ನ್ದಾಲ್, ರಾಜಕುಮಾರೋಪಲಾಳನಮ್ಪೋಲೆ, ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಭಗವಾನುಕ್ಕು ಅಭಿಮತಮಾ ಯಿರುಕ್ಕೈಯಾಲ್ ಶೇಷಭೂತನಾನವಿವ‌ರ್ ಶೆಯ್ಯುಮ್ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರಙ್ಗಳಿಲ್ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಪ್ರಧಾನಮಾಯಿತ್ತು.

ಸೇವಿಸುವದರಿಂದಲೂ, **ಲೋಕೇ** - ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, **ನರಾಃ** - ಮನುಷ್ಯರು **ಸರ್ವಪಾತಕ್ಕೈಃ** - ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ, **ಪೂಯನ್ತೇ** - ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಭಾಗವತನೂ, ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಾಗವತನೂ, ಈತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಾಗವತನೂ, ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರುಗಳು "ತೇ ಪುನನ್ತ್ಯುರುಕಾಲೇನ ದರ್ಶನಾದೇವ ಸಾಧವಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವರು ಎಂಬ ಭಾವವು", **ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಙ್ಗಳೈ** - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು, **ಆರಾಯನ್ದಾಲ್** - ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದುದಾದರೆ, **ರಾಜಕುಮಾರೋಪಲಾಳನಮ್ಪೋಲೆ** - ರಾಜಕುಮಾರನ ಲಾಲನೆಯು ಹೇಗೆ ರಾಜನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದುದೋ ಹಾಗೆಯೇ, **ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯಂ** - ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, ಭಗವಂತನಿಗೆ **ಅಭಿಮತಮಾಯಿರುಕ್ಕೈಯಾಲೇ** - ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾಗಿರುವದರಿಂದ, **ಶೇಷಭೂತನಾನವಿವರ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಾಸಭೂತನಾದ ಇವನು, **ಶೆಯ್ಯುಮ್** - ಮಾಡುವ, **ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರಙ್ಗಳಿಲ್** - ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, **ಪ್ರಧಾನ ಮಾಯಿತ್ತು** - ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ದಾಸಭೂತನಾದ ಚೇತನನು ಮಾಡುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮತವಾದುದಾಗಿ, ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಆಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದರಿಂದ, ನಾವು ಮಾಡುವ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳೂ ಭಾಗವತಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಆದಿತ್ಯಾಗ್ನಿಗಳ ಆರಾಧನವಾಗಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ತದಾತ್ಮಕ ಭಗವದಾರಾಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅಭಿಮತವಾದವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ತದಾತ್ಮಕ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯತಮವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಗವದನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷಭೂತನಾದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಇತರರನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿದರೆ, ಆ ಅನನ್ಯಾರ್ಹಶೇಷತ್ವಕ್ಕೆ

ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಸ್ಯ ಭಗವದಾರಾಧನತ್ವ ಕಥನಮ್.

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ ತತ್ವವಿತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಸರಿಣಿಯೈ ಪಾರ್ತ್ತಾಲ್ (೧) ಯೇ ಯಜನ್ತಿ ಪಿತೄನ್ ದೇವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಸಹುತಾಶನಾನ್ । ಸರ್ವಭೂತಾನ್ತರಾತ್ಮಾನಂ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಯಜನ್ತಿ ತೇ ।" ಇತ್ಯಾದಿಗಳ್ಪಡಿಯೇ ಈಶ್ವರನ್ ಭಾಗವತ ಶರೀರ (ಕ) ನಾಯ್ಕೊಣ್ಡು ಆರಾಧನಾಮ್.

ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯದಿಂದ ತದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಭಗವತಾರಾಧನವೇ.

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಶೇಷತ್ವ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **ತತ್ವವಿತ್ತುಕ್ಕು** - ಶಾಸ್ತ್ರಯಾಥಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ, ಇದಕ್ಕೆ **"ಆರಾಧ್ಯನಾಮ್"**, ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯವು, **ಪ್ರಮಾಣಸರಿಣಿಯೈಪಾರ್ತ್ತಾಲ್** - ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಿವೇಚನಮಾಡಿ ನೋಡಿದುದಾದರೆ, "**ಯೇ**-ಯಾರು, **ಪಿತೄನ್** - ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, **ದೇವಾನ್** - ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, **ಸಹುತಾಶನಾನ್** - ಅಗ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ, **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್** - ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಎಂಬರ್ಥವು, **ಯಜನ್ತಿ** - ಯಜ್ಞಯಾಗ, ಜಪ, ಹೋಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ, **ತೇ** - ಅವರೆಲ್ಲರೂ, **ಸರ್ವಭೂತಾನ್ತರಾತ್ಮಾನಂ** - ಸರ್ವ ಚೇತನರಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ, **ವಿಷ್ಣುಮೇವ** - ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ, **ಯಜನ್ತಿ** - ಹಾಗೆ ಆರಾಧಿಸುವರು", **ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ಪಡಿಯೇ** - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಈಶ್ವರನ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, **ಭಾಗವತ**

---

(೧) ಭಾರ. ಶಾನ್ತಿ. ೩೫೫-೨೪

ಶರೀರನಾಯ್ ಕ್ಕೊಣ್ಡು - ಭಾಗವತನನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನಾಗಿ ಆರಾಧ್ಯನಾವ್ - ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗುವನು. ಪ್ರಮಾಣರೀತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಭಾಗವತರು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ತಚ್ಛರೀರಕನಾಗಿ ತದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವನು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ "ಯೇ ಯಜನ್ತಿ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದರು. (ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಕುಂಭಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ

ಯೇ ಯಜನ್ತಿ ಪಿತೄನ್ದೇವಾನ್ ಗುರೂಂಶ್ಚೈವಾತಿಥೀಂ ಸ್ತಥಾ ।
ಗಾಂಶ್ಚೈವ ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಿತರಂ ಮಾತರಂ ತಥಾ ।
ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಯಜನ್ತಿ ತೇ ॥"

ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಹರ್ಷಿವಾಕ್ಯಗಳು ಹಿಂದಿನವರ ಪಾಠಕ್ಕೂ ಈಗಿನ ಪಾಠಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇನೂ ಈ ಎರಡು ಪಾಠಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವಿದ್ದರೂ, ಹೀಗೆ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಇತರರು ತಮ್ಮ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸುವದು ಶೋಚನೀಯವಾದುವು.) ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ,

"ಯೋಯೋ ಯಾಂಯಾಂ ತನುಂಭಕ್ತಶ್ಶ್ರದ್ಧಯಾರ್ಚಿತು ಮಿಚ್ಛತಿ।
ತಸತಸ್ಯಾಚಲಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಾಮೇವ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಂ॥" (೭.೨೧)

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಈ ಮೇಲಿನಭಿಪ್ರಾಯವೇ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅಗ್ನಿಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಹೋಮಾರ್ಚನೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ತೃಪ್ತನಾಗುವನೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತದಲ್ಲೂ,

"ನಹ್ಯಗ್ನಿಮುಖತೋಯಂ ವೈ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಯಜ್ಞಭುಕ್
ಇಜ್ಯೇತಹವಿಷಾರಾಜನ್ ಯಥಾ ವಿಪ್ರಮುಖೇ ಹುತೈಃ (೭ ೧೪.೧೮)

ವಿಪ್ರಮುಖಾರಾಧನದಿಂದ ಸರ್ವಯಜ್ಞಭೋಕ್ತಾವಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರೀತನಾಗುವಷ್ಟು ಅಗ್ನಿಮುಖಾರಾಧನದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ,

"ಯೇಽಪ್ಯನ್ಯದೇವತಾಭಕ್ತಾಃ ಯಜನ್ತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಾಃ ।
ತೇಽಪಿ ಮಾಮೇವ ಕೌನ್ತೇಯ ಯಜನ್ತ್ಯವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕಂ
ಅಹಂಹಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪ್ರಭುರೇವಚ ।
ನತುಮಾಮಭಿಜಾನಂತಿ ತತ್ವೇನಾತಶ್ಚ್ಯವನ್ತಿ ತೇ" ಎಂದರೆ,

ಯಾರು ಅನ್ಯದೇವತಾಭಕ್ತರಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವರೋ, ಅವರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುವರು ; ಆದರೆ ವಿಧಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಆರಾ

(೧)"**ಸ ಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ**" ಎಜ್ಙರಪಡಿಯೇ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರೀತಿಪರತಂತ್ರನಾನ ಪ್ರಕಾರಿಯಿನುಡೈಯ ನಿನವೈಪ್ಪಾರ್ತ್ತಾಲ್।

ಧಿಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನೇ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಅವುಗಳ ಫಲಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಭೋಕ್ತೃ, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಜನರು ನನ್ನ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರಾಗಿ ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರಫಲಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿರುವನಲ್ಲ, ಭಾಗವತಾರಾಧನೆಯೂ ಕೂಡ, **ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳ**ಲ್ಪಟ್ಟ ಆರಾಧನೆಗಳ ಹಾಗೋ? ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಆದು, ಅನ್ಯದೇವತೆಯೇಪರದೇವತೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಆರಾಧನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಭಾಗವತಾರಾಧನೆಯಾದರೋ ಆತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದವರ ಆರಾಧನೆಯಾದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದುದಾಗಿ ಆದರಿಂದಾತನು ತುಂಬಾ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

"**ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ।**
ಪ್ರಿಯೋಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋತ್ಯರ್ಥಮಹಂ ಸ ಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ॥"

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾಶ್ಲೋಕವು. **ತೇಷಾಂ** - ಆ ನಾಲ್ಕುಜನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು, **ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ** - ಸಾಧನದೆಶೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಪ್ಯದೆಶೆಯಲ್ಲೂ, ಸದಾ ನನ್ನೊಂದಿಗೇ **ಸೇ**ರಿದವನಾಗಿ, **ಏಕಭಕ್ತಿಃ** - ಹೀಗೆ ನನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಹಾಗೆ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವದರಿಂದ, **ವಿಶಿಷ್ಯತೇ** - ವಿಶೇಷ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನು ಎಂಬ ಭಾವವು. **ಅಹಂ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ನಾನೂ, **ಅತ್ಯರ್ಥಂ** - ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಷ್ಟು, ಆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ, ಪ್ರಿಯನು ; ಹಾಗೆಯೇ **ಸಃ** - ಆ ಪರಮಭಕ್ತನೂ, **ಮಮ** - ನನಗೆ, **ಅತ್ಯರ್ಥಂ** - ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಷ್ಟು, **ಪ್ರಿಯಃ** - ಪ್ರಿಯನು", **ಎಜ್ಙರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು **ಹೇ**ಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಪರಮೈಕಾನ್ತಿ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** - ಸದಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲೇ **ಸಕ್ತ**ನಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಪ್ರಸನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಪ್ರೀತಿಪರತನ್ತ್ರನಾನ** - ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅಧೀನನಾದ, **ಪ್ರಕಾರಿಯಿನುಡೈಯ** - ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸದಾ ಸೇರಿರುವ ವಿಶೇಷ್ಯನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, **ನಿನವೈಪಾರ್ತ್ತಾಲ್** - ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ, "**ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಮ್**" - ಜ್ಞಾನಿ

---

(೧). ೧೯. ೭. ೧೭

"ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವಮೇವ ಮತಮ್" ಎಞ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತೈ ಭಗವಾನ್ ತನ್ನನ್ತರ್ಯಾಮಿ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ ಪಣ್ಣಿನದಾಕ ಉಗಕ್ಕುಮ್.

ಯಾದರೋ ನನಗೆ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬದಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಎಂದರೆ **ಜ್ಞಾ**ನಿಯಾದವನು ಹೇಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನಗೆ **ಆತ್ಮ**ಧಾರಣವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ **ತ**ನಗೆ ನಾನೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಸಹ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವಥೈವ ಇರಲಾರನಾದುದರಿಂದ ಆತನೂ ನನಗೆ ಆತ್ಮವೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು" **ಎಞ್ಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು **ಹೇ**ಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತೈ** - ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು, **ಭಗವಾನ್** - **ಹೇ**ಯಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾಕರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, **ತನ್ನನ್ತರ್ಯಾಮಿಪಕ್ಕಲಿಲೇ** - ತನಗೆ ಆತ್ಮಾವಾದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಪಣ್ಣಿನದಾಗ** - ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, **ಉಗಕ್ಕುಮ್** - ಸಂತೋಷಿಸುವನು. ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಪರಮೈಕಾಂತಿಯು ತುಂಬಾ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ "**ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವಮೇಮತಂ**" ಎಂದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ತಾನು **ಅಹಂ ಭಕ್ತಪರಾಧೀನಃ**" ಎಂದು ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಹಾಗೆ, ಪರತನ್ತ್ರನೆಂದೂ, ಆತನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೈಂಕರ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತುಂಬಾ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚತುರ್ವಿಧಭಕ್ತರೂ "**ಉದಾರಾಸ್ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವಮೇಮತಂ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಉದಾರರೇ ಸರಿ, ಆದರೆ ಆ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೋ ನನಗೆ ಆತ್ಮವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವೆನು, ಅದೇನು ಆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮಹಿಮೆ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :- "**ಆಸ್ಥಿತಸ್ಸಹಿಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಂ**" ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಜ್ಞಾನಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಧಾರಣೆಯು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಪರಮ ಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾನೆಯೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆನು; ಆದುದರಿಂದ ಆತನೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಆತ್ಮನೇ ಸರಿ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿ

(೧) ಗೀ. ೭. ೧೮

ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಪರಮೈಕಾನ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಯತೀಂದ್ರಮತದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಏಕಾನ್ತಿ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವೆಂದೂ, ಮೋಕ್ಷಫಲದೊಂದಿಗೆ ಇತರ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನು ಏಕಾನ್ತಿ ಎಂದೂ, ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನ್ಯಾವದನ್ನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದವನು ಪರಮೈಕಾನ್ತಿ ಎಂದೂ, ಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ನಾವೆಲ್ಲಾ ಆತನಿಗೆ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾರಭೂತರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

(೧) "ನ ಚ ಸೀತಾ ತ್ವಯಾ ಹೀನಾ ನ ಚಾಹಮಪಿ ರಾಘವ।
ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಜೀವಾವೋ ಜಲಾನ್ಮತ್ಸ್ಯಾವಿವೋದ್ಧೃತೌ"

"ಸೀತೆಯು ಹೇಗೆ ನಿನಗೆ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಅಗಲಿರಲಾರಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಸಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಿರಲಾರೆನು, ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಮೋಘೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ (೨) ಲೋಕನಾಥಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಸಖಾದಾಸಸ್ಯ ರಾಕ್ಷಸ" ಎಂದು ತನ್ನ ಅನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷತ್ವವನ್ನೂ "ನ ಮಯಾಮೋಕ್ಷ್ಯ ಸೇದ್ಯತ್ವಂ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಸ್ಯ ತೇಜಸಾ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಆತನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ರಾವಣನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸುಗ್ರೀವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (೩) ತ್ವಯಿಕಿಞ್ಚಿತ್ಸಮಾಪನ್ನೇ ಕಿಂಕಾರ್ಯಂ ಸೀತಯಾಮಮ" "ನಿನಗೆ ಈಷದಪಿ ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿದುದಾದರೆ ತನಗೆ ಸೀತೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು" ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪದಾಯಕವೆಂದೂ, "ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇಮತಂ" ಎಂಬ ಭಾವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಭಾವಿಸಿರುವದರಿಂದ ತನ್ನನ್ತರ್ಯಾಮಿ ಪಕ್ಕಲಿಲೆ ಪಣ್ಣಸದಾಗ ಉಗಕ್ಕುಮ್, ತನಗೆ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವವೂ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮುಂದೆ

(೧) ರಾ. ಅಯೋ. ೫೩.೩೧ (೨) ರಾ. ಯುದ್ಧ. ೩೯.೧೦ (೩) ರಾ. ಯುದ್ಧ. ೪೦.೫

ಯಥಾಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಂ ಸದ್ವಾರಕಾದ್ವಾರಭೇದೇನ ದ್ವಿವಿಧಂ, ತಥಾ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಪಿ ದ್ವಿವಿಧಂ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಶೇಷಿಕ್ಕು ಅಭಿಮತ ಮೆಜ್ಗ್ಗರ ವಳವೇಯನ್ನು, ಶೇಷತ್ವ ಮಾಗಿರ ಸಂಬಂಧಮ್ ತಾ೯ ಸದ್ವಾರಕ ಮಾಗವು ಮುಣ್ಡಾಗೈಯಾಲ್, ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮುಮ್ ಸದ್ವಾರಕಮಾಗವುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್ :—ಅದೆಜ್ಗನೇ, ಎನ್ನಿಲ್,

ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವ ಹೇಗೆ ಅದ್ವಾರಕ ಸದ್ವಾರಕವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಎರಡು ವಿಧವು.

ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಅವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಎಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಹಾಗೆ, ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು. **ಶೇಷಿಕ್ಕು** - ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ, **ಅಭಿಮತ ಮೆಜ್ಗ್ಗರ ವಳವೇಯನ್ನು** - ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವೆಂಬುವದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲವು, **ಶೇಷತ್ವಮಾಗಿರ ಸಂಬಂಧಮುಮ್** - ಪ್ರಪನ್ನನು ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೂ ಶೇಷನು ಎಂಬ ಸಂಬಂಧವೂ, **ಸದ್ವಾರಕಮಾಗವು ಮುಣ್ಡಾಗೈಯಾಲ್**-ಭಗವಂತನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮುಮ್** - ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಕೂಡ, **ಸದ್ವಾರಕಮಾಗ** – ಭಗವಂತನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ, **ಪ್ರಾಪ್ತಂ** - ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ, ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. **ಅದೆಜ್ಗನೇ ಎನ್ನಿಲ್** - ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, ಅದು ಎಜ್ಗನೇ ಎನ್ನಿಲ್ . ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, "ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮುಮ್ ನಿರ್ಕುಮ್ ಎಂಬುವವರಿವಿಗೂ ಉಪಪಾದಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಿಷ್ಕರ್ಷಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ "ನಿತ್ಯಂಶ್ರಿಯಾ" ಎಂಬ ಸ್ವಂತ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ಶೇಷಿತ್ವವು ನಮಗೆ "ದಾಸಭೂತಾಸ್ಸ್ವತಸ್ಸರ್ವೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ದೆ, ಮಹಾಭಾಗವತರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು

ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಾ ಸಮೇತಸ್ಯ ಭಕ್ತೈ ರಾತ್ಮವತಸ್ಸದಾ ।
ಸಹ ಸದ್ವಾರಕಂ ಚ ಸ್ಯಾಚ್ಛೇಷಿತ್ವಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ॥೯॥

ತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ **ಶ್ರಿಯಾ** - ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ, **ನಿತ್ಯಂ** - ಯಾವಾಗಲೂ, **ಸಮೇತಸ್ಯ** - ಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಇರುವ, ಮತ್ತು **ಭಕ್ತೈಃ**-ಪರಮ ಭಾಗವತರುಗಳಾದ ಭಕ್ತರಿಂದ, **ಸದಾ** - ಯಾವಾಗಲೂ, **ಆತ್ಮವತಃ** - ಆತ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದ ಎಂದರೆ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿದವನಾದ, **ಪರಮಾತ್ಮನಃ** - ನಿಸ್ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ, **ಶೇಷಿತ್ವಂ** - ಶೇಷಿಯಾಗಿರುವ ಭಾವವು, **ಸಹ** - ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿರುವದರೊಂದಿಗೆ, **ಸದ್ವಾರಕಂ ಚ ಸ್ಯಾತ್** - ಸದ್ವಾರಕವೂ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಮಹಾಭಾಗವತರುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ. **"ಅಸ್ಯಾಮಮ ಚ ಶೇಷಂ ಹಿ ವಿಭೂತಿ ರುಭಯಾತ್ಮಿಕಾ"** "ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಎನಿಸುವ ಎರಡು ನಿಯಾಮ್ಯವರ್ಗವೂ ಈ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ನನಗೂ ಸಹ ಶೇಷಭೂತವಾದವು" **"ಉಭಯಾಧಿಷ್ಠಾನಂ ಚೈಕಂಶೇಷಿತ್ವಂ"** "ಈ ಶೇಷಿತ್ವವು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇರುವಂಥಾದ್ದು". ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕ, ಚೇತನನಿಗೆ ಶೇಷಿತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶೇಷಿಯಾಗಿರುವ ಭಾವವು, ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ, ಭಾಗವತನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೃಹವು ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಸೇರಿದುದು, ಆದರೂ ಆ ದೇವದತ್ತನ ಪತ್ನೀಪುತ್ರರಿಗೂ ಸಹ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಹೇಗೆ ಸೇರಿದುದಾಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದರಿಂದ ದೇವದತ್ತನ ಗೃಹವು ಆತನಪತ್ನೀಪುತ್ರರಿಗೂ ಸಹ ಶೇಷಭಾವ ಉಳ್ಳದು ಎಂಬುವದು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಗೃಹವು ಪತ್ನೀಪುತ್ರರಿಗೂ ಸಹ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅಭಿಮತವೋ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಕೂಡ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಪನ್ನರು ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದ ಭಾಗವತರ ಮೂಲಕ ಶೇಷಿಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದು ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ **ಆತ್ಮವತಃ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಆತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಅಂತವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಸ್ವತ್ವಂದನಾದ ಶ್ರೀಮಃಪತಿಯು ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು ತೋರಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರು ಮುಂದೆ

ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. **ನಿತ್ಯಂಶ್ರಿಯಾ ಸಮೇತಸ್ಯ - ಉಭಯಧಿಷ್ಠಾನಂ ಚೈಕಂ ಶೇಷಿತ್ವಂ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ **ನಿತ್ಯಾನಪಾಯಿನಿಯಾದ** ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ, **ಸಹ** - ಅದ್ವಾರಕ ಶೇಷಿತ್ವದೊಂದಿಗೆ, **ಸದ್ವಾರಕಂ ಚ ಸ್ಯಾತ್**- ಸದ್ವಾರಕ ಶೇಷಿತ್ವವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ **ಸದಾಭಕ್ತೈರಾತ್ಮವತಃ** - ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಿನಾಭೂತರಾಗಿ ಆತ್ಮಾವಾಗಿರುವ ಭಕ್ತರೊಂದಿಗೇನೇ, ಅದ್ವಾರಕಶೇಷಿತ್ವದೊಂದಿಗೆ, ಸದ್ವಾರಕಶೇಷಿತ್ವವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಥವಾ, **ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಾಸಮೇತಸ್ಯ** - ಯಾವಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೇನೇ ಇರುವ, ಮತ್ತು **ಸದಾ ಭಕ್ತೈಃ ಸಮೇತಸ್ಯ** - ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಕ್ತರುಗಳೀಂದಲೇ ಕೂಡಿ ಇರುವ, ಪರಮಾತ್ಮನ, ಶೇಷಿತ್ವವು **ಆತ್ಮವತಃ** - ತನಗೆ ಆತ್ಮರುಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, **ಸಹ** - ಅದ್ವಾರಕ ವೊಂದಿಗೆ, **ಸದ್ವಾರಕಂಚಸ್ಯಾತ್** ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ **ಸಮೇತಸ್ಯ** ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಭಕ್ತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ **ಆತ್ಮವತಃ** ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಶೇಷಿತ್ವ ಕ್ಕಿಂತ ಮಹಾಭಾಗವತರ ಮೂಲಕ ಶೇಷಿತ್ವವು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿ ಮತವೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿ ಯಿಂದ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ:—

"ಅಪ್ಯಹಂ ಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂತ್ವಾಂವಾ ಸೀತೇ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂ ।
ನಹಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಂಶ್ರುತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ॥"

ಈ **ಶ್ಲೋಕವು** ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದು. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಯನ್ನು ಬಿಡುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟೇನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ತನಗೆ ಪ್ರಾಣ ವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಡುವದು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೊರೆದಹಾಗೆ ಆಗು ವದರಿಂದ, ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತೊರೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೂ ಮೇಲಾದುದು **ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯೋಽಪಿಗರೀಯಸೀ** ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಅಂತಹ ಸೀತೆ ಯನ್ನಾದರೂ ಬಿಡುವೆನು ; **ದೇಶೇದೇಶೇ ಕಳತ್ರಾಣಿ ದೇಶೇದೇಶೇಚ ಬಾಂಧ ವಾಃ। ತಂತುದೇಶಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯತ್ರಭ್ರಾತಾ ಸಹೋದರಃ** ಎಂದು ಸೀತೆ ಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಿಯನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನಾಗಲಿ ಬಿಡುವೆನು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಿಯ ವಾದುದು **ಯಾವುದೆಂದರೆ** ತನ್ನ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪವು, ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಿಯತಮ

ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವಸ್ಯ ಭಾಗವತಪರ್ಯನ್ತತ್ವೇ ಲೋಕದೃಷ್ಟಾನ್ತ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ.

ಸ್ವತನ್ತ್ರನಾಯ್ ಸಚ್ಛಂದ ಲೀಲನಾನ ರಾಜಾ ತಾಽ ಪೂಣ್ಡ ಆಭರಣತ್ತೈಯುಮ್, ಇಟ್ಟಮಾಲೈಯ್ಯೈಯುಮ್, ಅಡಿಯಾರ್‌ಗಳುಡೈಯವುಮ್ ಆನೈಕುದುರೈಗಳುಡೈಯವುಮ್ ಕಳತ್ತಿಲೆ ಯಿಡುಮಾಪ್ಪೋಲೆ,

---

ವಾಮದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು, ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಬಿಡುವೆನೇ ? ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೇನೇ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಶೇಷಭೂತನು, ಮಹಾಭಾಗವತನಿಗೆ ಔಪಾಧಿಕವಾಗಿ ಶೇಷಭೂತನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅನನ್ಯಶೇಷಭೂತನಾಗಿರುವಾಗ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ, ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪ ತೋರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಲೀಲಾಪರನಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಹಾಗೆ ನಿಯಮಿಸುವದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಹಾಗುಂಟು ಎಂದು ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು ಭಾಗವತಪರ್ಯನ್ತವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಲೋಕದೃಷ್ಟಾನ್ತ ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿಯೂ, ಸಚ್ಛಂದಲೀಲನಾನ - ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಲೀಲಾರಸವನ್ನನುಭವಿಸುವನಾದ. **ರಾಜಾ** - ಒಬ್ಬ ರಾಜನು. **ತಾಽಪೂಣ್ಡ** - ತಾನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡ. **ಆಭರಣತ್ತೈಯುಮ್** - ಆಭರಣವನ್ನೂ. **ಇಟ್ಟಮಾಲೆಯ್ಯೈಯುಮ್** - ಧರಿಸಿದ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೂ. **ಅಡಿಯಾರ್‌ಗಳುಡೈಯವುಮ್** - ತನಗೆ ದಾಸಭೂತರಾದವರ, ಮತ್ತು **ಆನೆಕುದುರೈಗಳುಡೈಯವುಮ್** - ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ, **ಕಳತ್ತಿಲೆ ಯಿಡುಮಾಪ್ಪೋಲೆ** - ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವಹಾಗೆ, ಮುಂದೆ **ಭಗವದಿಷ್ಟ ವಿನಿಯೋಗಾರ್ಹತೆಯಾಲೆ** ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಭಗವಚ್ಛೇಷಿತ್ವವೂ ಭಗವಂತನ ಅಭಿಮತಾನುಸಾರ ಭಾಗವತಪರ್ಯನ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕಗಳು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ :-ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಸ್ವತನ್ತ್ರನಾಗಿಯೂ ಲೀಲಾಸಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೆ, ತಾನು ಧರಿಸಿದ ಆಭರಣ ಹಾರಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದ,

(೧) ಅಡಿಯಾರ್‍ಕ್ಕೆನ್ನೈಯಾಳ್‍ಪಡುತ್ತ ವಿಮಲನ್” ಎನ್ನುವನ್

ಸೇವಕರ ಕಂಠದಲ್ಲಾಗಲಿ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ ಕಂಠದಲ್ಲಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ಹಾಕಿ ಸಂತೋಷಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಲೀಲಾಸಕ್ತನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ತನಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನು ಮಹಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಾದುದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ಆಭರಣ ಹಾರಗಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನರು, ಅಡಿಯಾರ್‍ಗಳ್ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ರಾಜನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು, ಹೀಗೆ ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಪ್ರಪನ್ನರು ಚೇತನರು, ಇವರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಚೇತನವಾದ ಆಭರಣ ಹಾರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದೋ ಎಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಚೇತನಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರತನ್ತ್ರರಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಿನಿಯೋಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವೆಂಬ ಭಾವವು ಇದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವು ಇಡುವಾಪೊಲೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ ಸುವ್ಯಕ್ತವು. ಅದನ್ನೇ ಮುಂದೆ “ಅತ್ಯಂತ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಾದಿಗಳಡಿಯಾಗ” ಎಂಬು ವದರಿಂದುಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಲೋಕದೃಷ್ಟಾಂತವೂ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಆಳ್ವಾರ್‍ಸೂಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಪುರಾಣೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ :—

(೧) ಎನ್ನೈ - ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ದೀನನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು, ಅಡಿಯಾರ್‍ಕ್ಕು - ನಿನಗೆ ದಾಸಭೂತರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ, ಆಳ್‍ಪಡುತ್ತ - ದಾಸಭೂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ, ವಿಮಲನ್ - ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು.

> ಅಮಲನಾದಿ ಪಿರಾನಡಿಯಾರ್‍ಕ್ಕೆನ್ನೈ ಆಟ್ಪಡುತ್ತ ।
> ವಿಮಲನ್ ವಿಣ್ಣವರ್‍ಕೋನ್ ವಿರೈಯಾರ್ ಪೊಳಿಲ್ವೇಙ್ಗಡವನ್
> ನಿಮಲನ್ ನಿನ್ಮಲನ್ನೀತಿವಾನವ ನೀಣ್ಮದಿಳ ರಙ್ಗತ್ತಮ್ಮಾನ್ತಿರು
> ಕ್ಕಮಲ ಪಾದಗಳ ವನ್ದೆನ್ಕಣ್ಣಿನುಳ್ಳನ ವೊಕ್ಕಿನ್ರದೇ ॥೧॥

ಎಂಬುವದು ಪೂರ್ವಪಾಶುರವು. ಅಮಲನ್ - ಹೇಯಗುಣರಹಿತನಾಗಿರುವದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ. ಆದಿಪ್ಪಿರಾನ್ - ಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿ ಸಕಲ ಚೇತನರಿಗೂ ಮಹೋಪಕಾರನಾಗಿರುವ, ಅಡಿಯಾರ್‍ಕ್ಕು........ವಿಮಲನ್ - ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವು ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿಗುತ್ತದೆ. ವಿಣ್ಣವರ್‍ಕೋನ್ - ನಿತ್ಯ

(೧) ಅಮಲನಾದಿಪ್ಪಿರಾನ್ ೧

(೨)“ನಾರದೋಹ ಮನುಪ್ರಾಪ್ತ ಸ್ತ್ವದ್ದರ್ಶನ ಕುತೂಹಲಾತ್। ಪ್ರಭವೋ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾ ಮಾದೃಶಾಂ ಸತತಂ ದ್ವಿಜ” ಎನ್ರುಮ್, (೩)“ಮ...

ಸೂರಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಯಾಮಕನು, ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಆದರ ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—**ವಿರೈಯಾರ್ ಪೊಳಿಲ್** - ಪರಿಮಳದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನಗಳುಳ್ಳ, **ವೇಙ್ಗಡವರ್** - ತಿರುಪತಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವವನು. **ನಿಮಿಲರ್** - ಭಕ್ತರನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನು, **ನಿನ್ಮಲರ್** - ಹೀಗೆ **ಅಡಿಯಾರ್** ಆದವರಿಗೆ **ಆಳ್‌ಪಡುತ್ತಿ** ಉಪಕರಿಸಿದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು; **ನೀತಿವಾನವರ್** - ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳವನು ; **ನೀಳ್ ಮದಿಳ್ ಅರಙ್ಗತ್ತು** - ಎತ್ತರವಾದ ಸಪ್ತಪ್ರಾಕಾರಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀರಂಗವೆಂಬ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ, **ಅಮ್ಮಾನ್** - ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನು ; ಇಂಥಾವನು ನನಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಮಹೋಪಕಾರವೇನೆಂದರೆ :—ಮೂಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಸುಕೃತವು ನಿಕೃಷ್ಟಜನ್ಮವಾದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯು ಏನು ಮಾಡಿತೆಂದರೆ :-**ತಿರುಕ್ಕಮಲಪಾದಂ** - ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಕಮಲಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಯುಗ್ಮವು, **ಎನ್ ಕಣ್ಣಿಲ್ ಉಳ್ಳನ** - ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಪಥಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಯಿತಲ್ಲವೇ ? **ಒಕ್ಕಿನ್ರದೇ** - ಇಂತಹ ಸುಕೃತಪರಿಪಾಕವು ಎನಗೆ ದೊರಕಿದುದು, ದಯಾವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಿನಗೂ ಅನನ್ಯಗತಿಕನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿರುವ ದಾಸನಾದ ನನಗೂ ಇರುವ ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೇ ಸರಿ.” **ಎನ್ರುಮ್** - ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ,

(೨) **ಅಹಂ ನಾರದಃ** - ನಾರದನಾದ ನಾನು, **ಹೇ ದ್ವಿಜ** – ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, **ತ್ವದ್ದರ್ಶನ ಕುತೂಹಲಾತ್** - ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ, **ಅನುಪ್ರಾಪ್ತಃ** – ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-**ಮಾದೃಶಾಂ** - ನಮ್ಮಂತಹ ಭಾಗವತನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ, **ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಃ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಭಕ್ತರಾದವರು, ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು, **ಸತತಂ** - ಯಾವಾಗಲೂ, **ಪ್ರಭವಃ** - ನಾಥರು ; ಇದರಿಂದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೆ ತಾವು ದಾಸರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರಾಗಿ

(೨) ಪಾದ್ಮೋತ್ತರ ೮೧-೫೨.

ವೋರ್‌ದೆಯ್‌ವ ಮುಳದೆನ್ರಿರುಪ್ಪಾರೋ ಡೊತ್ತಿಲೇನುತ್ತದು ಮುನ್ನಡಿಯಾರ್‌ಕ್ಕಡಿಮೈ" ಎನ್ರುಮ್ ಕೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯಾದಿಗಳಡಿಯಾಗ ಭಗವದಿಷ್ಟ ವಿನಿಯೋಗಾರ್ಹತೈಯಾಲೇ ಭಗವ

ಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಭಾಗವತ ದಾಸ್ಯವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕಾಲ, ಔಪಾಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ, **ಸತತಂ ಪ್ರಭವಃ** - ಯಾವಾಗಲೂ ನಾಥರು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಹೇಗೆ ? ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ, **ಸದಾ** - ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರೆಂದೇ ಭಾವಿಸಕೂಡದು. ಭಗವದಂಶ, ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳಂಶಭೂತರಾಗಿರಬಹುದಾದುದರಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಮುಕ್ತರೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಸದಾ ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗಾಗಲಿ ಸರ್ವ ಚೇತನರಿಗಾಗಲಿ ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದು. ಉಪಾಧಿ ಮೂಲಕವಾದುದಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ **ದಾಸಭೂತಾಸ್ಸ್ವತಸ್ಸರ್ವೇ** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ, ಆಗ ತದೀಯ ಶೇಷತ್ವವೂ ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರು ಮುಂದೆ **ಯಾವದಾತ್ಮಭಾವಿಯಾನ ಕಟ್ಟಳೆಯಿಲೆ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಎನ್ರುಮ್** - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ.

(೩) **ಮುನ್ನಮ್ ....ಮುಳದು** - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪರ ತತ್ವಉಂಟು, **ಎನ್ರಿರುಪ್ಪಾರೋಡು** - ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಿರುವವರೊಂದಿಗೆ, **ಒತ್ತಿಲೇನ್** - ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವು, **ಉನ್ನಿದುಮ್** - ಅಭಿನಿವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದು, **ಉನ್ನಡಿಯಾರ್‌ಕ್ಕಡಿಮೈ** - ನಿನ್ನ ದಾಸಭೂತರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ದಾಸ್ಯವು. ಈ ಅನೋಘ ಪಾಶುರವು ಪರದೇವತಾ ಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ೭೭೦ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು ತದೀಯಪರ್ಯನ್ತವೆಂಬುವದು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.'' **ಎನ್ರುಮ್** - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, **ಕೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಅತ್ಯಂತ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಾದಿಗಳಡಿಯಾಗ** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಜಡಪದಾರ್ಥದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರತನ್ತ್ರನಾಗಿರುವದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭಾಗವತನಿಷಾ

ಚ್ಛೇಷತ್ವಂ ತಥಾ ಯಾವದಾತ್ಮಭಾವಿಯಾನ ಕಟ್ಟಳೈಯಿಲೆ ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವಪರ್ಯನ್ತಮಾಯಿತ್ತು.

ಇಙ್ಗು ಭಾಗವತತ್ವಮುಡಿಯಾಗ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಾಗ

ಜ್ಞಾನವೂ, ಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ಭಗವದಿಷ್ಟ ವಿನಿಯೋಗಾರ್ಹತೆಯಾಲೇ** - ಯಾವಾಗ ಅತ್ಯನ್ತ ಪರತನ್ತ್ರನೋ ಆಗ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, **ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವಂ ತಥಾ** - ತಾನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿರುವದು, **ಯಾವದಾತ್ಮಭಾವಿಯಾನ - ದಾಸಭೂತಾಸ್ಸ್ವತಸ್ಸರ್ವೇ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಿರುವವರಿವಿಗೂ ತಪ್ಪದೇ ಇರುವಂತಹ, **ಕಟ್ಟಳೈಯಿಲೆ** - ರೀತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, **ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವ ಪರ್ಯನ್ತಮಾಯಿತ್ತು** - ಭಾಗವತರಿಗೂ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದರವರೆಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗ ಈತನು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಶೇಷಭೂತನೆಂದೂ ಅತ್ಯಂತ ಪರತನ್ತ್ರನೆಂದೂ ಸ್ವರೂಪತಃ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಅಂತವನನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಿಯಮಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ತದೀಯರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೂ ಸಹ ಸ್ವರೂಪತಃ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಿಯಮಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಾದುದರಿಂದ, ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು ತದೀಯಪರ್ಯನ್ತವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾನ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ **ಯಾವದಾತ್ಮಭಾವಿಯಾನ ಕಟ್ಟಳೈಯಿಲೆ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಗಳು ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರೂಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಇವುಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪಾದ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ **ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಃ ಪ್ರಭವಃ** - ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಹೇಗೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಶೇಷಿಗಳೆಂಬುವದು ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಾದೃಶಾಂ ಎಂದು ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಈಗ ತೋರಿಸುವದಾಗಿ, ಗುಣಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಙ್ಗು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಸಂದರ್ಭವೆಂದರೆ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಪರ್ಯನ್ತವೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ, ಭಾಗವತತ್ವಮುಡಿಯಾಗ - ಭಾಗ

ವುಮ್, (೧) "ಗುಣೈರ್ದಾಸ್ಯ ಮುಪಾಗತಃ" ಎನ್ಗಿರ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೆ ಗುಣಜ್ಞಾನ ಮಡಿಯಾಗ ಸ್ವೇಚ್ಛೈಯಾಲುಮ್, ವನ್ದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮ್ "ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಃ", "ಮಾದೃಶಾಂ" ಎನ್ಗಿರ ಇರಣ್ಡು ಪದತ್ತಾಲುಮ್ ಸೂಚಿತಮ್.

ವತತ್ವಮೂಲಕವಾಗಿ, ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಯುಕ್ತಮಾಗವುಮ್** - ಸ್ವರೂಪ ಕ್ರಮದಿಂದಲೂ, ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಯಾವಾಗ ಶೇಷನಾದನೋ, ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದವರಿಗೂ ಶೇಷನಾಗಿರತಕ್ಕದೆಂಬುವದು ಸ್ವರೂಪಪ್ರಯುಕ್ತವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು, **"ಗುಣೈರ್ದಾಸ್ಯ ಮುಪಾಗತಃ"**, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಗಳು ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ, **ದಾಸ್ಯಂ** - ದಾಸಭಾವವನ್ನು, **ಉಪಾಗತಃ** - ಹೊಂದಿದವನು, **ಎನ್ಗಿರ** - ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಕ್ತಿಯ, **ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ** - ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಗುಣಜ್ಞಾನ ಮಡಿಯಾಗ** - ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಲ್ಲಿ ತನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಗಳುಂಟೆಂಬ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ, ಆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ; **ಸ್ವೇಚ್ಛೈಯಾಲುಮ್** - ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೂ, **ವನ್ದ** - ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಉಂಟಾದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು, ಪಾದ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ **"ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಃ", "ಮಾದೃಶಾಂ", ಎನ್ಗಿರ ಇರಣ್ಡು ಪದತ್ತಾಲುಮ್** - ಎನ್ನುವ ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದಲೂ, **ಸೂಚಿತಮ್** - ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ; ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಉಂಟಾಗುವದು ಸ್ವರೂಪತಃ ; ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಉಂಟಾಗುವದು ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಶೇಷನಾದುದರಿಂದ ಅಂತವನನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಿಗೂ ಶೇಷಭೂತನೇ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಆ ಗುಣಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಆತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ದಾಸ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದೆಂಬುವದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ

---

(೧) ರಾಮಾ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ೪. ೧೨.

ದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗುಣಗಳಿರುವದರಿಂದ ದಾಸ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ,

ಅಹಮಸ್ಯಾವರೋಭ್ರಾತಾ ಗುಣೈರ್ದಾಸ್ಯ ಮುಪಾಗತಃ ।
ಕೃತಜ್ಞಸ್ಯ ಬಹುಜ್ಞಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ನಾಮನಾಮತಃ ॥
ಸುಖಾರ್ಹಸ್ಯ ಮಹಾರ್ಹಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಐಶ್ವರ್ಯೇಣ ಚ ಹೀನಸ್ಯ ವನವಾಸಾ ಶ್ರಿತಸ್ಯಚ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ವಾಕ್ಯವು. **ಅಹಮಸ್ಯಾವರೋ ಭ್ರಾತಾ** - ನಾನು ಈ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ತಮ್ಮನು, ಎಂದರೆ-ಆತನ ಭಾವನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮನು. ಆತನ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಗಳ ಮೂಲಕ ಆತನಿಗೆ ದಾಸಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆತನಲ್ಲಿ ಏನು ಅಂತಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುಣಗಳು ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯೋ, ಆಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣೋಪಯುಕ್ತಗುಣಗಳುಂಟು. **ಕೃತಜ್ಞಸ್ಯ** – ಮಾಡಿದುದನ್ನು, **"ಕಥಂಚಿದುಪಕಾರೇಣ ಕೃತೇನೈಕೇನ ತುಷ್ಯತಿ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಪಡತಕ್ಕವನು. **ಬಹುಜ್ಞಸ್ಯ** - ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡಿದುದನ್ನೂ ಬಹುವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಆನಂದಿಸುವ ಉದಾರ ಗುಣಯುಕ್ತನು. ಇನ್ನೂ ಎಂತವನೆಂದರೆ, **"ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತಾತ್ಮನಃ"** ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನರಿಗೂ ಹಿತಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹಮಹನೀಯನಿಗೆ ದಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೋ ! **ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ನಾಮ ನಾಮತಃ**-ನನ್ನ ಹೆಸರೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು, ಕೈಂಕರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಂಪನ್ನನಾದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಹೆಸರು. ಈ ದಾಸ್ಯವು ಉಪಾಧಿಯಿಂದುಂಟಾದುದಲ್ಲವು ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. **ಸುಖಾರ್ಹಸ್ಯ ಮಹಾರ್ಹಸ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯೇಣ ಚ ಹೀನಸ್ಯ ವನವಾಸಾಶ್ರಿತಸ್ಯಚ,** ರಾಜಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ವನವಾಸವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರಲಿ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಕಾಲಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ನನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಪರಾಧೀನವಾದ ಈ ದಾಸ್ಯವು ಕ್ಲೇಶಕರವಾದುದಲ್ಲವೋ. ಎಂದರೆ ಈ ದಾಸ್ಯವೂ ಅದರಿಂದುಂಟಾದ ಪರಾಧೀನತೆಯೂ ಹೀಗೆ ತನ್ನಿಷ್ಟಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಕ್ಲೇಶವಾದುದಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಸೀತೆಗೆ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಹಾಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಉಂಟಾದರೆ ಆಗೀಗ

"ಧಿಗಸ್ತು ಪರವಶ್ಯತಾಂ" ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪಾರವಶ್ಯವು ಹಾಗಲ್ಲವು; ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಪರಮ ಹಿತವಾದುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪತಃ ತನಗೆ ದಾಸ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ :—

"ಸೀತಾ ಸಮಕ್ಷಂ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಮಿದಂ ವಚನ ಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಪರವಾ ನಸ್ಮಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ ತ್ವಯಿ ವರ್ಷ ಶತಂ ಸ್ಥಿತೇ "॥ ಆರ ೧೫-೬.
ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಆತನ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕನುಕೂಲವಾದ ನೀರು ನೆಲೆಯಿರುವ ಒಂದು ರಮಣೀಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸು ಎಂದು ಆತನಿಗೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಲು, ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲೇ ಇರೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೂ, ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ತನ್ನ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದುದು, ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದುದರಿಂದ ತಾನು ತುಂಬಾ ಪರತಂತ್ರನು, ಎಂದು ಪುರುಷಕಾರಭೂತೆಯಾದ ಸೀತೆಯ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. **"ಸ್ವಯಂತು ರುಚಿರೇ ದೇಶೇ ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿ ಮಾಂವದ"** ನೀನೇ ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸು ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಬೇಡುತ್ತಾ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಅನಂತಕಾಲವೂ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುತ್ತಿರುವವನಾದುದರಿಂದ, **ಪರವಾನ್ ಅಸ್ಮಿ** - ನಿನಗೆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆನು ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಈ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದುದು ಎಂದು **ತ್ವಯಿ ವರ್ಷ ಶತಂ ಸ್ಥಿತೇ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದ್ವಯ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವು ಸೂಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು **ಸಂಯತಾಂಜಲಿಃ** ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಇರುವವರಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬುವದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸೀತಾ ಸಮಕ್ಷಂ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಬ್ದಾರ್ಥವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಕ್ರಿಯತಾಂ ಇತಿ ಮಾಂವದ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಾಯನಮಃ ಎಂಬುವದರ ಅರ್ಥವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಮತ್ತು ಗುಣತಃ ತನಗೆ ದಾಸ್ಯವು ಉಂಟು ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಕೂಡ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಗುಣತಃ ಸಹ ಶೇಷಭೂತನು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಇಬ್ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮ್ ಕ್ರಯಮ್ ಶೆಲ್ಲುಮ್ಪಡಿಯೈ, (೧) ಪೇಶು ವಾರಡಿಯಾರ್ಗಳೆನ್ತಮ್ಮೈ ವಿರ್ಕವುಮ್ ಪೆರುವಾರ್ಗಳೆ"ನ್ರು ಕಲ್ಪ ಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಕ್ಕಳಾದ ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಾರ್.

ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವಕ್ಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ:—**ಇಬ್ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮ್** - ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು, **ಕ್ರಯಂ ಶೆಲ್ಲುಮ್ಪಡಿಯೈ** - ಕ್ರಯ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಸಲ್ಲುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಳವು ಪದಾರ್ಥವಾದರೆ ಕ್ರಯಮಾಡಿದರೂ ಕ್ರಯ ಸಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥವು ಮಾರಿದ ಕಳ್ಳನದಲ್ಲವು. ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಹಾಗಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು. **ಪೇಶುವಾರ್** - ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಪರರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳ, **ಎನ್ತಮ್ಮೈ** - ಶೇಷಭೂತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು. **ವಿರ್ಕವುಮ್** - ಕ್ರಯಮಾಡುವದಕ್ಕೆ, **ಪೆರುವಾರ್ಗಳ್** - ಸಮರ್ಥರು." **ಎನ್ರು** - ಎಂದು, **ಕಲ್ಪಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಕ್ಕಳಾನ** - ಕಲ್ಪಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರ್ರವರು, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಾರ್** - ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಶಿಕ್ಕ್ ನಾಯ್ಕ್ಕರನ್ ವಿರ್ಕಿಲುಙ್ಕರವಾದು ಮಾಱಗಲಿ ಶೋಱಿಟ್ಟು
ತ್ತೇಶವಾರ್ತ್ತೈಪಡೈಕ್ಕುಂ ವಣ್ಕೈಯಿನಾರ್ಗಳ್ ವಾಳ್ತಿರುಕ್ಕೋಟ್ಟಿಯೂರ್ಕ್ಕ
ಕೇಶವಾ ಪುರುಡೋತ್ತಮ ಕಿಳರ್ ಶೋದಿಯಾಯ್ ಕುರಳಾವೆನ್ರು
ಪೇಶವಾರಡಿಯಾರ್ಗಳ್ ಎನ್ತಮ್ಮೈ ವಿರ್ಕವುಮ್ ಪೆರುವಾರ್ಗಳೇ

ಎಂಬುವದು ಪೂರ್ಣಪಾಶುರವು. **ಕಾಶಿಕ್....ವಿರ್ಕಿಲುಮ್** - ಒಂದು ಕಾಸಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಡಿ ಸೆಲ್ಲು ಮಾಡುವಾಗಲೂ, **ಕರವಾದು** - ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದೀತೆಂದ ಮುಚ್ಚಿಡದೆ, **ಮಾಱಗಲಿಶೋಱಿಟ್ಟು** - ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ನಿರಪೇಕ್ಷರಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಂದರೆ ಅತಿಥಿ ಪೂಜ್ಯವು ವಿಹಿತವಾದುದರಿಂದ, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಭಗವನ್ನಿಧಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಯೂ, ಇವರಲ್ಲಿರುವ ವೈಷ್ಣವಿಂದುಂಟಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ದೇಶವಾರ್ತ್ತೈ ಪಡೈಕ್ಕುಮ್** - ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಖ್ಯಾತಿಬರುವ ಹಾಗೆ, **ವಣ್ಕೈಯಿನಾರ್ಗಳ್**- ಔದಾರ್ಯವುಳ್ಳ ಒಳ್ಳೆಗೈಗಳುಳ್ಳ, **ವಾಳ್ತಿರುಕ್ಕೋಟ್ಟಿಯೂರ್** - ಇಂತಹ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಳ್ಳದೇ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ತಿರುಕ್ಕೋಟ್ಟಿಯೂರಿನ.

ಕೇಶವ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಪ್ರಕಾಶವಾದ ತೇಜಸ್ಸಾದವನೇ ಕುರಳಾ-ವಾಮನನೇ ಎಂದು, ಪೇಶುವಾರಡಿಯಾರ್‍ಗಳ್ - ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ದಾಸರು, ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸಲು ಸಮರ್ಥರು ಎಂಬರ್ಥವು, ನಾವು ಭಾಗವತರಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವರೆಂಬ ಭಾವವು.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರು ಯತಿರಾಜ ಸಪ್ತತಿಯಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿಸುವವರಾಗಿ, ಈ ಅಮೋಘಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಶ್ರೀ ಯತಿರಾಜರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಭಿಗಮ್ಯ ಸಮ್ಯಗನಘಾಸ್ಸುಮೇಧಸಃ
ಯತಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದಪದ್ಮ ಪತ್ತನಂ ।
ಹರಿಭಕ್ತ ದಾಸ್ಯರಸಿಕಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ
ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಾರ್ಹದಶಯಾ ಸಮಿನ್ಧತೇ ॥೧೮॥

ಶ್ರೀ ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರ ಚರಣಾರವಿಂದವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರು, ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ನಿರ್ಮಲ ರತ್ನದಹಾಗೆ ಪಾಪಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಜ್ಞಾನದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾದುದರಿಂದಲೇ, ಹರಿಭಕ್ತದಾಸ್ಯರಸಿಕರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ತಾವು ದಾಸರು, ಅವರಿಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೆಸಗುವದೇ ತಮಗೆ ಸ್ವರೂಪವು ಎಂಬ ರತ್ನಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತವರಾಗಿ, ರತ್ನಗಳು ಹೇಗೆ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯವೆಂದರೆ ಕೊಳ್ಳುವದು ಮಾರುವದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರೂ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭೂತರಾಗಿ ಅಧೀನರಾಗಿ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೆಶೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರವರ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಇವರು **"ಗುರುಮುಖಮನಧೀತ್ಯ"**, ಗುರುಮುಖವಾಗಿ ಉಪದೇಶಹೊಂದದೆ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯೋಗ, ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಕಲ್ಪಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಿಗಳಿಗಿರುವ ಶೇಷಶೇಷೀಭಾವ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಸೋಮಕ್ರಯದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯದ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದವರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾದುದರಿಂದ, ಆ ಆಳ್ವಾರವರಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಪರಮಾದರವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಪಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಲ್ಪಭಾಗವೂ ತಪ್ಪದೆ ಅನುಷ್ಠಾನಪ್ರಕಾರವು ಹೇಗೆ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪೆರಿಯ ತಿರು

ಮೂಲಮಂತ್ರೇ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಾನುಸಂಧಾನ ಸ್ಥಲಪ್ರದರ್ಶನಂ

ಇದು ಮಧ್ಯಮ ಪದತ್ತುಕ್ಕು ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಮ್. ಇವ್ವರ್ಥತ್ತೈ

ಮೊಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಪೆರಿಯಾಳ್ವಾರವರು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಂಗ್ಗವಾಗಿ ಆತನು ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಅವತಾರೋಪಸಂಹಾರವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಾ ದಿವ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ ಅವರಭಿಪ್ರಾಯವು ಆದರಣೀಯವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನರು ಭಾಗವತ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಭಾಗವತರು ತಮ್ಮ ಗೃಹಕ್ಷೇತ್ರ ರತ್ನಾದಿಗಳಂತೆ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನರ ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವದ ಮುಖ್ಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವೇನು ಎಂದರೆ, ಈ ಶೇಷತ್ವವು ಪರಸ್ಪರವಾದುದು ; ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭೂತರು : ಆದುದರಿಂದ **ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಾರ್ಹದಶೆಯನ್ನು** ಹೊಂದಿದವರು. ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವಿಲ್ಲವು ; ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರೇ ವಿನಾ, ಆತನು ನಮಗೆ ಶೇಷನಲ್ಲವು.

ಇದು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶವಾದರೆ, ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂಲಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಬೇಕಲ್ಲಾ, ಎಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವ ತೋರುವ ಸ್ಥಳವು

ಇದು - ಈ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವವು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಪರ್ಯಂತವಾಗಿಯೂ ಉಂಟೆಂಬ ಮತ್ತು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು, **ಮಧ್ಯಮ ಪದತ್ತುಕ್ಕು** - ಮಧ್ಯಮ ಪದವಾದ **ನಮಃ**ಸ್ಸಿಗೆ. **ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಂ** - ಫಲಿತಾರ್ಥವು. ನಮಃಶಬ್ದದಿಂದ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೇನೇ ವಿನಾ ಮಃ **ನ** - ನನಗಲ್ಲವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರಾ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ, ತನಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾದವನನ್ನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ

ಯನುಸಂಧಿತ್ತಾಲ್ ಇಶ್ಶೇಷತ್ವಂ ಸದ್ವಾರಕಮಾಗವುಮ್ ಅದ್ವಾರಕ ಮಾಗವುಮ್ ನಿಸ್ರನಿಲ್ಲೈಯಿಲೆ ಶೇಷವೃತ್ತಿಯಾನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮುಮ್ ನಿರ್ಕುಮ್.

ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಾಗವತೋತ್ತಮ ರುಗಳು ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನರು ಶೇಷ ಭೂತರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುವದು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವೇನೋ ಪ್ರಮಾಣಬಲದಿಂದಲೂ ಮೂಲಮಂತ್ರ ದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಪ್ತವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಪ ನ್ನನು ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಹಾಗೆ ಪತಿ ಪಾರಾರ್ಥ್ಯರೂಪವಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ಪತಿಗೇನೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯವಾದುದರಿಂದ, ಭಗವ ತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಯುಕ್ತವೇ ವಿನಾ ಇತರರಿಗೂ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿ ಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನಾವಶ್ಯಕ ವೆಂದಾಗುತ್ತದಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ. ಹಾಗಲ್ಲವು, ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಶೇಷನೆಂದಾಯಿತೋ ಆಗ ಆತನಿಗೆ ತಾನು ಕಿಂಕರನೆಂದಾಯಿತು; ಕಿಂಕರನ ವೃತ್ತಿಯೇ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಶೇಷವೃತ್ತಿಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅದು ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವ್ವರ್ಥತ್ತೈ - ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದಿಂದುಂಟಾದ ಭಗವಂತನ ಇಷ್ಟವಿನಿಯೋಗ ರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಮಧ್ಯಮಪದದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು, **ಅನುಸಂಧಿತ್ತಾಲ್** - ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿದರೆ, **ಇಶ್ಶೇ ಷತ್ವಂ** ಈ ಶೇಷತ್ವವು, ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಾವು ಶೇಷಭೂತರಾಗಿರುವಿಕೆಯು **ಸದ್ವಾರಕಮಾಗವುಮ್** - ಭಾಗವತರಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿರುವದರ ಮೂಲಕವೂ **ಅದ್ವಾರಕಮಾಗವುಮ್** - ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿಯೂ, **ನಿಸ್ರನಿಲ್ಲೈಯಿಲೆ** - ನಿಲ್ಲುತ್ತ ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ, **ಶೇಷವೃತ್ತಿಯಾನ** - ಆ ಶೇಷತ್ವದ ವ್ಯಾಪಾ ರವಾದ, ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಕೂಡ, **ನಿರ್ಕುಮ್** - ಹಾಗೆಯೇ ಸದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಅದ್ವಾರಕವಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವದು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪವಾಗುವದರಲ್ಲೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಸ್ಥನೆಂಬ ಶಬ್ದಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಿರುವ

ಆಕ್ಕೈಯಾಲ್ ತನ್ ಶಕ್ತಿಕ್ಕನುರೂಪಮಾಗ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿನುಡೈಯ ಸಾಧ್ಯಾಕಾರ ವಿವೃದ್ಧಿಯಾನ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ತಿಲ್ ಎಲ್ಲೈನಿಲತ್ತೈತ್ತರಿಶುತೂರ್ವಿಡಾದೊಳಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಂ.

ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಥಾ ಶಕ್ತ್ಯ ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಕ್ಕೈಯಾಲ್ - ಆದ ದರಿಂದ **ತನ್ ಶಕ್ತಿಕ್ಕನುರೂಪಮಾಗ** - ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ, **ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿನುಡೈಯ** ಇಲ್ಲಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೆಂದರೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದ ಭಾವವು, ಆದ ದರಿಂದ ಶೇಷತ್ವವು, ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವದ **ಸಾಧ್ಯಾಕಾರವಿವೃದ್ಧಿಯಾನ** - ಸಾಧ್ಯವು ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, ಅಂತಹ ಸಾಧ್ಯಾಕಾರದ ವಿವೃದ್ಧಿಯು ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪವಾದ, **ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ತಿಲ್**-ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲಿ, **ಎಲ್ಲೈನಿಲತ್ತೈ** - ಸೀಮಾವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು, **ತರಿಶುತೂರ್ ವಿಡಾದೆ** - ಒಳ್ಳೇ ಪೈರಾಗುವಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಳೆಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಅರಣ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಬಿಡದೆ, **ಒಳಿಯುಪ್ರಾಪ್ತಂ**-ಇರುವದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯು ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಅತಿಶಯವಾಗಿಯೇ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಹೇಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸಸ್ಯಬಿತ್ತಿರುವ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕಳೆಕೀಳದಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ಣಸಸ್ಯಫಲವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಭಗವತ್ಪ್ರೀಣನ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ **ಸಂಪೂರ್ಣ** ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯದ ಫಲವು **ಪ್ರಾಪ್ತ**ವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಕಳೆಕೀಳದಿದ್ದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಹೇಗೆಕುಂದುಕವೋ, ಹಾಗೆ ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕುಂದುಕವೆಂಬುವದೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಅನ್ಯಶೇಷತ್ವವೂ ಅನ್ಯಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಭಗವದೇಕಾಂತತ್ವಕ್ಕೆ ಕುಂದುಕವಲ್ಲವೋ? ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಗೆ ಭರ್ತೃವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಐಕಾಂತ್ಯ ಉಂಟೋ, ಹಾಗಲ್ಲವೇ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನಿರತನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು? ಎಂದರೆ, ಹಾಗಲ್ಲವು. ಪತಿವ್ರತೆಯು ಹೇಗೆ ಪತಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯರಾದ ಸಹೋದರಾದಿಗಳನ್ನು ಪಚರಿಸುವದು ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವಕ್ಕೆ ಭಾಗವತರನ್ನು ಪಚರಿಸುವದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ;—

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಸ್ಯ ಪರಮೈಕಾಂತಿವಿರುದ್ಧತ್ವ ಶಙ್ಕಾಪರಿಹಾರಃ

ಇದು (೧) "ಭರ್ತುರ್ಭೃತ್ಯಗಣಸ್ಯ ಚ" ಎನ್ರುಮ್, (೨) "ಅಪ್ರೋ

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಪರಮೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂಬ ಶಙ್ಕಾಪರಿಹಾರವು

ಈ ವಿಧವಾದ ಶಙ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಮಾಧಾನವೂ ಸಹ ಪೌಷ್ಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆ ಸಂಹಿತಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ:—ಅಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನವು ಸ್ವರೂಪ ವಿರುದ್ಧವು, ಎಂದಿಗೂ ಕೂಡದೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿ, ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನರೂಪವಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೀರಿ, ಇದು ವಿರುದ್ಧವಾದದಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:---

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ ॥

ಸತ್ಯಮೇ ತನ್ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಯಥಾ ಸಂಚೋದಿತಂ ತ್ವಯಾ ।
ಕಿಂತು ಕ್ರಿಯಾನ್ತರೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ನ ದೋಷಸ್ತ್ವಧಿಕಾರಿಣಾಂ ।
ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವ ಪರತ್ವಂ ಹಿ ತೇಷಾಮಸ್ತ್ಯಚ್ಯುತಂ ಪ್ರತಿ ।
ತದಾಶ್ರಯತ್ವಾದ್ದೇವಾನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ಪೂಜನಂತು ವೈ ।
ನ ದೋಷೋ ಹಿ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಭರ್ತುರ್ಭೃತ್ಯಗಣಸ್ಯ ಚ ।
ಮಾನನಾದ್ಧರ್ಮ ಪತ್ನೀನಾಂ ಸಮುಕ್ಷೇವಾ ಪರೋಕ್ಷತಃ ।

"ಓ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನೇ ನೀನು ಮಾಡಿದಾಕ್ಷೇಪವೇನೋ ನ್ಯಾಯವಾದುದೇ. ಮಾಡಿದುದು ಕಾರ್ಯಾನ್ತರದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ, ಹಾಗೆ ನಡಿಸಿದವರಿಗೇನೋ ದೋಷವಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಾವವು ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಭಾಗವತರುಗಳ ಪೂಜನವು ದೋಷವಾದುದ

---

(೧) ಪೌಷ್ಕರಸಂಹಿತಾ.

ವಿಷ್ಣೋರನಾಪ್ತಶ್ಚ ದ್ವಿಧಾ ಪರಿಕರಸ್ಸ್ಮೃತಃ। ನಿತ್ಯೋ ವಂದ್ಯೋ ನ ಚಾನಿತ್ಯಃ ಕರ್ಮವಶ್ಯೋ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ" ಎನ್ನು ಶ್ರೀ ಪೌಷ್ಕರಾದಿ

ಲ್ಲವು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗಳಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಭರ್ತಾವಿನ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದ ಭೃತ್ಯಗಣವನ್ನುಪಚರಿಸುವದು ಹೇಗೆ ದೋಷವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿ ಮೊದ ಲಾದವರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರಗಳು ತತ್ತಚ್ಛರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮ ನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ **"ಯೇ ಯಜನ್ತಿ ಪಿತೄನ್ ದೇವಾನ್"** ಎಂಬ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕವು ಇದನ್ನೇ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಪತಿಶುಶ್ರೂಷಾ ನಿರತಳಾದ ನಾರೀಮಣಿಗೆ ಪತಿಶು ಶ್ರೂಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಭರ್ತೃಪ್ರಿಯವರ್ಗ ಶುಶ್ರೂಷೆಯೂ ಕೂಡ ಪತಿಪಾರಾ ರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ **"ಶುದ್ಧ ತತ್ಪರಿವಾರೇಷು ಸಪರ್ಯಾ ಭರ್ತೃ ಭೃತ್ಯವತ್"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಶುದ್ಧರಾದ ಭಾಗವತರ ಅರ್ಚ ನೆಯು ಪ್ರಪನ್ನನ ಪರಮೈಕಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಚತು ರ್ಮುಖ ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಭಾಗವತರೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಅವರ ಆರಾಧನೆಯು ಹಿಂದೆ ಅನ್ಯದೇವತಾಭಜನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ ಅದು ಏಕೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಭಾಗವತರುಗಳಾದರೋ ನಿತ್ಯರಾದ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳ ಅಂಶಭೂತರಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾವಿರ್ಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾದುದರಿಂದ **ನಿತ್ಯೋವಂದ್ಯಃ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪೂಜಾರ್ಹರು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳು ಇನ್ನೂ **ಕರ್ಮವಶ್ಯ**ರಾಗಿಯೇ ಇರು ವವರಿಂದ **ಅನಿತ್ಯ**ರಾದ ಭೃತ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿ **ನವಂದ್ಯಃ ಪೂಜನೀ ಯ**ರಲ್ಲವು

ಎನ್ನುದನ್ - ಎಂದು ಪೌಷ್ಕರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೂ, **"ವಿಷ್ಣೋಃ** - ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ, **ಪರಿಕರಮ್** - ಭೃತ್ಯವರ್ಗವು, **ಆಪ್ತಃ**- ಆಪ್ತವಾದುದೆಂದೂ, **ಅನಾಪ್ತಃ** - ಆಪ್ತವಲ್ಲದ್ದೆಂದೂ, **ದ್ವಿಧಾ** - ಎರಡು ವಿಧವಾದುದೆಂದೂ, **ಸ್ಮೃತಃ** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಪ್ತನು ಯಾರೆಂದರೆ :—**ನಿತ್ಯಃ** - ನಿತ್ಯಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ ಭಾಗ ವತ ವರ್ಗವು, **ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ** - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ, **ವಂದ್ಯಃ** - ಪೂಜಿ

ಗಳಿಲ್ ಚೊನ್ನ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮಂ ಪೋಲೆ ಯಿರುಕ್ಕಿರ ಪರನ್ಯೈಕಾಂತಿತ್ವಕ್ಕು ಮಿಗವುಮ್ ಉಚಿತಮಾನ ಪತಿಚಿತ್ತಾನುವರ್ತನಮ್.

ಆಗೈಯಾಲ್ ಹೇತ್ವಂತರತ್ತಾಲನ್ರಿಕ್ಕೇ ಅನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷತ್ವ ಜ್ಞಾನಮುಡಿಯಾಗ ವರುಗೈಯಾಲೆ, ಇವ್ವನ್ಯ ಶೇಷತ್ವಮ್ ವಿರುದ್ಧಮನ್ರು.

ಪಲು ಅರ್ಹವಾದುದು. ಅನಾಪ್ತವು ಯಾವುದೆಂದರೆ, **ಅನಿತ್ಯಃ** - ಅನಿತ್ಯರಾದ **ಕರ್ಮವಶ್ಯಃ** - ಕರ್ಮಾಧೀನವಾದ, ಚತುರ್ಮುಖಾದಿ ಬದ್ಧವರ್ಗವು, **ನ ವಂದ್ಯಃ** - ಪೂಜಾರ್ಹವಲ್ಲದುದು" **ಎನ್ರುಮ್** - ಎಂದೂ ಶ್ರೀ ಪೌಷ್ಕರ ಸಂಹಿತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ. **ಚೊನ್ನನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೆ** - ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ, **ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮವ್ಪೋಲೆಯಿರುಕ್ಕಿರ** - ಪತಿವ್ರತೆಯ ಧರ್ಮದ ಹಾಗೆ ಇರುವ, **ಪರನ್ಯೈ ಕಾನ್ತಿತ್ವತ್ತಕ್ಕು** ಪ್ರಸನ್ನನ ತೈಲಾಧಾರಾವದವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನಕ್ಕೆ, **ಮಿಕವುಮುಚಿತಮಾನ** - ತುಂಬಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ. **ಪತಿಚಿತ್ತಾನು ವರ್ತನಮ್** - ಪತಿವ್ರತಾ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯೋಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಪತಿಯ ಪ್ರಿಯವರ್ಗದ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು; ಪರನ್ಯೈಕಾನ್ತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ ಲೋಕಪತಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಭಿಮತಾನುಸಾರ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. **ಪತಿಚಿತ್ತಾನುವರ್ತನಮ್** ಎಂಬುದೇ ಕ್ರಿಯೆಯು, ಇದಕ್ಕೆ **"ಇದು"** ಎಂಬ ಕರ್ತೃಪದದೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯವು. ಸರ್ವ ಚೇತನವರ್ಗ**ವೂ** ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರು, ಆದುದರಿಂದ **ಪರಿಕರಸ್ಮೃತಃ** ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಚೇತನರೆಲ್ಲಾ ದಾಸ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, **ಈ** ದಾಸ್ಯವರ್ಗವು ಅನಿತ್ಯವೆಂದೂ ನಿತ್ಯವೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವೆಂದು ಹೇಳಿ, ನಿತ್ಯವರ್ಗವೇ **ಪೂಜನೀಯರೆಂದೂ** ಅನಿತ್ಯವರ್ಗವು ಪೂಜಾರ್ಹರಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳು ನಿತ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದೂ ಅನಿತ್ಯವರ್ಗವು ಇನ್ನೂ ಕರ್ಮವಶ್ಯರಾಗಿರುವವರೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪತಿಯ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಪತಿಭೃತ್ಯವರ್ಗದ ಉಪಚಾರವು ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಹೇಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ, **ಜಗತ್ಪತಿಯ** ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಭಾಗವತಾರ್ಚನೆಯು ವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಗೈಯಾಲ್ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, **ಹೇತ್ವಂತರತ್ತಾಲನ್ರಿಕ್ಕೆ** - **ಪತಿಚಿತ್ತಾನುವರ್ತನಮ್** ಎಂಬ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಮೂಲಕ

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮ್ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಔಪಾಧಿಕಂ ಚ

ಇಚ್ಛಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮ್ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಮೋ? ಔಪಾಧಿಕಮೋ

ವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಪತಿವ್ರತೆಯ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥಹೇಳುವಾಗ ಅರ್ಥಕಾಮಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಮೂಲಕವಾದ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು; ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ ಇನ್ನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ನೀಚಭೋಗಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಅನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷತ್ವ ಜ್ಞಾನಮುಡಿಯಾಗ ವರುಗೈಯಾಲೇ** - ತಾನು ಭಗವಂತನಿಗೊಬ್ಬನಿಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಶೇಷಭೂತನಲ್ಲವು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ ಬರುವದರಿಂದ. **ಇನ್ನನ್ಯಶೇಷತ್ವಮ್** - ಈ ಪತಿವ್ರತೆಯು ಪತಿಭೃತ್ಯರಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿರುವದೂ. **ವಿರುದ್ಧಮುನ್ನು** - ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ **ಅನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷತ್ವ ಜ್ಞಾನಮುಡಿಯಾಗ** ಎಂಬುವದರಿಂದ **ದಾಸಭೂತಾಸ್ಸ್ವತಸ್ಸರ್ವೇ** ಎಂಬುವ ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ದಾಸತ್ವವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಲ್ಲುವದೆಂದೂ, ಇದರಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಭಜನವು ವಿರುದ್ಧವೆಂದೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೆಂದೂ ಔಪಾಧಿಕವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಇಚ್ಛಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ.........ವೆನ್ನಿಲ್ - ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವೇನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೋ ಅಥವಾ ಒಂದು ಉಪಾಧಿ ವ್ಯಾಜಮೂಲಕ ಉಂಟಾದುದೋ ಎಂದರೆ, ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ಹೌದು, ಔಪಾಧಿಕವೂ ಹೌದು, ಎಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು; ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಅನಿತ್ಯವಾದ ಕಾರಣಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವದು ಔಪಾಧಿಕವಾದುದು. ಗಂಡಹೆಂಡರ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾದುದು ಔಪಾಧಿಕವಾದುದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಾವು ಭೃತ್ಯರಾಗಿರುವದು ಸ್ವರೂಪತಃ ಆದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವಾದುದಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು.

---

(೧) ವೈ.ಸ್ತ್ರವ ೭೭.

ವೆನ್ನಿಲ್ ? ಕರ್ಮಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳರ (೧) "ನಿತ್ಯಾಭಿ ವಾಂಛಿತ ಪರಸ್ಪರ ನೀಚಭಾವೈಃ" ಎಙ್ಗುರಪಡಿಯೇ ಯಾವದಾತ್ಮ ಭಾವಿಯಾಯ್ ಕ್ಕೊಣ್ಡು ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲುಮ್ ಅನುವರ್ತಿಪ್ಪದೊನ್ರಾಗೈಯಾಲೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಮೆನ್ನವುಮಾಮ್.

ಕರ್ಮಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳರ - ಕರ್ಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ವ್ಯಾಜರೂಪವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, **"ನಿತ್ಯಾಭಿ ವಾಂಛಿತ.......... ಭಾವೈಃ" ನಿತ್ಯ** - ಯಾವಾಗಲೂ, **ಅಭಿವಾಂಛಿತ** - ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಪರಸ್ಪರನೀಚಭಾವೈಃ** - ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭಾವಗಳುಳ್ಳ ಮುಕ್ತರುಗಳಿಂದ **ಎಙ್ಗುರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಯಾವದಾತ್ಮಭಾವಿಯಾಯ್ ಕ್ಕೊಂಡು** ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಿರುವವರೆಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಾಗಿ, **ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲುಮ್** - ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ, **ಅನುವರ್ತಿಪದೊನ್ರಾಗೈಯಾಲೆ** - ಅನುಸರಿಸಿಬರುವಂಥಾದ್ದು ಒಂದೇಯಾದುದರಿಂದ, **ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮೆನ್ನವುಮಾಮ್** - ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಚೇತನನ ಸ್ವರೂಪವು ಜ್ಞಾನತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಮಹಾಪರಿಶುದ್ಧವಾದುದೆಂದೂ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಈ ಸ್ವರೂಪವು ತಿರೋಹಿತವಾದುದಾಗಿ, ಮುಕ್ತದೆಶೆಯಲ್ಲಿ **"ಸ್ವೇನರೂಪೇಣಾಭಿ ನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾವಿರ್ಭಾವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. **"ಮಮೈವಾಂಶೋ ಜೀವಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತಸ್ಸನಾತನಃ"** (ಗೀ.೧೫.೭) ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ತಚ್ಛರೀರಕನಾಗಿ ತದಂಶವೆಂಬ ಜ್ಞಾನಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಸರ್ವಚೇತನರೂ ಭಗವದಂಶರಾದುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭಾವವು ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವಂಥಾದ್ದಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೇ ಎಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಕೂರನಾಥರ ವಾಕ್ಯವನ್ನುದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :—ಆ ಪೂರಾಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—

"ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ನಿತ್ಯನಿರತೈರ್ಭವದೇಕ ಭೋಗೈರ್ನಿತ್ಯೈರನುಕ್ಷಣನ
ವೀನರಸಾರ್ದ್ರಭಾವೈಃ । ನಿತ್ಯಾಭಿವಾಂಛಿತ ಪರಸ್ಪರ ನೀಚ ಭಾವೈ
ರ್ಮದ್ದೈವತೈಃ ಪರಿಜನೈಸ್ತವ ಸಙ್ಗಸೀಯ ॥"

ಇದರರ್ಥವು. ಸದಾ ಕೈಂಕರ್ಯನಿರತರಾದ, ನಿನ್ನನ್ನನುಭವಿಸುವದೇ ಮುಖ್ಯಭೋಗವಾಗಿವುಳ್ಳ ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಆನಂದಾದಿರಸದಿಂದ ತೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನೋಭಾವಗಳುಳ್ಳ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭಾವವ

ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನ ವಿಶೇಷ ನಿಬಂಧನಮಾಗೈಯಾಲೇ ಔಪಾಧಿಕಮೆನ್ನುವುಮಾಮ್. ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗಿಲ್ ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್ ಭಾಗವತತ್ವ

ನ್ನುಳ್ಳ ನನಗೆ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪರಾದ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳಾದ ನನ್ನ ಪರಿಜನದೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆಸೇರಿಸ್ಯೈಯ್ಯಾ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾಗವತರುಗಳು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳ ಹಾಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದೂ ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ ಎರಡು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನರುಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯಿಸುವದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದು, ಭಾಗವತರುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭೂತರೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬರೇ ಶೇಷಭೂತರೂ ಶೇಷಿಗಳೂ ಸಹ ಆಗಬಹುದೆಂದಾಗುವದರಿಂದ ಇದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಈ ಎರಡು ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೊದಲನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಪ್ರಪನ್ನನ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಔಪಾಧಿಕವೆಂದೂ, ಭಾಗವತನಿಗೂ ಭಗವಂತನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರೂಪತಃ ಉಂಟಾದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದೂ ಒಂದು ಕಾರಣಮೂಲಕ ಉಂಟಾದರೆ ಔಪಾಧಿಕವೆಂದೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಾಗವತನಿಗೂ ಭಗವಂತನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಶೇಷತ್ವವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಔಪಾಧಿಕವೂ ಹೌದು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನ ವಿಶೇಷ ನಿಬಂಧನಮಾಗೈಯಾಲೇ - ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧವು ಇವರಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದಲೇ ಭಾಗವತರು ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಈ ಸಂಬಂಧವೆಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ ಅವರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರು, ಅಥವಾ ಸ ಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಸಖರೂ ಎಂದೂ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಬಂಧದ ಜ್ಞಾನ ವಿಶೇಷವನ್ನೇ ಮೂಲಹೇತುವಾಗುಳ್ಳೋಣದರಿಂದ, ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಔಪಾಧಿಕಮೆನ್ನು

ಮುಣ್ಣಾನಾಲ್ ಒರುವರ್ಕ್ಕೈಪ್ಪತ್ತ ಒರುವರ್ಕ್ಕುರ್ ಶೇಷತ್ವಮುಮ್ ಶೇಷಿತ್ವಮುಮ್ ವರುಗೈ ವಿರುದ್ಧಮನ್ರೋ ವೆನ್ನಿಲ್ :— ಪರಸ್ಪರೋಪಕಾರ್ಯೋಪಕಾರಕ ಭಾವಾದಿಗಳಿರ್ಪೋಲೆ ಇಜ್ಜುಮ್ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೈ. ಅಧಿ

ಮುಮಾಮ್ - ಔಪಾಧಿಕವಾದುದು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಾಗ ಔಪಾಧಿಕವೆಂದೂ ಏಕೆ ಉಪಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಭಾಗವತರು ಮಾತ್ರವೇ ಪೂಜಾರ್ಹರು, ಇತರ ಚೇತನರ್ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವು, ಎಂಬದಾಗಿ ಲೋಕವಾಡಿಕೆಯಿಂದ ತೋರಿ ಬರುವಂಶವೂ ಸಹಜವಾದುದೇ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ದೇವತಾಂತರ ಶೇಷತ್ವದ ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಕೃತ ಉಪಾಧಿಯಿಂದುಂಟಾದುದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷತ್ವಕ್ಕೇನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳಲ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದೆ ಎರಡನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೇನೇ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿ ಭಾವವು ಇದ್ದುದಾದರೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗಿಲ್**-ಹೀಗಾದನಂತರ ಎಂದರೆ ಶೇಷತ್ವವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭಾವವು ಭಾಗವತರಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, **ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್** - ಇಬ್ಬರಿಗೂ, **ಭಾಗವತತ್ವ ಮುಣ್ಣಾನಾಲ್** - ಭಾಗವತತ್ವ ಉಂಟಾದರೆ, **ಒರುವರ್ಕ್ಕೈಪ್ಪತ್ತ**-ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕುರಿತು, **ಒರುವರ್ಕ್ಕು** - ಒಬ್ಬರಿಗೆ, **ಶೇಷಭಾವವೂ** ಶೇಷಿಭಾವವೂ ಸಹ **ವರುಗೈ** - ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗೋಣವು, **ವಿರುದ್ಧಮನ್ರೋ ವೆನ್ನಿಲ್** - ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ, **ಪರಸ್ಪರೋಪಕಾರ್ಯೋಪಕಾರಕ ಭಾವಾದಿಗಳಿರ್ಪೋಲೆ** - ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರ ಹೊಂದುವ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಭಾವವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹಾಗೆ, ಎಂದರೆ ಇಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಉಪಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬರ್ಥವು, **ಇಜ್ಜುಮ್** - ಭಾಗವತರು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲೂ, **ವಿರೋಧ ಮಿಲ್ಲೈ** - ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಒಬ್ಬ ಭಾಗವತರೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಶೇಷಭಾವದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಶೇಷಿಯಾಗುವದು ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ ? ಒಬ್ಬರೇ ಕರ್ತಾವಾಗಿಯೂ ಕರ್ಮವಾಗಿಯೂ ಇರುವದು ಅಸಜ್ಜತವಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ

ಕಾರ್ಯವಸ್ಥೈಯಿಲೇ ಕ್ರಿಯೈಕ್ಕು ಶೇಷಿಯಾನವನ್ ತಾನೇ ಕರ್ತ್ರವಸ್ಥೈಯಿಲೇ (ಕ್ರಿಯೈಕ್ಕು) ಅದುಕ್ಕು ಶೇಷಮಾಯ್ ನಿಲ್ಲಾನಿನ್ರಾನ್. ಅಪ್ಪ

ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ, ಮೀಮಾಂಸಾ ನ್ಯಾಯಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕದೃಷ್ಟಾಂತ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಮಿತ್ರನಿಂದಲೂ ಉಪಕಾರ ಹೊಂದಿದರೆ, ಹೇಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರ್ಯೋಪಕಾರಕಭಾವಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿ ಭಾವಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇನೋ, ಹೀಗೆ ಯುಕ್ತಿಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿಯುಂಟೋ ಎಂದರೆ ನ್ಯಾಯಪರಿಶೀಲನಪರರಾದ ಮೀಮಾಂಸಕರೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—ಶೇಷತ್ವವೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಿಕೆ, ಶೇಷಿತ್ವವೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆಯು; ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆಯೇ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿ ಭಾವವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿ, ಇದು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಅಧಿಕಾರ್ಯವಸ್ಥೈಯಿಲೆ** – ಒಂದು ಕರ್ಮದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ಯಜಮಾನನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, **ಕ್ರಿಯೈಕ್ಕು** - ವೈದಿಕಕರ್ಮಕ್ಕೆ, **ಶೇಷಿಯಾನವನ್ ತಾನೇ** - ಶೇಷಿಯಾದ ಆ ಯಜಮಾನನೇ, ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಿ ಶೇಷಭೂತನಾದುದು, ಯಜಮಾನನು ಆ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನಾಗಿ ಶೇಷಿಯು ಎಂಬ ಭಾವವು, ಹೀಗೆ ಶೇಷಿಯಾದ ಯಜಮಾನನೇ, **ಕರ್ತ್ರವಸ್ಥೈಯಿಲೆ** - ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, **ಅದುಕ್ಕು** - ಆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯೆಯು ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ, ಆ ಕರ್ಮವು ಶೇಷಿಯಾಗುತ್ತದ್ದೆ ಅಂತಹ ಶೇಷಿಯಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ, **ಶೇಷಮಾಯ್** - ಈ ಯಜಮಾನನು ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ, **ನಿಲ್ಲಾನಿನ್ರಾನ್** – ನಿಲ್ಲುವನು ಎಂದರೆ ಇವನು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮವು ಆಚರಿಸುವ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಫಲರೂಪವಾದ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಾಗಿ ಶೇಷವೆಂದೂ, ಯಜಮಾನನು ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವದ

ಡಿಯೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪಣ್ಣುಮ್ ಅತಿಶಯಙ್ಗಳೈಯುಪಜೀವಿಯಾದೆ ಒರುತ್ತರುಕ್ಕೊರುತ್ತರ್ ಅತಿಶಯಾಧಾನಂ ಪಣ್ಣಿನಾಲ್, ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕತ್ವ ವೇಷತ್ತಾಲೆ ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್ ಶೇಷತ್ವಮುಣ್ಡಾಯ್, ಅತಿಶಯತ್ತುಕ್ಕು ಆಶ್ರಯಮಾನ ವೇಷತ್ತಾಲೆ ಯಿರುವರುಕ್ಕುಮ್ ಶೇಷತ್ವಮುಂಡಾಗಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ.

ರಿಂದ ಶೇಷಿಯೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವರು ; ಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ ಶೇಷಿಯೆಂದೂ, ಯಜಮಾನನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ ಶೇಷನೆಂದೂ, ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವರು; ಆದುದರಿಂದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಿಂದ ಶೇಷಶೇಷಿತ್ವಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದೆಂಬುವದು ಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಷಯವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುವರಾಗಿ, ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿತ್ವವು ಹೀಗೆ ಸಮಂಜಸವೆಂಬುವದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ

ಅಪ್ಪಡಿಯೇ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ, **ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪಣ್ಣುಂ ಅತಿಶಯಙ್ಗಳೈ** - ಪರಸ್ಪರ ಭಾಗವತರುಗಳು ಮಾಡುವ ಅತಿಶಯಗಳನ್ನು, **ಉಪಜೀವಿಯಾದೆ** - ಜೀವಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ, ಯಾವಾಗ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಮಾಡಿದ ಅತಿಶಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯತಿಶಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಆಗ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಒರುತ್ತರುಕ್ಕೊರುತ್ತರ್** - ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು, **ಅತಿಶಯಾಧಾನಂ ಪಣ್ಣಿನಾಲ್** - ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, **ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕತ್ವ** - ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, **ವೇಷತ್ತಾಲೆ** - ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ **ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್**- ಇಬ್ಬರಿಗೂ, **ಶೇಷತ್ವಮುಣ್ಡಾಯ್**-ಶೇಷತ್ವವು ಉಂಟಾಗಿ, **ಅತಿಶಯತ್ತುಕ್ಕು ಆಶ್ರಯಮಾನ ವೇಷತ್ತಾಲೆ**-ಆ ಅತಿಶಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಭೂತರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯರೂಪ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇಶ್ಯರಾಗಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ, **ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್ ಶೇಷಿತ್ವಮುಣ್ಡಾಗಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ**- ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಶೇಷಿತ್ವವೂ ಉಂಟಾಗುವದರಲ್ಲೇನೂ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲವು, ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರುಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನೇನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಪ್ರೀತನಾ

ಇಪ್ಪಡಿ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೈಯಾಲೇ ಇರುವರುಮ್ ಪರಸ್ಪರಮ್ ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರಾಗ ವಿನಿಯುಕ್ತರಾಕೈಯಾಲೇ, ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್

ಗುವನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಪರಸ್ಪರಾತಿಶಯಪ್ರದ್ಯೋತಕವಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷತ್ವವೂ, ಆ ಪರಸ್ಪರಾತಿಶಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯರಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಶೇಷಿತ್ವವೂ ಸಹ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆದರೆ "**ಪರಗತಾತಿಶಯಾಧಾನೇಚ್ಛಯಾ ಉಪಾದೇಯತ್ವಮೇವ ಯಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಸಶೇಷಃ, ಪರಶ್ಶೇಷೀ** ಎಂದು ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಒಬ್ಬ ಭಾಗವತನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿರುವದರಿಂದ ಶೇಷಲಕ್ಷಣ ಉಂಟೆಂದೇನೋ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಭಾಗವತನು ನಮಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಶೇಷಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪವು ತೋರಬಹುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯು, "**ಇಚ್ಛಾತ ಏವ ತವ ವಿಶ್ವಪದಾರ್ಥಸತ್ತಾ**" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ (೨೬೬ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ) ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭಾಗವತರ ಸ್ವಕೀಯವಾದ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೂಲಕ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಲಕ್ಷಣವು ಕೂಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರಾಗಿ "**ಪರಗತಾತಿಶಯಾಧಾನೇಚ್ಛಯಾ**" ಎಂಬ ಶೇಷಸ್ವರೂಪಲಕ್ಷಣಬೋಧಕವಾಕ್ಯವು ಹೇಗೆ ಸಮಂಜಸವೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಲಕ್ಷಣವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯು ಯಾರದು? ಉಪಾದೇಯತ್ವವೆಂದರೇನು ? ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಚ್ಛೆಯು ಸರ್ವೇಶ್ವರನದು ಎಂದೂ, ಉಪಾದೇಯತ್ವವೆಂದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ವಿನಿಯುಕ್ತತ್ವವೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಭಾಗವತರು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷರಾಗಿ ವಿನಿಯುಕ್ತರಾಗಿರುವರೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಭಾವವುಂಟೆಂದು ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಹಾಗೆ, **ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೈಯಾಲೆ** - ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ, ಇದು ಲಕ್ಷಣ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇಚ್ಛಾ ಶಬ್ದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, **ಇರುವರುಮ್** - ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರೂ, **ಪರಸ್ಪರಂ** - ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು. **ಅತಿಶಯಾಧಾಯಕರಾಗ** - ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವರಾಗಿ,

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಸಂಬಂಧಮ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಮ್. ಗುಣವಶೀಕೃತನಾನ ತನ್ನಿನವಾಲೇ ಭಗವದ್ವಿಷಯತ್ತಿಲುಮ್ ಭಾಗವತ ವಿಷಯತ್ತಿಲುಮ್ ವರುಮ್ ದಾಸತ್ವಮ್ ಭೋಗವರ್ಧಕಮಾಯ್ಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನೇತ್ತಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ವಿನಿಯುಕ್ತರಾಗೈಯಾಲೆ - ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಇದು **ಉಪಾದೇಯತ್ವ** ಶಬ್ದಾರ್ಥವು, **ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್** - ಇಬ್ಬರಿಗೂ, **ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಸಂಬಂಧ** ಉಂಟೆಂಬುದು, **ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಂ**-ಸತ್ಯವಾದುದು. ಇದರಿಂದ ಭಾಗವತರುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷ ಶೇಷಿತ್ವವು ಭಗವದಿಚ್ಛಾ ಸಿದ್ಧವಾದುದಾಗಿ, ಭಗವದತ್ಯರ್ಥ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಪರ್ಯಂತವಾದುದೆಂಬುದು ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದರೋ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಮಹೋದಧಿಯು. ಅಂತವನಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುವದು ಆನಂದಕರವಾದುದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವ ಶೇಷಭಾವವು, **ಧಿಗಸ್ತು ಪರವಶ್ಯತಾಂ**" (ರಾ ಸುಂ. ೨೫.೧೦) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಕ್ಲೇಶಾವಹವು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದೋ ಎಂದರೆ ಗುಣಹೀನನಿಗೆ ಶೇಷಭಾವವೇನೋ ಕ್ಲೇಶಾವಹವು. ಆದರೆ ಭಾಗವತನು ಹೇಯಗುಣವರ್ಜಿತನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಯುಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೇನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಶೇಷತ್ವವು ಪರಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗುವದೆಂದೂ, **ಗುಣವಶೀಕೃತ**ವೆಂಬ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಗುಣವಶೀಕೃತನಾನ - ಶೇಷಿಯಾದ ಭಾಗವತನಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಶೇಷನಾಗಿ ಅಧೀನನಾಗಿರುವ, **ತನ್ನಿನವಾಲೇ** - ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ತನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೂ, ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಭಾಗವತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, **ವರುಮ್** – ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ, **ದಾಸತ್ವಮ್** - ಚೇತನನಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾಯಮಾನ ಶೇಷತ್ವವೇ ದಾಸತ್ವವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, **ಭೋಗವರ್ಧಕಮಾಯ್ಕ್ಕೊಂಡು**-ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿಸುವದಾಗಿ, **ತನ್ನೇತ್ತಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್**-ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ತನಗೆ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛಾಮೂಲಕ ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರೂ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದರೊಂದಿಗೆ,

ಭಾಗವತನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಮೂಲಕವೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಾಗವತನ ಶೇಷತ್ವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ **"ಕರ್ತಾಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವತ್ವಾತ್" "ಪರಾತ್ತು ತಚ್ಛ್ರುತೇಃ"** ಎಂಬ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಪರಾಯತ್ತಕರ್ತೃತ್ವವುಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಭಾಗವತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದಲೂಸಹ ವಶೀಕೃತನಾಗಿ ದಾಸಭಾವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ದಾಸತ್ವವು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಮೂಲಕ ಅತಿಶಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂಬಭಾವವು. ದಶರಥನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಸಲದೇಶದವರೆಲ್ಲಾ ನೆರದು, **"ಇಚ್ಛಾಮೋಹಿ ಮಹಾಬಾಹುಮ್ ರಘುವೀರಂ ಮಹಾಬಲಂ"** (ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ ೨.೨೨) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು **"ಪತಿ"** ಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಲು, ದಶರಥನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯಾವಿಷ್ಟಹೃದಯನಾಗಿ ತಾನು ಬಹು ಧರ್ಮದಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸುಖವುಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ವರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಜನರು, **"ಬಹವೋ ನೃಪಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಂತಿತೇ"** (ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ೨.೨೬) ಓ ರಾಜನೇ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಜನವು ಗುಣವಶೀಕೃತರಾಗಿ ದಾಸ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಮುಂದೆ ೪೮ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ

"ತಮೇವಂ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನಂ ರಾಮಂ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ।
ಲೋಕಪಾಲೋಪಮಂ ನಾಥ ಮಕಾಮಯತ ಮೇದಿನೀ"

ಇಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಲೋಕದ ಜನವೆಲ್ಲಾ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕೂಡ ತಾನು ಶ್ರೀರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವದು, ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಂದು,

"ಅಹಮಸ್ಯಾವರೋ ಭ್ರಾತಾ ಗುಣೈರ್ದಾಸ್ಯಮುಪಾಗತಃ" (ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ.೪.೧೨) ಎಂದೂ ತನ್ನ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ, ಅಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ದಾಸ್ಯಮಾಡಿ ಕೈಂಕರ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಸಂಪನ್ನನಾದುದರಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ೧೩೮೨ನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ

ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವದಲ್ಲೂ, ಪ್ರಪನ್ನನು ಭಾಗವತನಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾ

ಣಗುಣಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ನಿದರ್ಶನವು ಮಧುರಕವಿಯಾಳ್ವಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನುಣ್ ಶಿರತ್ತಾಂಬೆಂಬ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠಾಸೂಚಕವಾದ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿ, ತಾವು ಅವರಿಗೆ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದುದು ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಎಂದು "ತಕ್ಕಶೀರ್ ಶಠಗೋಪನೆನ್ನಂಬಿಕ್ಕಾಟ್ಪುಕ್ಕ ಕಾದಿಲ್ ಅಡಿಮೈಪ್ಪಯನನ್ರೇ" (೯) ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ಆಚಾರ್ಯರೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣರಾದ, ಅಜ್ಞಾನಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ನಮ್ ಆಳ್ವಾರ್ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ ನನಗೆ ಪರಮಗುರುವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಶಠಗೋಪರಿಗೆ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂಬಪೇಕ್ಷೆಯು ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದುದಲ್ಲವೇ" ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವತ ದಾಸ್ಯವು "ಭೋಗವರ್ಧಕವಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನೇತ್ತಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್, ಎಂಬುವದು ನಿದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಭೋಗವರ್ಧಕವಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಈ ಶೇಷತ್ವವು ಹೇಗೆ ಆನಂದ ಸುಖವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಯದ್ಯಪಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರಸಙ್ಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ನಡೆದರೂ, ತನ್ನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅದು ನಡೆದು ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾದುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾದೆನಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಆನಂದ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಭೋಗವರ್ಧಕವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಅನೇಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರಾಜನು ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನಾಗುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಮೂಲಕ ಭೋಗವರ್ಧಕವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಸಹ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವವು, ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಾನು ಹೊಂದಿ ಅದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈಶ್ವರತ್ವ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ಆತನಿಗೆ ಲೀಲಾರಸ ಉಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಭೋಗವರ್ಧಕವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಭಾಗವತನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಇಚ್ಛಾಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್ ಎಂದು ಉಪಪಾದಿ

ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಶೇಷಿತ್ವಯೋರ್ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಂ

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ ಈಶ್ವರರ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಹಕೃತ್ಯೈಯಾನ ತನ್ನಿಚ್ಛೈಯಾಲೆ ಭಾಗವತರ್ಕಳೆಲ್ಲಾಂ ಶೇಷಿತ್ವತ್ತೈಯುಂಡಾಕ್ಕುಂ. ಇವರ್‌ಗಳಿ

ಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಭಾಗವತಶೇಷಿತ್ವವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತನಿಗೆ ತಾನು ಶೇಷಿಯೆಂಬ ಭಾವವು ಮಮಕಾರ ರೂಪವಾಗಿ ಕೂಡದಾದುದರಿಂದ, ಶೇಷಿತ್ವವು ಭಾಗವತೇಚ್ಛೆಯಿಂದುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗುವಂಥಾದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಮಮಕಾರ ರೂಪವಾದ ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನು, ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ, ಭಾಗವತನು ವಹಿಸಬಹುದೋ ? ಎಂದರೆ, ತನ್ನ ಭಗವದಧೀನವಾದ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಶೇಷಿತ್ವವಹನದಿಂದ ಇನ್ನೂ ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಲಾಭವೇ ವಿನಾ ಮಮಕಾರ ಪ್ರದರ್ಶನವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಭರತಾಳ್ವಾರ್ವರು ಶ್ರೀರಾಮನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಅಯೋಧ್ಯಾ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಶೇಷಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳತವನ್ನು ವಹಿಸಿದುದು, ಮಹಾಭಾಗವತರಾದ ಶ್ರೀಭರತಾಳ್ವಾರವರಿಗೆ ಮಮಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಲಾರದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬಭಾವವು. ಶೇಷತ್ವದಲ್ಲಾದರೋ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಭಾಗವತನ, ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರ ಇಚ್ಛಾಸಿದ್ಧಿಯುಂಟು. ಶೇಷಿತ್ವದಲ್ಲಾದರೋ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರವೇ, ಭಾಗವತನ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯರೂಪವಾದ ಅನುಮತಿ, ಇವುಗಳು ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಕ್ಕೂ ಭಾಗವತ ಶೇಷಿತ್ವಕ್ಕೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವಕ್ಕೂ ಶೇಷಿತ್ವಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು.

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ – ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛಾಮೂಲಕವಾಗಿ, ಭಾಗವತರುಗಳು ಪರಸ್ಪರಶೇಷಶೇಷಿಗಳಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಈಶ್ವರರ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಹಕೃತ್ಯೈಯಾನ - ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ, ತನ್ನಿಚ್ಛೈಯಾಲೇ – ತನ್ನ ಸಙ್ಕಲ್ಪದಿಂದ, ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸಙ್ಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭಾಗ

ಚ್ಛೈಯುಮ್ ಕೊಟ್ಟಿಕ್ಕೊಂಡು ಇವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವತ್ತೈ ಯುಂಡಾಕ್ಕುಮ್

ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿಭಾವೇನ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಸಿದ್ಧಿಃ

——

ಇಪ್ಪಡಿ ಸ್ವಾಮಿಕ್ಕು ಇಷ್ಟವಿನಿಯೋಗಾರ್ಹರಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು ಶೇಷಿ

ವತ ಸಙ್ಕಲ್ಪವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಭಾಗವತರ್ಕೆಲ್ಲಾಮ್ - ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೂ, ಶೇಷಿತ್ವತ್ತೈಯುಂಡಾಕ್ಕುಮ್ - ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇವರ್‌ಗಳಿಚ್ಛೈಯುಮ್ ಕೊಟ್ಟಿಕ್ಕೊಂಡು – ಈ ಭಾಗವತರುಗಳಿಚ್ಛೆಯೂ ಕೂಡ ಸೇರಿ, ಇವರ್‌ಗಳಿಗೆ ಈ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ, ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಉಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಈಶ್ವರ ಸಙ್ಕಲ್ಪವು; ಭಾಗವತನ ಇಚ್ಛೆಯು ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯತ್ತವಾದುದಾಗಿ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಆನಂದವರ್ಧಕವಾಗಿ ಪರಮಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷಿತ್ವದಲ್ಲಾದರೋ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಂಟು. ಈ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯು ಅಪ್ರತಿಹತವಾದುದು, ಆತನು ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಸಙ್ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿಘಾತವೇ ಇಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಇಚ್ಛೆಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಹಕೃತ್ಯೆಯಾದುದು. ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಜರಗುವದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಹಕೃತ್ಯೆಯಾನ ತನ್ನಿಚ್ಛೈಯಾಲೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಶೇಷತ್ವವನ್ನೂ ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನೂ, ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವದೂ ಕೂಡ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೈಶ್ವರ್ಯಮನುಪರ್ಯನು ಯೋಜ್ಯ ಮಾಹುಃ" ಎಂದು ಈಶ್ವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. (ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ) ಭಾಗವತರುಗಳು ತಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಲು, ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳ ಭಯದಿಂದ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಪ್ರತಿಹತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಙ್ಕಲ್ಪ ಆಜ್ಞಾಪರಾಗಿರುವದರಿಂದ ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸುವದೂ ಕೂಡ ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪಾನುಗುಣವಾದುದೇ ವಿನಾ ಸ್ವರೂಪವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ

ಗಳಾಯ್ ನಿರ್ಕ್ಕೃತನ್ನಾಲೇ ಇರುವರುಮ್ ಸ್ವರೂಪಂ ಪೆತ್ತಾರ್‌ಗಳ್.

ಶೇಷಿತ್ವತ್ತೈಯುಣ್ಡಾಕ್ಕುಮ್ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಙ್ಕಲ್ಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಆ ಭಾಗವತರುಗಳು ತಾವೇ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ವಹಿಸಿದರೆಂಬುವದು ವ್ಯಾವೃತ್ತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವದಲ್ಲಾದರೋ? ಹಾಗಲ್ಲವು, ಭಾಗವತರ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಉಂಟೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಭಾಗವತರುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಙ್ಕಲ್ಪವೂ ಸಹ ಉಂಟು.

ಈ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿಭಾವದಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾಷ್ಠಾಸಿದ್ಧಿಯು.

ಈ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿಭಾವದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಾಗವತನು ಶೇಷನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಶೇಷಿಯೂ ಆದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಶೇಷಭೂತರಾಗಿ ಆತನಿಂದ ಇಷ್ಟವಿನಿಯೋಗಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವದರಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಶೇಷನಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಶೇಷಿಯಾಗಿಯೂ ನಿಯಮಿಸಲು ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸುವದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪೊಂದಿದರೆಂದು ಇಪ್ಪಡಿ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿದವಾಕ್ಯಮೂಲಕವಾಗಿ, ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ

ಇಪ್ಪಡಿ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಸ್ವಾಮಿಕ್ಕು ಇಷ್ಟವಿನಿಯೋಗಾರ್ಹರಾಯ್‌ಕ್ಕೊಂಡು** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಿಯಮಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿ, **ಶೇಷಿಗಳಾಯ್ ನಿರ್ಕ್ಕೃತನ್ನಾಲೇ**-ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಶೇಷಿಗಳಾಗಿ ಇರುವದರಿಂದ, **ಇರುವರುಮ್** - ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರೂ, **ಸ್ವರೂಪಮ್ ಪೆತ್ತಾರ್‌ಗಳ್** - ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು ಭಾಗವತರುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಿಗಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲವೆ ಈಶ್ವರಸಙ್ಕಲ್ಪಾನುಸಾರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೀಗೆ **ಪೂರ್ಣಪಾರತಂತ್ರ್ಯ**ದಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೇವೆಂದು ಭಾವಿಸುವದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಮಾನ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮುಮ್ ಅರ್ದಿ ಫಲಮಾನ ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮುಮ್ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕೈಯಾಲ್ ಇರುವರುಮ್ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೈಪೆತ್ತಾರ್ಗಳ್.

ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಮಾನ - ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, **ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವಮೂ, ಅರ್ದಿಫಲಮಾನ** - ಅದರ ಫಲರೂಪವಾದ, ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ, **ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯಮೂ** ಸಹ, **ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ** - ಸಿದ್ಧಿಸುವದರಿಂದ, **ಇರುವರುಮ್** – ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷರಾದ ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರೂ, **ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೈಪೆತ್ತಾರ್ಗಳ್** – ಬರೀ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, **ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೈ** - **ಕಾಷ್ಠೈ** ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಯು. **ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆ** ಪ್ರಯೋಜನದ ಸರ್ವೋತ್ತಮಾಂಶವು, ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಜನೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು, **ಪೆತ್ತಾರ್ಗಳ್**-ಹೊಂದಿದರು. ಈ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷತ್ವದಲ್ಲಿ, **ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತನ್ನಿಷ್ಟವೂ ಕೂಡಾ** ಇರುವದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದುವಲ್ಲದೆ **ಪುರುಷಾರ್ಥ** ಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು ಪರಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ತತ್ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವದೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾಷ್ಠೆಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಅತಿಶಯವಾದುದೆಂಬುವದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಿಭಾವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಭಾವವೂ ಅತಿಶಯವಾದುದೆಂದೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷರನ್ನಾಗಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಿಯಮಿಸುವದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂಬುವದನ್ನು "ಇರುವರ್ಕೈಯುಮ್" ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಇರುವರ್ಕೈಯುಮ್ - ಈ ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರುಗಳನ್ನೂ, **ಇಪ್ಪಡಿ** - ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿಗಳಾಗ** – ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷರಾಗಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕೆಂದು, **ನಿಯಮಿತ್ತು** - ನಿಯಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಂದರೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, **ರಸಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ** - ಲೀಲಾವಿನೋದವನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ, **ಈಶ್ವರರ್** – ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, **ತನ್ ಈಶ್ವರತ್ವಮುತಾವತ್ತುನು** - ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಈಶ್ವರ ಭಾವ

ಇರುವರ್ಱೈಯುಮಿಪ್ಪಡಿ ಪರಸ್ಪರಶೇಷಶೇಷಿಗಳಾಗ ನಿಯಮಿತ್ತು ರಸಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ, ಈಶ್ವರನ್ ತನ್ ಈಶ್ವರತ್ವಮುಮ್ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಮುಮ್ ಪೆತ್ತಾನ್.

ವನ್ನೂ, ಭೋಕ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತರನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿಗಳಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವದೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಲೀಲಾರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಈ ಲೀಲಾರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ಆನಂದಿಸುವನಾದುದರಿಂದ ಆತನು ಭೋಕ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದನು ಎಂಬರ್ಥವು. ಆತನು ಭಾಗವತರನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿಯಮಿಸುವದರಿಂದ ಆತನ ಈಶ್ವರತ್ವವೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನು **ವ್ಯಾಪನಾದ್ಭರಣಾತ್ಸ್ವಾಮ್ಯಾದನ್ಯಃ ಪಂಚದಶೋದಿತಃ**" (ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ,೧೯) ಎಂದು ೧೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಿ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಭರಣಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಈಶ್ವರನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ "**ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯ ಮಾವಿಶ್ಯ ಬಿಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ**" ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಈಶ್ವರತ್ವಕ್ಕೆ ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸೋಣ ಧರಿಸೋಣ ನಿಯಮಿಸೋಣಗಳು ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ತೋರಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಈಶ್ವರತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವಂ ಎಂದರೆ ಸ್ವತ್ತೂ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಆವಶ್ಯಕವು; **ಸ್ವತ್ವಮಾತ್ಮನಿ ಸಂಜಾತಂ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿಸ್ಥಿತಂ**, ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವತ್ತು, ಅವನನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವೂ ಸಹ ಮೇಲಿನಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಭಾಗವತರುಗಳಾದ ತಾವು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದುದು, ಹಾಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸುವದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಲೀಲಾರೂಪ ಭೋಕ್ತೃತ್ವವು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪ್ರಕಾರತ್ತಾಲೆ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. **ತಂಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳಾದ ತಮಗೆ ವನ್ದ - ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ **ಶೇಷತ್ವ ಶೇಷಿತ್ವಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾಂ** - ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಭಾವಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ, ಅವರುಗಳ ಸ್ತೋತ್ರ, ಆರಾಧನ, ಕೈಂಕ

ಇಪ್ಪ್ರಕಾರತ್ತಾಲೆ ತಙ್ಗಳುಕ್ಕು ವನ್ನ ಶೇಷತ್ವ ಶೇಷಿತ್ವಾದಿಗಳೆಲಾಮ್ ಈಶ್ವರನುಡೈಯ ಭೋಕ್ತೃತ್ವತ್ತುಕ್ಕು ಶೇಷಮೆನ್ನು ತೆಳಿಗೈಯಾಲೇ ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್ ಕೋದತ್ತ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೈ ಉಂಡಾಕಿರದು.

ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿ ಪ್ರಸಾದ ಏವಾ ಪೇಕ್ಷಣೀಯೋ
ನಾನ್ಯ ಇತಿ ನಿಗಮಯತಿ

ಇಪ್ಪಡಿ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥರಾಯ್ ಸಾರವಿತ್ತುಕ್ಕಳಾನ ಕೃತಕೃತ್ಯರುಕ್ಕು,

ರ್ಥವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ಈಶ್ವರನುಡೈಯ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, **ಭೋಕ್ತೃತ್ವತ್ತುಕ್ಕು**-ಲೀಲಾರಸಾನಂದರೂಪ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ, **ಶೇಷಮೆನ್ನು** - ಅಧೀನವಾದುದೆಂದು, **ತೆಳಿಗೈಯಾಲೆ** - ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ, **ಇರುವರುಕ್ಕುಮ್**- ಇಬ್ಬರು ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೂ, **ಕೋದತ್ತ** - ಕೋದೆಂದರೆ ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಭಾಗವು, ಅತ್ತವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲದ, ಆದುದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲದ. ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ, **ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೈ** - ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಆಚೆ ದಡವು ಎಂದರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಭಾಗವು, **ಉಂಡಾಗಿರದು** - ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈಶ್ವರಸಙ್ಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾವುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಶೇಷಶೇಷಿಗಳಾಗಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವದೂ ಅದನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವದೂ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಆನಂದಿಸುವನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವದೂ, ಎಂಬೀ ಅಧಿಕಾರದ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪನ್ನರುಗಳಿಗೆ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳ ಪ್ರಸಾದವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ಬೇಕಾದುದೇ ವಿನಾ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಧಿಕಾರಪೂರ್ತಿಯು

ಸಾಙ್ಗಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದವನು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯೆಂದು ಚನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವನಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾ ಏನೊಂದೂ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಅಂಥಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವದೇ ತನಗೆ ಮುಖ್ಯವು, ಇನ್ನೇನೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದುಪದೇಶಿಸಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಅಪರಾಧ ರುಚಿಯುಮ್, ಅತಿಶಙ್ಕ್ಯಯುಮ್ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸ್ಪರ್ಶ ಮುಮ್, ಆತ್ಮಾಧೀನಭೋಗಮುಮ್, ಆತ್ಮಾರ್ಥ ಭೋಗಮುಮಾಗಿರ ಪಳುದಿಲ್ಲಾದ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳುಡೈಯ ಪ್ರಸಾದಮೇ ಎಪ್ಪೋದುಮ್ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಗ, ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯುಮ್.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥರಾಯ್** - ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ನಿಷ್ಕರ್ಷಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆ ಎಂದರಿತವರಾಗಿ, **ಸಾರವಿತ್ತುಕ್ಕಳಾನ** - ಆದುದರಿಂದ ಸಾರವಾದುದು ಎಂದರೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಯಾವುದೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರಾದ, **ಕೃತಕೃತ್ಯರುಕ್ಕು** - ಭರನ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ, ಯಾವುದು ತುಂಬಾ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದು ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ; **ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳುಡೈಯ** - ಐಹಿಕದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೈರಾಗ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅರ್ಥಿಸದ ಮಹಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳ, **ಪ್ರಸಾದಮೇ** - ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೋ, ಕೃಪೆಯೋ, **ಎಪ್ಪೋದುಮ್** - ಯಾವಾಗಲೂ, **ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಗ** - ಆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ವಿನಾ ಅದರಿಂದ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಬಯಸದ ಹಾಗೆ, ಅದೇ ಸಾಧನವಾಗಿ ಇನ್ನು ಯಾವ ಸಾಧ್ಯಾಂಶವನ್ನೂ ಬಯಸದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯುಂ** - ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳೆಂತಾವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಯಾವ ದೋಷಗಳಿರಕೂಡದೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:— **ಅಪರಾಧರುಚಿಯುಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಅಪರಾಧವು, ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿಯೂ, **ಅತಿಶಙ್ಕ್ಯಯುಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂದೇಹವೂ, **ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸ್ಪರ್ಶಮುಮ್** - ಐಹಿಕ ಭೋಗಗಳಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನಾರಾಧಿಸಿದ ಸಂಬಂಧವೂ, **ಆತ್ಮಾಧೀನ ಭೋಗಮುಮ್** - ಸುಖದುಃಖರೂಪ ಸರ್ವ ಭೋಗಗಳೂ ತನಗೆ ಅಧೀನವಾದವು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯೂ, **ಆತ್ಮಾರ್ಥಭೋಗಮುಮ್** - ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳೂ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯೂ, **ಆಗಿರಪಳುದಿಲ್ಲಾದ** - ಆಗಿರುವ ಈ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದ, ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಯು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದೋಷಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಕೂಡ

ವೇದ ಮರಿನ್ದ ಭಗವರ್ ವಿಯಕ್ಕ ವಿಳಙ್ಗುಯ ಶೀರ್
ನಾಥ್ವ ವಗುತ್ತವಗೈ ಪೆರುನಾಮವನ್ನಲ್ಲಡಿಯಾರ್ ।

ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಪ್ರಥಮತಃ ಅಪರಾಧರುಚಿಯಿರಕೂಡದು, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಗಳನುಸಾರವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿರಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ಮುಂದಿನಧಿಕಾರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾಧಿಕಾರವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎರಡನೆಯದು ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸ್ಪರ್ಶವು ಕೂಡದು, ಮೂರನೆಯದು, ತನ್ನ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತನಗಧೀನವೆಂಬ, ಮತ್ತು ಏನಾದರೂ ತನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೆ, ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದೆನೆಂಬ, ಭ್ರಮೆಯು ಕೂಡದು ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುವವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯೂ ಕೂಡದು. ಇಂತಹ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಐಹಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ವಿರಕ್ತಿ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವದರಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅವರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಕೃತ ಕೃತ್ಯನಾದ ಮಹಾಭಾಗವತನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಧಿಕಾರಾರ್ಥವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವತಾರಿಕೆ. ಭಾಗವತರಿಗೆ ಶೇಷತ್ವವೂ ಕೈಂಕರ್ಯವೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾಷ್ಠೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪುತ್ರನಾಗಲಿ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲಿ ಕೀಳುಜಾತಿಯವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಶೂದ್ರನಾಗಲಿ ಭಾಗವತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮರ್ಯಾದೆಯ ರೀತ್ಯಾ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ ಅಂತವರಿಗೆ ಶೇಷಭಾವವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಾದಿ ಮಹಾಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಶೇಷತ್ವವು ವಿಹಿತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಅರ್ಥ, ವೇದಮರಿನ್ದ ಭಗವರ್ - ಅನುಷ್ಠಾನಪರ್ಯನ್ತವಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿದ ಒಳ್ಳೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಭಾಗವತರುಗಳು, **ವಿಯಕ್ಕ**-ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವ ಹಾಗೆ, **ವಿಳಙ್ಗುಯ** - ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ, **ಶೀರ್**-ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಮಹೋದಧಿಯಾದ, **ನಾಥ್ವ** - ನಮಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯು, **ವಗುತ್ತವಗೈ** - ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಿಧಿಸಿದ ಅಥವಾ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವು ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಸಂಪತ್ತು, ಅದನ್ನು, **ಪೆರುನಾಮ್**-ಕೃಪೆಯಾಹೊಂದಿದ ಪ್ರಸನ್ನರಾದ ನಾವು, **ಅವರ್ನಲ್ಲಡಿಯಾರ್ಕ್ಕು**-ಆ ಕೃಪಾಸಾಗರನ ಹೇಯಗುಣಗಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪರಾಧ ರುಚ್ಯಾದಿ ದೋಷರಹಿತ

ಕ್ಕಾತರಮ್ಮಿಕ್ಕ ವಡಿಮೈ ಯಿಶೈನ್ದಳಿಯಾ ಮರೈನೂಲ್
ನೀತಿ ನಿರುತ್ತ ನಿಲೈ ಕುಲೈಯಾವಗೈ ನಿನ್ರನಮೇ ॥ ೨೩ ॥

ರಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಯುಕ್ತರಾದ ಆವನ ದಾಸರಾದವರಿಗೆ, **ಆದರಮ್ಮಿಕ್ಕ** - ಅವ ನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆದರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಅಡಿಮೈ** - ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು, **ಇಶೈನ್ದು** - ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, **ಅಳಿಯಾ** - ನಾಶರಹಿತವಾದ ಎಂದರೆ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದ **ಮರೈನೂಲ್** - ವೇದಶಾಸ್ತ್ರದ, **ನೀತಿನಿರುತ್ತ ನಿಲೈ** - ಉಪದೇಶರೂಪ ನೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು, ಎಂದರೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿರೋಣವು, **ಕುಲೈಯಾವಗೈ** - ನಾಶವಾಗದಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ನಿನ್ರನಮೇ** - ನಿಂತವರಾದೆ ವಲ್ಲವೇ ! ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರಕೃಪೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವ ರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೆಂಬ ಭಾವವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪರಮಾತ್ಮನಾ ತನ್ನ ಸುಸಙ್ಕಲ್ಪದಿಂದ ನಗುತ್ತವಗೈಯಾದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವದ್ವಾರಾಮೂಲಕ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾಷ್ಠಾರೂಪ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದೆವು. ಇಂತಹ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾಷ್ಠಾರೂಪ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದವನು ವಿಳಂಗಿಯ ಶೀರ್‌ನಾರ್ಥ-ಪ್ರಕಾಶಮಾನಗಳಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು. ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಂಡು, **ವೇದಮುರಿಸ್ಸ ಭಗವರ್ ವಿಯಕ್ಕ**, ವೇದಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕತ್ತೆಯು ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಅದರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಹನೀಯರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆಶ್ಚರ್ಯನಿಮಿತ್ತಕ್ಕೆಂದರೆ ವೇದಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿ, ಸಾರಾಂಶವು ತುಂಬಾ ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ತದನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನು ಉಳ್ಳವರಾದರಲ್ಲಾ ಎಂಬದಾಗಿ ವೇದಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿದ್ದ ಭಾಗವತರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬಹುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಲ್ಪ ಶ್ರುತರಿಗಾಗಿ ಅಪಾರ್ಥ ಹೇಳಿ ವೇದಗಳು ಈ ಅಪಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ ನಡುಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲವು ನಮ್ಮ ಮಹಾಭಾಗವತರುಗಳಾದರೋ ಇತರರ ಹಾಗೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಭಾವ ಬರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಸರ್ವಸಮಂಜಸಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದವರೆಂದು ವೇದಮುರಿಸ್ಸ ಭಗವರ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ವಿಳಂಗೀಯ ಶೀರ್‌ನಾರ್ಥ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇನೋ ನಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು, ನಾವು ಅವನಿಗೆ ದಾಸರು, ನಮ್ಮನ್ನಾತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿರುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವ ಹಾಗೆ ನಿಯಮಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ **ವಗುತ್ತವಗೈ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹಾಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಯೋಗಿಸಬಹುದೋ ಎಂದರೆ ದುಷ್ಟನ ನಿಯಮವು, ರಾವಣನು ಮಾರೀಚನನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ ತೆರದಿ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಆದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದರೋ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಮಹೋದಧಿಯು, ಆದುದರಿಂದ ಆತನು **ವಗುತ್ತವಗೈ** ಪರಮನಿಶ್ರೇಯಸಕ್ಕೂ ಅನಂದಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ **ವಿಳಂಗಿಯ ಶೀರ್‌ನಾರ್ಥ** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ **ಕಾಷ್ಟೆ** ಎಂಬುವನು **ಪೆರನಾಮ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಭಾಗ್ಯೋದಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲಭಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಯಾವಾಗ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವೇರ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆಗ ತತ್ಕಾರ್ಯವಾದ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವದೇ ತಮಗೆ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ ಅದನ್ನು ತುಂಬಾ ಆದರಾತಿಶಯದಿಂದ ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಆದರವೀಕ್ಕೆ ವಡಿಮ್ಮೆ ಯಿಕ್ಕೈಪ್ಪು** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಂಗೀಕರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ವೇದಪ್ರೋಕ್ತವಾದ **ವರ್ಣಾ**ಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡಿಸುವ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಮುಖೇನ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾಗ್ಯೋದಯವುಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಸಾಙ್ಗಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಉಪಾಯರೂಪದಿಂದಾಗಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಙ್ಗವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಏನೊಂದನ್ನೂ ಮಾಡುವದರಾವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಯಾಪ್ರಪನ್ನನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳನುಷ್ಠಾನವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಇತರರಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವ ಹಾಗೆ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲವು, ಎಂಬುವದನ್ನು "**ಮರೈನೂಲ್ ನೀತಿನಿರುತ್ತ ನಿಲೈ ಕುಲಯಾವಗೈ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿವರ್ತಿಸುವಮು ಈ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ **ಮರೈನೂಲ್ ನೀತಿನಿಲೈ ಕುಲಯೂವಗೈ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಇತರ **ವರ್ಣ**ದವರು ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥಾವರಿಗೆ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು** ಶೇಷತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಬ

ನಾಥೇ ನಸ್ತೃಣಮನ್ಯದನ್ಯದ ಪಿವಾ ತನ್ನಾಭಿ ನಾಳೀಕಿನೀ
ನಾಳೀಕ ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ಸೌರಭಮುಚಾ ವಾಚಾ ನ ಯಾಚಾಮಹೇ ।

ಹುದೇ? ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರನು ಶೇಷಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಬಹುದೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಶಂಕಾಗಳೂ ಕೂಡ ನಿರಸ್ತವಾದವು. ಪುತ್ರಾದಿಗಳು ಭಾಗವತರಾದರೂ ವಂದನಾದಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಕೂಡದೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವು ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಂಕಾಗಳೂ ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿರಸನ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿದುದರಿಂದುಂಟಾದ ಭಾಗವತ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವೇ ತಮಗೆ ತುಂಬಾ ಅಪೇಕ್ಷಿತಾಂಶವೆಂಬುವದೂ ಸಹ ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ

ಅವತಾರಿಕೆ :—ಈ ಅಧಿಕಾರೋಪಪಾದನವನ್ನು **ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಗಳುಡೈಯ ಪ್ರಸಾದಮೇ ಎಪ್ಪೋದುಮ್ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಮ್**, ಎಂದು ಮುಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಐಹಿಕವು ತೃಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗವೂ ಕೂಡ ಅಂಥಾದ್ದೇ ಆಗಿ, ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವ ಕೈವಲ್ಯವು ತಾಮಸವಾದುದಾಗಿ ತುಚ್ಛವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತಾವು ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೂಡ ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳ ಪ್ರಸಾದವೇ ತಮಗೆ ಕೇವಲಾಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ :—ನಃ - ಸಹಜಶೇಷಭೂತರಾದುದರಿಂದ ಭಾಗವತಶೇಷತ್ವದಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತ ನಮಗೆ. **ನಾಥೇ**-ಸ್ವಾಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಹಿತವಾಗೋಣ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಆತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ, **ತೃಣಂ** - ತೃಣಪ್ರಾಯವಾದ ಇಹಲೋಕ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ, **ಅನ್ಯತ್** - ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪಮೇಲಾದ ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೂ **ಅನ್ಯದಪಿ** - ಅವೆರಡಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದ ಮೋಕ್ಷಾನಂದವನ್ನೂ. **ಅಪಿ** ಶಬ್ದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ನಿರುಪಮವಾಗಿ ನಿರತಿಶಯವಾದುದಾದರೂ, ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಎಂಬರ್ಥವು. ವಾ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿರುವದನ್ನಾಗಲಿ, **ತನ್ನಾಭಿನಾಳೀಕಿನೀ ನಾಳೀಕಸ್ಪೃಹಣೀಯ ಸೌರಭಮುಚಾ, ತತ್** - ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, **ನಾಭಿ ನಾಳೀಕಿನೀ**-ನಾಭಿ ಎಂಬ ಕಮಲ ಸರೋವರದಲ್ಲಿನ **ನಾಳೀಕ**.

ಶುದ್ಧಾನಾಂ ತು ಲಭೇಮಹಿ ಸ್ಥಿರಧಿಯಾಂ ಶುದ್ಧಾನ್ತ ಸಿದ್ಧಾಂತಿನಾಂ । ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯದಿನ ಪ್ರಭಾತ ಸಮಯಾ ಸ(ಕ್ತಿಂ)ತ್ತಿಂ ಪ್ರಸತ್ತಿಂ ಮುಹುಃ ॥ ೩೭ ॥

ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡ, **ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ಸೌರಭಮುಚಾ** - ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವ, **ವಾಚಾ** - ವಾಕ್ಕಿನಿಂದ, **ನಯಾಚಾಮಹೇ** - ಬೇಡುವವಿಲ್ಲವು. ಆ ಕಮಲಪುಷ್ಪದ ಸೌರಭಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕಿನ ಸೌರಭವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಕಮಲಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ಅನ್ಯದೇವತೆಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನ ಸಂಬಂಧರೂಪದೋಷ ಉಂಟು, ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕಿಗೆ ಅಂತಹ ದೋಷವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕಿಗೆ ಭಾಗವತ ಪರಾಕಾಷ್ಠಾರೂಪ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಉಂಟು, ಅದು ಕಮಲಕ್ಕಿಲ್ಲವು. ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಮಲ ಸೌರಭಕ್ಕಿಂತ ವಾಕ್ಸೌರಭವು ಮೇಲಾದುದರಿಂದ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಇದರ ಸೌರಭದ ಸ್ಪೃಹಣೀಯತ್ವ ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವು. ಇನ್ನು ಯಾವುದರಪೇಕ್ಷೆಯು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ತಮಗೆ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :-- **ಶುದ್ಧಾನಾಂ** - ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಪರಾಧರುಚಿ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಯಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದ, **ಸ್ಥಿರಧಿಯಾಂ** - ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಶಂಕಾ ಪಂಚಕಾದಿ ಭ್ರಮೆಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, **ಶುದ್ಧಾನ್ತ ಸಿದ್ಧಾನ್ತಿನಾಂ**, ಶುದ್ಧಾನ್ತರೆಂದರೆ ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯರು, ಅವರುಗಳ ಸಿದ್ಧಾನ್ತವು, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವು, ಭರ್ತೃಪರಾಯಣತ್ವವು, ಅಂತಃಪುರದ ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಹೇಗೆ ಭರ್ತೃವಿನಲ್ಲೇ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರೋ ಹಾಗಿರುವ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳ, **ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯದಿನಪ್ರಭಾತ ಸಮಯಾಸತ್ತಿಂ**, **ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯ** - ಮುಕ್ತರೈಶ್ವರ್ಯವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವೆಂಬ, **ದಿನ** - ಹಗಲಿನ, **ಪ್ರಭಾತ ಸಮಯಾಸತ್ತಿಂ** - ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ, **ಆಸಕ್ತಿಂ** ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. **ಪ್ರಸತ್ತಿಂ** - ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು, **ಮುಹುಃ** - ಪದೇ ಪದೇ, **ಲಭೇಮಹಿ** - ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೊಂದುವೆವು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಮುಖೇನ ಭಾಗವತ ಪ್ರಸಾದವೇ ತಮಗೆ ಪದೇಪದೇ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ನಿರತಿಶಯ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಮೋಕ್ಷವೂ ಶ್ರಿಯಃಪತಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಸಹ ತಾವು ಸಕೃದನುಷ್ಠಿಸಿದ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕರಗತ

ನಾಗಿ ತಾವು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದುಂಟೋ ಎಂದರೆ, ಯಾವುಯಾವುದನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ವೆಂಬುವದನ್ನು ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಈಗ ತಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾ ದುದು ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು, ಅದೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಥೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೌದಾರ್ಯಭಾವಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯದಾಸನಿಗೆ ಏನೇನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ತಾನೇ ನಾವು ಶರಣಾಗತರಾದ ಬಳಿಕ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನಾದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಆತನನ್ನು ಯಾಚಿಸುವದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ನಾಥೇ - ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾಮಿಯಾದರೆ ಏನು, ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ, ಯಾವುದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವು :—ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ :—

ನಃ ಪ್ರಪನ್ನರಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ತಮಗೆ, ಇಹಲೋಕದೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಇಂದ್ರಾದಿಲೋಕಭೋಗಗಳೂ ಸಹ ತೃಣಪ್ರಾಯವಾದುವು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ

"ಯೇ ಹಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಜಾ ಭೋಗಾ ದುಃಖಯೋನಯ ಏವತೇ ।
ಆದ್ಯಂತವಂತಃ ಕೌನ್ತೇಯ ನ ತೇಷು ರಮತೆ ಬುಧಃ"

ಐಹಿಕಸುಖಗಳೆಲ್ಲಾ ದುಃಖಮೂಲವಾದವುಗಳು, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇವು ತೃಣಸಮಾನವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸದೆ ಅದನ್ನಪೇಕ್ಷಿ ಸುವವರನ್ನೂ ಕೂಡ "ತೃಣಮಿವ ತ್ರೈವರ್ಗಿಕಾರ್ ಭಾವಯ" ತೃಣದ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು ತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗಾದಿಭೋಗವೂ ಅನಿತ್ಯವಾದುದು, ಸ್ವರ್ಗಾನುಭವಾನಂತರ ಇಹ ಲೋಕಕ್ಕೇ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದಾದುದರಿಂದ, "ತೇತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕಂ ವಿಶಾಲಂ ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶನ್ತಿ," ಎಂದೂ, ಸ್ವರ್ಗೇಪಿ ಪಾತಭೀತಸ್ಯ ಕ್ಷಯಿಷ್ಣೋರ್ನಾಸ್ತಿ ನಿರ್ವೃತಿಃ" ಎಂದೂ, "ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಭುವನಾ ಲ್ಲೋಕಾಃ ಪುನರಾವರ್ತಿನೋಽರ್ಜುನ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಐಹಿಕಭೋಗಗಳ ಹಾಗೆ ಅವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತೃಣರೂ ಪವಾದವೇ, ಅಸ್ಯತ್ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕೈವಲ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೇವಲ ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವವೂ ಕೂಡ ಅಂಥಾದ್ದೇ ಎಂದು ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ.

"ನನಾಕಪೃಷ್ಠಂ ನ ಚ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ ನ ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯಂ ನರಸಾಧಿಪತ್ಯಂ । ನ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧೀರ ಪುನರ್ಭವಂವಾ ವಾಂಛನ್ತಿಯತ್ಪಾದರಜಃ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ

ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪಾದಕಮಲಪರಾಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಪ್ರಪನ್ನರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನಾಗಲಿ, ಇಹಲೋಕಮಂಡಲಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಪಾತಾಳಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅಣಿಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಅಪುನರ್ಭವಂವಾ-ಕೈವಲ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು (ಭಾಗ ೧೦.೧೬.೩೭) ಎಂದು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಏತೇ ವೈ ನಿರಯಾಸ್ತಾತ ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಗವದ್ಭೋಗೈಕರಸಿಕನಾದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ತೃಣಪ್ರಾಯವೇ ಮಾತ್ರವಲ್ಲವು, ನರಕಸಮಾನವಾದವುಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅನ್ಯದಪಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಪಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೂಡ ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂಬರ್ಥವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವತತ್ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಾಗ ಅದೂ ಬೇಡವ್ರೋ ಎಂದರೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವಾಗ ಭರನ್ಯಾಸವು ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆಗ ಅದು ದಾಯಧನವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಈತನ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸ್ವಕೀಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ಈಷದಪಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. "ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ," "ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ," "ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ," "ಮಾಮುಪೇತ್ಯತು ಕೌನ್ತೇಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನ ವಿದ್ಯತೇ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಕರಗತವಾಗಿರುವಾಗ ಪ್ರಪನ್ನನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸಬಹುದೋ ? ಆತನೇ ತನ್ನನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮೊದಲೇ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವದನ್ನು ಈತನು ಯಾಚಿಸಬಹುದೋ ? ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಗೂ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಸಹ, ಯಾಚಿಸುವದು ತುಂಬಾ ಕುಂದುಕವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಇಂಥಾವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕಿನಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ವಾಚಾ ನ ಯಾಚಾಮಹೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕು ಅಮೋಘವಾದುದು, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪವಾದವುಗಳನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದವುಗಳನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಕೂಡದು. ಹೇಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ್ದೆಂದ್ರರೆ ? ತನಾಭಿನಾಳಿಕಿನೀ........ಸೌರಭಮುಚಾವಾಚಾ ಎಂದು ಹೇಳ್ಳ

ತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಿಯಃಪತಿಃ ನಾಥಃ ಎಂಬುವದೇ ಒಂದು ಪದ್ಮಸರೋವರವು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ, ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾದ ಕಮಲವೂ ಕೂಡ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವಂಥಾದ್ದು ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳ ವಾಕ್ಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—(೧) ಆ ಕಮಲಕ್ಕಾದರೋ ಚತುರ್ಮುಖನಾದ ಅನ್ಯದೇವತೆಯ ಸಂಬಂಧ ವುಂಟು, ಇವರ ವಾಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಾದರೋ ಎಂದರೆ ಉಪದೇಶ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಾದರೋ ಅಂತಹ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಸ್ಪೃಹಣೀಯತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. (೨) ಅಥವಾ ಆ ಕಮಲದಲ್ಲೇ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿರುವದರಿಂದ ಆ ಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಪರಿಮಳವು ಚತುರ್ಮುಖನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಹೊರಡುವ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದು. ಈ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಾದರೋ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಸ್ತುತಿ ಜಪ ಹೋಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇರುವದರಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟು, ಇವರುಗಳ ವಾಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಪವಿತ್ರವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು, "ತ್ರೈಗುಣ್ಯ ವಿಷಯಾವೇದಾ ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೋ ಭವಾರ್ಜುನ" ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಾಕ್ಯವಿಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು (೩) ಅಥವಾ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾದ ಈ ನಾಳೀಕದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ವೇದಗಳು ಹೊರಡುವದರಿಂದ ಆ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ಭಾಗವು ಉಪನಿಷತ್ತು, ಅದರ ಸಾರವತ್ತಾದ ಸೌರಭವು ರಹಸ್ಯತ್ರಯವು, ಇಂತಹ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಮುಂಚಾ - ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿರುವದು ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕು ಎಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದು. (೪) ಅಥವಾ, ಕಮಲದಿಂದ ಬರುವ ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ಭಾಗವು ವೇದಗಳು, ಅವುಗಳ ಸೌರಭವು ಉಪನಿಷತ್ತು ಇಂತಹ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಂಚಾ – ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರಾದ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕು ಎಂದರ್ಥವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳುಂಟೆಂಬ ಭಾವವು ನಾಳೀಕಿಸಿ ಪದ್ಮಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಮಲಗಳಿವೆ ಎಂಬುವದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಇವು ಯಾವುಗಳನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಪಕ್ಷವಲ್ಲ. ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನಾದರೂ ಉಂಟೋ, ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಉಂಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಅರಿತು, ಆತನೇ ದಯಪಾಲಿಸುವನಾದುದರಿಂದ, ಯಾಚಾಮಹೇ ಎಂದು ಹೇಳದೆ. ಲಭೇಮಹಿ ಪಡೆಯುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪರೈಕಾಂತಿ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದುಂ ಟಾಗುವ ಆ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳ ಪದೇಪದೇ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಎಂದು **ಲಭೇಮಹಿ ಪ್ರಸತ್ತಿಂ ಮುಹುಃ** ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. **ಶುದ್ಧಾನಾಂತು** ಎಂದು **ತು** ಶಬ್ದವನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವದ ರಿಂದ **ಪೂರ್ವಾರ್ಧ**ದಲ್ಲಿ **ಹೇಳಿದವ**ರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಮಹಾಭಾಗವತರ ಪ್ರಸನ್ನ ತೆಯು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಮಹತ್ತಾದುದೆಂಬುವದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಆ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳೆಂಥಾವರೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:— **ಶುದ್ಧಾನಾಂ** ಅಪ ರಾಧರುಚಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ದೋಷಗಳೂ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲವು, ಮಹಾಪರಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮರು. ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರಧಿಯರು, ಚಂಚಲಚಿತ್ತರಲ್ಲವು, ಭ್ರಮ ಶಂಕಾದಿ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತರು, ಸರ್ವಶರಣ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸ ವುಳ್ಳವರು; **ಶುದ್ಧಾಂತ** ಸಿದ್ಧಾಂತಿನಾಂ, ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿಯ ಹಾಗೆ ಪತಿ ಪಾರಾರ್ಥ್ಯ, ತದನನ್ಯಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಿಗಳುಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಪತಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಆತನೇ ಶರಣ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದವರು **ಸೀತೆಯ** ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—

ನೈಷಾ ಪಶ್ಯತಿ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ನೇಮಾನ್ಪುಷ್ಪ ಫಲದ್ರುಮಾನ್ ।
ಏಕಸ್ಥಹೃದಯಾನೂನಂ ರಾಮಮೇವಾನು ಪಶ್ಯತಿ ॥ (ಸುಂ.೧೬.೨೫)

ಎಂದರೆ ಸೀತೆಯು ತನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾಗಿ **ಪ್ರ**ತಿಭಟಿಸುವ ರಾಕ್ಷಸಿಯರನ್ನೂ ನೋಡದೆ, ಮನೋಹರಫಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದೆ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದಿಂದ ರಾಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸು ತ್ತಿದ್ದಳು, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಾದ ಭಾಗವತರೂ ಕೂಡ ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ಐಹಿಕದುಃಖಗಳನ್ನಾ ಗಲಿ ಐಹಿಕಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಸತತ **ಪರಮಾತ್ಮ**ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿ **ಸುತ್ತಾ** ಇರುವ **ಸ್ಥಿರಧಿಯರು.** ಮತ್ತು ಸೀತೆಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿದುದರಿಂದಆತನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಬಂದು

"ಶರೈಸ್ತು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾಲಂಕಾಂ ಪರಬಲಾರ್ದನಃ
ಮಾಂ ನಯೇದ್ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಸ್ತತ್ತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್"

ಶರಗಳಿಂದ ಈ ಲಂಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಕುಲಿತವಾದುದಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶತ್ರುಬಲನಾಶಕ ನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅದೀಗ ಆತನಿಗೆ ಉಚಿತವಾದುದಾಗುವದು ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಇದೇ ಸೀತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದುದರಿಂದ, ಶುದ್ಧಾಂತವೆಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವ

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇವು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಯಿತು. ಆದನಂತರಯೇ ನಮ್ಮ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಕೂಡ, ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ:--ಈ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಾದರೋ ಆತ್ಮ ವೆಂಬ ಶರವನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರಣವಧನುಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಈ ದೇಹವೆಂಬ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ತಮ್ಮನ್ನು ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೆ, **ತತ್ತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್**, ಅದೀಗ ಆ ಕರುಣಾಸಾಗರನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದು ದಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿದವರು. ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರಾದ ಮಹಾಭಾಗವತೋ ತ್ತಮರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೊಂದುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಎಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ ? **ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯ ದಿನ ಪ್ರಭಾತ ಸಮಯಾಸತ್ತಿಂ**, ಮುಕ್ತರ ಐಶ್ವರ್ಯವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವೆಂಬು ವದೇ ಒಂದು ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಹಗಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು ಪೂರ್ವ ಭಾವಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಮಯದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದ್ದು. ಮುಕ್ತೈಶ್ವ ರ್ಯವೇ ಒಂದು ಪ್ರಕಾಶವಾದ ಹಗಲಾದರೆ, ಈ ಮಹಾಭಾಗವತರ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆಯೇ ಆ ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಗಲು ಹೇಗೆ ಬರುವದು ಸಿದ್ಧವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭಾಗವತಾನುಗ್ರಹವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಹಗಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರು ವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲುರೂಪವಾದ ವಿನಾಶವೆಂಬುವದೂ ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಹಗಲಿಗೆ ಹೋಲಿ ಸಲು "**ಸಕೃದ್ದಿವಾಹೈವಾಸ್ಯ ಭವತಿ**" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರು ತ್ತದೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದಾಗಿ ತುಂಬಾ ಅಮೋಘವಾದುದಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಉಂಟು. ಇದನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತ ರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕಮುನಿಗಳು ಹೊರಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ರವರು ಆಸೇ ಪತ್ತನ ಹತ್ತನೆಯ ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನೇ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಶ್ಲೋಕವು "ನೆಡು ಮಾರ್ಕಡಿಮೈ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುವ ಕೋಯಿಲ್ ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊ ಳಿಯ ಪಾಶುರಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವಂಥಾದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ನೆಯ ಪಾಶುರವಾದ "**ನೆಡುಮಾರ್ಕಡಿಮೈ**" ಎಂಬುವದರಲ್ಲಿ "**ವಿಯರ್ಕ್ಕಮೂ ವುಲಗುಪೆರಿನುಮ್**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಕ್ಕೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೈ ಶ್ವರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಸಮಾನವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಅದೆಲ್ಲಾ ತೃಣಸಮಾ

ನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಶ್ಲೋಕದ "ತೃಣಂ" ಎಂಬ ಪದವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎರಡನೆಯ ಪಾಶುರವಾದ **ಪಿರ್ಯ ಮೂವುಲಗು ಪೆರಿನುಮ್** ಎಂಬುವದರಲ್ಲಿ **ತಾನೇ ತಾನೇಯಾನಾಲುಮ್** ಎಂಬುವದರಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕೇವಲಾತ್ಮಾನುಭವಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೂ, ಅದೂ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ "ಅನ್ಯತ್" ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎರಡನೆಯ ಅನ್ಯತ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಶುರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೂಡ ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಮೂರನೆಯ ಪಾಶುರವಾದ **ಇಚ್ಚ್ಗೆತ್ತಿರಿನ್ಬೇಱ್ಕಿಳುಕ್ಕುತ್ತೆನ್ನ"** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. **"ವಾ"** ಎಂಬ ಅವ್ಯಯದಿಂದ ತೋರುವ ಸಮುಚ್ಚಯ ಭಾವವು ಎರಡನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಮುಂದೆ ಇವುಗಳೊಂದನ್ನೂ **ನಯಾಚಾಮಹೇ** ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು **"ಉರುಮೋ"** ಸಮಾನಮಾದೀತೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಕೈವಲ್ಯಾದಿಗಳು ತುಂಬಾ ನಿಕೃಷ್ಟವಾದವೆಂಬುವದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಏಳನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ **"ಅಡಿಕ್ಕೀೞ್ ಪುಗುದಲನ್ರಿ"** ಆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿ ಪಾದಕಮಲದ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ. **ಅವನಡಿಯಾರ್**- ಅವನಿಗೆ ದಾಸರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೋತ್ತಮರ "ನನಿಮಾಕ್ಕಲನಿಯುನ್ಬನೋ" ಬಹು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಸಂಶ್ಲೇಷ ಸುಖವೇ. **ನಾಳುಮ್ ವಾಯ್ ಕ್ಕ ನಙ್ಗಳ್ಕೇ** ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಮಗೆ ಲಭಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದುವೆಂದು ಹೇಳಿದನಂತರ ಕೈಮುತಿಕನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ ಐಹಿಕ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೈಶ್ವರ್ಯ ಕೈವಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ **ನಾಳುಮ್ ವಾಯ್ ಕ್ಕ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, **ಲಭೇಮಹಿ ಮುಹುಃ** ಎಂಬುವದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ **ಯಾಚಾಮಹೆ** ಎಂಬುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲದೆ **ವಾಯ್ ಕ್ಕ** ಎಂಬುವದರಿಂದ **ಲಭೇಮಹಿ** ಎಂಬುವದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. **ಸೌರಭಮುಚಾವಾಚಾ** - ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಕು ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಲಿದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಪಾಶುರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣವಿಷಯವಾದ ಕವಿತಾರಚನೆಯ ವೈಭವವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಶುದ್ಧಾನಾಂ ಸ್ಥಿರಧಿಯಾಂ** ಎಂಬುವದು ೯ನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿರುವ **"ಕೋದಿಲ್ ಅಡಿಯಾರ್ಕ್ಕು"** ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ಸಂಬಂಧವೆಂಬ ಕೋದು ಎಂದರೆ ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ತೃಣರೂಪದೋಷ

ವಿಲ್ಲದ ಭಾಗವತರು ಎಂಬುವದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. **ಶುದ್ಧಾನ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಿನಾಂ**" ಎಂಬುವದು ೧೦ನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿರುವ "**ನೀಕ್ಕಮಿಲ್ಲಾ ವಡಿಯಾರ್**" "ವಿಶ್ಲೇಷ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನನುಭವಿಸುವ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು" ಎಂಬುವದರ ವಿವರಣವು. **ಮುಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯದಿನ ಪ್ರಭಾತ ಸಮಯಾಸತ್ತಿಂ** ಎಂಬುವದು ೧೧ನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿರುವ "**ನಲ್ಲಕೋಳ್ಪಾಡು**" ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪಸ್ವೀಕಾರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ವಿವರಣವು. **ಲಭೇಮಹಿ** ಎಂದು ಬಹುವಚನಾಭಿಪ್ರಾಯವು ೧೧ನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ "**ಅವರಕ್ಕೇ ಕುಡಿಗಳಾಯ್ ಚೆಲ್ಲುಮ್**" ಆ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೇನೇ ಶೇಷವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕುಲವಾಗಿರುವವರಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರ ವಿವರಣವು, ತನಗೂ ತನ್ನನುಬಂಧಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಲಭಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ "**ನಾಥೇ**" ಎಂಬ ಪದವು ಇದೇ ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊಳಿಯಲ್ಲಿ **ನೆಡಮಾರ್ಕ್ಕಡಿಮೈ**" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತವ್ಯಾಮೋಹತ್ವವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ, ಇವರಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಎಂಟನೆಯಪತ್ತಿನ ೧೦ನೆಯ ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊಳಿಯಾದ **ನೆಡಮಾರ್ಕ್ಕಡಿಮೈಯ** ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾದುದೆಂಬುವದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ **ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ** ಕೂಡ ನಾವು ಯಾಚಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದರೆ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಆ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯು.

"ಮನುಮದ್ಭಕ್ತ ಭಕ್ತೇಷು ಪ್ರೀತಿರಭ್ಯಧಿಕಾ ಭವೇತ್ ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮದ್ಭಕ್ತ ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಪೂಜನೀಯಾ ವಿಶೇಷತಃ"

ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಸಂಹಿತಾ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ, ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಶೇಷತ್ವವೂ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆ ಎಂದು ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಂತಹ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲೆಂದೂ, ಅವರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೆಂದು ಸರ್ವರೂ ತಿಳಿಯಲೆಂದೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, ಕೃಷ್ಣಾವತಾರನಾಗಿ ಸಾಂದೀಪಿನೀ ಕುಚೇಲಾದಿಗಳಿಗೆ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಾವತಾರನಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಶೇಷತ್ವ ಕೈಂಕರ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಳಿಂದಲೂ, ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಹಾಭಾಗವತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯವಿರುವದರಿಂದ ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಗಂತಲೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮರಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ

ನಡೆಸುವ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠಾ ಆಚಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳು ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಗಿಂತ ಮಹಿಮೆಹೊಂದಿದವೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಉಹಿಸಬಹುದು.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ
ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧಿಕಾರವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ
ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವ ಶರ್ಮನ
ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ
ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವಾದುವು.
ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾಧಿಕಾರಃ. ೧೭

ಮುಕುನ್ದೇ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸ್ವಭರ ಮನಘೋ ಮುಕ್ತವದಸೌ ।
ಸ್ವತಂತ್ರಾಜ್ಞಾ ಸಿದ್ಧಾಂ ಸ್ವಯಮವಿದಿತ ಸ್ವಾಮಿ ಹೃದಯಃ ।

ಅವತಾರಿಕೆ ಹಿಂದಿನಧಿಕಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ **"ಮರೈನೂಲ್ ನೀತಿನಿರುತ್ತ ನಿಲೈ ಕುಲಯಾ ವಗೈ"** ಎಂದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೂ **ಕೂಡ ವರ್ಣಾ**ಶ್ರಮೋಚಿತ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರುವ **ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು** ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ,

೧. ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದವನಿಗೆ ಯಾವವಿಧವಾದ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನವೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯೂ ಏತಕ್ಕೆ? ಈತನು ಮುಕ್ತತುಲ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತರಿಗೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲವು. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಿಲ್ಲವು, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಆವಶ್ಯಕವು? ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಗುಣವಾಗಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಸ್ವೀಕಾರವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರುಗಳಿಗೂ ಏಕೆಕೂಡದು? ಹಾಗಾದರೆಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದೇ? "ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ" ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳು ಕೃತಕೃತ್ಯನಲ್ಲವೆ ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲದವನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಪರಿತ್ಯಾಗೇ ಸದ್ಯಸ್ಸ್ವಪರ ವಿವಿಧಾ ನರ್ಥಜನನಾ ।
ದಲಂಘ್ಯಾ ಮಾನೋಕ್ತ್ಯಾದನುಸರತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸರಣಿಂ ॥

---

೨. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಚರಮದಶೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ **ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಪ್ರವಚನಾದಿ**ಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೇ ವಿನಾ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬುವದರ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಅದರನುಷ್ಠಾನವು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರೂ ಕೂಡ, **"ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಾನೇ ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕ್ಯೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದು.

ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಶಂಕೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವವರಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸುವದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಸಹ ಅನೇಕಾನರ್ಥಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠೇಯಗಳೆಂದೂ, ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು **"ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸಕಲ ಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಪಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅನೇಕ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪದಿಂದ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ:—

ಅರ್ಥ— ಮುಕುನ್ದೇ - ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ **ಸ್ವಭರಂ** - ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು, **ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ** - ಇಟ್ಟು, ಸಮರ್ಪಿಸಿ, **ಅನಘಃ** - ವಿನಷ್ಟವಾದ ಪೂರ್ವಾಘವನ್ನೂ, ಲೇಪಿಸದ **ಉತ್ತರಾಘವನ್ನೂ**, ಉಳ್ಳವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತನಿರ್ದುಷ್ಟನಾಗಿರುವ, ಆದುದರಿಂದ **ಮುಕ್ತವತ್** - ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿರುವ **ಅಸೌ** ಈದೇಹಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಬದ್ಧನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು, ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮುಕ್ತಸಾಮ್ಯವು, ಪುನಃ ವ್ಯತಿರೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತವೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದುದರಿಂದ **ಮುಕ್ತವತ್** ಎಂಬುವದನ್ನು ಪುನಃ ಅಧ್ಯಾಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಆದರೆ **ಮುಕ್ತವತ್**-ಮುಕ್ತನ ಹಾಗೆ, **ಸ್ವಯಮವಿದಿತ ಸ್ವಾಮಿ ಹೃದಯಃ** - ತಾವಾಗಿಯೇ, ಎಂದರೆ **ಶಾಸ್ತ್ರ**ಗಳ ಮೂಲಕವಲ್ಲದೆ

ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯದವನು, ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಹೃದಯವನ್ನು ಅರಿತವನು, ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಹಾಗಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಸ್ವತಂತ್ರಾಜ್ಞಾಸಿದ್ಧಾಂ** - ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, ಆಜ್ಞೆಗಳಾದ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಆಕಾರಣದಿಂದಲೇ, **ಅಲಂಘ್ಯಾಂ** - ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ, **ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಸರಣಿಂ** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ನಿಯಮದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು, **ಪರಿತ್ಯಾಗೇ** - ಆ ತ್ಯಜಿಸಿದುದಾದರೆ, **ಸದ್ಯಃ** - ಒಡನೆಯೇ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ, **ಸ್ವಪರವಿವಿಧಾನರ್ಥಜನನಾತ್** - ತನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಸಹ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ, **ಆಮೋಕ್ಷಾತ್** - ದೇಹಾವಸಾನದ ಮೇಲೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವವರೆಗೂ, **ಅನುಸರತಿ** - ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಂದರೆ ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈ ಮೇಲಿನವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಶಂಕಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸಗಳಾದ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗ ಪ್ರಪನ್ನನು **ಅನಘಃ** ದೋಷರಹಿತನಾಗಿ ಸಂಚಯ ಆಗಾಮಿ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ತನ್ನ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಾದೀಕ್ಷಿವ್ರತನಾಗಿ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನಾಗಿರುವ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನೋ, ಆಗ ಆತನು **ನಾಥನಾದುದರಿಂದ** ಪ್ರಿಯದಾಸನಾದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಯಾವದು ಹಿತವೋ ಅದನ್ನು ಆತನೇ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವನು. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಷದಪಿಸಂದೇಹಕ್ಕವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಆಗ **ಮುಕ್ತವತ್** ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದವನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾವಾಗ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನೋ, ಆಗ ಈತನು **"ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಪಾಪನಿಖಿಲಂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕಂ ಚೋತ್ತರಂ ನ್ಯಾಸೇನ ಕ್ಷಪಯನ್"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಲ್ಲದ ಪೂರ್ವ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವವಲ್ಲದ ಉತ್ತರಾಘವೂ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, **"ತದಧಿಗಮ ಉತ್ತರಪೂರ್ವಾಘಯೋರಶ್ಲೇಷವಿನಾಶೌ ತದ್ವ್ಯಪದೇಶಾತ್"** (ಶಾ. ಸೂ. ೪.೧.೧) ಎಂಬ ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ:—**ತದಧಿಗಮೇ** - ಉಪಾಸನವು ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಪೂರ್ವಾಘವಿನಾಶವೂ ಉತ್ತರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ

ದುದರಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ಅನಘನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ "ಮುಕ್ತವತ್" ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪ ಸಮಾಧಾನ ಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತನ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಮುಕ್ತನು ಕರ್ಮಬದ್ಧನಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಲ್ಲದೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಲ್ಲದೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸದೆ ಇರ ಬಹುದೇ ಎಂದರೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತವತ್ ಅಲ್ಲವು ಎಂದು ವ್ಯತಿರೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ತನಾದರೋ ಸ್ವಯಂವಿದಿ ತಸ್ವಾಮಿ ಹೃದಯಃ. ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವು ತೊಲಗಿರುವದರಿಂದ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿ ನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ " ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆಸ್ವಸ್ವರೂ ಪಾವಿರ್ಭಾವ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಹೃದಯವನ್ನು ತನ್ನ ಸರ್ವಜ್ಞ ತೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವನು. ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಾದರೋ ಇನ್ನೂ ಬದ್ಧ ದೆಶೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವದರಿಂದ ಮುಕ್ತನ ಹಾಗಲ್ಲದೆ "ಸ್ವಯಮವಿದಿತ ಸ್ವಾಮಿ ಹೃದಯಃ" ತಾನಾಗಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಹೃದಯವನ್ನರಿಯಲಾರನು, ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ "ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ" ಇದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾ ಣವು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಸರಣಿಂ ಅನುಸರತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ಅನು ಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು; ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಆಮೋಕ್ಷಾತ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ :—ಯಾವಾಗ ಸಾಂಗಭರನ್ಯಾಸವು ಅನು ಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಆಗ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಆಮೋಕ್ಷಾತ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು; ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿರುವವರೆಗೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣ ವಾದ ಆಚಾರವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು. ಕರ್ಮಾನುಸಾರಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದೇಹರೂಪಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಿರು ವವರಿಗೂ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಶ್ಯತೆಯು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಆತ್ಮಾವಿನ ಕರ್ಮಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವೇ ವಿನಾ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ವನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು. ಆತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದುದು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃ

ತಿರೂಪವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು. ಆತನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಶಾಸನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವಾದವೂ ಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಬದ್ಧನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆ ಏಕೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ತರಲು ಕಾರಣವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ "ಅಲಂಘ್ಯಾಂ" ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—

ಶ್ರುತಿಸ್ಸ್ಮೃತಿರ್ಮಮೈವಾಜ್ಞಾ ಯಸ್ತಾಮುಲ್ಲಂಘ್ಯ ವರ್ತತೇ ।
ಆಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ ಮಮದ್ರೋಹೀ ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ ನ ವೈಷ್ಣವಃ ॥

ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಗಳು, ಅದನ್ನು ಯಾರು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿದವರಾಗಿ, ನನಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು, ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದರೇನು ಅವರು ವೈಷ್ಣವರಾಗುವದಿಲ್ಲವು, ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರೇ ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ,

ಏವಂ ವಿಲಂಘಯನ್ಮರ್ತ್ಯೋ ಮರ್ಯಾದಾಂ ವೇದ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ।
ಪ್ರಿಯೋಽಪಿ ನ ಪ್ರಿಯೋ ಸೌಮೇ ಮದಾಜ್ಞಾವ್ಯತಿವರ್ತನಾತ್ ॥

ಎಂಬ ವಚನವು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದರಿಂದ, ಪ್ರಿಯನಾಗಲು ಭಕ್ತಿಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದ್ದರೂ, ಆತನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸರಣಿಂ, ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗೇ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅನರ್ಥವು ಒಡನೆಯೇ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ತನಗೂ ತನಗೆ ಸೇರಿದವರಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು "ಸದ್ಯಸ್ಸ್ವಪರ ವಿವಿಧಾನರ್ಥಜನನಾತ್" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅಕೃತ್ಯಕರಣ ಕೃತ್ಯಾಕರಣಾದಿ ದೋಷಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ; ಇದರಿಂದ ತನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಸಹ ಕೇಡುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಅನರ್ಥವ್ಯಾವುದೆಂದರೆ, "ಅಂಧಾ ಭವಂತಿ ಖಂಜಾ ಭವಂತಿ ಕಾಣಾ ಭವಂತಿ" ಕುರುಡನಾಗಲಿ ಕುಂಟನಾಗಲಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನಾಗಲಿ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಕುಂದುಕಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಿಕೆಯು ಮತ್ತು ಭಾಗವತಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ಹಾನಿಯು ಇತರರಿಗನರ್ಥ ಹೇಗೆಂದರೆ:—

ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತಾ ಅವಶ್ಯಕೀ.

ಇಶ್ಶೇಷತ್ವ ಸಂಬಂಧಮುಡಿಯಾಗ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ವಿಷಯಜ್ಞ

"ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತ ದೇವತರೋ ಜನಃ ।
ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನು ವರ್ತತೇ." (ಗೀ.೩.೨೧)

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಈತನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲುಪಂಕ್ತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇತರರು ನಡೆಯುವರಾದುದರಿಂದ, ವರ್ಣಸಾಂಕರ್ಯಾದಿ ಮಹಾದೋಷಗಳು ಇತರರಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಈ ಹಿತೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅನೇಕರು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಕರ್ಮವು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪದಿಂದ, "ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ" ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸರ್ವಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ' ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸರ್ವಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗವು ಉದ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ

"ಸ್ವೇಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ
ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಸ್ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಥಾ ವಿನ್ದದಿ ತಚ್ಛೃಣು" (ಗೀ ೧೮-೪೫)

ಎಂದರೆ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸರಿಯಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನನಿರತರು ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿರುವವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತನಾದವನು ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ಎಂಬದಾಗಿ ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ನಾನ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು, ಆಹಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನವನ್ನನುಸರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆಯು ಅವಶ್ಯಕವು.

ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಪ್ರಧಾನವಾದುದೆಂದು ಈಗ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಳಿಲ್ ಇವರ್ ಪಣ್ಣುಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಪೇಕ್ಷರುಚಿಯಾಲೇಯೋ ? ಶಾಸ್ತ್ರದಿರಪೇಕ್ಷರುಚಿಯಾಲೇಯೋ ? ಎನ್ನಿಲ್, ಇರುಳ್ ತರುಮಾ ಞಾಲತ್ತುಳ್ಳಿರುಕ್ಕಿರ ನಿವನುಕ್ಕು ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕೈವಿಳಕ್ಕಾಕ ವೇಣ್ಡುಗೈಯಾಲೇ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮಾಯ್, ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಕಲ್ಪಿತ್ತವ ವಿಲ್ ಯಥಾರುಚಿಯಾಗಕ್ಕಡವದು. ಅದೆಙ್ಗನೇ ಎನ್ನಿಲ್ ? ಎನ್ನ

ಆದರೆ ಈ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೇನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೇ ? ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರವೇ ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾಧಿಕಾರವೆಂಬ ಹೆಸರು. ಪ್ರಪನ್ನನ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳೂ ಸ್ವಾಮಿಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸದೆ, ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಶ್ಶೇಷತ್ವಸಂಬಂಧಮುಡಿಯಾಗ - ಭಗವದ್ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಶೇಷಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ವಿಷಯಙ್ಗಳಿಲ್** - ಅವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಇವರ್**–ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು, **ಪಣ್ಣುಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್** - ಮಾಡುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, **ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಪೇಕ್ಷರುಚಿಯಾಲೇಯೋ ?** - ಶಾಸ್ತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ರುಚಿಯಿಂದಲೋ ? ಅಥವಾ **ಶಾಸ್ತ್ರನಿರಪೇಕ್ಷರುಚಿಯಾಲೇಯೋ**-ಶಾಸ್ತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ರುಚಿಯಿಂದಲೋ ? **ಎನ್ನಿಲ್** – ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ :—**ಇರುಳ್ ತರುಮ್** – ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ, **ಮಾ** - ಮಹಾ ವಿಶಾಲವಾದ, **ಞಾಲತ್ತುಳ್**-ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ, **ಇರುಕ್ಕಿರ**-ಇರುವ, **ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕೈವಿಳಕ್ಕಾಕವೇಣ್ಡುಗೈಯಾಲೇ** - ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಬೆಳಕಿನ ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಕೈದೀವಿಟಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕತ್ತಲನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಯ್ಕ್ಕಡವದು** - ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ; **ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಕಲ್ಪಿತ್ತವಿತ್ತಿಲ್** - ಶಾಸ್ತ್ರವು ಎಲ್ಲಿ ಇದಾಗಲಿ ಅದಾಗಲಿ ಎಂದು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **ಯಥಾರುಚಿಯಾಗಕ್ಕಡವದು** - ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡಿಸಬಹುದು ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡುವ ಕಾಯಿಕ. ವಾಚಿಕ. ಮಾನಸಿಕ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರ

ರುಮಾನಾರ್ ತಿರುನಾಟ್ಟುಕ್ಕೆಳುನ್ದರುಳುಗಿರಪೋದು ಶ್ರೀಪಾದತ್ತಿಲೆ ಸೇವಿ

ವಾಗಿಯೇ ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡಿಸಬಹುದೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೇತನನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಆವೃತವಾಗಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇರುಳ್ಜಾಲತ್ತೈ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕತ್ತಲಿಗೆ ಬೆಳಕು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ **"ಶಮಯಸಿ ತಮಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಯೇನ ಸ್ಥಿರಪ್ರದೀಪೇನ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರರೂಪವಾದ ಸ್ಥಿರಪ್ರದೀಪವು. ಈ ದೀಪವು ಎಣ್ಣೆಯದೀಪದ ಹಾಗಲ್ಲವು; ಎಣ್ಣೆಯು ಮುಗಿದನಂತರ ಆರಿಹೋಗುವಂತಾದಲ್ಲವು, ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಬದಲಾಯಿಸುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲವು. ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂಥಾದ್ದು. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳದ್ದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ **ಕೈವಿಳಕ್ಕು** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಬೆಳಕು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನಾವು ದೂರ ಹೋದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾಶವು ಕಮ್ಮಿಯಾಗಬಹುದು. ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಕಾದರೋ ಹಾಗಲ್ಲವು. ನಾವು ಹೋದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅದೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಬರುವದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವು ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರಪ್ರದೀಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನಾವೃತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದುವು ಯಾವುವೆಂದು ನಾವರಿಯವು. ಹಾಗೆ ಅಭಿಮತವಾದುವು ಯಾವುವೆಂಬುವದು ಆತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ **"ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿರ್ಮಮೈವಾಜ್ಞಾ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಪೇಕ್ಷೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ತದನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಶಾಸ್ತ್ರವೇನಾದರೂ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆಗ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಆ ವಿಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಯಿಂದ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. **"ವೇದಮನೂಚ್ಯಾಚಾರ್ಯೋನ್ತೇವಾಸಿನ ಮನುಶಾಸ್ತಿ,"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮತೋದ್ಧಾರಕರ ಉಪದೇಶವು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶಾಸನವಾದುದರಿಂದ, **"ಯಾನ್ಯನವದ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ತಾನಿ ಸೇವಿತವ್ಯಾನಿ ನೋ ಇತರಾಣಿ"** ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಉದ್ಘೋಷಿಸುವಂತೆ, ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ

ತ್ತಿರುನ್ದ ಮುದಲಿಗಳುಡೈಯ ಆರ್ತಿಯೈಕ್ಕಣ್ಡು ಇವರ್‌ಗಳೈ ಯಳೈತ್ತ ರುಳಿಯೆನ್ನುಡೈಯ ವಿಯೋಗತ್ತಿಲ್ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಪಣ್ಣಿನಾರುಂಡಾಗಿಲ್ ಆಳವನ್ದಾರ್ ಶ್ರೀಪಾದಮೇ ಎನ್ನೋಡವರ್‌ಗಳಕ್ಕು ಸಂಬಂಧಮಿಲ್ಲೈ ಯೆನ್ರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯ; ಇವರ್‌ಗಳುಮಿತ್ತೈಕ್ಕೇಟ್ಟು ಮಿಗವುಮ್ ಶೋಕಾರ್ತರಾಯ್ ಇನಿ ಎಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಚೆಯ್ಯವಡುಪ್ಪದೇದೆನ್ರು ವಿಣ್ಣಪ್ಪಂ

ಹೇಳಿದ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸ ಬಹುದು ಎಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ **ತಾನಿ ಅನವದ್ಯಾನಿಕರ್ಮಾಣಿ ಸೇವಿತವ್ಯಾನಿ** ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಅದೆಙ್ಗನೇ ಎನ್ನಿಲ್** ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ಅದು ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿ **ತೋರಿ**ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, **ಎಮ್ಪೆರುಮಾನಾರ್**-ನಮಗೆ ಪರಮಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರವರು, **ತಿರುನಾಟ್ಟುಕ್ಕೆಳನ್ದರುಳಿಕಿರಪ್ಪೋದು**-ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮೋದಿಸಿದಾಗ, **ಶ್ರೀಪಾದತ್ತಿಲ್** ಆ ಯತೀಂದ್ರರ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ, **ಸೇವಿತ್ತಿರುನ್ದ ಮುದಲಿಗಳುಡೈಯ ಆರ್ತಿಯೈ ಕಂಡು** - ಸೇವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಎಂದರೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರ ಮುಂದೆ ವಿಯೋಗಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಸನವನ್ನು ನೋಡಿ, **ಇವರ್‌ಗಳೈ ಯಳೈತ್ತರುಳಿ** - ಈ ಶಿಷ್ಯರುಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ದಯಮಾಡಿ, **ಎನ್ನುಡೈಯ ವಿಯೋಗತ್ತಿಲ್** - ನನ್ನ ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ, **ದೇಹತ್ಯಾಗಮ್ ಪಣ್ಣಿನಾರುಂಡಾಗಿಲ್** - ನೀವೂ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, **ಆಳವಂದಾರ್ ಶ್ರೀಪಾದಮೇ** - ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಆಳವಂದಾರ್ರವರ ಶ್ರೀಪಾದದ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟುಹೇಳುತ್ತೇನೇನೆಂದರೆ:—**ಎನ್ನೋಡವರ್‌ಗಳಕ್ಕು** ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಆ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ, **ಸಂಬಂಧಮಿಲ್ಲೈ ಎನ್ರರುಳಚ್ಚೆಯ್ಯ**- ಏನೊಂದೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವಿದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ; **ಇವರುಗಳುಮ್** - ಈ ಶಿಷ್ಯರುಗಳು, **ಮಿಗವುಮ್ ಶೋಕಾರ್ತರಾಯ್** - ಹೆಚ್ಚಾದ ಶೋಕದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ, **ಇನಿ** - ಇನ್ನು ಮೇಲೆ, **ಎಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ನಮಗೆ, **ಚೆಯ್ಯಪಡುವದು** - ಇತಿಕರ್ತವ್ಯತಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು, **ಏದೆನ್ರು ವಿಣ್ಣಪ್ಪಂ ಶೆಯ್ಯ** - ಯಾವುದು ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ, ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲಾಗಿ. **ಇವರ್**- ಈ ಯತಿರಾಜರವರು, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದರುಳಿನ** - ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ, **ವಾರ್ತೈ** - ಸೂಕ್ತಿ ಏನೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—

ಶಿಯ್ಯ; ಇವರರುಳಿಚೆಯ್‍ದರುಳಿನ ವಾರ್ತ್ತೈ:—"ಒರುವರ್ ಪ್ರಪನ್ನನಾ ನಾಲ್ ಅವನುಡೈಯ ಆತ್ಮಯಾತ್ರೈ ಭಗವದಧೀನ ಮಾಗೈಯಾಲೇ ಅದಿಲವನುಕ್ಕು ಅನ್ವಯಮಿಲ್ಲೈ. ಉಂಡೆಂದಿರುನ್ದಾನಾಗಿಲ್ ಆತ್ಮ ಸಮರ್ಪಣಮ್ ಪೊಯ್‍ಯಾಮಿತ್ತನೈ. ದೇಹಯಾತ್ರೈ ಕರ್ಮಾ

ಶತಾಯುಃ ಪುರುಷಃ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ಆಯುಃಪ್ರಮಾಣವು ಒಂದು ನೂರುವರ್ಷಗಳು ; ಆದರೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ಶ್ರೀರಾಜ್ಞಯಾ ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಯುಃಪರಿಮಿತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ೧೨೦ವರುಷಗಳಿದ್ದು ಪರಮಪದಿಸಿದರು. ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯಿಂದಂತವರಾಗಿ, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಲು, ಅವರು ತುಂಬಾ ಖೇದಗೊಂಡು, ಗುರುವಿಶ್ಲೇಷೆ ಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ತಾವುಗಳೂ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವದಾಗಿ ಅರಿಕೇಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ; ಆಗ ಯತಿರಾಜರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಯಾದ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಆಣೆ ಇಟ್ಟು, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡುವದು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗುವದರಿಂದ ಆಗ ಅವರು ಶಿಷ್ಯರೆಂದೆನಿಸುವದಕ್ಕೇನೆ ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿ ಸಲು ; ಆಗ ಶಿಷ್ಯರು ತುಂಬಾ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ತಾವು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕರ್ತವ್ಯ ವೇನೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯಾರ್ದ್ರ ಹೃದಯ ರಾದ ಯತಿಶೇಖರರು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೇನೆಂದರೆ :—**ಒರುವರ್** - ಒಬ್ಬನು, **ಪ್ರಪ ನ್ನನಾನಾಲ್** - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಪ್ರಪನ್ನನೆಂದೆನಿಸಿದ ಬಳಿಕ, **ಅವ ನುಡೈಯ** - ಆತನ, **ಆತ್ಮಯಾತ್ರೈ** - ಆತ್ಮಾ ಹೇಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದ ಬೇಕೋ ಅಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರವು, **ಭಗವದಧೀನಮಾಗೈಯಾಲೇ** - ಭಗವಂತನ ಅಧೀನವಾದುದರಿಂದ, **ಅದಿಲ್** - ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಅವನುಕ್ಕು ಅನ್ವಯ ಮಿಲ್ಲೈ** - ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವು. **ಉಂಡೆಂದಿರಿಂದಾನಾಗಿಲ್** - ತನಗೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟೆಂದು ಇದ್ದುದಾದರೆ, **ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣವು ಪೊಯ್ಯಾಮಿತ್ತನೈ** - ಸುಳ್ಳಾದುದಾಗುವದಷ್ಟೇ, ಎಂದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಾಗು ವದಷ್ಟೇ, ಎಂದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದೆಂಬ ಭಾವವು. ಯಾವಾಗ ಸ್ವರೂಪರಕ್ಷಾ ಫಲಭರಗಳನ್ನು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುಮುಖೇನ ಅನು ಷ್ಠಿಸಿದನೋ, ಒಡನೇ ಈ ಸರ್ವಭರವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ವಹಿಸಿರುವನು. ತನ್ನ

ಧೀನೈಯಾಗೈಯಾಲೇ ಯದಕ್ಕುಕ್ಕರೈಯ ವೇಂಡಾ ಕರೈನ್ದಾನಾಗಿಲ್ ನಾಸ್ತಿಕನಾಮಿತ್ತನ್ನೈ. ಆಗೈಯಾಲ್ ಉಭಯ ಯಾತ್ರೈಯುಂಕೊಂ ದಿವನುಕ್ಕು ಕಾರ್ಯಮಿಲ್ಲೈ. ಆನಾಲ್ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಙ್ಗಳಾ ಗಿರ ತ್ರಿವಿಧ ಕರಣಙ್ಗಳೈಕ್ಕೊಣ್ಡು ವೇಣ್ಡುತ್ತ ಚೆಯ್ದು ತಿರಿಯುವ

ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಶಕ್ತನೆಂದೂ ತನಗೆ ಇನ್ನಾರೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಭಾವಿಸಿ ದರೆ ತಾನು ಅನನ್ಯಗತಿಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದುದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗುವದೆಂಬ ಭಾವವು ಯಾವಾಗ ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವರೂಪಕಾರ್ಪಣ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಮುಖ್ಯ ವಾದ ಒಂದಂಗವೇ ಇಲ್ಲವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ **ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣಂ ಪ್ರೊಯ್ಯಾಮ್** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ತನಗೆ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗುವ ಸದ್ಗತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನೂಇಲ್ಲವು. ಆದರೆ ದೇಹವಿರುವ ತನಕವಾದರೂ ದೇಹಯಾತ್ರೆಗಾಗಿಯಾಗಲಿ ಆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡವೇ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡ ಅವನು ಶೋಕಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದುಪದೇಶಿಸು ತ್ತಾರೆ:—**ದೇಹಯಾತ್ರೈ** - ಉದರ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವ್ಯಾಪಾ ರವು, **ಕರ್ಮಾಧೀನೈಯಾಗೈಯಾಲೇ** - ಈತನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾ ದುದರಿಂದ, **ಅದುಕ್ಕು ಕರೈಯ ವೇಣ್ಡಾ** - ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬೇಡ, **ಕರೈ ನ್ದಾನಾಗಿಲ್** - ಹಾಗೆ ದುಃಖಿಸಿದನಾದರೆ, **ನಾಸ್ತಿಕನಾಮ್** - ಈಶ್ವರನೇ ಇಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳುವ ನಾಸ್ತಿಕನ ಹಾಗೆ ಆಗುವನು. ಈಶ್ವರನು ಅವನಿಗೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗಲೇ ಆತನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ದೇಹಯಾತ್ರೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ನಡಿಯ ಬೇಕೆಂದು ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ನಡಿಯುತ್ತದಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈತನು ಚಿಂತಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅದರ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದುದಾದರೆ ದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಫಲಸಿದ್ಧಿಯು ತನ್ನಧೀನವೆಂದು ಭಾವಿಸುವವನು ನಾಸ್ತಿಕನು **ದೈವಂಚೈವಾತ್ರಪಂಚಮಂ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಈಶ್ವರನು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನಕಾರಣನು ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಆತನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆ ಯುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನಧೀನ ವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವವನು ನಾಸ್ತಿಕನ ಮತವು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. **ಆಗೈ ಯಾಲ್** - ಆದುದರಿಂದ, **ಉಭಯಯಾತ್ರೈಯೈಕ್ಕೊಂಡು** ಈ ಆತ್ಮಯಾತ್ರೆ ದೇಹಯಾತ್ರೆ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಕುರಿತು, **ಇವನುಕ್ಕು ಕಾರ್ಯಮಿಲ್ಲೈ** - ಇವನು

ವೈಯುಮೋ ವೆನ್ನಿಲ್ ? ಅದು ಇವನುಕ್ಕು ಸ್ವರೂಪಮುನ್ರು. ಉಪಾಯಾಂಶತ್ತಿಲ್ ಅನ್ವಯಮಿಲ್ಲಾ ವಿಟ್ಟಾಲುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ಯಮಾನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲೆ ಯಿವತ್ತ್ರೈ ಯನ್ವಯಿಪ್ಪಿಕ್ಕು ಮತ್ತನ್ರೈ. ಅದಿಲಿವನುಕ್ಕಿರುನ್ದ

ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವವೇನೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ, **"ಕರ್ತಾಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವತ್ವಾತ್"** ಎಂಬುವ ಪ್ರಮಾಣರೀತ್ಯಾ ಕರ್ತೃತ್ವವೇನೋ ಉಂಟು ; ಆದರೆ **ಪರಾತ್ತುತಚ್ಛ್ರುತೇಃ** - ಎಂಬ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ ಅದು ಈಶ್ವರಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ನಡಿಯುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ಈತನ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿಸುವನಾದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈತನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಆನಾಲ್**- ಹಾಗಾದರೆ, **ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಙ್ಗಳಾಗಿರ** - ಮನಸ್ಸು, ವಾಕ್ಕು, ಶರೀರಗಳಾಗಿರುವ, **ತ್ರಿಕರಣಙ್ಗಳೈಕ್ಕೊಂಡು**–ಮೂರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ, **ವೇಣ್ಡಿತ್ತು ಚೆಯ್ದು** - ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿ, **ತಿರಿಯುವವೈಯುಮೋ ?** ಸಂಚರಿಸಬಹುದೋ ? **ಅದು** - ಹಾಗೆ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಪ್ರವರ್ತನೆಯು, **ಇವನುಕ್ಕು** ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, **ಸ್ವರೂಪಮುನ್ರು** - ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲವು. **ಉಪಾಯಾಂಶತ್ತಿಲನ್ವಯಮಿಲ್ಲಾ ವಿಟ್ಟಾಲುಮ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭರನ್ಯಾಸರೂಪ ಉಪಾಯವು ಆಗಲೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, **ಪ್ರಾಪ್ಯಮಾನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲೆ** - ಪ್ರಾಪ್ಯವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ, **ಇವತ್ರೈ** - ಈ ತ್ರಿವಿಧಕರಣಗಳನ್ನೂ, **ಅನ್ವಯಿಪ್ಪಿಕ್ಕುಮತ್ತನ್ರೈ** - ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದಷ್ಟೇ. ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡೇ ; ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು, ಅನಂತರ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ ಇಹಪರ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಅನ್ವಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲೇ. **"ಅಹಂ ಸರ್ವಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ"** (ರಾಮಾ ಅಯೋಧ್ಯಾ) ಎಂಬ ಸೌಮಿತ್ರಿಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಇದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ **ಪ್ರಾಪ್ಯಮಾನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲೇ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ತ್ರಿಕರಣಗಳೂ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲೇ ನಿರತವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು. **ಅದಿಲ್** - ಆ ಕೈಂಕರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಅವನುಕ್ಕು** - ಆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ,, **ಇರುನ್ದತಿಲ್** - ಈ

ನಾಳ್ ಪಣ್ಣಲಾವುಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಅಞ್ಜುಣ್ಡು ; ಅವೈಯಾವನ :— (೧) ಭಾಷ್ಯತ್ತೈ ವಾಶಿತ್ತು ಪ್ರವರ್ತಿಪ್ಪಿತ್ತಲ್, (೨) ಅದುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತೈ ಇಲ್ಲೈಯಾಗಿಲ್, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯಲೈಕ್ಕೇಟ್ಟು ಪ್ರವರ್ತಿಪ್ಪಿತ್ತಲ್, (೩) ಅದುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತೈ ಇಲ್ಲೈಯಾಗಿಲ್ ಉಗನ್ದರುಳಿನ ದಿವ್ಯದೇಶಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಅಮುದುಪಡಿ ಶಾತ್ತುಪ್ಪಡಿ ತಿರುವಿಳಕ್ಕು ತಿರುಮಾಲೈಗಳೈ ಯುಣ್ಡಾಕ್ಕುದಲ್ (೪) ಅದುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತೈಯಿಲ್ಲೈಯಾಗಿಲ್, ದ್ವಯ

ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವತನಕ, ಎಂದರೆ ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ, **ಪಣ್ಣಲಾವುಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್** - ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, **ಅಞ್ಜುಂಡು** - ಐದು ಉಂಟು ; ಎಂದರೆ ಆ ಐದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡುಮೂರನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. **ಅವೈಯಾವನ** ? ಆ ಐದು ವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:---(೧) **ಭಾಷ್ಯತ್ತೈ**-ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವನ್ನು, **ವಾಶಿತ್ತು**-ಗುರುಮುಖೇನ ಓದಿ ಎಂದರೆ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿ, **ಪ್ರವರ್ತಿಪ್ಪಿದಲ್** - ಅದನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸೋಣವು, ಪ್ರಚುರಮಾಡೋಣವೂ, (೨) **ಅದುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲೈಯಾಗಿಲ್** - ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ಯಲೈಕೇಟ್ಟು** - ಆಳ್ವಾರ್ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳಾದ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು, **ಕೇಟ್ಟು** - ಕೇಳಿ ಎಂದರೆ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿ, **ಪ್ರವರ್ತಿಪ್ಪಿದಲ್** - ಅದನ್ನು ಪ್ರಚುರಮಾಡೋಣವೂ, (೩) ಅದಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ, **ಉಗನ್ದರುಳಿನ** - **ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್** ಮೊದಲಾದ ಆಳ್ವಾರುಗಳು ಪಾಶುರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಂಗಳಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃಪೆಗೈದಿರುವ, **ದಿವ್ಯದೇಶಂಗಳುಕ್ಕು** - ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ, **ಅಮುದುಪಡಿ** - ನಿವೇದನೋಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ, **ಶಾತ್ತುಪಡಿ** - ದೇವರು ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀಗಂಧ, ದಿವ್ಯಕವಚ ದಿವ್ಯಾಭರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, **ತಿರುವಿಳಕ್ಕು**-ದೀಪಾರೋಪಣವು, ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚೋಣವು, **ತಿರುಮಾಲೈಗಳೈ**-ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳು **ಉಣ್ಡಾಕ್ಕುದಲ್** - ಇವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸೋಣವೂ, (೪) ಅದುಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವಾದರೆ, **ದ್ವಯತ್ತಿನುಡೈಯ** - ದ್ವಯಮಂತ್ರದ, **ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನಮ್**

ತ್ತಿನುಡೈನುಡೈಯ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನಂ ಪಣ್ಣುದಲ್ (೫) ಅದುಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತೈ ಇಲ್ಲೈಯಾಗಿಲ್ ಎನ್ನುಡೈಯವನೆನ್ರು ಅಭಿಮಾನಿಪ್ಪ

ಪಣ್ಣುದಲ್ ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸೋಣವೂ (೫) ಅದಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯತೆ ಯಿಲ್ಲವಾದರೆ **ಎನ್ನುಡೈಯವರ್ಕೆ** - ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವನು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನು, **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಅಭಿಮಾನಪ್ಪಾರ್ಕೆ** - ಅಭಿಮಾನಿಸುವ, ವಿಶ್ವಾಸ ತೋರಿಸುವ, **ಒರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನುಡೈಯ**-ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನ, ಇದರಿಂದ ಅವೈಷ್ಣವನು ಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು, **ಅಭಿಮಾನತ್ತಿಲೆ** - ವಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, **ಒದುಙ್ಗಿ ವರ್ತಿತ್ತಲ್** - ಆತನಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳೋಣವೂ, ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆತನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವದೂ, ಹೀಗೆ ಈ ಐದು ವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ, **ಶೆಯ್ಯಲಾಮ್** - ಮಾಡತಕ್ಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಾದಿಪ್ರವಚನಾದಿಗಳೂ, ಆಳ್ವಾರ್‌ಸೂಕ್ತಿ ಪಠನ ಪ್ರವಚನ ಪ್ರಚಾರಣಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ

"ಭಕ್ತ ಪ್ರಣೀತಗಾಥಾಶ್ಚ ತ್ರಯ್ಯನ್ತಾರ್ಥೋಪ ಬೃಂಹಿತಾಃ ।
ಶ್ರಾವಯೇದ್ವಿಧಿವದ್ದೇವಂ" ಎಂಬ
"ಯ ಇದಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಮದ್ಭಕ್ತೇಷ್ವಭಿಧಾಸ್ಯತಿ ।
ಭಕ್ತಿಂ ಮಯಿ ಪರಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಾ ಮೇವೇಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಃ

ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕಾಪರವರು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರ ಉಪದೇಶರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂಬುದು ನಿದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರುಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪ್ರಪನ್ನಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವುಂಟು :—

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ದ್ರವಿಡಾಗಮ ಪ್ರವಚನಂ ಶ್ರೀಶಸ್ಥಳೇಷ್ವನ್ವಹಂ ।
ಕೈಂಕರ್ಯಮ್ ಯದುಶೈಲನಿತ್ಯವಸತಿಸ್ಸಾರ್ಥದ್ವಯೋಚ್ಚಾರಣಂ ।
ಯದ್ವಾ ಭಾಗವತಾಭಿಮಾನ ವಸತಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸತಾಮಿತ್ಯಲಂ ।
ಶಿಷ್ಯಾನ್ಪ್ರಾಹ ಯತೀಶ್ವರಃ ಪರಮಗಾದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪದಂಶಾಶ್ವತಂ॥

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಪ್ರವರ್ತನೆಯು, ಆಳ್ವಾರ್ ಸೂಕ್ತಿಗಳಾದ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಪ್ರವಚನವು, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವದಿವ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ

ನೊರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನುಡ್ಯೆಯು ಅಭಿಮಾನತ್ತಿಲೇ ಯೊದುಙ್ಗ ವರ್ತಿತ್ತಲ್ ಶೆಯ್ಯಲಾವ್.

ಇಪ್ಪಡಿ ವರ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಅಧಿಕಾರಿಕ್ಕು ಮುನ್ನಡಿ ಪಾರ್‌ತ್ತು ವರ್ತಿಕ್ಕವೇಣ್ಡುವನ ಮೂನ್ರುವಿಷಯಮುಂಡು. ಅವೈಯಾವನ? :—ಅನುಕೂಲರೆನ್ರುಮ್, ಪ್ರತಿಕೂಲರೆನ್ರುಮ್, ಅನುಭಯರೆನ್ರುಮ್. ಅನುಕೂಲರಾವಾರ್? ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ್‌ಗಳ್. ಪ್ರತಿಕೂಲರಾವಾರ್? ಭಗವದ್ವಿಟ್ಟುಕ್ಕಳ್. ಅನುಭಯರಾವಾರ್? ಇವ್ವಿರಣ್ಡುಮಿಲ್ಲಾದ ಸಂಸಾರಿಗಳ್.

ವಾಸವು, ದ್ವಯಾರ್ಥಾನುಸಂಧಾನವು, ಇವು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ವಾಸಮಾಡೋಣವೂ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಯತೀಶ್ವರರು ತಮ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಚರಮದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದರು" ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು.

ಮುಂದೆ ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ಮೂರಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಅವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದನ್ನುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ ವರ್ತಿಕ್ಕು ಮಧಿಕಾರಿಕ್ಕು-ಹೀಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಎಂದರೆ, ಹೀಗೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸಾರ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ, ಮುನ್ನಡಿ ಪಾರ್‌ತು ವರ್ತಿಕ್ಕ ವೇಣ್ಡುವನ-ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಕಾಲಿಡಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ, ನೋಡಿ ಕಾಲಿಡದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನಾಶಪ್ರಾಪ್ತಿಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಮುನ್ನಡಿ ಪಾರ್‌ತ್ತು ವರ್ತಿಕ್ಕ ಎಂಬುವದರಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ಆಚರಣೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಶ್ರೀದೇಶಿಕರವರೇ ಮುಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮೂನ್ರು ವಿಷಯಮುಂಡು - ಮೂರು ವಿಷಯಗಳುಂಟು. ಅವೈಯಾವನ-ಆ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—ಮೊದಲು ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ಅನುಕೂಲರು, ಪ್ರತಿಕೂಲರು, ಅನುಭಯರೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ. ಅವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುಕೂಲರಾವಾರ್ - ಅನುಕೂಲರು ಯಾರು ? ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ್‌ಗಳ್ - ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಪರತತ್ತ್ವವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರುಗಳು. ಪ್ರತಿಕೂಲರಾವಾರ್-ಪ್ರತಿಕೂಲರು ಯಾರು?

ಅನುಕೂಲಾದಿ ವಿಷಯೇ ವರ್ತಿತವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಾಃ

ಇದಿಲ್ ಅನುಕೂಲರ್ಕ್ಕ್ಕಣ್ಡಾಲ್ ಚಂದನ ಕುಸುಮಾದಿಗಳೈ ಪ್ಪೋಲವುಮ್, ನಿಲವುಮ್ ತೆನ್ರಲುಪ್ಪೋಲವುಮ್, ಅಭಿಮತ ವಿಷ

ಭಗವದ್ವಿಟ್ಟುಕ್ಕಳ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ದ್ವೇಷಿಗಳು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲದೆ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೇ ಪರತತ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರೂ, ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಚೋದಿತ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರೂ; ಅನುಭಯರಾವಾರ್ - ಎರಡೂ ಅಲ್ಲದವರು ಯಾರು? ಇವ್ವಿರಣ್ಡುಮಿಲ್ಲಾದ ಸಂಸಾರಿಗಳ್ - ಇವೆರಡೂ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಪರತತ್ವವೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯೂ, ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವ ಭಗವದ್ವೇಷವೂ ಇಲ್ಲದ ಸಂಸಾರಿಗಳು.

ಅನುಕೂಲರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳು.

(೧) ಇದಿಲ್ - ಈ ಮೂರು ವಿಧ ಜನಗಳಲ್ಲಿ, ಅನುಕೂಲರನ್ನು ಕಂಡರೆ. ಚಂದನ ಕುಸುಮಾದಿಗಳೈಪ್ಪೋಲವುಮ್ - ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಗಳ ಹಾಗೆಯೂ. ನಿಲವುಮ್ - ಬೆಳದಿಂಗಳು, ತೆನ್ರಲುಮ್ ಪೋಲವುಮ್ - ಮಲಯಮಾರುತದ ಹಾಗೆಯೂ, ಅಭಿಮತ ವಿಷಯಙ್ಗಳ್ ಪೋಲವುಮ್ - ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳಾದ ಸುಂದರ ಭಾರ್ಯಾ ಪುತ್ರಾದಿಗಳ ಹಾಗೂ, ಉಗನ್ದುವರ್ತಿಪ್ಪಾರ್ - ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ರೀತಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಮೂರು ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಚಂದನಕುಸುಮ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪ ಭೋಗವರ್ಧಕರು ಅಥವಾ ಭೋಗಸಾಧನರು ಎಂಬುವದರಲ್ಲೂ, ಬೆಳದಿಂಗಳು ತಂಗಾಳಿ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರತಾಪ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲೂ ಅಭಿಮತ ವಿಷಯಙ್ಗಳ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ಭೋಗ್ಯತಮತ್ವದಲ್ಲೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಿಯವಾದವು, ಅವುಗಳ ಹಾಗೆ ಈ ಅನುಕೂಲರನ್ನು ಪ್ರಿಯತಮರನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತವರುಗಳ ಸಹವಾಸವು ಈತನಿಗೆ ಸರ್ವಸುಖದಾಯಕವು. ಸರ್ವತಾಪಹರವು, ಪರಮಭೋಗ್ಯ

ಯಜ್ಞಙ್ಗಳ್ ಪೋಲವುಮ್, ಉಗನ್ದುವರ್ತ್ತಿಪ್ಪಾರ್. ಪ್ರತಿಕೂಲರ್ಕ್ಕೈಕ್ಕಣ್ಡಾಲ್ ಸರ್ಪ್ಪಾಗ್ನಿಗಳ್ಳೈ ಕಂಡಾರ್ಪೋಲೆವೆರುವಿವರ್ತ್ತಿಪ್ಪಾರ್. ಅನುಭಯರ್ಕ್ಕೈಕ್ಕಣ್ಡಾಲ್ ಕಾಷ್ಠಲೋಷ್ಟಾದಿಗಳ್ಳೈ ಕಂಡಾರ್ಪೋಲೆ ತೃಣವತ್ಕರಿತ್ತು ವರ್ತಿಪ್ಪಾರ್. ಇವರ್ಗಳ್ ಅನುಕೂಲಿಪ್ಪಾರ್ಗಳಾಗಿಲ್ ಇವ

ಭೂತವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು.

(೨) ಪ್ರತಿಕೂಲರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, **ಸರ್ಪಾಗ್ನಿಗಳ್ಳೈ ಕಣ್ಡಾರ್ಪೋಲೆ**- ನಾಗರಹಾವು ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ, **ವೆರುವಿ ವರ್ತಿಪ್ಪಾರ್** - ಭಯಪಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪ್ರತಿಕೂಲರ ಸಹವಾಸವು ಈತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಈತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುತ್ತದೆ, ಸರ್ಪ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯ ಸಹವಾಸವು ಹೇಗೆ ಹಾನಿಕರವೋ ಹಾಗೆ ಹಾನಿಕರವೆಂಬ ಭಾವವು.

"ವರಂ ಹುತವಹಜ್ವಾಲಾ ಪಂಜರಾಂತರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಃ ।
ನ ಶೌರಿ ಚಿಂತಾ ವಿಮುಖ ಜನಸಂವಾಸ ವೈಶಸಮ್ ।

ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು ಅಗ್ನಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಶೌರಿಚಿಂತಾ ವಿಮುಖರ ಮಧ್ಯೆ ಇರಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ್ವೇಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವದು ಹಾನಿಕರವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿರುತ್ತದೆ.

(೩) ಅನುಕೂಲರೂ ಪ್ರತಿಕೂಲರೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಐಹಿಕದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ, **ಕಾಷ್ಠಲೋಷ್ಟಾದಿಗಳ್ಳೈ ಕಣ್ಡಾರ್ಪೋಲೆ**- ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ, **ತೃಣವತ್ಕರಿತ್ತುವರ್ತಿಪ್ಪಾರ್** - ತೃಣದ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಸುತಕ್ಕದ್ದು.

ಅನುಕೂಲರೊಂದಿಗೆ ಸಹವಾಸಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಪ್ರತಿಕೂಲರ ಸಹವಾಸವು ಹಾನಿಕರವಾದದರಿಂದ ಸುತರಾಂ ಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅನುಭಯರಾದವರು ನಮ್ಮ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವರಾದರೆ, ಅವರನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಅಂತವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರಿತಾಪವನ್ನು ತೋರತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:—**ಇವರ್ಗಳ್** - ಈ ಅನುಭಯರಾದ ಸಂಸಾರಿಗಳು, **ಅನುಕೂಲಿಪ್ಪಾರ್ಗಳಾಗಿಲ್** - ಭಗವಂತ

ರ್‌ಗಳುಕ್ಕು ಜ್ಞಾನತ್ತೈಯುಂಡಾಕ್ಕವುಮ್, ಇವರ್‌ಗಳ್ ಅನುಕೂಲಿಯಾರ್‌ಗಳಾಗಿಲ್ ಅಯ್ಯೋ ವೆನ್ರಿವರ್‌ಗಳ್ ಪಕ್ಕಲಿಲೆ ಕೃಪೈಪಣ್ಣಿಯಿರುಕ್ಕವುಮ್, ಅಡುಕ್ಕುಮ್.

ಅನುಕೂಲಾದಿ ವಿಷಯೇ ವಿಪರೀತ ಪ್ರವರ್ತನಸ್ಯ ಹೇತುಫಲಾನ್ಯಾಹ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಚೆಯ್ಯವೊಟ್ಟಾದೊಳಿಗಿರದು ಅರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳಿಲ್ ಪ್ರಾವಣ್ಯಮ್. ಅರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳಡಿಯಾಗ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ್‌ಗಳೈ ಅನಾದರಿತ್ತಿ

ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, **ಇವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು** - ಇವರುಗಳಿಗೆ, **ಜ್ಞಾನತ್ತೈಯುಂಡಾಕ್ಕವುಮ್** - ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇವರುಗಳ ಹಾಗೆ ಅನುಕೂಲರಾಗದೇ ಹೋದರೆ, **ಅಯ್ಯೋ ವೆನ್ರಿವರ್‌ಗಳ್ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ** - ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ಇವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಕೃಪೆಪಣ್ಣಿರುಕ್ಕವುಮ್**-ಕೃಪೆಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, **ಅಡುಕ್ಕುಮ್** - ಯುಕ್ತವಾದುದು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಕೂಲರಾಗಿ ತೋರಿ ಬಂದರೆ, ಆಗ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಆತನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಹಾಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೇ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿದವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದನೇ ಎಂಬದಾಗಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅನುಕೂಲಾದಿಗಳ ವಿಪರೀತವಾದ ಪ್ರವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಫಲಗಳು

ಇಪ್ಪಡಿ ಹೀಗೆ ಎಂದರೆ ಅನುಕೂಲರ, ಪ್ರತಿಕೂಲರ, ಅನುಭಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಶೆಯ್ಯವೊಟ್ಟಾದೊಳಿಗಿರದು**-ಪ್ರವರ್ತನವಿಲ್ಲದಿರುವದು, ಎಂದರೆ ಪ್ರವರ್ತನವಿಲ್ಲದಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು, **ಅರ್ಥಕಾಮಂಗಳಿಲ್ ಪ್ರಾವಣ್ಯಮ್** - ಐಹಿಕಗಳಾದ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಶೆಯು. ಇದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕೂಡದು. ಆದರೂ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ವೃದ್ಧರಿಗೂ ಕೂಡ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಣ್ಯವಿರುವದನ್ನು

ರುಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಯಿರುಪ್ಪಾನೊರು ರಾಜಾವಿನುಡೈಯ ಪುತ್ರರ್ಗಳ್ಳೈ ರಾಜಸನ್ನಿಧಿಯಿಲೆ ಪರಿಭವಿತ್ತಾಲ್ ರಾಜಾವೆರುಕ್ಕುಮಾಪ್ಪೋಲೆ ಎಮ್ಪೆರುಮಾನ್ ತಿರುವುಳ್ಳಮ್ ಶೀರುಮ್. ಅರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳಡಿಯಾಗ ಪ್ರತಿಕೂಲರೈ ಆದರಿಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್, ರಾಜಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಯಿ

ಕಂಡಿರುವೆವು. ಇದು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು. ಪಂಡಿತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು "ಅನ್ತೇಷುರೇಮಿರೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಣ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಧರ್ಮಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಕಾಮಪರರಾಗಿರುವದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—ಮೊದಲು ಅನುಕೂಲರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧಾಚರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳಡಿಯಾಗ - ಅರ್ಥಕಾಮಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ್ಗಳೈ** - ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರನ್ನು, **ಅನಾದರಿತ್ತಿರುಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್** - ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದುದಾದರೆ, **ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಯಿರುಪ್ಪಾನೊರುರಾಜಾವಿನುಡೈಯ**- ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ, **ಪುತ್ರರ್ಗಳ್ಳೈ** - ಮಕ್ಕಳನ್ನು, **ರಾಜಸನ್ನಿಧಿಯಿಲೆ** - ಆ ರಾಜನ ಎದುರಿಗೇನೇ, **ಪರಿಭವಿತ್ತಾಲ್** - ತಿರಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಅವಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ, **ರಾಜಾವೆರುಕ್ಕುಮಾಪ್ಪೋಲೆ**- ರಾಜನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ, **ಎಮ್ಪೆರುಮಾನ್** - ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯು. **ತಿರುವುಳ್ಳಮ್ ಶೀರುಮ್** ಹೃದಯವು ಕೋಪಯುಕ್ತವಾಗುವದು.

ನಿರ್ಧನಾಂಶ್ಚ ರತೋ ಲೋಕೇ ವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮಿಹ ವೈಷ್ಣವಾನ್
ನಾವಮನ್ಯೇತತ್ತೈರ್ಲೋಕಂ ಪವಿತ್ರೀ ಕುರುತೇ ಹರಿಃ"

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅಂತಹ ವೈಷ್ಣವರ ಮೂಲಕ ಪಾಪಿಗಳಾದ ಜನವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪಯುಕ್ತನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅಂತವರನ್ನು ಅನಾದರಣೆಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಅವರು ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ **ಶೀರುಮ್** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, "ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವಮೇಮತಂ"

ರುಕ್ಕ ರಾಜಮಹಿಷೀ ಕ್ಷುದ್ರಜನ್ತುಕ್ಕಳ್ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ ಮಡಿಪ್ಪಿಚ್ಚೈ ಪು ಕ್ಕಾಲ್ ರಾಜಾವುಕ್ಕು ಅವದ್ಯಮಾಯ್ ಅತ್ತಾಲೆ ಅವಳೈ ಅವರ್ನ ವೆರು ಕ್ಕಮಾಪ್ಪೋಲೆ ಎಮ್ಪೆರುಮಾನ್ ತಿರುವುಳ್ಳಮ್ ವೆರುತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ತಿರಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕೋಪವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಪ್ರತಿಕೂಲರನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡದೆ ಆದರಿಸಿದುದಾದರೆ ಆಗುವ ಫಲವನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—ಅರ್ಥಕಾಮಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕೂಲರನ್ನು **ಆದ ರಿಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್**-ಸತ್ಕರಿಸಿದರೆ. ಉಪಾದೇಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ರಾಜಾಸಾರ್ವಭೌಮನಾಯಿರುಕ್ಕ** - ರಾಜನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿರುವಾಗ, **ರಾಜ ಮಹಿಷೀ** - ರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿ ಎನಿಸುವ ಪತ್ನಿಯು, **ಕ್ಷುದ್ರಜಂತು ಕ್ಕಳ್ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ**-ಅಲ್ಪರಾದ ಜನಗಳ ಮಧ್ಯೆ, **ಮಡಿಪ್ಪಿಚ್ಚೈಪ್ಪುಕ್ಕಾಲ್**-ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರೆ, **ರಾಜಾವುಕ್ಕು ಅವದ್ಯ ಮಾಯ್** - ರಾಜನಿಗೆ ಅದು ಇಷ್ಟವಾಗದೆ. **ಅತ್ತಾಲೆ** - ಅದರಿಂದ, ಆ ಕಾರಣ ದಿಂದ, **ಅವಳೈ** – ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು, **ಅವರ್ನ** - ಆ ರಾಜನು, **ವೆರುಕ್ಕಮಾ ಪ್ಪೋಲೆ** - ಕೋಪಿಸುವ ಹಾಗೆ, **ಎಮ್ಪೆರುಮಾನ್ ತಿರುವುಳ್ಳಮ್** - ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೃದಯವು, **ವೆರುತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್** - ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವದು. ಪ್ರತಿ ಕೂಲರು ಭಗವದ್ವೇಷಿಗಳಾಗಿ ಕ್ಷುದ್ರದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವರು, ಇವರು ಸರ್ವಕಾಮ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೀಯುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ತಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇತರರಾದ ಕ್ಷುದ್ರದೇವತೆಗಳಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪಡಿಯಬೇ ಕೆಂದು ಯಾಚಿಸುವದರಿಂದ, ಇವರನ್ನು ನೀಚಜನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವ ರಾಜಪತ್ನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಇರುವ ನವ ವಿಧ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಅನುಕೂಲರ ಅನಾದರಣೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಪುತ್ರ ಸಂಬಂ ಧವೂ, ಪ್ರತಿಕೂಲರ ಆದರಣೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಭರ್ತೃಭಾರ್ಯಾಸಂಬಂಧವೂ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಾನಾದರಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ತೀವ್ರಕೋಪವೂ, ಪತ್ನಿಯ ನೀಚಜನಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕೋಪವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಇವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕೋಪವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅನುಕೂಲರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನಾದ ಅಂಬ ರೀಷನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ದೂರ್ವಾಸಋಷಿಗೂ, ಶವಾಕ ಋಷಿಯನ್ನು ಅವಮಾನ

ಅರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳಡಿಯಾಗ ಅನುಭಯರೈ ಆದರಿಕ್ಕುಮಾಗಿಲ್ ರತ್ನತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಪಾಷಾಣತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ವಾಸಿಯರಿಯಾದಾಪ್ಪೋಲೆ ಇವನುಕ್ಕು ಪ್ಪಿರನ್ದ ಜ್ಞಾನಮ್ ಕಾರ್ಯಕರಮಾಯಿತ್ತಿಲ್ಲೈಯಾಗಾದೇಯೆನ್ರು ಅವನಳವಿಲೆ ಎಮ್ಬೆರುಮಾನ್ ಅನಾದರತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಪಡಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅವಮಾನ ಪಡಿಸಿದ ಯಾದವರಿಗೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೋಪವು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿತೆಂಬುವದು ತಿಳಿದ ವಿಷಯಗಳೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹದಿಂದುಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತೆಂಬುವದೂ ಸಹ ಸರ್ವವಿದಿತವಿಷಯವೇ. ಅನುಭಯರನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಲೋಪಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಇರದೆ ಆದರಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:— ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಭಯರನ್ನು ಆದರಿಸಿದರೆ ರತ್ನಕ್ಕೂ ಪಾಷಾಣಕ್ಕೂ **ವಾಶಿಯರಿಯಾದಾಪ್ಪೋಲೆ**-ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ, ಎಂದರೆ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರ ಜ್ಞಾನದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. **ಇವನಕ್ಕು ಪಿರನ್ದ ಜ್ಞಾನಮ್** - ಇವನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಜ್ಞಾನವು **ಕಾರ್ಯಕರಮಾಯಿತ್ತಿಲ್ಲೈಯಾಗಾದೇ** - ಉಪಯೋಗಕರವಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಆತನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ, ಎನ್ರು - ಎಂಬದಾಗಿ. **ಅವನಳವಿಲೆ** - ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಎಮ್ಬೆರುಮಾನ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, **ಅನಾದರಿತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್**- ಅನಾದರದಿಂದಿರುವನು. ಅನಾದರಿತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್ ಎಂಬುವವರಿವಿಗೂ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಚರಮದಶೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಉಪದೇಶವು. ಹೀಗೆ ತೃಣಪ್ರಾಯರನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕವರನ್ನು ಆದರಿಸುವದರಿಂದ ಪಾಷಾಣಕ್ಕೂ ರತ್ನಕ್ಕೂ ಇರುವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಪಾಷಾಣವನ್ನು ರತ್ನವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವದರಿಂದ ಈತನು ಹೊಂದಿದಜ್ಞಾನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಈತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾದರದಿಂದಿರುವನೆಂಬಭಾವವು. ಈಶ್ರೀಯತಿರಾಜರುಪದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಪ್ರಪನ್ನಾಮೃತದ ೬೦ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ:— ಹೇಗೆಂದರೆ:—

"ತತಃ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಾಸ್ಸರ್ವೇ ಶ್ರೀರಂಗಪುರವಾಸಿನಃ ।
ವಿನಮ್ಯ ವಿಜ್ಞಾಪಯಂ ಚಕ್ರುರ್ಯತಿರಾಜಂ ಜಗದ್ಗುರುಂ ।
ಅಸ್ಮಾಕಂ ಕಿಂ ವರ್ತಿತವ್ಯಂ ಬ್ರೂಹಿ ಸಮ್ಯಗ್ಯತೀಶ್ವರ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ತಾನುವಾಚೇದಂ ಮುನ್ನಾಥೋವೈಷ್ಣವಾನ್ವಚಃ"

ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಯತಿರಾಜರು ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ :—

"ಯಃ ಕಶ್ಚನ ಪ್ರಪನ್ನಶ್ಚೇತ್ಸ ಏವಂ ವರ್ತಯೇದ್ಬುಧಃ ।
ಯತ್ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಚಾದೃಷ್ಟಮೀಶ್ವರಾಧೀನಕಸ್ತ್ರತಃ ।
ನ ವಿಚಾರೋತ್ರಕರ್ತವ್ಯಸ್ಸಂದೇಹಸ್ಸ್ಫುರಿತೋ ಯದಿ ।
ಮಿಥ್ಯಾ ಭವತಿ ತತ್ತಸ್ಯಧ್ರುವಮಾತ್ಮ ಸಮರ್ಪಣಂ ।"

ಪ್ರಪನ್ನನು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ :—

ಆತನ ಅದೃಷ್ಟವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಫಲವು ಈಶ್ವರಾಧೀನವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ವಿಚಾರಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾದರೆ ಆತನ ಆತ್ಮ ಸಮರ್ಪಣವೇ ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. "ಕರ್ಮಾಧೀನತಯಾ ತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಂ ತತ್ರನಶೋಚಯೇತ್" । ಐಹಿಕವು ಕರ್ಮಾಧೀನವಾದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯ ದಲ್ಲೂ ಶೋಕಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು.

"ಅತೋಭಯೋಃ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಾತ್ಮಕಾರ್ಯಯೋಃ ।
ನಿರ್ಭರತ್ವಾನುಸಂಧಾನಂ ಜಾನೀಧ್ವಮಿತಿ ವೈಷ್ಣವಾಃ"

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರಪನ್ನನು ನಿರ್ಭರನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಅನಂತರ ಈ ಶಿಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯವು ಯಾವುದೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧ್ಯಾಕರ್ಮಾಣಿ ಮಾಕುರುಧ್ವಂಮಹಾತ್ಮಕಾಃ।
ಕರ್ಮಣಾ ಮೇವ ಕೈಂಕರ್ಯೇ ಪ್ರಾಪ್ಯೇ ಭಗವತೋ ಮತಿಃ"

ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಉಪಾಯ ಬುದ್ಧ್ಯಾ, ಮೋಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಭಗವಂತನ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

"ತದೀಯಂ ನಾಮ ಕೈಂಕರ್ಯಮ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಮಾದರಾತ್
ಪ್ರವರ್ತಯಧ್ವಂ ತಲ್ಲೋಕೆ ತತ್ರಾಸಕ್ತಿರ್ನಚೇದ್ಯದಿ ।
ಪರಾಂಕುಶಾದಿ ಮುನಿಭಿರ್ದಶಭಿರ್ದೇಶಿಕೋತ್ತಮೈಃ ।
ಕೃತಂ ಪ್ರಬಂಧಮಭ್ಯಸ್ಯಶಿಷ್ಯೇಭ್ಯೋಪದತಾ ನಿಶಂ"

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಗುರುಮುಖೇನ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿ ಸಿದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗುವದು ಹಾಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದುದಾದರೆ ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರೇ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಆಳ್ವಾ ರುಗಳ ದಿವ್ಯಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ ಅದಕ್ಕೂ ನಿಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದುದಾದರೆ, ದಿವ್ಯದೇಶೇಷು ಕೈಙ್ಕರ್ಯಂ ವಿಷ್ಣವೆ

ಕುರು ತಾನಿಶಂ” ದಿವ್ಯದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣ್ವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯ ವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಇದಕ್ಕೂ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ “ಕುಟೀರಮಪಿ ಕೃತ್ವಾಪಿ ಮತ್ಪ್ರಿಯೇ ಯಾದವಾಚಲೇ । ಮುಕ್ತಾಹಂ ಕಾರಿಣಸ್ಸರ್ವೇ ವಾಸಂ ಕುರು ತವೈಷ್ಣವಾಃ” ಒಂದು ಗುಡಿಸಲನ್ನಾದರೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯ ನಾದ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿ, ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ವಾಸಮಾಡಿರಿ. ಇದಕ್ಕೂ ನಿಮಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲವಾದರೆ,

“ದ್ವಯಾರ್ಥಸ್ಯಾನು ಸಂಧಾನಂ ಯಾವಜ್ಜೀವ ಮತಂದ್ರಿತಾಃ ।
ಕುರ್ವಂತಸ್ಸನ್ಯಗೇವಾದ್ಯ ನಿರ್ಭರಾ ವಸತಾದರಾತ್”

ದ್ವಯಮಂತ್ರಾರ್ಥದ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ನಡೆಸುತ್ತಾ ನಿರ್ಭರ ರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಬುದ್ಧಿಯು ಇದರಲ್ಲೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ,

“ಅಯಂ ಮದೀಯ ಯಿತ್ಯೇವಮಭಿಮಾನವತಃ ಪರಂ ।
ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ವೈಷ್ಣವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಮುಕ್ತಾಹಂಕಾರಿಣಸ್ತಸ್ಯನಿದೇಶೇ ವಸತಾನಿಶಂ ।”

ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳುಳ್ಳ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ, ತನ್ನವನೆಂದು ಅಭಿಮಾನಿಸುವ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಹಂಕಾರರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿ,

“ಇತ್ಯೇವಂ ವಸತಾ ಲೋಕೇ ಮಹತಾ ಮಧಿಕಾರಿಣಾಂ ।
ತ್ರಿವಿಧಾ ವಿಷಯಾಸ್ಸಂತಿ ವರ್ತಿತವ್ಯಾ ಯಥಾರ್ಹತಃ॥”

ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಈ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಾನುಗುಣವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳುಂಟು; ಇಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಹತಃ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಯಾಮುನಾನುಸರಣವು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

“ವಿರೋಧಿನೋಽನುಕೂಲಾಶ್ಚ ಸ್ಮೃತಾಃ ಚಾನುಭಯಾ ಇತಿ ।
ವಿಷ್ಣುವಿದ್ವೇಷಿಣೋ ಲೋಕೇ ವಿರೋಧಿನ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ವೈಷ್ಣವಾಶ್ಚಾನುಕೂಲಾಶ್ಚ ಬದ್ಧಾಶ್ಚಾನುಭಯಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ।

ವಿಷ್ಣುದ್ವೇಷಿಗಳು ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದೂ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಅನುಕೂಲರೆಂದೂ, ಬದ್ಧರು ಅನುಭಯರೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಂಡ ತೆರದಿ, ಅನುಕೂಲರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಂತೋಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರತಿಕೂಲರನ್ನು ಪನ್ನಗಗಳ ಹಾಗೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು ಕಾಷ್ಠಲೋಷ್ಟದ ಹಾಗೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ಹಿ ಸಂಗತ್ಯಾ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಜಾಯತೇ ।
ತೈರ್ನಿಶ್ರೇಯಸ ಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ"

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಿ ಅದು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದುದಾದರೆ ಆಗುವ ಫಲಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಅನುಕೂಲಾನನಾದೃತ್ಯ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನ್ ಧನೇಚ್ಛಯಾ ।
ಕೃತಾಸ್ವಾದ್ಯದಿಯಾ ಪೂಜಾ ಸಾಹರೇಷ್ಯೋಕದಾ ಭವೇತ್ ।
ಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ಯ ನೃಪತೇಸ್ತತ್ಪುತ್ರಂ ರಾಜಸನ್ನಿಧೌ ।
ಯಥಾ ಕೃತಾವಮಾನೇನ ವ್ಯಾಕುಲಂ ನೃಪಮಾನಸಂ ।
ತಥಾ ದೇವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ವ್ಯಾಕುಲಂ ಹೃದಯಂ ಭವೇತ್ ।
ಅರ್ಥಕಾಮೇಚ್ಛಯಾವಾಪಿ ಪೂಜಯೇನ್ನವಿರೋಧಿನಃ ।
ವಿರೋಧಿನಾಂ ಹಿತದ್ರವ್ಯಂ ವಿರೋಧಾಯೈವ ಕೇವಲಂ ।
ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟ ಪ್ರದೇ ದೇವೇ ಹರೌ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ ।
ತಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಋತೇ ಯಾಚ್ಞಾ ಕೃತಾ ಯದಿ ವಿರೋಧಿಷು ।
ಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ಯ ನೃಪತೇ ಮಹಿಷ್ಯಾ ಕ್ಷತ್ರ ಬಂಧುಷು ।
ಯದಿ ಯಾಚ್ಞಾ ಕೃತಾತೇನ ನೃಪಸ್ಯಾವದ್ಯತಾ ಯಥಾ ।
ತಥಾ ಭಗವತಶ್ಚಾಪಿದವದ್ಯಂ ಸುಮಹದ್ಧ್ರುವಂ ।
ನಮಾನಯೋ ದನುಭಯಾನ್ ಅರ್ಥಕಾಮೇಚ್ಛಯಾಪಿವಾ ।
ಸುವರ್ಣಲೋಹಯೋರ್ಲೋಕೇ ಯಥಾ ರತ್ನ ವರಾಕಯೋಃ ।
ಅನುಕೂಲಾನುಭಯಯೋಸ್ತಥೈವಮಹದಂತರಂ ।"

ಅನುಕೂಲರ ತಿರಸ್ಕಾರವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪುತ್ರನ ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಿದರ್ಶನವೂ, ಪ್ರತಿಕೂಲರನ್ನು ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಿಗಾಗಿ ಆದರಿಸೋಣವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅನಭಿಮತವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ರಾಜನಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯು ನೀಚಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ಯಾಚಿಸುವ ನಿದರ್ಶನವೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸುವರ್ಣಕ್ಕೂ ಕಬ್ಬಿಣಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೋ ರತ್ನಕ್ಕೂ ಕಾಡಕಲ್ಲಿಗೂ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೋ ಅಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಅನುಕೂಲರಿಗೂ ಅನುಭಯರಿಗೂ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಉಪದೇಶವನ್ನು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

"ಅತೋನಿಶಂ ವೇದ ರತ್ನೈರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವೈರ್ಮುಕ್ತಮು ದ್ವೈಗುರೂತ್ತಮೈಃ । ನಿವೃತ್ತ ತರ್ಷೈರ್ನಿವಸಧ್ವಮಾದರಾತ್ತೇಭ್ಯಶ ನಸ್ಸರ್ವ ಫಲಾನಿ ಸಂತಿ"

ಇಪ್ಪಡಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯತ್ತಿಲ್, “(೧) **ಕುಲಟಾ ಷಣ್ಡಪತಿತ ವೈರಿಭ್ಯಃ ಕಾಕಣೀಮಪಿ । ಉದ್ಯತಾಮಪಿ ಗೃಹ್ಣೀಯಾನ್ನಾಪದ್ಯಪಿ ಕದಾಚನ**” (೨) “**ಪರರಂಧ್ರೇಷು ಜಾತ್ಯಂಧಾಃ ಪರದಾರೇಷ್ವಪುಂಸಕಾಃ । ಪರಿವಾದೇಷು ಯೇ ಮೂಕಾಸ್ತೇಽತೀವದಯಿತಾ**

ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಆದರವುಳ್ಳ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ, ಅಹಂಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಐಹಿಕ ಆಶೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರುಗಳಾದ ಉತ್ತಮಗುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ವಸಿಸತಕ್ಕದ್ದು ; ಅವರುಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಫಲವುಂಟು.” ಎಂದು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂದು ಪ್ರಪನ್ನಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನ ಪ್ರಶಂಸೆಯು ಹೇಗೆ ಎಂಬುವದನ್ನು ಪಪಾದಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ, “**ಒರುವರ್ ಪ್ರಪನ್ನನಾನಾಲ್** ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ **ಅನಾದರಿತ್ತಿರುಕ್ಕುಮ್** ಎಂಬುವವರಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ** - ಕೃಪಯಾ ಉಪದೇಶಿಸಿದ, **ಉತ್ತರಕೃತ್ಯ**ದಲ್ಲಿ, “**ಕುಲಟಾ** - ಜಾರಸ್ತ್ರೀ, **ಷಂಡ** - ನಪುಂಸಕ, **ಪತಿತ** - ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದವನು, **ವೈರಿಭ್ಯಃ** - ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷಿಗಳು, ಇವರುಗಳಿಂದ, **ಉದ್ಯತಾಮಪಿ** - ಕೈಎತ್ತಿ ಅವರುಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ, **ಕಾಕಿಣೀಮಪಿ** - ಕ್ಷುದ್ರನಾಣ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ಷುದ್ರಧಾನ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, **ಆಪದ್ಯಪಿ** - ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, **ಕದಾಚನ** - ಎಂದಿಗೂ, **ನ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್** - ಪರಿಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು”. ಇದು ಪ್ರತಿಕೂಲರನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವವರ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು. ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥಪರಿಗ್ರಹವು ಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದ್ರವ್ಯಾಶೆಗಾಗಿ ಇಂತಹ ನೀಚರಾದ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಪತಿತರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಕೊಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವದು ನಿಷಿದ್ಧವಾದುದು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು, ಆದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಮತ್ತು **ಯೇ ಪರರಂಧ್ರೇಷು**-ಇತರರ ನ್ಯೂನತೆಗಳಲ್ಲಿ, **ಜಾತ್ಯಂಧಾಃ**-ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡರೋ ಎಂದರೆ ಇತರರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಯಾರು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಭಾವವು,

(೧) ಶಾಂತಿ ಸ್ಮೃತಿ ೩.೧೭ (೨) ವಿಧ ೭೬-೨೨

ಮನು," ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಪಡಿಯೇ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳ್ ದೂರತೋ ನಿರಸ್ತಙ್ಗಳಾನಪಡಿಯಾಲೇ ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧ ಅರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳ್, ಉಪಾಧಿಯಾಗವುಮ್ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲೋದಾಸೀನ ವಿಷಯಙ್ಗಳಿಲ್ ತಾನ್ ನಿನ್ರನಿಲೈಕುಲೈಯಲಾಗಾದೆನ್ರು ತಿರುವುಳ್ಳಮ್.

ಯೇ - ಯಾರು, **ಪರದಾರೇಷು** - ಇತರರ ಹೆಂಡರಲ್ಲಿ, **ನಪುಂಸಕಾಃ** - ನಪುಂಸಕರೋ ಎಂದರೆ ಇತರರ ಹೆಂಡತಿಗಳನ್ನು ಯಾವನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೋ **ಯೇ**-ಯಾರು, **ಪರಿವಾದೇಷು**-ಇತರರ ನಿಂದೆಗಳಲ್ಲಿ, **ಮೂಕಾಃ** - ಮೂಗರೋ ಎಂದರೆ, ಯಾರು ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, **ತೇ**-ಅವರೂ, **ಮಮ**-ನನಗೆ, **ಅತೀವದಯಿತಾಃ** – **ತುಂಬಾ** ಪ್ರಿಯರು." ಇದು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ, ಕಾಮವು ಕೂಡದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು." **ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಪ್ಪಡಿಯೇ** - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಹಾಗೆ, **ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕಾಮಙ್ಗಳ್** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಧಿಸಿರುವದೇ ಧರ್ಮವು, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥವೂ ಕಾಮವೂ ಸಹ, **ದೂರತೋನಿರಸ್ತಙ್ಗಳ್** - ದೂರದಿಂದ ನಿರಸನ ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳು, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ನಿಷಿದ್ಧವಾದವುಗಳು, ದೂರದಿಂದಲೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಕೂಡ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬುಭುಕ್ಷುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಇವುಗಳು ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಸುತರಾಂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ "**ದೂರತಃ ನಿರಸ್ತಂಗಳ್**" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು **ಆನಪಡಿಯಾಲೇ** ಹೀಗಿರುವದರಿಂದ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ **ಅರ್ಥಕಾಮ**ಗಳೂ, **ಉಪಾಧಿಯಾಗವುಮ್** - ವ್ಯಾಜರೂಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಉದಾಸೀನರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ತಾನಿನ್ರನಿಲೈ** - ತಾನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ, **ತಾಣ್** - ತಾನು, **ನಿನ್ರನಿಲೈ** - ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, **ಕುಲೈಯಲಾಗಾದು**-ವ್ಯತ್ಯಾಸಮಾಡಕೂಡದು ನಾಶಮಾಡಕೂಡದು, ಎನ್ರು-ಎಂಬದಾಗಿ, **ತಿರುವುಳ್ಳಮ್**-ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರುಪದೇಶದ ಮುಖ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ :— ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳೂ, ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಣ್ಯವೂ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸುತರಾಂ ಕೂಡದು ; ಮತ್ತು ಅರ್ಥಕಾಮಗಳು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದವಲ್ಲವೆಂಬ ನೆಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲ

ಅನುಕೂಲಾದಿಷು ವಿಪರೀತಾಚರಣ ನಿಷೇಧಕ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ.

ಅದಿಲ್ ಅನುಕೂಲರೈ ಅನಾದರಿಕ್ಕಲಾಗಾದೆನ್ರುಮಿಡಮ್, ಶ್ರೀ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಸ್ಮೃತಿಯಿಲೇ (೧) ಅನಾದೃತ ಸುತಂ ಗೇಹೀ ಪುರುಷ ನ್ನಾಭಿನಂದತಿ । ತಥಾ ನರ್ಚಿತ ಸದ್ಭಕ್ತಂ ಭಗವಾನ್ನಾಭಿನಂದತಿ"

ಅನುಭಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಡೆಯದೆ, ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡಿಯ ಕೂಡದು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸಾರವೇ ಆಚರಣೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇವಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಧನಾರ್ಜನೆಯು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲವು, ಅದನ್ನು ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಪತ್ನಿಸ್ತ್ರೀಯಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಸಂಗದಿಂದಲಾಗಲಿ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು.

ಅನುಕೂಲರೇ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತಾಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

೧. ಮೊದಲು ಅನುಕೂಲರನ್ನು ಆದರಿಸಬೇಕೇಯಲ್ಲದೆ ಅನಾದರಿಸಕೂಡದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಅದಿಲ್** - ಅವರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ತ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಪ್ರತ್ಯಾಪಹೊಂದಕೂಡದೆಂಬುವವರಲ್ಲಿ. **ಅನುಕೂಲರೈ ಅನಾದರಿಕ್ಕ ಲಾಗಾದೆನ್ರುಮಿಡಮ್** - ಅನುಕೂಲರನ್ನು ಅನಾದರಣೆಮಾಡಕೂಡದು ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. "**ಗೇಹೀ** - ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು, **ಅನಾದೃತಸುತಂ** - ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಅನಾದರಣೆಮಾಡುವ, **ಪುರುಷಂ** - ಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು, **ಯಥಾ** - ಹೇಗೆ, ಮುಂದೆ **ತಥಾ** - ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಯಥಾ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, **ನಾಭಿನಂದತಿ** - ಸಂತೋಷಪಡುವದಿಲ್ಲವೋ, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ. **ಭಗವಾನ್** - ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, **ಅನರ್ಚಿತ ಸದ್ಭಕ್ತಂ**-ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಭಕ್ತನನ್ನು, ಪೂಜಿಸದವನನ್ನು ಕುರಿತು, **ನಾಭಿನಂದತಿ** - ಸಂತೋಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು." ಎನ್ನುಕೊಳ್ಳಪಟ್ಟದು - ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದರೆ

---

(೧) **ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ೪.೮೭**

ಎನ್ರು ಶೊಲ್ಲಪಟ್ಟದು. ಪ್ರತಿಕೂಲಸಂಸರ್ಗಮಾಗಾದೆನ್ರು ಮಿಡಮ್ ಮಹಾಭಾರತತ್ತಿಲೇ (೨) "ಯೇ ದ್ವಿಷನ್ತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ನಸ್ಮರನ್ತಿ ಚ ಕೇಶವಂ। ನ ತೇಷಾಂ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥೇಷು ಗತಿಸ್ಸಂಸರ್ಗಿಣಾಮಪಿ" ಎನ್ರು ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು. ಅಪ್ಪಡಿಯೇ (೧) "ಮೂಢೈಃ ಪಾಪರತೈಃ

ಆತನ ಕೃಪೆಯು ಒದಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸಂತೋಷಿಸದಿದ್ದರೆ, ಆತನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಆದರಿಸದವನನ್ನು ಕುರಿತು ತನಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನನ್ನಾರಾಧಿಸದವನನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂತೋಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು.

೨. ಪ್ರತಿಕೂಲರ **ಸಂಸರ್ಗಮಾಗಾದೆನ್ನುಮಿಡಮ್** - ಸಹವಾಸವು ಕೂಡದೆನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, "**ಯೇ** - ಯಾರು, **ಮಹಾತ್ಮಾನಂ** - ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿರುವ, **ಕೇಶವಂ** - ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು, **ದ್ವಿಷನ್ತಿ** - ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಥವಾ **ನ ಸ್ಮರಂತಿಚ** - ಸ್ಮರಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, **ತೇಷಾಂ** - ಅವರುಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು **ಸಂಸರ್ಗಿಣಾಮಪಿ** - ಅಂಥಾವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರಿಗೂ ಸಹ **ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥೇಷು** - ಗಂಗಾ ಯಮುನೆ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ, **ಗತಿಃ** - ಉಂಟಾಗುವ ಪುಣ್ಯರೂಪ ಫಲವು, **ನ** - ಇಲ್ಲವು; ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವರೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸ್ಮರಿಸದೇ ಇರುವರೇ ಆಗಲಿ, ಮತ್ತು ಅವರುಗಳ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವರೇಯಾಗಲಿ, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧ ಫಲವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವು ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು, ಇದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಕೂಲರ ಸಹವಾಸವುಳ್ಳವರು ಭಗವಂತನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವದರಿಂದ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಫಲವು ಅವರುಗಳಿಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ, **ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಕೇಶವ** ಶಬ್ದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ೬೫ನೇಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಕೂಲರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯು ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಮೂಢೈಃ - ಆತ್ಮಜ್ಞಾನರಹಿತರಾಗಿಯೂ, **ಪಾಪರತೈಃ**-ಪಾಪಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, **ಕ್ರೂರೈಃ** – ಕ್ರೂರರಾಗಿಯೂ, ಇರುವ,

---

(೨) ಭಾರ ಶಾಂತಿ ೩೩೬.೩೬   (೧) ಶಾಂಡಿಲ್ಯಸ್ಮೃತಿ ೪.೮೬

ಕ್ರೂರೈರ್ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರ ದೂಷಕೈಃ । ಸಂಬನ್ಧಂ ನಾಚರೇದ್ಭಕ್ತಿರ್ನಶ್ಯತ್ಯೇತೈಸ್ತು ಸಂಗಮೇ ॥" ಎನ್ರು ಪ್ರತಿಕೂಲಸಂಸರ್ಗಮ್ ಭಗವತ್ಪ್ರೀಮತ್ತೈಯಳಿಕ್ಕುಮೆನ್ರು ಸೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು. ಉದಾಸೀನರೈತ್ತೃಣವತ್ಕರಿಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ರುಮಿಡಮ್ "ಅದ್ಯಪ್ರಭೃತಿಹೇಲೋಕಾ ಯೂಯಂ ಯೂಯಂ ವಯಂ ವಯಂ । ಅರ್ಥಕಾಮಪರಾಯೂಯಂ ನಾರಾಯಣಪರಾ ವಯಂ । ನಾಸ್ತಿಸಂಗತಿ ರಸ್ಮಾಕಂ ಯುಷ್ಮಾಕಂಚ ಪರಸ್ಪರಂ ।

ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರದೂಷಕೈಃ - ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಗಳಾದ ಶ್ರುತಿ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸುವರೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆತನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ದೂಷಿಸುವರೊಂದಿಗೆ, **ಸಂಬಂಧಂ** - ಸಹವಾಸವನ್ನು, **ನಾಚರೇತ್** - ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. **ಏತೈಃ** - ಅವರುಗಳೊಂದಿಗೆ, **ಸಂಗಮೇತು** - ಸಂಸರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, **ಭಕ್ತಿಃ** - ಮೊದಲು ಭಕ್ತಿಯು ಇದ್ದುದಾದರೇ ಅದೂ, **ನಶ್ಯತಿ**-ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆ" **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸಂಸರ್ಗಮ್** - ಪ್ರತಿಕೂಲರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವದು, **ಭಗವತ್ಪ್ರೀಮತ್ತೈ** - ನಮಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು **ಅಳಿಕ್ಕುಮೆನ್ರು** - ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದೆಂದು **ಸೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೩. ಉದಾಸೀನರನ್ನು ತೃಣದ ಹಾಗೆ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಉದಾಸೀನರೈ** - ಅನುಕೂಲಪ್ರತಿಕೂಲರಲ್ಲದೆ ಅನುಭಯರಾದ ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು, **ತೃಣವತ್ಕರಿಕ್ಕವೇಣುಮ್** - ಹಿಂದೆ ಕಾಷ್ಠಲೋಷ್ಟಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ **ತೃಣದ** ಹಾಗೆ **ಕಾಣ**ಬೇಕು, **ಎನ್ರುಮಿಡಮ್** - ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಶ್ರೀನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :—

"**ಹೇ ಲೋಕಾಃ** - ಓ ಜನರುಗಳಿರಾ, **ಅದ್ಯಪ್ರಭೃತಿ** - ಇಂದಿನಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ, **ಯೂಯಂ ಯೂಯಂ**-ನಿಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀವೇ, **ವಯಂವಯಂ**-ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವೇ. **ಅರ್ಥಕಾಮಪರಾಯೂಯಂ** - ನೀವುಗಳು ದ್ರವ್ಯವೇನು, ಕಾಮಸುಖಗಳೇನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು, **ನಾರಾಯಣ ಪರಾವಯಂ** - ನಾವುಗಳಾದರೋ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು. **ಅಸ್ಮಾಕಂ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಚ** - ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ. **ನಾಸ್ತಿ ಸಙ್ಗತಿಃ** - ಸಂಬಂಧವಿರುವದಿಲ್ಲವು **ವಯಂತು** - ನಾವಾದರೋ, **ಏಷ್ಟೋಃ** -

ವಯಂತು ಕಿಂಕರಾವಿಷ್ಣೋರ್ಯೂಯಮಿಂದ್ರಿಯ ಕಿಂಕರಾಃ ।" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾನು ಸರಣಮೇವ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯಯಾಮುನಾರ್ಯಾಭಿಪ್ರೇತಂ

—

ಇಪ್ಪಡಿ ಮುನ್ನಡಿ ಪಾರ್ತು ನಡಕ್ಕವೇಣ್ಡು ಮೆನ್ರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ ಅರ್ಥಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರೈಕವೇದ್ಯಮಾಗೈಯಾಲೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಉಪಲ

ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಆತನ ದಾಸರು. ಯೂಯಮಿಂದ್ರಿಯಕಿಂಕರಾಃ - ನೀವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ." ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ - ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾನುಸರಣವೇ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರ ಮತ್ತು ಯಾಮುನೇಯರ ಸೂಕ್ತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯವು.

—

ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಾದಿ ಪ್ರವರ್ತನಾದಿಗಳು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೇ ವಿನಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪವು ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಯಾಮುನಾರ್ಯರೂ ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹದ ೩೧ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ನಿಜಕರ್ಮಾದಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಕಾರಿತಃ" ಪ್ರೀತ್ಯೈವ - ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಅವಧಾರಣವಿರುವದರಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನವು ವ್ಯಾವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರಾಗಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರಾದ ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯರುಗಳ ಸೂಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನರವರ "ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ" ಎಂಬ ದಿವ್ಯೋಕ್ತಿಗೂ ಏನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ, ಮುನ್ನಡಿ ಪಾರ್ತ್ತು ನಡಕ್ಕವೇಣ್ಡುಮ್ - ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾಗರೂಕದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು, ಎನ್ರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ ಅರ್ಥಮ್-ಎಂದನುಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದುದರಭಿಪ್ರಾಯವು, ಶಾಸ್ತ್ರೈಕವೇದ್ಯಮಾಕೈ

ಕ್ಷಣಮಾಕ ಸಾರೋದ್ಧಾರಂ ಪಣ್ಣಿ ಇವರರುಳಿಚೆಯ್ದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಙ್ಗಳುಮ್ ತಾ೯ ವೇಂಡಿನಪಡಿ ಶೆಯ್ಯವೊಣ್ಣಾನ್ಮೈಯಾಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾನ ನಿಯಮತ್ತೋಡೆ ಶೆಯ್ದಾಲ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಾಮ್ ಎನ್ರು ಸೂಚಿತಮ್.

ಯಾಲೇ - ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೆಂಬರ್ಥವಾದುದರಿಂದ, **"ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ"** (ಗೀ ೧೬-೨೪) ಇದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇದನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವೇ ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು **"ಮುನ್ನಡಿಪಾರ್ತು ನಡಕ್ಕವುಮ್"** ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಭಿಪ್ರಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸರಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, **ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು; **ಉಪಲಕ್ಷಣಮಾಗ** - ಗುರ್ತಿಸಿ ಹೇಳುವಂಥದ್ದಾಗಿರುವ, **ಸಾರೋದ್ಧಾರಂಪಣ್ಣಿ** - ಸಾರವಾದುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಉದಾಹರಿಸಿ ಹೇಳಿ, **ಇವರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ** - ಈ ಯತಿವರ್ಯರು ಕೃಪೆಯಾ ಉಪದೇಶಿಸಿದ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಙ್ಗಳುಮ್**-ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಾದಿ ಐದು ವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ, **ತಾ೯ ವೇಂಡಿನಪಡಿ** ಶೆಯ್ಯವೊಣ್ಣಾನ್ಮೈಯಾಲೆ - ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, **ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾನ ನಿಯಮತ್ತೋಡೆ** - ಗುರುಶಿಷ್ಯಕ್ರಮಾದಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ, **ಶೆಯ್ದಾಲ್** - ಮಾಡಿದರೆ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಾಮೆನ್ರು ಸೂಚಿತಮ್**- ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರೀತನಾಗುವ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು **ಮುನ್ನಡಿ ಪಾರ್ತು ನಡಕ್ಕವುಮ್** ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು **"ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತಂ ಕರ್ಮಕರ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತನಿಯಮದಿಂದಲೇ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೇವಿನಾ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸರಣವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಇದರಿಂದ ದೂರೀಕೃತವಾಯಿತು. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ಐದು ವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಐದು ವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ

ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯ ಸೂಕ್ತೌ ನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸರಣಿವ್ಯಾವೃತ್ತಿಃ.

ವೇಣ್ಡಿತ್ತು ಚ್ಚೆಯ್‌ದು ತಿರಿಯುವನ್ವೈಯುಮೋ ವೆನ್ನಿಲ್, ಅದು ಇವನುಕ್ಕು ಸ್ವರೂಪಮನ್ರೆನ್ರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದ ಪಡಿಯಾಲೇ (೧) "ಅಶಾ

ರುವ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡಿಸಿದರೇನೇ ಅವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತಗಳಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಾಗುವುವುಎಂಬ ಭಾವವು.

ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರವರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವದು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು "**ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಕಾರಿತಃ**" ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸರಣವೇ ಈ ಜ್ಞಾನಾಗ್ರೇಸರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರ ಸೂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಸರಣಿಯ ತಿರಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲವು.

ಮುಂದಿನ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ, ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಸರಣಿಯೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. **ವೇಣ್ಡಿತ್ತುಚ್ಚೆಯ್‌ದು** - ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ, **ತಿರಿಯುವನ್ವೈಯುಮೋ ವೆನ್ನಿಲ್**- ಸಂಚಾರವು ಸಾಕೋ ಎಂದರೆ ಪ್ರವರ್ತನೆಯು ಯೋಗ್ಯವೋ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಅದು** - ಅಂತಹ ಪ್ರವರ್ತನೆಯು, **ಇವನುಕ್ಕು** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, **ಸ್ವರೂಪಮನ್ನೆನ್ರು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದ ಪಡಿಯಾಲಿ** - ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು ಮೇಲಿನ ಅವರದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವದರಿಂದ, "**ಅಶಾಸ್ತ್ರಂ** – ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾಗದೇ ಇರುವ ಯಜ್ಞತಪೋದಾನಾದಿ, **ಕೃತ್ಸ್ನಂ** - ಸಕಲಕರ್ಮವೂ, **ಆಸುರಂ** - ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸುವದರಿಂದ ಆಸುರವೆಂದೆನೆಸಿ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದದರಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು" ಎನ್ರು - ಎಂದು, ಆಳವಂದಾರ್ರು, ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರು, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದಪಡಿಯೇ** - ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವಹಾಗೆಯೇ

ಸ್ತ್ರವಮಾಸುರಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ” ಎನ್ರು ಆಳವಂದಾರ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಪಡಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಙ್ಗಳ್, ದೈವಪ್ರಕೃತಿಯಾನ ಇವರ್ಕ ಸ್ವರೂಪತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ಪೊರುನ್ದಾದ್ದೆಯಾಲುಮ್ (೨) “ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿರ್ಮಮೈವಾಜ್ಞಾ ಯಸ್ತಾಮುಲ್ಲಂಘ್ಯ ವರ್ತತೇ। ಆಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ ಮಮ ದ್ರೋಹೀ ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ ನ ವೈಷ್ಣವಃ,” ಎನ್ರು ಅಡಿಮೈಕೊಳ್ಳುಕಿರವರ್ಕ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಪಡಿಯಾಲುಮ್ ಇವರ್ಕಶರೀರತ್ತೋಡಿರುನ್ದಕಾಲಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯ್ ಅಡಿಮೈ

ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಙ್ಗಳ್ - ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗೆವಿರೋಧವಾದ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳು, ದೈವಪ್ರಕೃತಿಯಾನ - ಭಗವದಾಜ್ಞಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ, ಇವರ್ಕಸ್ವರೂಪತ್ತುಕ್ಕು - ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ, ಪ್ಪೊರುನ್ದಾದ್ದೆಯಾಲುಮ್ - ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ “ಶ್ರುತಿಃ - ವೇದವು, ಸ್ಮೃತಿ - ಸ್ಮೃತಿಯೂ ಸಹ, ಮಮಆಜ್ಞೈವ-ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದುದೇ, ಆದುದರಿಂದ, ಯಃ - ಯಾವನು, ತಾಂ - ಆಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘ್ಯ - ಮೀರಿ, ವರ್ತತೇ - ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೋ, ಸಃ -ಆತನು, ಆಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ-ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದವನು, ಆದುದರಿಂದ ಮಮ ದ್ರೋಹೀ - ನನಗೆ ದ್ರೋಹಮಾಡಿದವನು, ಆತನು, ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ - ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಭಕ್ತನಾದರೂ, ನ ವೈಷ್ಣವಃ - ಆತನು ವಿಷ್ಣುಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಯಾವವಿಧ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು” ಎನ್ರು - ಎಂದು, ಅಡಿಮೈಕೊಳ್ಳುಗಿರವರ್ಕ - ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ದಪಡಿಯಾಲುಮ್ - ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಇವರ್ಕಶರೀರತ್ತೋಡಿರುನ್ದಕಾಲಮ್ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶರೀರದೊಂದಿಗಿರುವ ತನಕವೂ, ಎಂದರೆ ದೇಹಾವಸಾನದವರೆವಿಗೂ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನಾಯ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗಿ, ಅಡಿಮೈಶೆಯ್ಯವೇಣುಮೆನ್ರು - ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ತಿರುವುಳ್ಳಮ್ - ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಯಾರು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಯಾರು ಎಂಬುವದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದು ಮುಖ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ನಡೆದು ಅಲೆಯುವದು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವದರಿಂದಲೂ. (೨) ಶ್ರೀಯಾಮು

ನೇಯರು "ಅಶಾಸ್ತ್ರಮಾಸುರಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಗವದಾಜ್ಞಾವಿರುದ್ಧವಾದ ವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಶಾಸ್ತ್ರವಾದುವಾಗಿ ಆಸುರವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ, (೩) ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ, ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವನು ತನಗೆ ವಿರೋಧಿಯೆಂದೂ ಅವನು ವೈಷ್ಣವನಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಸರಣಿಯಲ್ಲೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೂ ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರವರಿಗೂ ಸಹ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬುವದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವರಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿರುವುಗಳು ಎಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ "ಶ್ರುತಿಸ್ಸ್ಮೃತಿಃ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು "ಅಶಾಸ್ತ್ರಮಾಸುರಂ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು, ಗೀತೆಯ ೧೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾದುದು. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—

ಅಶಾಸ್ತ್ರಮಾಸುರಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಂ ಗುಣತಃ ಪೃಥಕ್ ।
ಲಕ್ಷಣಂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಸ್ಯ ತ್ರಿಧಾ ಸಪ್ತದಶೋದಿತಂ ॥ ೨೧ ॥

ಅಶಾಸ್ತ್ರವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳಾಗಿ ಆಸುರವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣ್ಯವಾದುದು ಉಪಾದೇಯವು. ಆದರೆ ಅವು ಗುಣವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದವು. ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು ಮೂರು ವಿಧವೆಂದು ಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ವೈದಿಕವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಓಂ ಎಂಬ ಪ್ರಣವಪ್ರಯೋಗವೂ, ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತವಾಗಿ ಮುಮುಕ್ಷುಮಾಡುವ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ "ತತ್" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವೂ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬುಭುಕ್ಷುವುಮಾಡುವ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ "ಸತ್" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವೂ, ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಗಳೂ ಮೂರು ವಿಧವಾದವೆಂದೂ ಈ ಗೀತೆಯ ೧೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ," ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರು ಅಶಾಸ್ತ್ರವಾದುದನ್ನು ನಿಂದಿಸಿರುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸರಣವೇ ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬುವದು ಅವರಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಮುಂದೆ ೩೧ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಕಾರಿತಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಎಂಬುವದರಿಂದ, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತೆ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಶ್ಲೋಕದ ಸರಿಯಾದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಯ್ಯವೇಣುಮೆನ್ರು ತಿರುವುಳ್ಳಮ್. "ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರೀತ್ಯೈವಕಾರಿತಃ । ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನ್ಯಸೇದ್ದೇವೇತು ತಾಮಭೀಃ" ಎನ್ರು ಶ್ರೀಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹತ್ತಿಲ್ "ಪ್ರೀತ್ಯೈವ" ಎಂಗಿರ ಅವಧಾರಣತ್ತಾಲೆ ಸಾಧನತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯೈ ವ್ಯವಚ್ಛೇದಿತ್ತಾರೆನ್ರುನಿಡಮ್, "ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ" ಎನ್ರು ವಿವರಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಸುವ್ಯಕ್ತಮ್.

ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯಂತಂ - ತನ್ನ ಸ್ವಕೀಯ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಕೊನೆಯವರಿವಿಗೂ, ಇಲ್ಲಿ **ಆದಿ** ಪದದಿಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. **ಪ್ರೀತ್ಯೈವ** - ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇನೆ. **ಕಾರಿತಃ** - ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, **ಕುರ್ಯಾತ್** - ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. **ಉಪಾಯತಾಂ** - ಒಂದು ಫಲಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಧನವು ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು, **ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ**-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ, **ತಾಂತು** - ಆ ಸಾಧನವೆಂಬ ಭಾವವನ್ನಾದರೋ, **ದೇವೇ** - ಲೀಲಾಪರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ, **ಅಭೀಃ** - ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ, **ನ್ಯಸೇತ್** - ಇಡತಕ್ಕದ್ದು; ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಸರ್ವಫಲಕ್ಕೂ ಸಾಧನಭೂತನಾದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದುದರಿಂದ, **ನಿರ್ಭರೋ ನಿರ್ಭಯೋಽಸ್ಮಿ** ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಭಾರವನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು; ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಯಜ್ಞದಾನ ತಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗಲಾರವು; ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬರ್ಥವು" ಎನ್ರು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ **ಅವಧಾರಣತ್ತಾಲೆ** ಏವ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯದಿಂದ, **ಸಾಧನತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯೈ** - ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳು ಫಲಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು **ವ್ಯವಚ್ಛೇದಿತ್ತಾರ್** - ನಿಷೇಧಿಸಿದರು, ಎನ್ರುನಿಡಮ್ ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವು. "**ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ**" ಉಪಾಯವೆಂಬುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಎನ್ರು - ಎಂಬದಾಗಿ **ವಿವರಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ** - ವಿವರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, **ಸುವ್ಯಕ್ತಮ್** - ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಸ್ಸಿರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕರ್ಮಯೋಗ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯೋಗದವರಿವಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುವದನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರೀತಿಯಿನುಡೈಯ ಪ್ರೇರಕತ್ವಾತಿಶಯಮ್ ವಿವಕ್ಷಿತಮಾನಾಲುಮ್, "ನಿಜಕರ್ಮಾದಿಭಕ್ತ್ಯನ್ತಂ" ಎಙ್ಗಿರವಿವತ್ತಿಲ್

ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ **ಪ್ರೀತ್ಯೈವ** ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ತಾನೇ ನಿಂತುಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸರ್ವಕರ್ಮಾರಾಧ್ಯನು ತಾನೇ **"ಸ್ವಪ್ರೀತಯೇ ಸ್ವಯಮೇವ ಕಾರಯತಿ"** ಎಂದು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. **ಪ್ರೀತ್ಯೈವ** ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇನ್ನು ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಕೂಡದೆಂಬ ಅರ್ಥವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವಬುದ್ಧಿಯು ಕೂಡದು ಎಂದರೆ, **ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ** ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲಸಾಧನತ್ವವುಂಟೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೂಡದೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವದರಿಂದ **ಪ್ರೀತ್ಯೈವ** ಎಂಬುವದರಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು, **ಉಪಾಯತಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ** ಎಂದು ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ **"ಪ್ರಯೋಜನ ಮನುದ್ದಿಶ್ಯ ನ ಮಂದೋಽಪಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ"** ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸದೆ ಯಾವ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಬೇಡವೋ ಎಂದರೆ, **ನ್ಯಸೇದ್ದೇವೇತು ತಾಮುಭೇ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಫಲಪ್ರದನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದುದರಿಂದ ಫಲಸಾಧನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾನು ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ **ಪ್ರೀತ್ಯೈವ** ಎಂದರೆ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸರಣವು ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂಬುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತಿಲ್** ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ **ಪ್ರೀತಿಯಿನುಡೈಯ ಪ್ರೇರಕತ್ವಾತಿಶಯಮ್** - ಇತರರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ, ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರೇರಕತ್ವದ ಅತಿಶಯವು **ವಿವಕ್ಷಿತಮಾನಾಲುಮ್**- ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೂ, **"ನಿಜಕರ್ಮಾದಿ ಭಕ್ತ್ಯನ್ತಂ" ಎಙ್ಗಿರ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ, **ಇವತ್ತಿಲ್ ಸ್ವರೂಪತ್ತುಕ್ಕು**- ಈ ನಿಜಕರ್ಮಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ **ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು, ಎನ್ನುಮಿಡಮ್** - ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವು, **"ನಿಜಕರ್ಮ"ಶಬ್ದತ್ತಾಲೆ** - **ನಿಜಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ದರ್ಶಿತಮಾಯಿತ್ತು**- ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ನಿಜಕರ್ಮವೆಂದರೆ** ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳೇ ನಿಜಕರ್ಮಗಳಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯ

ಸ್ವರೂಪತ್ತುಕ್ಕು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣಮೆನ್ರುಮಿಡಮ್ "ನಿಜಕರ್ಮ" ಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ದರ್ಶಿತಮಾಯಿತ್ತು.

ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾನುಸರಣೇ ಪ್ರಮಾಣಂ

ಇಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಮ್,

(೧) "ಅವಿಪ್ಲವಾಯ ಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪಾಲನಾಯ ಕುಲಸ್ಯ ಚ ।
ಸಙ್ಗ್ರಹಾಯ ಚ ಲೋಕಸ್ಯ ಮರ್ಯಾದಾ ಸ್ಥಾಪನಾಯ ಚ ।

ಮವನ್ನು ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದೇ ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರವರಭಿಪ್ರಾಯವೆಂಬುವದು ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಇತರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರೇರಕತ್ವಾತಿಶಯವೆಂದು ಅರ್ಥಹೇಳಿದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರವೇ ಕೈಂಕರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬುವದು "ನಿಜಕರ್ಮ"ವೆಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತನಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಕರ್ಮವು, ಇದು ತನಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಕರ್ಮವಲ್ಲವು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು, "ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು ಆದುದರಿಂದ ನಿಜಕರ್ಮವೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದಲೇ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರವೇ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನರೂಪ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದೇ ಶ್ರೀಯಾಮುನೇಯರವರಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಆಗಲಿ, ಈ ವಾಕ್ಯವು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣಪ್ರವರ್ತನೆಯನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಇದು ಭಕ್ತನ ವಿಷಯವಾದ ವಾಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯಬಹುದಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ ತೋರಿಸಿದರೆ, ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪನ್ನನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾನುಸರಣೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣವು.

"ಮನೀಷೀ - ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವನು. ಧರ್ಮಾಣಾಂ - ವೇದವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳ, ಅವಿ

---

(೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ ೧೭-೯೩,೯೪

ಪ್ರಿಯಾಯ ಮಮ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಶಾರ್ಙ್ಗಿಣಃ।
ಮನೀಷೀ ವೈದಿಕಾಚಾರಂ ಮನಸಾಪಿ ನ ಲಂಘಯೇತ್"
ಎನ್ರು ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧ್ಯಾಯತ್ತಿಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್

ಪ್ಲವಾಯ - ನಾಶವಿಲ್ಲದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, **ಕುಲಸ್ಯ** - ಕುಲದ, ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯು ಸೇರಿತು, **ಪಾಲನಾಯ** - ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೂ, **ಲೋಕಸ್ಯ** - ತತ್ತ್ವವಿತ್ತುಗಳಲ್ಲದ ಪಾಮರ ಜನವನ್ನು **ಸಙ್ಗ್ರಹಾಯ** - ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೂ, **ಮರ್ಯಾದಾ** - ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು, **ಸ್ಥಾಪನಾಯಚ** - ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, **ಮಮ**-ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ನನಗೂ, ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ **ದೇವದೇವಸ್ಯ** - ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನಾದ, **ಶಾರ್ಙ್ಗಿಣಃ**- ಶಾರ್ಙ್ಗಧನಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, **ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ**-ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಕೂಡ, **ಪ್ರಿಯಾಯ**- ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, **ವೈದಿಕಾಚಾರಂ** - ವೇದದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಚಾರವನ್ನು, **ಮನಸಾಪಿ** - ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡ, **ನಲಂಘಯೇತ್** - ಅತಿಕ್ರಮಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು." ಎನ್ರು - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಬಂಧವಾದ ಕ್ರಮವು. ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡಿಯೋಣವು, **ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧ್ಯಾಯತ್ತಿಲೆ** - ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, **ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ** - ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು, ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಾಕ್ಯವು. ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಮನೀಷೀ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಪನ್ನರಲ್ಲದವರು ಅಪ್ರಬುದ್ಧರೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಐದು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು; ಇವುಗಳಿಗೆ ಲೋಪಬಾರದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಕೂಡದು. ಮೀರಿದರೆ ಧರ್ಮಲೋಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಕುಲದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸರಣವಾವಶ್ಯಕವು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಕುಲವು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಂದೂ ಮತ್ತು ಗುರುಶಿಷ್ಯಕ್ರಮವೂ ಲಾಘವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವಾವಶ್ಯಕವು. ಈ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ನೋಡಿ, ಇತರ ಪಾಮರಜನರೂ ಇವರನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲೋಕದ ಜನರೂ ಇವರ ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವರು. **ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮೇವಾಪಿ ಸಂಪಶ್ಯನ್ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ"** (ಗೀ. ೩.೨೦) ಲೋಕರಕ್ಷಣಾರ್ಥ

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮ ಪರಿತ್ಯಾಗೇ ಅನಿಷ್ಟವಾಹ

ಇದು ತವಿರ್ನ್ದಪೋದು ವರುವ್ ಅನಿಷ್ಟಮುಮ್ (೧) ಯಥಾಹಿ ವಲ್ಲಭೋ ರಾಜ್ಞೋ ನದೀಂ ರಾಜ್ಞಾ ಪ್ರವರ್ತಿತಾಂ । ಲೋಕೋಪ

ವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಏಕೆಂದರೆ

"ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋ ಜನಃ ।

ಸಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನು ವರ್ತತೇ (ಗೀ೩.೨೧) ಸರ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಆತನನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವರು, ಈತನು ಹಾಕಿದುದೇ ಮೇಲುಪಙ್ಕ್ತಿಯಾಗುವದರಿಂದ **ಸಙ್ಗ್ರಹಾಯಚ ಲೋಕಸ್ಯ** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದು ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡುವದು ಈತನ ಇತಿಕರ್ತ್ರವ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ **ಮರ್ಯಾದಾ ಸ್ಥಾಪನಾಯ ಚ** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಐದು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನು **ಮನಸಾಪಿ** ಶಾಸ್ತ್ರಸರಣಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು; ಮನಸಾಪಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತರ ಇನ್ನು ವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯು ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಪ್ರಪನ್ನನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮ ಪರಿತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದು - ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮವು. **ತವಿರ್ನ್ದಪೋದು** - ತಪ್ಪಿಹೋದಾಗ, **ವರುವ್** - ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವ, **ಅನಿಷ್ಟಮುಮ್** - ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು. "**ಯಥಾಹಿ** - ಹೇಗಾದರೆ, **ರಾಜ್ಞಃ** - ರಾಜನ, **ವಲ್ಲಭಃ** - ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪುತ್ರನು. **ರಾಜ್ಞಾ** - ಆ ರಾಜನಿಂದ, **ಪ್ರವರ್ತಿತಾಂ** - ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಲೋಕೋಪಯೋಗಿನೀಂ** - ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಯೋಗಕರವಾದ, **ಬಹುಸಸ್ಯವಿವರ್ಧನೀಂ** - ಹೆಚ್ಚಾದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದಾಗಿರುವ, **ನದೀಂ** - ನದಿಯನ್ನು **ತಾಂಪ್ರತಿ** ಅದನ್ನು ಕುರಿತು. **ಅನಪೇಕ್ಷೋಽಪಿ** -

ಯೋಗಿನೀಂ ರನ್ಯಾಂ ಬಹುಸಸ್ಯವಿವರ್ಧನೀಂ। ಲಂಘಯನ್ ಶೂಲಮಾ ರೋಹೇ ದನಪೇಕ್ಷೋಽಪಿ ತಾಂ ಪ್ರತಿ। ಏವಂ ವಿಲಂಘಯನ್ ಮರ್ತ್ಯೋ ಮರ್ಯಾದಾಂ ವೇದ ನಿರ್ಮಿತಾಂ। ಪ್ರಿಯೋಽಪಿ ನ ಪ್ರಿಯೋಽಸೌ ಮೇ ಮದಾಜ್ಞಾವ್ಯತಿವರ್ತನಾತ್" ಎನ್ರು ಅನಂತರಂ ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದು.

ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದರೂ, **ಲಂಘಯನ್** - ಅತಿಕ್ರಮವನ್ನು ನಡಿಸುವವನಾಗಿ ಎಂದರೆಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಡೆದವನಾಗಿ**ಶೂಲಮಾರೋಹೇತ್**-ಆ ರಾಜನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಗಲ್ಲಿನ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತುವನೋ, **ಏವಂ** - ಆ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿಯೇ, **ಮರ್ತ್ಯಃ**-ಮನುಷ್ಯನು, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನು, **ವೇದನಿರ್ಮಿತಾಂ**-ವೇದದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಮರ್ಯಾದಾಂ** - ಶಾಸ್ತ್ರದ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು, **ವಿಲಂಘಯನ್** - ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವವನಾಗಿ, **ಪ್ರಿಯೋಽಪಿ**--ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ, **ಅಸೌ** - ಈತನು, **ಮೇ** - ನನಗೆ (ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಾಕ್ಯವು) **ಮದಾಜ್ಞಾವ್ಯತಿವರ್ತನಾತ್** - ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದರಿಂದ, **ನ ಪ್ರಿಯಃ** - ಪ್ರಿಯನಾಗುವದಿಲ್ಲವು" **ಎನ್ರು** - ಎಂಬದಾಗಿ, **ಅನಂತರಂ** - ಮುಂದೆ, **ಶೊಲ್ಲಪಟ್ಟದು** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಜಾಧಿರಾಜನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾರೂಪ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೋಪಕ್ಕೂ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನು ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದವನಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಆತನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಜಲಾಶಯವು ಬಹು ಜನಗಳಿಗುಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವದಾಗಿರುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಈತನು ಒಡೆದು ಕೆಡಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ರಾಜನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದವನಾಗಿ ಅನಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಸಹ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಪ್ರಪನ್ನನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನಾಗುವದರಿಂದ, ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ **ರಾಜ್ಞಃವಲ್ಲಭಃ** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ನದೀಂ ಲಂಘಯನ್** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯು ಕೂಡದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. **ಲೋಕೋಪಯೋಗಿನೀಂ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ "ಲೋಕ

ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಭಗವದಪ್ರೀತಿ ಶಮನ ಪ್ರಕಾರಃ

ಇನ್ನ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಕ್ಕು ಕ್ಷನ್ಮೈ ಕೊಂಡಿಲನಾಗಿಲ್ ಮುಕ್ತನಾವ

ಸಂಗ್ರಹಮೇವಾಪಿ ಸಂಪಶ್ಯನ್ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ" ಎಂಬಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಮ್ಯಾಂ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮಾನುಸರಣವು ಈತನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ ರಮ್ಯವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸರಣ ಕೈಂಕರ್ಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಈತನಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ಸಹಾಯವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಅನಪೇಕ್ಷ್ಯೋಪಿ ತಾಂಪ್ರತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯೂ, ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಅನರ್ಥವೂ ಉಂಟಾಗದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈತನು ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ಅನಂತರಂ ಶೊಲ್ಲಪಟ್ಟದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವದು ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದುದೇ ವಿನಾ ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲದವನ ವಿಷಯವಲ್ಲವೆಂಬುವದು ವ್ಯಕ್ತವು.

ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೋಲ್ಲಂಘನದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಭಗವದ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಮನವು.

ಇನ್ನ-ಇಂತಹ, ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನೋಲ್ಲಂಘನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, **ಭಗವದಪ್ರೀತಿಕ್ಕು** - ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ, **ಕ್ಷನ್ಮೈ** - ಇದರಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಡುವನು ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ **ಕ್ಷನ್ಮೈ** ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು, ಅದಾವರೂ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯು ಅದನ್ನು, **ಕೊಂಡಿಲನಾಗಿಲ್** - ಅವಲಂಬಿಸದೇ ಹೋದರೆ, **ಮುಕ್ತನಾವದರ್ಕುಮುನ್ಬೇ**-ಮುಕ್ತನಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, **ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಗ** - ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, **ಏದೇನುಮೊರು** - ಯಾವನಾದರೂ ಒಂದು, **ಅನಿಷ್ಟತ್ತೈ** - ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಫಲವನ್ನು, **ವಿಳೈಕ್ಕುಕ್ಕುಮ್** - ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮವನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಡೆದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಡೆದುದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು ಶಮನವಾಗಿ,

ದರ್ಕ್ಕು ಮುನ್ಬೇ ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಗ ಏದೇನುಮೊರು ಅನಿಷ್ಟತ್ತೈ ವಿಳೈ(ವಿ)ಪ್ಪಿಕ್ಕುಮ್.

ಮುಕ್ತನಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯುವನೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಮುಕ್ತನಾವದರ್ಕ್ಕು ಮುನ್ಬೇ ಅಧಿಕಾರಾನು-ರೂಪಮಾಗ** ಎಂದು ಏಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಯಾದರೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇತೀರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯಬಹುದು. ಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ, "**ಏತದ್ದೇಹಾವಸಾನೇ ಮಾಂತ್ವತ್ಪಾದಂ ಪ್ರಾಪಯಸ್ವಯಂ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರೆ, ಈತನಿಗೆ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ "**ಖಂಜಾ ಭವಂತಿ ಕಾಣಾ ಭವಂತಿ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಕ್ಲೇಶಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಪನ್ನನು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಿಸದೇ, ಕಾಲನಿಯಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಪುನರ್ಜನ್ಮವುಂಟಾಗುವದರಲ್ಲೇನೂ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ದುಃಖಾನುಭವ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ಪುನಃ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಸಾರದೀಪಿಕಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ "**ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಗ**" ಎಂಬುವದು ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು, **ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಗ**ವೆಂದರೆ ಈ ನ್ಯಸ್ತಭರದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕನುರೂಪವಾದ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೂ ಸಮಂಜಸವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು, ಪ್ರಪನ್ನನ ಉತ್ತರಾಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನೂ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕರುಣಾಸಾಗರನು ನ್ಯಸ್ತಭರನ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ, ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡುವನೆಂದು, ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂಬುವದು, **ಏದೇನುಮೊರು ಅನಿಷ್ಟತ್ತೈ-ವಿಳೈಪ್ಪಿಕ್ಕುಮ್** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯೇನೋ ಉಂಟಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಅನಿಷ್ಟಫಲವನ್ನೇನೋ ಸರ್ವೇಶ್ವರನುಂಟುಮಾಡುವದು ಹಾಗಿರಲಿ. ನ್ಯಸ್ತಭರನಾದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದ

ಅದು ನಿರ್ಕ, ಸತ್ವಪ್ರಕೃತಿಯಾನ ಇವನುಕ್ಕು ಭಗವದ ಪ್ರೀತಿಕ್ಕು ಮೇರ್

ತುಂಬಾ ಅಯುಕ್ತವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ನರಕವು ಬೇರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—**ಅದು ನಿರ್ಕ**-ಭಗವದಪ್ರೀತಿಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅನಿಷ್ಟಫಲವು ಹಾಗಿರಲಿ, **ಸತ್ವಪ್ರಕೃತಿಯಾನ**-ಸತ್ವಗುಣಾಧಿಕ್ಯ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ, **ಇವನುಕ್ಕು**-ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, **ಭಗವದಪ್ರೀತಿಕ್ಕು** – ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ, **ಮೇರ್ಪಟ್ಟ** - ಹೆಚ್ಚಾದ, **ನರಕಮಿಲ್ಲೈ** - ನರಕವಿಲ್ಲವು. ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಸತ್ವಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಈತನಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಭಾಷಣ, ಗುರೂಪಸದನ, ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಲಭಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಲಭಿಸಿರುವದು ತನಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾದರೆ, ಆತನು ತನಗೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾದ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇನೋ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವದು ವ್ಯಕ್ತವು. "**ಸರ್ವಥಾ ನಖಲು ಭಾಗವತಾ ಯಮವಿಷಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ**" ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಯಮ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

> "ಕಮಲನಯನ ವಾಸುದೇವ ವಿಷ್ಣೋ
> ಧರಣಿಧರಾಚ್ಯುತ ಶಂಖಚಕ್ರಪಾಣೇ ।
> ಭವ ಶರಣ ಮಿತೀರಿಯಂತಿ ಯೇ
> ವೈತ್ಯಜ ಭಟದೂರತರೇಣ ತಾನಪಾಪಾನ್"

ಓ ಕಮಲನೇತ್ರನೇ, ವಾಸುದೇವನೆ, ವಿಷ್ಣುವೇ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನೇ, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಜಾರದವನೇ ಅಥವಾ ನಾಶರಹಿತನೇ, ಶಂಖಚಕ್ರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನೇ ನಮಗೆ ಉಪಾಯವಾಗೆಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಆಚಾರ್ಯ ಮುಖೇನ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಹೇಳುವ ಸುಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಓ ನನ್ನ ದೂತನೇ ದೂರದಿಂದಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು" ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಯಮವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ,' ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ನರಕಪಾತವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಸುವ್ಯಕ್ತವು. ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ವಿಶದವಾಗಿ ಅಭೀತಿಸ್ತವದಲ್ಲಿ **ನರಕಪಾತ ಭೀತಿಃಕುತಃ**" (ಅಭೀತಿಸ್ತವ.೭) ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ದೈವವಶಾತ್ ಇವನಿಗೆ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ನರಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈತನು ಭಾವಿಸುವನು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪವಿ

ಪಟ್ಟ ನರಕಮಿಲ್ಲೈ. ಅನ್ದ ಭಗವದಪ್ರೀತಿ ಶಮಿಪ್ಪದುಮ್ ಪಿನ್ಬು ಕ್ಷಮೈ ಕೊಳ್ಳಿಲ್; "ಸುಹೃದಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಎನ್ರುಮ್‌ಪಡಿ ನಿಸರ್ಗ ಸುಹೃ

ರುದ್ಧವಾದ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಉಪ ಕ್ಲೇಶವೇ ನರಕಯಾತನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಅಪ್ರೀತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾದರೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಈಗ ವಿಳಂಬಿಸಿದುದರಿಂದ "**ಯಸ್ತ್ವಯಾ ಸಹ ಸಸ್ವರ್ಗೋ ನಿರಯೋಯಂ ತ್ವಯಾವಿನಾ**" ಲೋಕಭರ್ತಾವಾದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗಿರುವದೇ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗವು ನಿನ್ನನ್ನಗಲಿರುವದೇ ನನಗೆ ನರಕವು" ಎಂಬ ಸೀತಾವಾಕ್ಯದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಭಗವದ್ವಿಶ್ಲೇಷವನ್ನೇ ನರಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನು ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು, **ಕ್ಷಮಸ್ವ** ಕ್ಷಮಿಷ್ಯಸ್ವ ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಆ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು ಶಮನವಾಗುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :—**ಅನ್ದ** - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು, **ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳಿಲ್** - ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ, **ಪಿನ್ಬು** - ಅನಂತರ, **ಶಮಿಪ್ಪದುಮ್** - ಶಮನವಾಗುವದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರು ಮುಂದೆ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿಸಿ, "**ಧೀಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪಾಪ್ಮನಾಮಜನನಾ ಜ್ಞಾತೇಪಿ ತನ್ನಿಷ್ಕೃತೇಃ**" ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆಂದೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಂಟಾದರೂ ಅದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಶಮನವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

"**ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ** - ಸರ್ವಚೇತನರಿಗೂ, **ಸುಹೃದಂ** - ಪರಮಮಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ" ಮುಂದಕ್ಕೆ "**ಜ್ಞಾತ್ವಾಮಾಂ ಶಾನ್ತಿ ಮೃಚ್ಛತಿ**" ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವನೋ ಆತನು, ಕರ್ಮಯೋಗವು ನನ್ನ ಆರಾಧನರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂಬರ್ಥವು. **ಎನ್ರುಮ್‌ಪಡಿ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ನಿಸರ್ಗಸುಹೃತ್ತಾನ** - ಸಹಜಪರಮಮಿತ್ರನಾದ, **ಈಶ್ವರನುಡೈಯ** - ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ "**ಸರ್ವ**

ತ್ತಾನ ಈಶ್ವರನುಡೈಯ ಅಪ್ರೀತಿ ಶಮಿಪ್ಪಿಕ್ಕುಮಳವು ಇವನುಕ್ಕು ಅರುನ್ತುದ ಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಲೋಕ ಮಹೇಶ್ವರ”ನ, ಅಪ್ರೀತಿಯು ಶಮಿಪ್ಪಿಕ್ಕು ಮಳವು - ಶಮನವಾಗುವತನಕವೂ, **ಇವನುಕ್ಕು** - ಈ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಈ ಅಪ್ರೀತಿಯು, **ಅರುನ್ತುದ ಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್** - ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಚುಚ್ಚುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಬಾಧೆಯ ಹಾಗೆ ತುಂಬಾ ಕ್ಲೇಶಕರವಾಗಿರುವದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ಪರಮಸುಹೃತ್ತಾಗಿ ಉಪೋದ್ಘಾತಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹೃದಯಂಗಮನೆಂದೂ, ಆತನು ಕುಮಾರನೆಂದೂ, ಪುತ್ರನೆಂದೂ, ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ, ಪ್ರೇಷ್ಯನೆಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಪಿತಾಪಿಗೆ ಪುತ್ರನಲ್ಲೂ, ಗುರುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲೂ ಔಪಾಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿರುವಾಗ ಲೋಕಪಿತಾವಾಗಿ ಲೋಕಗುರುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಚೇತನರಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಹಜಸೌಹಾರ್ದವುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವದೇನೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಪುತ್ರಶಿಷ್ಯರ ದುಷ್ಕೃತ್ಯದಿಂದಪಿತಾಗುರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಔಪಾಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಹೇಗೆ ಬವಲಾಯಿಸಿ ಅಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟ ಮಾಡುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಚೇತನನು ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧಮೂಲಕಮಾಡುವ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲವು. ಆ ಅಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಶಮನವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ಈತನಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವು; ಹಾಗೆ ಶಮನವಾಗುವವರಿವಿಗೂ ಈತನಿಗೆ ಮನೋವ್ಯಥೆಯು ಅಪಾರವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಅರುನ್ತುದಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅರುಂತುದವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾದ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಪ್ರೀತಿಯ ಶಮನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಹಾಗೆ ತಾವು ಮಾಡಿದಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕಿಸದೆ, ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಮೂಲಕ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ, ಇರುವದನ್ನು ಕಂಡಿರುವೆಯಲ್ಲಾ, ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅರುನ್ತುದವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ? ಎಂಬ ಶಂಕಾವಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು. “ಇಜ್ಞನಿರಾದವನುಕ್ಕು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು ತನಗೆ ತುಂಬಾ ಅನಿಷ್ಟವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ. ಅಂತವನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಒಪ್ಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಂಕಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು

(ಇಜ್ಙ ಪಾರಾದವನುಕ್ಕು) ಇಜ್ಙ ನಿರಾದವನುಕ್ಕು ಸ್ವಾಮಿ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾವಣ್ಯಮುಮ್ ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪಮಾನ ಮೋಕ್ಷತ್ತಿಲ್ ಅಭಿರುಚಿಯುಮ್ ಶಂಕಿಕ್ಕ ಅಡುಕ್ಕುಮ್.

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :— **ಇಜ್ಙ ನಿರಾದವನುಕ್ಕು** - ಹೀಗೆ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯು ಅರುನ್ತುದವಾಗಿಲ್ಲದವನಿಗೆ, **ಇಜ್ಙ ಪಾರಾದವನುಕ್ಕು** ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವಾದರೆ, ಭಗವದ ಪ್ರೀತಿಯು ಅನಿಷ್ಟಾವಹವೆಂದು ನೋಡದವನಿಗೆ, ಎಂಬರ್ಥವು, **ಸ್ವಾಮಿ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾವಣ್ಯಮುಮ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತಿಯೂ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪಮಾನ ಮೋಕ್ಷತ್ತಿಲ್ ಅಭಿರುಚಿಯುಮ್** - ಭಗವತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯೂ, **ಶಂಕಿಕ್ಕ ಅಡುಕ್ಕುಮ್** - ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಂದೇಹಪಡಲು ಸಾಧ್ಯವು ಭಗವದಪ್ರೀತಿಗೆ ಭಯಪಡದೆ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ. "**ಪ್ರೀತಿರೂಪ ಮನುಧ್ಯಾನಂ ಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದರೇನೇ ಆತನಿಗೆ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಶೇಷಾಭಿಲಾಷೆಯು ಇರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾವಾಗ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಗಮನಕೊಡದಿರುತ್ತಾನೋ, ಆಗ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಮೋಕ್ಷಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾ, ಆತನಿಗೆ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಾ ನಿರಂತರ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ "**ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪಮಾನ ಮೋಕ್ಷ**"ವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೂ, ಕೈಙ್ಕರ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಭಿಲಾಷೆಯೂ, ಎರಡೂ ಯಾವಾಗ ಇಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಸಿದ್ಧವು. ಪ್ರಪತ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಾಮಿವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಣ್ಯವೂ, ಸ್ವಾಮಿಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲಭಿರುಚಿಯೂ ಎರಡೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ತನ್ನ ಅಪರಾಧಮೂಲಕ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹೀಗೆ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವತನಕ ತುಂಬಾ ವ್ಯಥೆಪಡುವನು ಎಂಬುವದು ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾತಿಕ್ರಮಣವು ತುಂಬಾ ದೋಷಾವಹವಾದುದಾದರೆ, ಇಂತಹ ಸಮಸ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಳ್ಳ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ರಹಸ್ಯತ್ರಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾನುಸಂಧಾನ ಸ್ಥಲ ಪ್ರದರ್ಶನಮ್

ಇವ್ವಾಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಮ್ (೧) "ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಎನ್ರು ಉದ್ದೇಶ್ಯಯಾನ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಕ್ಕು ವಿರೋಧಿಯಾನಪಡಿಯಾಲೆ ಇಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಮ್ ರಹಸ್ಯತ್ರಯತ್ತಿಲ್ ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿಯೈ ಯನುಸಂಧಿಕ್ಕು ಮಿಡಙ್ಗಳಿಲೆ ಅನುಸಂಧಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್.

ರಹಸ್ಯತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನ ತೋರುವ ಸ್ಥಳಗಳು

ಇವ್ವಾಜ್ಞಾತಿ ಲಂಘನಂ-ಈ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನವನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸೋಣವು, "ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎನ್ರು" ಸಂತೋಷ ಗೊಳಿಸುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನೇಯವರು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಉದ್ದೇಶ್ಯಯಾನ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಕ್ಕು** - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಗೆ, **ವಿರೋಧಿಯಾನ ಪಡಿಯಾಲೆ** - ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ, **ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಮ್**-ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ನಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಯು, **ರಹಸ್ಯತ್ರಯತ್ತಿಲ್** - ಮೂರು ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲೂ, **ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿಯೈ** - ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾದುದರ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು, **ಅನುಸಂಧಿಕ್ಕ ಮಿಡಙ್ಗಳಿಲೆ** - ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬಹುದಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, **ಅನುಸಂಧಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್** - ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬಹುದು. ಪರಮ **ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾ**ಭೂತವಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ "**ಪ್ರಹರ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ**" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರೀಣನವೇ ಪ್ರಧಾನಪ್ರಯೋಜನವಾದುದರಿಂದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಪನ್ನನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ವಿನಾ ಆತನ ಅಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು "**ಶ್ರುತಿ ಸ್ಸ್ಮೃತಿರ್ಮಮೈವಾಜ್ಞಾ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸರಣವು ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಹಾಗೆ ನಡಿಯುವಿ

(೧) ಆಳ ೪೬

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸರಣ ಪ್ರಯೋಜನಮ್

ಇನ್ನ ನಿಯಮನಾನುವರ್ತನಮ್ ಪೂರ್ಣೋಪಾಯರಲ್ಲಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಕ್ಕು ಉಪಾಯಪೂರ್ತಿವಿರೋಧಿಯೈ ಶಮಿಪ್ಪಿತ್ತುಕ್ಕೊಂಡು ಭಗ

ಶಾಸ್ತ್ರಸರಣಿಯನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸುವದೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಿರೋಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬಹುದೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಿರೋಧನಿವೃತ್ತಿಯು ತೋರುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ :— **"ನಮಸ್ಸುಕ್ಕಳಿಲ್ ಮಕಾರಙ್ಗಳಿಲ್ ಷಷ್ಠಿಗಳಾಲುಮ್, ಸರ್ವಪಾಪ ಶಬ್ದತ್ತಾಲುಮ್ ಅನುಸಂಧಿತ್ತು"** ಎಂಬುದಾಗಿ ತಾವೇ ಅರ್ಥಪಂಚಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲಮಂತ್ರದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿರುವ **ನಮಃ** ಎಂಬುವದು ಮಮನ ಎಂದಾಗುವದರಿಂದ ಶೇಷತ್ವಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಮಕಾರವು ತೊಲಗುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು. ೪೧೫-೬ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಹಾಗೆಯೇ **ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ** ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾನುಸರಣೆಯಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಾಧೆ ಯಾವುದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಈ "ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಎಂಬ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾಪ್ರದರ್ಶಕ ವಾಕ್ಯವು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂರ್ಣೋಪಾಯನೆಂದೆನಿಸಿದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾನುಸರಣವು ಯಾವ ಫಲಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾನುಸರಣ ಪ್ರಯೋಜನವು

ಇನ್ನ ನಿಯಮನಾನುವರ್ತನಮ್ – ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ರೀತ್ಯಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸೋಣವು, ಪೂರ್ಣೋಪಾಯರಲ್ಲಾದ - ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸದೇ ಇರುವ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಉಪಾಯಪೂರ್ತಿವಿರೋ

ವತ್ಪ್ರಸಾದನಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್. ಪೂರ್ಣೋಪಾಯರುಕ್ಕು ಅತಿಲಂಘನ ಹೇತುಕಾಪ್ರೀತಿ ಪಿರಿವಾದಪಡಿ ಪಣ್ಣಿಕ್ಕೊಂಡು ಭಗವತ್ಪ್ರೀಣನಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್

ಧಿಯೈ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಶಮಿಪ್ಪಿತ್ತುಕ್ಕೊಂಡು - ಶಮನಮಾಡಿಕ್ಕೊಂಡು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದನಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದುದಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವಂಥಾದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರಿಂದ ಉಪಾಯಪೂರ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಪೂರ್ಣೋಪಾಯರುಕ್ಕು - ಉಪಾಯಪೂರ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಅತಿಲಂಘನ ಹೇತುಕಾಪ್ರೀತಿ - ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಮಾರ್ಗವನ್ನುಲಂಘಿಸುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಭಗವಂತನ ಅಪ್ರೀತಿಯು, ಪಿರಿವಾದಪಡಿಪಣ್ಣಿಕ್ಕೊಂಡು - ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕ್ಕೊಂಡು, ಭಗವತ್ಪ್ರೀಣನಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್- ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥಾದ್ದಾಗುವದು. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾನುಸರಣವು ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲದವನಿಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ, ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪ್ರೀಣನವನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನಫಲಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದರೆ, ಬುಭುಕ್ಷುವು ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಐಹಿಕ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಮುಮುಕ್ಷುವು ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಪರಮಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನಫಲಗಳು ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಆಗಲಿ. "ಅಹರಹಸ್ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ" ಇತ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೇನೋ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸರಣವು ಉಭಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಆವಶ್ಯಕವು ಆದರೆ ಮಾಲಾಕರಣ, ದೀಪಾರೋಪಣ, ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಾದಿ ಸೇವೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಾನುಸರಣವು ಆವಶ್ಯಕವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆವಶ್ಯಕವೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪ

ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ವಿಭಾಗೇನ ದ್ವಿಧಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಃ ।
ನಿಗ್ರಹಾನುದಯಾಯಾದ್ಯಾ ಪರಾ ತತ್ತತ್ಫಲಾಪ್ತಯೇ ॥ ೧೦ ॥
ಅನುಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತೇಽಪಿ ಕ್ರಮಕೋಪಾದಿಸಂಭವೇ ।
ಆಜ್ಞಾತಿಕ್ರಮದೋಷಸ್ಸ್ಯಾನ್ನಿಯಮೋಽತೋ ದುರತ್ಯಯಃ ॥ ೧೧ ॥

ದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನುಪ ಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಂಕಾನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೂ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಪದ್ಧತಿಃ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪಮಾರ್ಗವು ಎಂದರೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು. ಶಾಸ್ತ್ರಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಪದ್ಧತಿಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, **ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾವಿಭಾಗೇನ** - ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಂಬ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಂಬವಿಭಾಗದಿಂದ, **ದ್ವಿಧಾ**-ಎರಡು ವಿಧವಾದುದು, **ಆದ್ಯಾ**-ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯರೂಪ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, **ನಿಗ್ರಹಾನುದಯಾಯ** - ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವುಂಟಾಗದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ; ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಸುವದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು; **ಪರಾ**-ಅಪರಾ ಎರಡನೆಯದಾದ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, **ತತ್ತತ್ಫಲಾಪ್ತಯೇ** - ಆಯಾ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭಗವಂತನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಪ್ರಪನ್ನನಿಗಾದರೋ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕರವಾದುವು ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮವು ಆವಶ್ಯಕವೋ ಎಂದರೆ, ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವು. ಹಾಗೆ ನಡೆಸದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಲ್ಲಂಘನಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೋಷಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೋ ಆ ದೋಷಗಳೇ ಈ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮೋಲ್ಲಂಘನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಅನುಜ್ಞಯಾ** - ಕೈಂಕರ್ಯವು ಅನುಜ್ಞಾರೂಪವಿಂದ, **ಪ್ರವೃತ್ತೇಽಪಿ** - ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, **ಕ್ರಮಕೋಪಾದಿಸಂಭವೇ**. **ಕ್ರಮ** - ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದ

ಕೋಪಾದಿ - ಭಂಗವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ, **ಸಂಭವೇ** - ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕೋಪಶಬ್ದದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಲ್ಲಂಘನವೂ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೇಶಕಾಲ ವಸ್ತು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, **ಆಜ್ಞಾತಿಕ್ರಮದೋಷಸ್ಸ್ಯಾತ್** - ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸುವ **ದೋಷವೇ** ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. **ಅತಃ** – ಆ ಕಾರಣದ ದೆಶೆಯಿಂದ, **ನಿಯಮಃ** - ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮವು, **ದುರತ್ಯಯಃ** - ದಾಟಲಸಾಧ್ಯವು, ಎಂದರೆ ಮೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ದೇವರಿಗೆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮವು ಆವಶ್ಯಕವು. ಕ್ರಮದಲ್ಲೂ ದೇಶ, ಕಾಲ, ವಸ್ತು, ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿಯಮವಿರಬೇಕು. ಮಾಲಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶುಚಿರ್ಭೂತವಾದ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಗಳ ಹೂವುಗಳಿಗಿಂತ ಹಳದಿ ಬಿಳೀಬಣ್ಣದ ಹೂವುಗಳು ಉತ್ತಮವಾದವು. ಮತ್ತು,

"ಉತ್ತಮಂ ಸ್ವಾರ್ಜಿತಂ ಪುಷ್ಪಂ ಮಧ್ಯಮಂ ವನ್ಯ ಮುಚ್ಯತೇ ।
ಅಧಮಂತು ಕ್ರಯಕ್ರೀತಂ ಪಾರಕ್ಯಮಧಮಾಧಮಂ ।
ಹಸ್ತಾನೀತಂ ಪಟಾನೀತಂ ಸ್ವಯಂ ಪತಿತ ಮೇವವಾ"

ತನ್ನ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳು ಉತ್ತಮವಾದವು, ವನದಿಂದ ತಂದವು ಮಧ್ಯಮವು, ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡವು ಅಧಮವು, ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳದವು, ಅಧಮಾಧಮವು. ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲೂ ತಂದವೂ ತಾನೇ ಕೆಳಗೆ ಉದರಿದವೂ, ಕೂಡ ಅಧಮಾಧಮವೇ.

ಕಾಲನಿಯಮಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ

ಅರವಾರೇ ಚ ಶುಕ್ರೇಚಮನ್ವಾದಿಷು ಯುಗಾದಿಷು ।
ನಾಹರೇತ್ತುಲಸೀ ಪತ್ರಂ ಮಧ್ಯಾನ್ಹಾತ್ಪರತಸ್ತಥಾ ।

ಮಂಗಳವಾರ, ಶುಕ್ರವಾರ, ಮನ್ವಾದಿ ಯುಗಾದಿಯಲ್ಲೂ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೂ ತುಲಸಿಯನ್ನು ಎತ್ತಕೂಡದು. ಹಾಗೆಯೇ, ಹುಂದೆ ಸಂಕ್ರಮಣ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದ್ವಾದಶಿ, ರಾತ್ರಿ, ಸಂಧ್ಯಾ ಇವುಗಳಲ್ಲೂ ತುಲಸೀಹರಣವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು "ವರ್ಜ್ಯಂಪರ್ಯುಷಿತಂಪುಷ್ಪಂ ನವರ್ಜ್ಯಂ ತುಲಸೀದಳಂ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಷ್ಪವೂ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತುಲಸೀ ಇಲ್ಲದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಒಲ್ಲನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವವರಿಂದಲೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತುಲಸೀ ಹರಣವು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ತುಲಸಿಯು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಹ್ಯವು. ಹೀಗೆಯೇ ದೀಪಾರೋಪಣ, ಭಾಗವತಾರ್ಚನ, ಭಗವದಾರಾಧನಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯ

"ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರೀಹಾರೇ ಫಲಾನ್ತರ ಸಮನ್ವಿತೇ ।
ತತ್ರ ಸಂವಲಿತಂ ಪ್ರಾಹುರಧಿಕಾರಂ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ" ॥ ೧೨ ॥

ಮವನ್ನು ಕ್ರಮದೇಶಕಾಲಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಭಗವನ್ನಿವೇದನವನ್ನುಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಕೂಡದು. ಕ್ರಮವನ್ನವಲಂಬಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಶಸ್ತ ಪ್ರದೇಶವೂ ಉಚಿತಕಾಲವೂ ಭಗವದಾರಾಧನೆಗೆ ಆವಶ್ಯಕವು

ಹೀಗೆ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವು ಆವಶ್ಯಕವು ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳು ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು; ಆದುದರಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವವದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವು. ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದರೋ ಸದಾ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿ, ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರಿಹಾರವೇ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ಹಾಗೆ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರವಾದುವು ಯಾವಾಗ ಅಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಅವುಗಳು ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಇತ್ಯಾದಿ ಶಂಕೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರಾಗಿ, ಈ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರಿಹಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು **"ಪ್ರತ್ಯವಾಯಪರೀಹಾರೇ"** ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:-**ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರೀಹಾರೇ** - ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯಾದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹರೂಪದೋಷನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, **ಫಲಾಂತರಸಮನ್ವಿತೇಸತಿ** - ಬೇರೇ ಫಲದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿಯೂ ಆಗಲಾಗಿ, ಬೇರೆ ಫಲವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವು, **ತತ್ರ** - ಆ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ **ಅಧಿಕಾರಂ** - ಅಧಿಕಾರವು, **ಸಂವಲಿತಂ** - ಎರಡೂ ಸೇರಿದುದಾಗಿ, **ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ**-ವಿದ್ವಾಂಸರು, **ಪ್ರಾಹುಃ** - ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಮಹಾಪಂಡಿತರು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಭಗವದಾಜ್ಞಾರೂಪವಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವುಗಳೆಂದೂ ಮತ್ತು ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವುಗಳೆಂದೂ, ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳವುಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೀಗೆ ಒಂದೇಸಲ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಎರಡು ಫಲಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಫಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಎರಡುಸಲ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕಾ

ನಿತ್ಯಕಾಮ್ಯ ಸ್ವರೂಪೈಕ್ಯೇ ವಿನಿಯೋಗ ಪೃಥಕ್ತ್ವತಃ ।
ಫಲಾರ್ಥಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಪಿ ನಿತ್ಯಂ ಭವತಿ ತಂತ್ರತಃ ॥ ೧೩ ॥

ದಾವಿಲ್ಲವು, ಹೇಗೆಂದರೆ :-ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರವೂ ಸ್ವರ್ಗಕಾಮನಾರೂಪ ಅಧಿಕಾರವೂ ಸಹ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು "**ಸರ್ವಥಾಪಿತ ಏವೋಭಯ ಲಿಂಗಾತ್**" ಎಂಬ (೩.೪.೩೪) ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದರರ್ಥವೇನೆಂದರೆ :-ಎರಡು ವಿಧ ವಿನಿಯೋಗವಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪ ಒಂದೇ ಯಾಗಿ ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ ಏನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಒಂದೇ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ದಿಂದ ಎರಡುವಿಧ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇನೂ ವಿರೋಧವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಮತ್ತು ಜಾತೇಷ್ಟಿಯು ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮವು, ಅದನ್ನನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಮತ್ತು ಪುತ್ರನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರದ್ವಾರಾ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯೂ ಹೇಗೆ ಎರಡೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಶಮನವೂ ಭಗವತ್ಪ್ರೀಣನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಯ ಮನೋರಥವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೇ ಇರನು. ಇದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನು ತನ್ನ ಕಾಮ್ಯಫಲವನ್ನೂ ಸಹ ಹೊಂದುವನೆಂದು ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂವಲಿತಾಧಿಕಾರತ್ವವಿರುವದರಿಂದ ಕಾಮ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೂ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧ ನಿರಸನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಸಂವಲಿತಾಧಿಕಾರತ್ವವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಕಾಮ್ಯಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟೋ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ - ನಿತ್ಯಕಾಮ್ಯಸ್ವರೂಪೈಕ್ಯೇ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಕಾಮ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ಒಂದೇಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಾಗಿ, **ವಿನಿಯೋಗಪೃಥಕ್ತ್ವತಃ** - ಪ್ರತ್ಯವಾಯಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಕಾಮ್ಯಫಲಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, **ಫಲಾರ್ಥಂಕ್ರಿಯಮಾಣೇಪಿ** - ಕಾಮ್ಯಫಲಗಳಿಗಾಗಿ

ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, **ತಂತ್ರತಃ** - ಎಂದರೆ ಕಾಮ್ಯಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಕರ್ಮಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ, **ನಿತ್ಯಂ ಭವತಿ** - ನಿತ್ಯವಾದ ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ, ಕಾಮ್ಯಫಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಸಲದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೇ ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯವೂ ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಕಾಮ್ಯಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಅನುಷ್ಠಾನವೂ, ನಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬುವದಿಲ್ಲವು. ಕಾಮ್ಯಫಲೋದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೂ ಲಭಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರೀಹಾರವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಕಾಮ್ಯಫಲವು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವೇ ಕಾಮ್ಯಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ **ಭಗವತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ** ಎಂದು ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ನಿತ್ಯವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ಫಲವಾದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರೀಹಾರವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನರಿತವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ **"ಶ್ರೀಭಗವದಾಜ್ಞಯಾ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ"** ಎಂದು ಸಙ್ಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಸರ್ವಸಮಂಜಸವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ್ಯಫಲಗಳು ಯಾವುವೂ ಅಂಟದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗವನ್ನೂ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಕಾಮ್ಯಫಲವೂ ಆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಕಾಮ್ಯಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ನಿತ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವದೂ, ನಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಕಾಮ್ಯಫಲಸಿದ್ಧಿಸದಿರುವದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೋ ? ಎಂದರೆ, ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಹೇಗೆಂದರೆ:--ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರುವಿಕೆಯು. ಕಾಮ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವು ಆಯಾ ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯು. ಕಾಮ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗಲೂ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರುವಿಕೆ ಎಂಬಧಿಕಾರವೂ ಇರುವದರಿಂದ ಕಾಮ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯದಸಿದ್ಧಿಯು. ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ ಕಾಮ್ಯಫಲದಲ್ಲಿ ಆಶಾರೂಪ ಅಧಿಕಾರವು ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಕಾಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಕಾಮ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗಲೂ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರೀಹಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯು ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿತ್ಯತ್ವ ಸಿದ್ಧಿ ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತ

ಅನುಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧೇಷು ಕೈಂಕರ್ಯೇಷು ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ।
ಅಕೃತೌ ತತ್ಫಲಾ ಲಾಭೋ ನ ತು ದೋಷ ಇತೀರಿತಂ ॥ ೧೪ ॥

ದೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಪರಿಹಾರ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆಗಲೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರುವಿಕೆ ಎಂಬಧಿಕಾರವು ಇರುವದರಿಂದನಿತ್ಯತ್ವಸಿದ್ಧಿಯುಂಟು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಅವತಾರಿಕೆ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂದೂ ಮಾಡಿದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಕೆಲವು ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳುಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಇತರೆ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳುಂಟು. ಆಜ್ಞಾ ಮತ್ತು ಅನುಜ್ಞಾ ಎರಡೂ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೆನಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲವು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯದ ಅನನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ದೋಷ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯದ ಅನನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ದೋಷವೋ ಎಂದರೆ, **"ತತ್ತತ್ಫಲಾಪ್ತಯೇ"** ಪಶುಪುತ್ರ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಫಲಗಳು ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು. ಭಗವನ್ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳು ಅನುಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನುಜ್ಞಾಮಾತ್ರಸಿದ್ಧೇಷು - ಅನುಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ, **ಕೈಙ್ಕರ್ಯೇಷು** - ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಅಕೃತೌ** - ಮಾಡಲ್ಪಡದೇ ಹೋದರೆ, **ತತ್ಫಲಾ ಲಾಭಃ** ಆಯಾ ಫಲಗಳ ಅಲಾಭವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗೋಣ ಮಾತ್ರವೇ, **ನ ತು ದೋಷಃ** - ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲವು, ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ದೋಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೋ, ಹಾಗೆ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಸ್ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಇವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು ಎಂಬರ್ಥವು. ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಮಾಲಾಕೈಙ್ಕರ್ಯ

ಮಾಡುವದರಿಂದ ಆತನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಮಾಡದೇಹೋದರೆ ದೋಷ ವಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಅನವರತ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳ ನ್ನೆಸಗುವದು ಯುಕ್ತವಾದುದು. ಮುಮುಕ್ಷುವು ಈ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಂಧಕ ಕಾಮ್ಯ ಫಲಕಾಮನೆಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಕೂಡದು. ಸಮಸ್ತ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೇಯಾಗಲಿ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೇಯಾಗಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನುಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯವೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು, ಎಂದು ತಿಳಿಯುತಕ್ಕದ್ದು. ಇತಿ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ - ಪಂಡಿತರುಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಂದ, ಈರಿತಂ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ತಾವು ಮಾತ್ರವೇ ಹಾಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಿಲ್ಲವು, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವಚನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ತಾವೂ ಹೇಳುವದೇ ವಿನಾ ಅವನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಯುಕ್ತಿವಾದವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳುವರಲ್ಲ ವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಹ ಗರ್ಭಿತವು.

ಈಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಐದು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಾಭಿಪ್ರಾಯ ವೇನೆಂದರೆ :-ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳು ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೆಂದೂ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ, ವೈಶ್ವದೇವಾದಿಗಳು ನಿತ್ಯಗಳು. ದರ್ಶಾದಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮೊದಲಾದವು ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು. ದಿವ್ಯದೇಶಯಾತ್ರೆ, ದೀಪಾರೋಪಣ ಭಾಗವತಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳೂ, ಕಾಮ್ಯಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳು. ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು. ನಡೆಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಭಗವತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ವಿಧಿಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದುದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಫಲವು ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಈತನು ಆಜ್ಞಾ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಈತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುವದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲದವನೂ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ನಿತ್ಯವೆಂದು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹದೋಷವು ಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

ನಿನ್ರು ನಮುನ್ಪಡೈವಾನೋರ್ ನಿಲ್ಲೈಯಿಲ್ ನಿಲಮುಳನ್ದಾನ್ ।
ನನ್ರಿದು ತೀಯದಿದೆನ್ರು ನಡತ್ತಿಯ ನಾಣ್ ಮರ್ರೈಯಾಲ್

ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವು. ನಡೆಸದಿರುವದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. ಆಯಾ ಫಲಗಳೂ ಇಲ್ಲವು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಫಲಕಾಮನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡಿಸಿದರೂ ಭಗವಂತನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಕೃತಕೃತ್ಯನಲ್ಲದವನು ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಆಯಾ ಫಲಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಭಗವಂತನು ಹಾಗೂ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಆದರೆ ಈ ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಗಾಗಲಿ ಫಲಕ್ಕಾಗಲಿ ಮಾಡಲು ಪಕ್ರಮಿಸಿದನೋ, ಆಗಲೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ದೋಷವೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೋಷಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವತನಕ ಪ್ರಪನ್ನನೇ ಆಗಲಿ ಇತರನೇ ಆಗಲಿ ಈತನು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾನುಸಾರ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬುವದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದು ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವೂ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಾವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರದೀಪದಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಶಾಸ್ತ್ರಚೋದಿತ ಮಾರ್ಗಾನುಸಾರವೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಅವತಾರಿಕೆ ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೇ ವಿನಾ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಗಳ ಮೂಲಕವೂ, ವಾದಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುವದನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿ, ಒಂದು ಪಾಶುರದಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದಾದರೆ ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾವುದು ? ಪಾಶುಪತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ? ಎಂದರೆ ಅವುಗಳು ಯಾವುವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲವು, ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಉಪಬೃಹ್ಮಣಗಳಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳೂ ಇವುಗಳೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ —ನಿಲಮುಳನ್ದಾನ್ - ವಾಮನಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಿಂದ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಅನಂತರ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದಲೇ ಅಳೆದು ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಸರ್ವ

ಇನ್ರು ನಮಕ್ಕಿರವಾದಲಿ ಲಿವ್ಮತಿ ಯಿನ್ನಿಲವೇ ।
ಅನ್ರಿಯಡಿಕ್ಕಡಿಯಾರಿರುಳ್ ತೀರ್ಕ ವಡಿಯುಳದೇ ॥ ೨೪ ॥

ರಿಗೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ, ಶ್ರೀಮಃಸಾ ವಿಷ್ಣುವು, ಇದು ನನ್ರು - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಇದು ಸಮೀಚೀನವಾದುದು, ಆದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವು, ಇದು ತೀಯದು- ಇದು ಅಂತಹ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದುದರಿಂದ ನಿಂದಿತವಾದುದುರಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯವು ಎಂಬ ಭಾವವು, ಎನ್ರು - ಎಂಬದಾಗಿ, ನಡತ್ತಿಯ- ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ, ನಾರ್ ಮರೈಯಾಲ್- ನಾಲ್ಕು ವೇದಂಗಳಿಂದ ಅನ್ಬುಡೈ- ನಿರತಿಶಯಪರಮಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ವಾನೋರ್ ನಿಲೈಯಿಲ್- ಪರಮಪದವಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸದಾ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ನಿನ್ರನಮ್- ನಿಂತವರಾದೆವು, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದೆವು. ಹೀಗೆ ಇದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೇ? ಸ್ವತಃ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ರು- ಈ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಈ ಸಂಸಾರ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ, ನಮುಕ್ಕು - ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಕರ್ಮವಾಸನಾದಿಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾದ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ನಮಗೆ, ಇರವಾದಲಿಲ್- ಇದು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಎಂಬರ್ಥವು, ಇವ್ಮತಿಯಿಱ - ಈ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಚಂದಿರನ, ನಿಲವು - ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ, ಅನ್ರಿ - ಹೊರತು, ಅಡಿಕ್ಕಡಿ - ಪದೇ ಪದೇ, ಆರ್ - ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿರುವ, ಇರುಳ್ - ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು, ತೀರ್ಕ್ಕ - ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಅಡಿಯುಳದೇ - ಮಾರ್ಗವುಂಟೋ ಎಂದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ ದಯಪಾಲಿಸಿದ, ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಚಂದಿರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ವಿನಾ, ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಿಲಮಿಳನ್ದಾ಼ ಎಂಬದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಿಂದ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಅನೇಕ ಇವೆ. ಈ ಭೂಲೋಕವೆಲ್ಲಾ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಚೇತನರ ನಿಮ್ನೋನ್ನತ ಭಾವಗಳೊಂ

ದನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸದೆ, ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯೂ ಉದಾರಭಾವವೂ ಸಹ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉತ್ತಾರಕವಾಗಲೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಕೃಪೌದಾರ್ಯಭಾವಗಳನ್ನು ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಆಶ್ರಯವೇ ಎಂದೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಪಾದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಹಾಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸದೇ ಇರುವ ಅತನ ಪೌತ್ರನಾದ ಬಲಿಯು ಅಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶ ಉಂಟಾದರೂ ಸುತಲವೆಂಬ ಪಾತಾಳ ಲೋಕವನ್ನು ಸಾರಿದನು. ಅದಲ್ಲದೆ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಧರ್ಮವ್ಯಾಜದಿಂದ ಅಧರ್ಮವನ್ನೇ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಆತನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ವಾಮನನಾಗಿ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಯ ನೆಲವನ್ನು ಬೇಡಿ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದಲೇ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅಳೆದು, ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದವನೆಂದು ತೋರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವನ್ನಿಟ್ಟು ಅಳೆಯಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲು; ಆಗ ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಧರ್ಮಿಯನ್ನು ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಾಗಲಿ ವಾಲಿವಧೆಯಂದದಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂಬುವದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕರಣಕಳೇಬರಯೋಗ, "ಶಾಸ್ತ್ರಮಯೇನ ಸ್ಥಿರ ಪ್ರದೀಪೇನ" (ದಯಾ ೧೪) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರದೀಪ ಪ್ರದಾನಾದಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದುದರಿಂದ, ನಿಲಮುಳನ್ಬ್ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಂದಿರುವ ವೇದಗಳು. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮಂಜಸ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು ಕಷ್ಟತರವಾದುದರಿಂದ, ಋಷಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನುಪಬ್ರಹ್ಮಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪಾದೇಯಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುವದು ಯತೀಂದ್ರಮತದೀಪಿಕೆಯ ತೃತೀಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು. ವೇದಗಳೂ, ಪಕೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ, ಶಾರೀರಕ ಮೀಮಾಂಸಾಸೂತ್ರಗಳು, ವೇದೋಪಬೃಂಹಣಗಳಾದ ಮನುಸ್ಮೃತಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಮುಂತಾದವು, ವೇದೋಪಬೃಂಹಣಗಳಾದ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ ಭಾಗವತಗಳೂ, ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳಾದ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ಪಾದ್ಮಪುರಾಣಾದಿಗಳೂ ಭಗವಛಾಸ್ತ್ರವಾದ ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವೂ, ನಮ್ಮ ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ಸೂಕ್ತಿಗಳುಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಮೂಲರೂಪವಾದಪ್ರಮಾಣಗಳು ಶ್ರುತಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು. ಇವುಗಳು ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಚತುರ್ಮು

ಖನಿಗೂ, ಆತನಿಂದ ಆತನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣಾನೂಚ್ಚಾರಣಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗಳು ಮುಖ್ಯಪ್ರಮಾಣಗಳು; ಅದರಲ್ಲಿ ಇದುನನ್ನು ಇದು ವಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇದು ಶೀಯದು, ಇದು ನಿಷೇಧರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚ ಹೊಂದಿದ ನಮಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು, ಅದುದರಿಂದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ

"ಯಶ್ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ವರ್ತತೇ ಕಾಮಕಾರತಃ"
ನಸಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ನ ಸುಖಂ ನ ಪರಾಂಗತಿಂ"

ಎಂಬದಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವನ್ನು ಎಂದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲೂ, ವೇದೋಪಬೃಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಭಗವಂತನಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿಯಮವನ್ನು ಯಾರು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನಿಚ್ಛಾನುಸಾರವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವರೋ ಅವರು ಐಹಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಆ ಮುಷ್ಮಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠಗತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ವ್ಯತಿರೇಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, "ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ।ಜ್ಞಾತ್ವಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತಂ ಕರ್ಮಕರ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ" (ಗೀ. ೧೬.೨೩.೨೪) ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಉಪಾದೇಯವುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಇದು ಅನುಪಾದೇಯವಾದುದರಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ವೇದಗಳೂ ವೇದೋಪಬೃಂಹಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣವು ಯಾವುದು ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪ ಪರತತ್ವವು, ಆತನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು, ಯಾವುದು ಆತನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯವು, ಇಂತವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೀಣನರೂಪವಾದ ಅಂತಹ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದುಚಿತವು" ಎಂದು ಅನ್ವಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ವಿಧಿನಿಷೇಧರೂಪಧರ್ಮಗಳನ್ನರಿಯುವದರಲ್ಲಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಅವುಗಳ ಉಪಬೃಹ್ಮಣಗಳೂ ನಮಗೆ ಪ್ರಮಾಣವು. ನಮ್ಮ ಬರೀ ಜ್ಞಾನವಾದರೋ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಭೂತಜ್ಞಾನವು ನಮಗೀಗ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತಿರೋಹಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಇರುವಾದಿಲ್ ಹೀಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗಿರುವದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಇವ್ಯತಿಯಿನ್ನಿಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬೆಳದಿಂಗಳು; ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಚಂದ್ರನು,

ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾಚಾರ್ಯೈಸ್ಸ್ವಮತಿಗತಿಭಿಶ್ಶುದ್ಧ ಮನಸಾಂ ।
ಸುಸಙ್ಕಲ್ಪೈರ್ಧನ್ಯೈಃ ಕುಲಚರಣ ದೇಶಾದಿ ಸಮಯೈಃ ॥

ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ **ಜ್ಞಾನವೇ** ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಎಂದು **ಏತಕ್ಕೆ** ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ, ಚಂದ್ರನೂ ಬೆಳದಿಂಗಳೂ ಹೇಗೆ ಆಹ್ಲಾದಕರವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅದರ ಜ್ಞಾನವೂ ಸ್ವಾಮಿಕೃಪೆಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಪರಮ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. **ಇಮ್ಮತಿಯನ್ನಿಲವೇ** ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಹೇಳಬಹುದು ; **ಇಮ್ಮತಿ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವೂ, ಅದರ ಬೆಳದಿಂಗಳೂ ಎಂಬುವದರಿಂದ ದಶೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. **ಆರಿರುಳ್ ತೀರ್ಕ್ಕ** - ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೇದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ನಮಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಾಮಕಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆಂದು **ಅಡಿಕ್ಕಡಿ ಆರಿರುಳ್ ತೀರ್ಕ್ಕವಡಿಯುಳದೇ** ಎಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ವಾಪ್ತಿವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನವೂ, ತತ್ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದುದರಿಂದ, ವೇದಗಳೂ ತದುಪಜೀವಿಗಳಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ವಿನಾ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಆಗಲಿ, ವಾದಗಳೇ ಆಗಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವ ಭಗವದಾಜ್ಞಾರೂಪ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭಗವದನುಜ್ಞಾರೂಪ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅವತಾರಿಕೆ. ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಯಾವುಯಾವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ವಿಶದವಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥ :- **ನಿಯಮಯಿತುಃ** - "**ಪ್ರೇರಿತಾರಂಚಮತ್ವಾ**" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಹಾಗೆ, ನಮಗೆಲ್ಲಾ ನಿಯಾಮಕನಾದ, **ಆದೇಃ**-ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಭಗವಂತನ, **ಅಭಿಮತಂ** – ಇಷ್ಟವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು, **ಬುಧಃ** - ಪಂಡಿತನಾದವನು. **ನಿಪುಣಂ** - ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ, ಬಹು ವಿವೇಕಯುಕ್ತನಾಗಿ, **ಅನ್ವಿಚ್ಛತಿ** – ತಿಳಿಯುವನು; ಎಂದರೆ ಭಗವತ್ಸಙ್ಕಲ್ಪವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವನಾಗಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆ ಭಗವದಭಿಮತವನ್ನು

ನಿಯೋಗ್ಯೈರ್ಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ನಿಯಮಯಿತುರಾದೇರಭಿಮತಂ
ನಿಮಿತ್ತ ಸ್ವಪ್ನಾದ್ಯೈರಪಿ ನಿಪುಣ ಮನ್ವಿಚ್ಛತಿ ಬುಧಃ ॥ ೩೯ ॥

ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. (೧) **ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾಚಾರೈಃ** - ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಆಚಾರ ಗಳಿಂದಲೂ, (೨) **ಸ್ವಮತಿಗತಿಭಿಃ** - ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೂ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯಿಂದಲೂ. (೩) **ಶುದ್ಧಮನಸಾಂ** - ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಸಾಧುಗಳ, **ಸುಸ ಙ್ಕಲ್ಪೈಃ** - ಒಳ್ಳೇ ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, (೪) **ಧರ್ಮ್ಯೈಃ** - ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧರೂಪಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ, ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲದ, **ಕುಲ ಚರಣದೇಶಾದಿಸಮಯೈಃ** - ಜಾತಿ, ಶಾಖೆ, ದೇಶಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದಲೂ, (೫) **ಯೋಗ್ಯಾನಾಂ** - ಯೋಗ್ಯರಾದ ಮಹಾಭಾಗವತೋ ತ್ತಮರ, **ನಿಯುಮ್ನೈಃ** - ಆಜ್ಞೆಗಳಿಂದಲೂ, (೬) **ನಿಮಿತ್ತಸ್ವಪ್ನಾದ್ಯೈಃ** - ಶಕುನ ಸ್ವಪ್ನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ, ಹೀಗೆ ಈ ಆರು ವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ಮೂಲ ಪುರುಷನ ಅಭಿಮತವನ್ನರಿಯುವನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ :—ಪಂಡಿತನಾದವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೈಙ್ಕರ್ಯರೂಪವಲ್ಲಿ ಮಾಡ ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆತನ ಅಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-

(೧) **ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾಚಾರೈಃ**, ಈತನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಶ್ರುತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳ ಲ್ಪಡದೇ ಇದ್ದರೆ, ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯ, ಕಾಪಿಲ, ಚತುರ್ಮುಖ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಶ್ರುತಿ ವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವು ; ಮನು ಮೊದಲಾದ ಸ್ಮೃತಿ ಗಳುಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿರುಧ್ಧವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಉಪಾದೇಯವು. ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಣದವುಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ, **ಆಚಾರೈಃ** - ಆಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಮೂಲಕವೇ ತಿಳಿಯಬಹು ದಾದರೆ ಅದೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮಾಣವು. ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ಮೃತಿಯೂ, ಅಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಿಲ್ಲವಾದರೆ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಆಚಾರ

ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದ ರಿಂದ ಉತ್ತರೋತ್ತರಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಬಲೀಯಸ್ತ್ವವೆಂಬುದು ಏರ್ಪ ಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿರುವದು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾದೀತು ? ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲ ಹೇಳಲ್ಪಡದಿರು ವದು ಆಚಾರಮೂಲಕ ಏರ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾದೀತು ? ಎಂಬೀ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ತೋರಬಹುದು; ಸ್ಮೃತ್ಯಾಚಾರಗಳು ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದೇ ಇರು ವದರಿಂದ ಉಪಾದೇಯಗಳೆಂಬ ಭಾವವು.

(೨) ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆಗ **ಸ್ವಮತಿಗತಿಭಿಃ**, ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಿಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಮೂಲಕವೇಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಪದನ ಮೂಲಕವೇಯಾಗಲಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಇವುಗ ಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ **ಸ್ವಮತಿಗತಿಭಿಃ** ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯಬಹುದು ಎಂದರ್ಥ ಹೇಳಿದರೆ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ **ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾಚಾರೈಃ** ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. **"ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ"** ಎಂಬ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗೂ ವಿರೋಧವಾದು ದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಫಲದಲ್ಲೇನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ **"ವಿಕಲ್ಪೋ ವಿಶಿಷ್ಟಫಲತ್ವಾತ್"** ಎಂಬ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಕಾರ (೩.೩.೫೭) ಫಲದಲ್ಲೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು. **ಅಷ್ಟವರ್ಷಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಉಪನ ಯೀತ"** ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮವೇ ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ **ಸ್ವಮತಿ** ಯಾವದನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತದೋ ಅಂತಹ ಗತಿಯೆಂದರೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆಯೂ ಭಗವತ ಭಿಮತವನ್ನರಿಯಬಹುದು.

(೩) **ಶುದ್ಧಮನಸಾಂ ಸುಸಙ್ಕಲ್ಪೈರ್ಧರ್ಮ್ಯೈಃ** - ಪರಿಶುದ್ಧಮನಸ್ಕ ರಾದ ಋಷಿಗಳ ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ ಸತ್ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮ್ಯೈಃ ಎಂಬುವ ಪದವಿರುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಿರುದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಋಷಿಗಳ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಮಾಣ ವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. **"ಸತಾಂ ಹಿ ಸಂದೇಹಪದೇಷು ವಸ್ತುಷು ಪ್ರಮಾಣಮಂತಃಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಯಃ"** ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಗಳು ಬಹಳ ಗೂಢ

ವಾದವು. ಅಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವು ಯಾವುದು ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಮಾನುಜಮುನಿವರ್ಯರೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವ ಅರ್ಥಗಳೇ ನಮಗೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಹಿಂದೆ ಸ್ವಮತಿಗತಿಭಿಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಅರ್ಥ ಮಾಡಕೂಡದು. ಅಂತಹ ಸತಾಂ ಅಂತಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅನೇಕ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ತೋರಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ ಸುಸಙ್ಕಲ್ಪಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವದಭಿಮತವನ್ನರಿಯಬಹುದು. ಈ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಭಗವದಭಿಮತವನ್ನರಿಯಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ

ವೇದೋಽಖಿಲೋಧರ್ಮಮೂಲಂ ಸ್ಮೃತಿಶೀಲೇ ಚ ತದ್ವಿದಾಂ ।
ಆಚಾರಶ್ಚೈವ ಸಾಧೂನಾಮಾತ್ಮನಸ್ತುಷ್ಟಿರೇವಚ ॥

ಎಂಬುವದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಮ್ಮ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಯಾವುವು ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳೂ, ಅವುಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿರುವ ಸ್ಮೃತಿಗಳೂ, ಶೀಲಗಳೂ, ಸಾಧುಗಳ ಆಚಾರವೂ, ವಿಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟವೂ ಸಹ, ಇವುಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

೪. **ಕುಲಚರಣದೇಶಾದಿಸಮಯೈಃ** - ಕುಲಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಸಂಕೇತಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣವು, ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೂ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಮಾಂಗಲ್ಯಧಾರಣವೂ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರು ಶಿಖೆಯನ್ನು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೂ ಇತರರು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೂ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ಕೂಡ ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಕೂಡದು. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮ್ಯೈಃ ಎಂಬು ಪದನ್ನು ಕುಲಚರಣ ದೇಶಾದಿ ಸಮಯೈಃ ಎಂಬುವದಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಶಿಖೆ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಶಿಖೆಯನ್ನೂ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅದೂ ಕುಲಸಮಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಚರಣ ಸಂಕೇತಗಳು ಹೇಗೆಂದರೆ:- ಋಕ್ಶಾಖೆಯವರು ಉಪಾಕರ್ಮವನ್ನು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದಲೂ ಯಜುಶ್ಶಾಖೆಯವರು ಶ್ರಾವಣ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಾಮಶಾಖೆ

ಯವರು ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದಲೂ ಆಚರಿಸುವದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಮತವೆಂಬ ಭಾವವು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯು ಮನ್ನಾರ್ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ತೋಳಪ್ಪರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನಾಚರಣೆಯುಳ್ಳದಾದರೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಭಿಮತವೇ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶಾಚರಣೆಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ನರ್ಮದಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಕಾಟಕ ಮಾಸದಲ್ಲೂ, ಉತ್ತರ ತೀರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹಮಾಸದಲ್ಲೂ ಉಪಾಕರ್ಮವು ಉಪಾದೇಯವು ಏಕಾದಶೀ ಸಂಕ್ರಮಣಾಚರಣೆಗಳು ವಾಕ್ಯರೀತ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತರೀತ್ಯಾ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದವುಗಳಾಗಬಹುದು.

(೫) **ಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ನಿಯೋಗೈಃ,** ಯೋಗ್ಯರಾದವರ ಆಜ್ಞೆಯೂ ಪ್ರಮಾಣವೇ. ಇಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರು ಯಾರೆಂದರೆ :—ಸತ್ಕರ್ಮನಿರತರಾಗಿ, ಶ್ರುತಿಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿ, ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿರುವವರು. ಇಂಥಾವರ ಆಜ್ಞೆಯೂ ನಮಗೆ ಪ್ರಮಾಣವು. ಅನುಬಂಧಿಗಳ ಕನ್ಯಕಾಪರಿಗ್ರಹಣವು ಸಾಧುವೇ ಅಸಾಧುವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯೋಗ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ನಮಗೆ ಉಪಾದೇಯವು. ಏಕಾದಶೀ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಾದಿ ವಶದಿಂದ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಯೋಗ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯು ಉಪಾದೇಯವು. ಆಚಾರ್ಯರ ತಿರುನಕ್ಷತ್ರಪ್ರಯುಕ್ತ ಶಾತ್ತುಮರೆಯು ದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಕಾಲನಿಯಮಾನುಸಾರ ಪಾರಣೆಯು ಮುಖ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಭಾಗವತಾರಾಧನೆಯೇ ಎಂಬ ಶಂಕಾದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರ ನಿಯೋಗವು ನಿರ್ಧಾರಕವು.

(೬) **ನಿಮಿತ್ತಸ್ವಪ್ನಾದ್ಯೈರಪಿ** - ಶಕುನ ಸ್ವಪ್ನಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವದಭಿಮತದ್ಯೋತಕಗಳೇ. ಒಳ್ಳೆಯ ಶಕುನಗಳು ಭಗವದಭಿಮತವನ್ನೂ ದುಶ್ಶಕುನಗಳು ಭಗವದನಭಿಮತವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕನಸುಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಭಿಮತಾನಭಿಮತಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಆರಾಧನೆ ಮುಗಿದನಂತರ ದೇವರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಚೀಟಿ ಬರೆದು ಹಾಕಿ ಅರ್ಚಕನ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಚೀಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಕ್ರಮವೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

"ತ್ರಿರೂಪೋಹಿತ ಮಾಚಷ್ಟೇ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಕಲೌಹರಿಃ ।
ಗುರುಶ್ಚ ಸ್ವಪ್ನ ದೃಷ್ಟಶ್ಚ ಪೂಜಾಂತೇಚಾರ್ಚಕಾನನಾತ್"

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ಗುರುರೂಪದಲ್ಲೂ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂಪದಲ್ಲೂ, ಪೂಜೆಯೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದನಂತರ "ಅರ್ಚಕಸ್ತು ಹರಿಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್" ಎಂಬ ಉಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಅರ್ಚ

ಚನ ಮುಖದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಹಿತವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹೀಗೆ ಈ ಆರು ವಿಧವಾಗಿ ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆರು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪೂರ್ವವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳ ಅಭಾವವಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಗ್ರಾಹ್ಯಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವಾಗ ಉತ್ತರೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬುವದೂ ಇದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ
ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧಿಕಾರವಾದ
ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮನಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ
ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
"ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ"
ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವಾದವು.
ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರಿಯೈ ನಮಃ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರಃ. ೧೮

ಸ್ವಚ್ಛಸ್ವಾದು ಸದಾವದಾತಸುಭಗಾಂ ದೈವಾದಯಂ ದೇಹಭೃ
ನ್ಮಾಲಿನ್ಯ ಪ್ರಶಮಾಯ ಮಾಧವದಯಾ ಮಂದಾಕಿನೀಂ ವಿನ್ದತಿ।

ಅವತಾರಿಕೆ. ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಙ್ಗತಿ ಹೇಗೆಂದರೆ :- ಹಿಂದೆ ಆಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅನುಜ್ಞಾಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳು ಐಚ್ಛಿಕವೆಂದೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದವನ್ನು ನಡೆಸುವದು ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ. ಹಾಗೆ ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸದೆ ಹೋದರೆ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಆತನಿಗುಂಟಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೇನು ? ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಅಪರಾಧಗಳು ಒಂದು ವಿಪತ್ತು ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಅಂತಹ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿನಾಶಕವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಆವಶ್ಯಕವುಂಟೇ? ಪ್ರಪದನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟೇ? ಈ ಅಪರಾಧಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿಘ್ನವುಂಟೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಶಂಕೆಗಳಿಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸ

ಯದ್ಯಪ್ಯೇವಮಸಾವಸಾರ ವಿಷಯ ಸ್ರೋತಃ ಪ್ರಸೂತೈಃ ಪುನಃ
ಪಙ್ಕೈರೇವ ಕಳಙ್ಕಯನ್ನಿಜತನುಂ ಪ್ರಾಚ್ಣೈರ್ನ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ ॥೪೦॥

ಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವವರಾಗಿ, **ಪ್ರಥಮತಃ** ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ. ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ದಯೆಯೆಂಬ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನೆಯನ್ನು **ಮಾಡಿ** ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಈ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಗಜವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನಂತರ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸೊಂಡಲಿನಿಂದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಎಂದಿಗೂ ಅಪರಾಧರೂಪ ಕಳಙ್ಕವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಆಥಾವನು ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಭಾಗವತರ ಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಅನರ್ಹನಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: **ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ** ವಿನಾ ಆ ಕೃಪಾಪಿಯೂಷಸಾಗರನು "**ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ**" ಎಂದು ವ್ಯಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಚರಣಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ **ಮಾಡಿದ** ಭರನ್ಯಾಸವು ಎಂದಿಗೂ ವಿತಥವಾಗದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಅದೂ **ಕೂಡ** ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ **ಅಪರಾಧ** ಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರವೆಂಬ ಹೆಸರು.

ಅರ್ಥ—**ಅಯಂ** - ಹೀಗೆ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಈ **ದೇಹಭೃತ್** - ಬದ್ಧಶರೀರಿಯಾದ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು, **ದೈವಾತ್** - ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಕದ ಬಲೆಯಿಂದ, **ಮಾಲಿನ್ಯಪ್ರಶಮಾಯ** - (ದಯಾಪರವಾಗಿ) ಕರ್ಮವಶ್ಯನಾದ ತನಗೆ ಉಂಟಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ತೊಲಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ತನ್ನ** ದೇಹದ ಕೊಳೆಯು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ (ಮಂದಾಕಿನೀ ನದಿಯ ಪರವಾಗಿ) **ಸ್ವಚ್ಛಸ್ವಾದುಸದಾವದಾತ ಸುಭಗಾಂ,** (ದಯಾಪರವಾಗಿ) **ಸ್ವಚ್ಛ** - ಬಹಳ ನಿರ್ಮಲವಾದ, **ಸ್ವಾದು** ರುಚಿಯಾದ, **ಸದಾವದಾತ** - ಬೆಳ್ಳಗಾದ (**ಕೆಟ್ಟವರ್ಣ**ಗಳಿಲ್ಲದ) ಆದುದರಿಂದಲೇ, **ಸುಭಗಾಂ** - ಸ್ನಾನಪಾನಗಳಿಗೆ ಬಹು ಭೋಗ್ಯವಾದ ಅಥವಾ ಮನೋಹರವಾದ, **ಮಾಧವ ದಯಾಮಂದಾಕಿನೀಂ, ಮಾಧವ** – ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ, **ದಯಾ** - ಕೃಪೆಎಂಬ, **ಮಂದಾಕಿನೀಂ** – ಮಂದಾಕಿನೀನದಿಯನ್ನು, **ವಿಂದತಿ** - ಹೊಂದುವನು. **ಏವಂಯದ್ಯಪಿ** - ಹೀಗೆ

ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, **ಅಸೌ** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು, **ಅಸಾರವಿಷಯಸ್ರೋತಃ ಪ್ರಸೂತೈಃ**, **ಅಸಾರ** - ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರಗಳಾದುದರಿಂದ ಸಾರವಿಲ್ಲದಿರುವ, **ವಿಷಯ**- ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಎಂದರೆ ಅವುಗಳನುಭವಗಳ, **ಸ್ರೋತಃ** - ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ **ಪ್ರಸೂತೈಃ** - ಹುಟ್ಟಿದ, ಅಥವಾ **ವಿಷಯ** - ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ, **ಸ್ರೋತಃ** - ಅನುಭವ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ, **ಪ್ರಸೂತೈಃ** - ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ, **ಪಙ್ಕೈರೇವ** – ಕೆಸರುಗಳಿಂದಲೇ ಎಂದರೆ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೇ, **ನಿಜತನುಂ** – ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು, **ಕಳಙ್ಕಯರ್ನ್**-ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನಾಗಿ, **ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ**-ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳೊಂದಿಗೆ, **ನ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ**- ಸೇರಿರಲು ಅನರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಎಂದರೆ ಭಾಗವತರುಗಳು ಈತನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಹಿಂದೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಾಷ್ಠಾಧಿಕಾರದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನರು ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ವಾಕ್ಕಿನಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ತುಚ್ಛವಾದ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಯಾಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಆತನೇ ದಯಪಾಲಿಸುವನೆಂದು ವಾಗ್ದಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನೂ ಯಾಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದುದು ಭಾಗವತರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು. ಅದನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ತನ್ನ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಉಂಟುಮಾಡುವನೆಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅಂತಹ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವರೂಪವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯನಿಯಮಾನುಸಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಹಾಗೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು.

ಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಭರವನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವವನು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವನೇ ವಿನಾ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ ತದ್ದ್ವಾರಾ ಭಗವದಪ್ರೀತಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗಲಾರನು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಒಡನೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನು ತನ್ನವನಾದನು, "**ಯೋಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸಮೇಪ್ರಿಯಃ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಆತನು ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನಾದವನಾದನು. ಅಂಥಾವನಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಎಂದಿಗೂ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾರನು. "**ದದಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಂತಂ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ತನ್ನ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಎಸಗುವುದಿಲ್ಲವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದ

ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯದ ಕೊನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ **"ಧೀಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪಾಪ್ಮನಾಮಜನನಾತ್"** ಎಂಬುವದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂಥಾವನೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ನಾವು ಊಹಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದರೆ:—(೧) ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಂಗಗಳ ಲೋಪದಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. (೨) ಅಥವಾ, ಆತನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದುದೆಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದನಂತರವೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಅಂಥಾವನು ಪ್ರಪನ್ನಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಅನರ್ಹನಾಗುವನೆಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿರೂಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂಟೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಆತನನ್ನು ಆತನ ದೇಹಾವಸಾನದೊಳಗೇನೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು, ತನ್ನ ಅಮೋಘವಾದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಆದುದರಿಂದ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾಧವ ದಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ದಯೆಯಾದುದರಿಂದ ಇಹಲೋಕದ ನದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜಿಸಿ ದೇವಗಂಗೆಯಾದ ಮಂದಾಕಿನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಈ ಚೇತನನಾದರೋ **ದೇಹಭೃತ್**, ಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನತಿರೋಹಿತನಾಗಿ, ಈ ಭಗವತ್ಕೃಪಾರೂಪ ಮಂದಾಕಿನಿಯ ಪ್ರಭವವನ್ನರಿಯದೆ ತಟಸ್ಥನಾಗಿರುವವನು. ಈ ಕೃಪಾರೂಪ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹಿಸಿದರೆ ಸರ್ವವಿಧ ಪಾಪಗಳೂ ತೊಲಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವನೆಂದು ತಿಳಿಯನು. ಪ್ರಪನ್ನನಾದರೋ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ "ಮಂದಾಕಿನೀಂ ವಿಂದತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಇದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನರಿತು, **"ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಸರ್ವಪಾಪವಿನಾಶಿನೀ"** ಎಂದು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಈ ಕೃಪಾರೂಪಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವಗಾಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಸುಕೃತವೂ ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆದಿಗುರುವಿನ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣಾದಿಗಳೂ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ **ದೈವಾತ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಈ **ದೈವಾತ್** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಈತನು ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಪರವಶನಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪರಮಕೃಪಯಾ

ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣ, ಸಾತ್ವಿಕಸಂಭಾಷಣ, **ಗುರೂಪಸದನ**, ಉಪಾಖ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮುಂತಾದ ಪರಮೋಪಕಾರವೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮಂದಾಕಿನಿಯೇ ಎಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ—**"ಅನನ್ತ ಚರಣಾಂಭೋಜಪ್ರಸೂತಾಯಾಃ ಭವಚ್ಛಿದಃ"** (ಭಾಗ. ೯. ೯. ೧೫) ಅನನ್ತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪಾದಕಮಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವಳಾದುದರಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರರೂಪವಾದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸುವಂಥಾವಳು, ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆತನ ಕೃಪಾಮಂದಾಕಿನಿಗೆ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ತೋರುವಹಾಗೆ **ಕೃಪಾಮಂದಾಕಿನೀಂ** ಎಂದು ರೂಪಕಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲಿ, ಈ ಕೃಪೆಗೆ ಇಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಶಕ್ತಿ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಈತನು ಮಾಧವನಾದುದರಿಂದ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾದುದರಿಂದ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಮಾಧವಕೃಪಾ ಮಂದಾಕಿನೀಂ** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. **"ಅನುಗ್ರಹಮಯ"**ಳಾಗಿ **"ನಿತ್ಯಮಜ್ಞಾತನಿಗ್ರಹಳಾದವಳ"** **ಧವ** ಎಂದರೆ ಪತಿಯಾದುದರಿಂದಲೇ, ಅಂಥಾವಳಸಹವಾಸ ಈತನಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದಲೇ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಂತಹ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಯಶಸ್ಸು. **"ಅಪ್ರಮೇಯಂ ಹಿ ತತ್ತೇಜಃ ಯಸ್ಯಸಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ"** ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ತೇಜಸ್ಸು ನಿರುಪಮವಾಗಿ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸೀತಾಸಂಬಂಧವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರು **ಮಾಧವನೆನ್ರೇನ್ರೋತವಲ್ಲರೇಲ್,** ಎಂಬ (೧೦. ೫. ೭) ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ದ್ವಯಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಯೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು, ಹಾಗೆ ಮಾಧವ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೇನೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗಿ ಪ್ರಾಪ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಕೃಪಾರೂಪಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನೆಯು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳೆದರೆ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಹೇಗೆ ತೊಲಗುತ್ತದೆಯೋ, ದೇವಗಂಗೆಯಲ್ಲಿಅವಗಾಹನೆಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪವೂ ಹೇಗೆ ತೊಲಗುತ್ತದೋ, ತದ್ವತ್ ಇಲ್ಲಿಯೂ **ಮಾಲಿನ್ಯಪ್ರಶಮನಾಯ** ಪ್ರಾರೇಪ್ಸಿತರ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ತೊಲಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಮಂದಾಕಿನೀಂ ವಿಂದತಿ** ಈ ಕೃಪಾರೂಪ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಕೃಪಾಮಂದಾಕಿನಿಯು ಎಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಸ್ವಚ್ಛಸ್ವಾದುಸದಾನದಾತ ಸುಭಗಾಂ,** ಮಂದಾಕಿನಿಯು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ಬಹುಶುಭ್ರವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೆಳ್ಳಗೂ ಇದ್ದು ಮಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದೂ ಇಲ್ಲದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸ್ವಾದೂದಕವುಳ್ಳದ್ದು, ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಪಾನದಿಯೂ ಕೂಡ ಸ್ವಚ್ಛ

ವಾದುದು, ಆ ಕೃಪೆಗೆ ಹೇಯಗುಣ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದುದು, ಮೋಕ್ಷವನ್ನಿತ್ತು ತನ್ನನ್ನನುಭವಿಸುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾನುಭವವುಳ್ಳ ಭೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳದಾದುದರಿಂದ **ಸ್ವಾದುತ್ವವೂ** ಉಂಟು; ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಪಾಪಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ **ಸದಾವದಾತ** ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಪಮಾಡಿದರೂ, ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮುಖೇನವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಈ ಕೃಪೆಯು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಸದಾವದಾತತ್ವವು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಪಕ್ಷಯ ಮಾಡುವದರಿಂದಲಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಿರುವದರಿಂದಲಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲಿ **ಸದಾ** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸುವದರಿಂದ **ಸುಭಗಾ** ಮನೋಹರವಾದುದು.

ಯದ್ಯಪ್ಯೇವಂ-ಇಂತಹ ಕೃಪಾಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹಿಸಿ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿನಾ ಇತರ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಗುರುಮುಖೇನ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತಿಯಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಹಾ ಪರಿಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗುವದರಿಂದ ಅಂಥಾವನು ಪುನಃ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಸಾರವಾದ ಐಹಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಗ್ಯಭಾವವನ್ನು ಸುತರಾಂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಐಹಿಕ ಸುಖಾನುಭವಗಳಿಂದ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಹಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ಮಾಧವದಯಾ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಕೆಸರೂ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಪರಿಶುದ್ಧನಾದವನು, ಪುನಃ ಅಂತಹ ಕೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದೇ ? ಕೆಸರಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನೀರುಳ್ಳ ಕೃಪಾ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳೆದಿದ್ದಾಯಿತು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಪುನಃ ಕೆಸರು ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ತೊಳೆಯುವನೋ ? ಎಂದಿಗೂ ತೊಳೆಯಲಾರನು ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಗಜ, ಮಹಿಷ, ಸೂಕರಗಳು ಬೇಕಾದರೆ, ಅವುಗಳ ಮಾಲೀಕನು ಪರಿಶುದ್ಧ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದನಂತರವೂ ನಿಜತನುಂ ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು, **ಪಙ್ಕೈರೇವ ಕಳಂಕಯಂತಿ,** ಕೆಸರುಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿ ಕೆಸರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಗಜವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನಂತರ ಸೊಂಡಲಿನಿಂದ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಕೋಣನು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತವೆ. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಮಾಧವದಯೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಮಲೋದಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡನಂತರ, ಪುನಃ ಐಹಿಕ ಭೋಗಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬ ಹಾಳುಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪಾಪಾನಾಂ ಅಸಂಭಾವಿತತ್ವಂ

ಇಪ್ಪಡಿ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವೈಕ ಸ್ವಭಾವನಾಗೈಯಾಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯತ

ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಿ, ದೇಹವನ್ನು ಕೆಸರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅಸಾರವಾದ ವಿಷಯ ಸುಖಾನುಭವಗಳ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪಂಕದಿಂದ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಕೆಸರುಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಅಂಥಾವರು **ಪ್ರಾಜ್ಞೈರ್ನ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ,** ಕೃಪಾಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವು. ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಡಿಯುಟ್ಟವರು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಂದವನನ್ನು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಐಹಿಕವೆಲ್ಲಾ ತೃಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡದೆ ಮಾಧವಕೃಪಾ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ಪುನಃ ಐಹಿಕದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸರು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದೇತಕ್ಕೆಂದರೆ, ಅಂಥಾವರು **ಪ್ರಿಯೋಽಪಿ ನ ಪ್ರಿಯೋಽಸೌ ಮದಾಜ್ಞಾ ವ್ಯತಿವರ್ತನಾತ್,** ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವದರಿಂದ ಆತನು ನನಗೀಗ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲವೆಂದೂ, **"ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ ನಮೇಽಪ್ರಿಯಃ"** ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದವನೂ ಅಂಥಾವನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಈಗ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಾದ ಪರಮ ಭಾಗವತರಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಿಯನಾಗುವದಿಲ್ಲವು.

ಆದರೆ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೆ, ಇಂಥಾವನು ಈತನ ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ದ್ವೇಷಿಯೋ ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, **ನಿಜತನುಂ ಕಳಙ್ಕಯೇತ್** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಈತನು ಐಹಿಕದ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದೇಹವನ್ನು ಕೆಸರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅದುವರೆಗೂ ಈತನು ದ್ವೇಷ್ಯನು. ಆದರೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಅನುಷ್ಠಿಸುವನೋ ಆಗ ನಿಜತನುವಿನ ಪಙ್ಕವು ತೊಲಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಷ್ಟನಾದವನಾಗುವನು; ಆಗ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಗೂ ಕೂಡ ಉಪಾದೇಯನೇ ಆಗುವನು ಎಂಬುವದನ್ನೂ ಕೂಡ ಊಹಿಸಬಹುದು.

ತತ್ಕೈಂಕರ್ಯೈಕರಸನಾನ ಇವ್ವಧಿಕಾರಿಕ್ಕು ಪಿನ್ನನಾಪತ್ತಿಲ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾನವಪರಾಧಮ್ ವರುಗೈ, ಪ್ರಪನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯೈಕ ನಿಷ್ಠೈಕ್ಕು ವಿರುದ್ಧಮಾಗೈಯಾಲೇ ಪ್ರಾಯೇಣ ಸಂಭಾವಿತಮನ್ರು.

ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘ ಸಂಬಂಧವು ಅಸಂಭಾವಿತವಾದುದು

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಎಂದರೆ, ಮೇಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮನಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ. ಇದು **"ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯತ"** ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು. ತತ್ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು **ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯತವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು** ಎಂಬುವದು ಇಪ್ಪಡಿ ಎಂಬುವದರ ವಿವರಣವು: **ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವೈಕಸ್ವಭಾವನಾಗೈಯಾಲೆ** - ತಾನು ಭಗವಂತನಿಗೇನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೇಷಭೂತನಾದವನಾದುದರಿಂದ, **ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯತ ತತ್ಕೈಂಕರ್ಯೈಕರಸನಾನ** - ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಆಯಾಯಾ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿವುಳ್ಳ, **ಇವ್ವಧಿಕಾರಿಕ್ಕು** - ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ **ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ**, **ಪಿನ್ನು** - ಪ್ರಪತ್ತ್ಯುತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, **ಅನಾಪತ್ತಿಲ್** - ಆಪತ್ಕಾಲವಲ್ಲದಿರುವಾಗ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾನ ಅಪರಾಧಮ್ ವರುಗೈ** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. **ಪ್ರಪನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯೈಕ ನಿಷ್ಠೈಕ್ಕು** - ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದುಂಟಾದ ಕೈಂಕರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ, **ವಿರುದ್ಧಮಾಗೈಯಾಲೇ** - ವಿರುದ್ಧವಾಗುವದರಿಂದ **ಪ್ರಾಯೇಣ** - ಬಹಳ, **ಸಂಭಾವಿತಮನ್ರು** - ಸಂಭವಿಸ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಪ್ರಾಯೇಣ ಅಸಂಭಾವಿತವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸ ಬಹುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಾಂಗ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ತಾನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ **"ದಾಸಭೂತಾಸ್ಸ್ವತಸ್ಸರ್ವೇಹ್ಯಾತ್ಮಾನಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಸ್ವಭಾವತಃ ದಾಸಭೂತನು, ಕಿಂಕರನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ಆದುದರಿಂದ ತಾನು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮಾನುಸಾರ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವದೇ ತನಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು, ಎಂದಿಗಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂ

ಕ್ಷಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ? ಈತನಿಗೆ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವದೇ ಮುಖ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯು; ಅಂಥಾವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಗವದಾಜ್ಞೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದು, ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದಾನೋ? ಹಾಗೆ ಆಗುವದು ಸುತರಾಂ ಅಸಂಭಾವಿತವು ಎಂಬ ಭಾವವು ಇಲ್ಲಿ **ಅನಾಪತ್ತಿಲ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾನ ಅಪರಾಧಮ್ ವರುಗೈ** ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಲಿ ಅಪರಾಧವು ದೋಷವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಸೀತೆಯು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಂಜನೇಯನು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡರೆ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಒಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಆಕೆಯು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಪುರುಷನ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶವು ನಿಂದನೀಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ :---

ಭರ್ತೃಭಕ್ತಿಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಾಮಾದನ್ಯಸ್ಯ ವಾನರ ।
ನ ಸ್ಪೃಶಾಮಿ ಶರೀರಂತು ಪುಂಸೋ ವಾನರ ಪುಂಗವ ॥

(ರಾ. ಸುಂ. ೩೭.೬೦)

ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಭರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯು ಮುಖ್ಯವು, ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲದೆ ಪರಪುರುಷನ ಶರೀರವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಲಾರೆನು. ಸತಿಗೆ ಅದು ಅಧರ್ಮವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಪರಪುರುಷನಾದ ರಾವಣನ ಅಂಗಸಂಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಭರ್ತೃವಿಗೆ ಏನು ಆಪತ್ತು ಒದಗಿತೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ **ಭರ್ತೃಭಕ್ತಿಂಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ** ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದುದರಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಪರಪುರುಷಾಂಗಸ್ಪರ್ಶವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ :-

ಯದಹಂ ಗಾತ್ರಸಂಸ್ಪರ್ಶಂ ರಾವಣಸ್ಯ ಬಲಾದ್ಗತಾ ।
ಅನೀಶಾ ಕಿಂಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿನಾಥಾ ವಿವಶಾಸತೀ ॥

(ರಾ. ಸುಂ. ೩೭.೬೧)

ತಾನು ಅಸಮರ್ಥಳು, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದವಳು, ನಾಥನು ಹತ್ತಿರವಿಲ್ಲದವಳು, ಅಂಥಾವಳು ಏನುಮಾಡಬಲ್ಲೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಧರ್ಮ ಮಾಡಿದರೂ ಅಪರಾಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದು ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದವರೆ ಸಾಧುಗಳು ಹೋಯಿತೇ ಎಂದು

ಆಪತ್ಕೃತ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಾನಾಂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕಾನಾಂಚ ಅಶ್ಲೇಷವಿಷಯತ್ವಂ

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷವಶತ್ತಾಲೆ ದೇಶಕಾಲಾವಸ್ಥಾ ವೈಗುಣ್ಯಹೇತುಕಮಾಗವುಮ್, ಪ್ರಾಮಾದಿಕಮಾಗವುಮ್, ಸುಷುಪ್ತ್ಯಾದ್ಯವಸ್ಥೈಗಳಿಲುಮ್ ವರುಮ್, ಅಪರಾಧ ಲೇಶಂಗಳುಳ್ಳವೈ ಅಶ್ಲೇಷ ವಿಷಯುಮಾಯ್ ಕ್ಕಳಿನ್ದು ಪೋಮ್.

ಕೇಳಿದರೆ, ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದು, ಅಪರಾಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಧರ್ಮವೂ, ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಅಧರ್ಮಗಳೂ ಅಪರಾಧಗಳಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಎಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳೂ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವು

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷವಶತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದರಿಂದ, **ದೇಶವೈಗುಣ್ಯ, ಕಾಲವೈಗುಣ್ಯ, ಅವಸ್ಥಾವೈಗುಣ್ಯ, ಹೇತುಕಮಾಗವುಮ್** - ಕಾರಣ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವೂ, ಇಲ್ಲಿ ವೈಗುಣ್ಯವೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಕೆಯು, **ಪ್ರಾಮಾದಿಕಮಾಗವುಮ್** - ಪ್ರಮಾದದಿಂದಲಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವು, ಹಾಗೆಯೇ, **ಸುಷುಪ್ತ್ಯಾದ್ಯವಸ್ಥೈಗಳಿಲುಮ್ ವರುಮ್** - ನಿದ್ರೆ, ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಬರುವ ಅಪರಾಧಗಳು, ಇಲ್ಲಿ **ಆದಿ**ಪದದಿಂದ ಸ್ವಪ್ನ ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಹೀಗೆ **ಅಪರಾಧಲೇಶಂಗಳುಳ್ಳವೈ** - ಉಂಟಾಗುವ ಅಲ್ಪವಾದ ಅಪರಾಧಗಳೂಕೂಡ, **ಅಶ್ಲೇಷವಿಷಯುಮಾಯ್** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಲೇಪಿಸದಿರುವಗಳಾಗಿಕೊಂಡು, **ಕಳಿನ್ದುಪೋಮ್** - ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಆಪತ್ಕಾಲವಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಲಾರದೆಂದು ಪ್ರಥಮವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಅಂತಹ ಅಪರಾಧವಲ್ಲದುದು ಎರಡು ತೆರನಾಗಿರಬಹುದು. (೧) ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಡುವ ಅಪ

ರಾಧವೂ (೨) ಆಪತ್ಕಾಲವಲ್ಲದೇ ಇರುವಾಗ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಅಪರಾಧವೂ; ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ. ಹೇತುಕವಾಗವುಮ್ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಧ ಅಪರಾಧವೂ. ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗುವುಮ್ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ವಿಧಾಪರಾಧವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಸುಷುಪ್ತ್ಯಾದ್ಯವಸ್ಥೈಗಳಿಲುಮ್ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಪರಾಧವೂ ಎರಡನೆಯ ವಿಧದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತವು. ಆಪದ್ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವ್ವಾಘವು ದೇಶವೈಗುಣ್ಯ, ಕಾಲವೈಗುಣ್ಯ, ಅವಸ್ಥಾವೈಗುಣ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮನಾನುಸಾರ ನಡೆಯದಿರುವದೇ ವೈಗುಣ್ಯವು. ದೇಶವೈಗುಣ್ಯ ಹೇಗೆಂದರೆ, ಮರುಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಿಲುಕಿ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗೋಣವು, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ದೇಶವಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಲೋಪವೂ ಕಾಲವೈಗುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು:- ಸಾಯಂಕಾಲ ಆರು ಘಂಟೆಗೆ ರೈಲು ಹೊರಡುವದರಿಂದ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳು ಅನುಚಿತವಾದುದರಿಂದ ತತ್ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸೋಣವು, ದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದ ದ್ವಾದಶಿ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸೋಣವು, ದುರ್ಭಿಕ್ಷಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಲೋಪವೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಅವಸ್ಥಾ ವೈಗುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು :—ವ್ಯಾಧಿಪೀಡಿತನಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಲೋಪವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸುಷುಪ್ತ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲುಚಾಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿರುವದು. ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಾಪಚಾರ ಮಾಡುವದು, ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚೇತನನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು, ಆತನ ಕೈಯನ್ನು ಕಚ್ಚುವದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಂತಹ ದೇಶ, ಕಾಲ, ಅವಸ್ಥಾವೈಗುಣ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣವು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷವಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷವಶತ್ವಾತ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಪರಾಧಗಳೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗುವದರಿಂದ ಅಪರಾಧ ಲೇಶಜ್ಞಳುಳ್ಳನ್ನೆ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೇಷ ವಿಷಯಮಾಯ್ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದರೆ :-"ತದ್ಯಥಾ ಪುಷ್ಕರಪಲಾಶ ಆಪೋ ನ ಶ್ಲಿಷ್ಯನ್ತೇ, ಏವಮೇವಂ ವಿದಿಪಾಪಂ ಕರ್ಮ ನ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ" ತಾವರೇ ಎಲೆಗೆ ನೀರು ಹೇಗೆ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾದಿಕರೂಪ ಪಾಪವು ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವೆಂದು. ನ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಾನಾಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೇನ ನಿವೃತ್ತಿಃ

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಪಾಪಾರಂಭಕಪಾಪಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಅಂಜಿ ಅವೈಯುಮ್ ಕಳಿಯವೇಣುಮೆನ್ರು ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣಾದೆ ಪಾಂಬೋಡೊರು ಕೂರೈಯಿಲೆ ಪಯಿನ್ರಾರ್ ಪೋಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೋಡೇಕೂಡ ವಿರುಕ್ಕಿರ ವಿವನುಕ್ಕು ಆತ್ಮ

ದರಿಂದಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ "**ತದಧಿಗಮ ಉತ್ತರಪೂರ್ವಾಘಯೋರಶ್ಲೇಷವಿನಾಶೌ ತದ್ವ್ಯಪದೇಶಾತ್**" (ಬ್ರ. ಸೂ ೪-೧-೧೩) ಉತ್ತರಾಘ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೇಷಶಬ್ದವೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ **ಅಶ್ಲೇಷ**ವೆಂದರೆ ಪಾಪಪುಣ್ಯರೂಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವುಗಳ ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿಕೆಯು. ಬೀಜ ಗೊಬ್ಬರವಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಛತ್ತವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಫಲರೂಪವಾದ ಛತ್ತದ ಪೈರು ಉಂಟಾಗಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪೈರು ಬೆಳೆಯದಿರೋಣ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಮವು ಪಾಪರೂಪ ಫಲಪ್ರದವಾದರೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅಂತಹ ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದಕ್ಕೆ **ಅಶ್ಲೇಷ** ಎಂಬ ಹೆಸರು.

ಹಿಂದೆ ಅನಾಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ **ಕೃತಕೃತ**ನಾದ ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ದೇವಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಿನ್ನಿಸಗಿ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಂಭವಿಸಿದುದಾದರೆ ಅಂತಹ ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರ ಹೇಗೆ ಎಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ "**ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ**" ವೆಂಬುವ ವಾಕ್ಯದಿಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯು

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಪಾಪಾರಂಭಃ-ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯುತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮಾಡುವಹಾಗ ಮಾಡುವ, **ಪಾಪಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ, **ಅಂಜಿ** - ಭಯಪಟ್ಟು, **ಅವೈಯುಮ್ ಕಳಿಯವೇಣುಮೆನ್ರು** - ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ ನಶಿಸಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು, **ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಾದೆ** - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡದೆ, **ಪಾಂಬೋಡು** - ಒಂದು ಸರ್ಪದೊಂದಿಗೆ **ಒರುಕೂರೈಯಿಲೆ** - ಒಂದು ಗೃಹದಲ್ಲಿ, **ಪಯಿನ್ರಾರ್ ಪೋಲೆ** - ವಾಸಮಾಡುವರಹಾಗೆ, **ಪ್ರಕೃತಿಯೋಡೇಕೂಡ ವಿರುಕ್ಕಿರವಿವನುಕ್ಕು** - ಈಗೇಹಪತಿ

ಗುಣಪೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲಾನ್ಮೈಯಾಲೆ ಮನ್ದ ಧೈರ್ಯರಾನ ಋಷಿಗಳುಕ್ಕುಪ್ಪೋಲೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಗವುಮ್ ಶಿಲಸ್ವನಿಷ್ಠಾ ವಿಪರೀತಙ್ಗಳ್ ವನ್ದಾಲುಮ್, ನಿಸರ್ಗಸುಹೃತ್ತಾನ ಶ್ರಿಯಃಪತಿರಕ್ಷಣೋನ್ಮುಖನಾಯ್ ನಿರ್ಕ್ಕೈಯಾಲೇ, ಅವ್ವಿಪರೀತಾನುಷ್ಠಾನಙ್ಗಳ್ ಮಿನ್ನೋಳಿಮಾತ್ರಮಾಯ್ ನಿಲೈನಿರ್ಕುಮ ನ್ಮೈಯುನ್ರಿಕ್ಕೇ, ಅಕ್ಕಾಲತ್ತಿಲ್ ಪಿರನ್ದ ಸ್ವನಿಷ್ಠಾನ್ವೈಪರೀತ್ಯಮಾಗಿರ ವಿಳ ನ್ವಕ್ಕಡುಗ ಅನುಸಂಧಿತ್ತು ಯಥೋಚಿತಮಾಗ ಲಜ್ಜಾನುತಾಪಙ್ಗಳ್ ಪಿರನ್ದು,

---

ಯಾದ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ನಾಶಮಾಡುವ ಈ ಏಕಾದಶೇನ್ದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದ ಶರೀರದೊಂದಿಗಿರುವ ಈ ಚೇತನನಿಗೆ, **ಆತ್ಮಗುಣ ಪೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲಾನ್ಮೈಯಾಲೆ** - ವಿವೇಕ ಮೊದಲಾದ ಆತ್ಮಗುಣಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, **ಮಂದಧೈರ್ಯರಾನ** - ಅಲ್ಪವಾದ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವುಳ್ಳ, ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಶವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, **ಋಷಿಗಳಿಕ್ಕುಪ್ಪೋಲೆ** - ಸೌಭರಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಋಷಿಗಳ ಹಾಗೆ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಗುವುಮ್** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, **ಶಿಲಸ್ವನಿಷ್ಠಾವಿಪರೀತಙ್ಗಳ್** - ಕೆಲವು ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳು, **ವನ್ದಾಲುಮ್** - ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ, **ನಿಸರ್ಗಸುಹೃತ್ತಾನ** - ಸಹಜ ಮಿತ್ರನಾದ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು, **ರಕ್ಷಣೋನ್ಮುಖನಾಯ್** - ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ, **ನಿರ್ಕ್ಕೈಯಾಲೆ**-ನಿಲ್ಲುವದರಿಂದ, **ಅವ್ವಿಪರೀತಾನುಷ್ಠಾನಗಳು, ಮಿನ್ನೋಳಿಮಾತ್ರಮಾಯ್** - ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಪಕಾಲೀನವಾಗಿ, **ನಿಲೈನಿರ್ಕುಮನ್ಮೈಯುನ್ರಿಕ್ಕೆ** - ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, **ಅಕ್ಕಾಲತ್ತಿಲ್** - ಆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಘವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, **ಪಿರನ್ದ** - ಉಂಟಾದ, **ಸ್ವನಿಷ್ಠಾನ್ವೈಪರೀತ್ಯಮಾಗಿರವಿಳನ್ವೈ**-ಸ್ವನಿಷ್ಠೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು, **ಕಡುಗ ಅನುಸನ್ಧಿತ್ತು** - ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ, ಎಂದರೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, **ಯಥೋಚಿತಮಾಗ** - ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ, **ಲಜ್ಜಾನುತಾಪಙ್ಗಳ್** - ನಾಚಿಕೆಯೂ ಮತ್ತು ದುಃಖವೂ, **ಪಿರನ್ದು** - ಉಂಟಾಗಿ, ಇದಕ್ಕೆ "**ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾವಲಂಬನಂ ಉಪ್ಪಾನಮ್** ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು" ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂತಹ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನುದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ :—ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯುತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪಗಳೂ ಉಂಟು.

ಇವುಗಳೂ ಸಹ ನಷ್ಟವಾಗಬೇಕೆಂದು ಶರಣಾಗತಿಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ, ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನು ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಪ್ರಪತ್ತ್ಯುತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸದಹಾಗೆ ಕೃಪೆಗೆಯ್ಯುವನು ಹಾಗೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಗಳು ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಸಂಭವಿಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಈತನು ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವಿನೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ, ಒಂದು ದಿನ ಅದು ಈತನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ವಿಷವ್ಯಾಪನೆಯುಂಟುಮಾಡಿ ಹೇಗೆ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ, ಮದಿಸಿದ ಈ ದಶೇಂದ್ರಿಯಂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವದರಿಂದ. ಅವುಗಳಿಂದ ದಷ್ಟನಾಗಿ ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಗಳನ್ನು ಕದಾಚಿತ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಶುಕಮಹರ್ಷಿಯು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ(೧) "ಬಹ್ವ್ಯಸ್ಸಪತ್ನ್ಯಯ ಇವಗೇಹಪತಿಂ ಲುನನ್ತಿ" (ಭಾಗ) ಅನೇಕ ಹೆಂಡರು ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಹೇಗೆ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವರೋ, ಹಾಗೆ ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಸಹ ಈ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

"ಪಾಪಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ನಾಶಯತಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಂಪುನಃ ಪುನಃ ।
ನಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞಃ ಪಾಪಮೇವ ಪುನರಾರಭತೇ ನರಃ"

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು. ಇಲ್ಲಿ ನಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಆತ್ಮಗುಣಪೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಎಂಬುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞ ನಾಗುವದು ಕರ್ಮವಶ್ಯನಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಹಾವಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಕೂಡದು. ಹೀಗಿರುವದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟತರವಾದದ್ದು. ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಂಭಾ ಊರ್ವಶಿ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ವಂಚನೆಗೆ ವಶರಾಗಿ ಐಹಿಕಭೋಗಾಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸೌಭರಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮನ್ದಧೈರ್ಯರಾನ ಋಷಿಗಳುಕ್ಕುಪ್ಪೋಲೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೋಪೋಪಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಾರೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂ ಕುರಿತು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾಳೆ :-

"ಮಹರ್ಷಯೋಧ್ಯಾನ ತಪೋಭಿಕಾಮಾಃ ಕಾಮಾಭಿಕಾಮಾಃ ಪ್ರತಿಬದ್ಧಮೋಹಾಃ" ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಧ್ಯಾನವೇನು ತಪಸ್ಸೇನು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರು. ಇಂಥಾವರೂ ಕೂಡ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಐಹಿಕ ಕಾಮುಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ತರಾದವರಾಗಿ, ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೋಹವುಳ್ಳವರಾಗುವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸಾಧಾರಣರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಅಂಥಾವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು **"ನಿಸರ್ಗ ಸುಹೃತ್ತ್ವಾನ ಶ್ರಿಯಃಪತಿರಕ್ಷಣೋನ್ಮುಖನಾಯ"** ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. **ನಿತ್ಯಹೃದ್ಯೋಪಿ** ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು **ಸರ್ವಸ್ಯ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್** ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರ ಪರಮಸುಹೃತ್ತು. ಈ ಭಾವದಿಂದ ಬಂದ ಶರಣಾಗತನಾದವನನ್ನು **"ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ"** ಎಂದಿಗೂ ಕೈಬಿಡೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವು. ಆತನಿಗೆ **"ಆಶ್ರಿತ ಸಂರಕ್ಷಣಮೇವ ಪರಮಧರ್ಮಂ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆತನು ಯಾವಾಗಲೂ **ಆಶ್ರಿತರಕ್ಷಣೋನ್ಮುಖನು**. ಯಾವಾಗ ಆತನು ಆಶ್ರಿತನಾದನೋ ಆತನು ತನಗೆ ಸಮಾನನಾದನು; ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಆತನು ನಮಗೆ **ಪರಮಸುಹೃತ್**. ವಿಭೀಷಣನು ಯಾವಾಗ ಆಶ್ರಯಿಸಿಬಿಟ್ಟನೋ, ಯಾವಾಗ ಸುಗ್ರೀವನು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು

"ತಸ್ಮಾತ್ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಹಾಸ್ಮಾಭಿಸ್ತುಲ್ಯೋ ಭವತು ರಾಘವ ।
ವಿಭೀಷಣೋ ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ಸಖಿತ್ವಂಚಾಭ್ಯುಪೈತುನಃ ॥"

ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಲಿ ಈ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಯೋಗ್ಯನೆಂಬ ಶ್ರೀರಾಮನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದನೋ, ಆಗ ಒಡನೆಯೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವಿಳಂಬವೂ ಇಲ್ಲದೆ **"ವಿಭೀಷಣೇನಾಶು ಜಗಾಮ ಸಂಗಮಂ"**, ಶರಣ್ಯನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನ ಸಂಗಮವೇ ಸ್ನೇಹವೇ ಲಾಭಕರವಾದ ವಿಶೇಷವಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತನಿಗೆ ಪರಮಸುಹೃತ್ತಾದನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆತನು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಮಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವವರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬೇ ರಕ್ಷಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿಪರೀತಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಕಾಶದಹಾಗೆ

(೧) "ಅಪಾಯಸಂಪ್ಲವೇ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರ ಯತ್ಪುನಶ್ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್ ।
ಉಪಾಯಾನಾಂ ಉಪಾಯತ್ವ ಸ್ವೀಕಾರೇಪ್ಯೇ ತದೇವ ಹಿ॥"

ಕ್ಷಣಿಕವೇ ವಿನಾ ಬಹಳ ಕಾಲವಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಒಡನೆ ಲಜ್ಜೆಯೂ ಅನುತಾಪಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಪಾಪವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನು ಎಂಬ **ತಾತ್ಪರ್ಯವು.** ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :-

(೧) **ಅಪಾಯ ಸಂಪ್ಲವೇ** ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. **ಅಪಾಯಸಂಪ್ಲವೇ** - ಪಾಪಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, **ಸದ್ಯಃ** - ಒಡನೆ, **ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂಸಮಾಚರೇತ್** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. **ಪುನಃ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್** - ಪುನಃ ಶರಣು ಹೊಂದುವದು, **ಯತ್**- ಯಾವುದೋ, **ಸಾ** - ಅದು, **ಇಯಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿಃ** - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬುವದು. **ಉಪಾಯಾನಾಂ** – ಕರ್ಮಯೋಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು. **ಉಪಾಯತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕಾರೇಪಿ**-ಉಪಾಯಭಾವದಿಂದ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, **ಏತದೇವಹಿ** - ಇದುವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಎಂದರೆ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು. ಈ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯೇನು ಹಿಂದಿನ ಶರಣಾಗತಿಯು ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದುದರಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಿಂದಲೋ, ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಮೊದಲಿನ ಶರಣಾಗತಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾದುದೆಂದೂ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. "**ಅಪಾಯ ಸಂಪ್ಲವೇ ಸದ್ಯಃ ಪುನಶ್ಚ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್**" ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯವಿದ್ದುದಾದರೆ ಮೊದಲಿನ ಪ್ರಪದನವು ನಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ **ಅಪಾಯಸಂಪ್ಲವೇ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್** ಎಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ಆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ

---

(೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ. ೧೨-೯೧,೯೨

(೨) "ಅಜ್ಞಾನಾದಥವಾ ಜ್ಞಾನಾದಪರಾಧೇಷು ಸತ್ಸ್ವಪಿ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕ್ಷಮಸ್ವೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೈಕೈವ ಕೇವಲಂ ।"

ದ್ದೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವವರಿಂದ ಈ ಎರಡನೆಯರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಭರಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದುಪಾಯವಾದ ಅಜ್ಞಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವನಿಗೂ ಇದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿ ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. (೨) "**ಅಜ್ಞಾನಾದಥವಾಜ್ಞಾನಾತ್**-ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲಾಗಲಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಲಿ, **ಅಪರಾಧೇಷು ಸತ್ಸ್ವಪಿ**-ಅಪರಾಧಗಳು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, **ಕ್ಷಮಸ್ವೇತಿ**-ಕ್ಷಮಿಸೈಯ್ಯಾ, ಎಂದು, **ಪ್ರಾರ್ಥನೈಕೈವ ಕೇವಲಂ** - ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದು ಒಂದು ಮಾತ್ರವೇ, **ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು". ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಯಾವ ರೂಪವಾದುದು ಎಂದರೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ:—ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೈಯ್ಯಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಅನುಸಂಧಾನವೇ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು "**ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯೈಃ**............ **ಸರ್ವಾನ ಶೇಷತಃ ಕ್ಷಮಸ್ವ**" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವದು. ಇಲ್ಲಿ "**ಅಜ್ಞಾನಾತ್**" ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆವಶ್ಯಕವೇ ಎಂದರೆ, ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲವು ಅಪರಾಧಗಳು ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆದಿರಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದು ಯುಕ್ತವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

(೩) ಇದು ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆಯು ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವು ಲೋಕಮಾತೆಯಾದುದರಿಂದ ಪರಮವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುವ ಅಮೋಘವಾಕ್ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. **ಸಃ** - ಆ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು, **ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಃ** - ಶರಣಾಗತರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮನ್ನಿಸುವನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಬೇಡ, **ಧರ್ಮಜ್ಞಃ** - ಶರಣಾಗತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು, **ದೋಷೋ ಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯಸ್ಯಾತ್** ಎಂದು

(೨) ವಂಗಿ ನಿತ್ಯಂ.

(೩) "ವಿದಿತಸ್ಸಹಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಶ್ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲಃ।
ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇ ಯದಿ ಜೀವಿತುಮಿಚ್ಛಸಿ।

ಹೇಳತಕ್ಕವನು. ಇದು ವಿದಿತಃಹಿ ಇದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವು ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ನಿನ್ನ ಅನುಜನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವನು ಎಂಬ ಭಾವವು. ನನ್ನಂತಹ ರಾಜನು ಆತನಿಗೆ ಎರಗುವದು ಧರ್ಮವೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸ ಬೇಡ, ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇ-ಆತನೊಂದಿಗೆ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸು, ನಿನಗೆ ಯದಿ ಜೀವಿತುಮಿಚ್ಛಸಿ - ಚನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬಪೇಕ್ಷೆಯು ಇದ್ದುದಾದರೆ, ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಏನಂ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಂ - ಇಂತಹ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ ನನ್ನು, ಆತನು ಅಂತಹ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವದ ಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನೆಂಬುವದನ್ನು ಎರಡುಸಲ ಹೇಳಿರುತ್ತಾಳೆಂದೂ ಭಾವಿಸ ಬಹುದು ; ಇನ್ನೊಂದಭಿಪ್ರಾಯವು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆತನು

"ಮಿತ್ರ ಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ"।
ದೋಷೋ ಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯಸ್ಯಾತ್ಸತಾ ಮೇ ತದಗರ್ಹಿತಂ"

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನಾದುದರಿಂದ ತೇನಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇ ಎಂದುಕ್ಯವಯಾ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ ; ಇಂಥಾವನನ್ನು ತ್ವಂ-ನೀನು, ಪ್ರಸಾದ ಯಸ್ವ - ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಹಾಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ ; ಪ್ರಯ ತೋಭೂತ್ವಾ - ಆ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ, ಅಸ್ಮೈ - ಇಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮ ನಿಗೆ ಮಾಂಚ - ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿರ್ಯಾತಯಿತು ಮರ್ಹಸಿ - ಹಿಂತಿರುಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತೀ ಎಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವದು ಯುಕ್ತ ವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ರಾವಣನು ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಇದು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ ಆದೀತೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು "ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲಃ ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತುತೇ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ತನ್ನ ಉಜ್ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಗಲೂ ಸೀತೆ ಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡದೆ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಇನ್ನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ "ಪ್ರಸಾದ

(೩) ರಾಮಾ. ಸುಂದರ ೨೧-೨೦,೨೧

ಪ್ರಸಾದಯಸ್ವ ತ್ವಂ ಚೈನಂ ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲಂ ।
ಮಾಂಚಾಸ್ಮೈ ಪ್ರಯತೋ ಭೂತ್ವಾ ನಿರ್ಯಾತಯಿತು ಮರ್ಹಸಿ ॥"

ಯಸ್ವ ತ್ವಂ ಚೈನಂ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಂ ಮಾಂಚಾಸ್ಮೈ ಪ್ರಯತೋ ಭೂತ್ವಾನಿ ರ್ಯಾತಯಿತುಮರ್ಹಸಿ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪುನ ಶ್ಶರಣಾಗತಿಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲ ಪದವು ಎರಡು ಸಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ, ಮೊದಲು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಬೇಡಿ, ಕದ್ದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತಂದು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರಾಯ ಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು. ಮೊದಲು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನೀನೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು ಎಂದು ಬೇಡಲು ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾದೀತು ಆದುದರಿಂದ ರಕ್ಷಣಾರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಎರಡೂ ಆವಶ್ಯಕವು. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಅತ್ಯಂತ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಲೋಕ ಮಾತೆಯು ಆಚಾರ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಿತೋಪದೇಶ ವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನು ಶರಣಾಗತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನು. ಆತನಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರೀ ಮಹಾವಿಶ್ವಾ ಸವು ಉಂಟಾಗಿ ಯದಿ ಜೀವಿತುಮಿಚ್ಛಸಿ ನಿನಗೆ ಆತ್ಮೋಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡು, ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪುನಃಪುನಃ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವದು ನಿನಗೆ ಮರಣಸಮಾನವೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದ ರಿಂದ ನೀನು ಅಂತಹ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಂಚ - "ಅಹಂ ಮೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತ್ಮಾಪಹಾರಚೌರ್ಯಮಾಡಿದ ಜೀವಾತ್ಮ ನನ್ನೂ ಅಥವಾ ಅಹಂ,ಮಾಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞೆಯಿಂದ ತೋರುವ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು, ಅಥವಾ "ಮಾಂ" ವಿದೇಹರಾಜತನಯಾಸ್ಯಾಯೇನ ಲಾಲಿ ಸ್ಯತೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮ ನನ್ನು, ಆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿರ್ಯಾತಯಿತು ಮರ್ಹಸಿ, ಆತನ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವದು ಯುಕ್ತವು ಎಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಾರ್ಥವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ,

(೧) "ಅಸ್ವೇಸ್ವಮಿತಿ ಭಾವೋತ್ರಯತ್ಪುಂಸಾಮುಪಜಾಯತೇ ।
ಅಹಂ ಮಮೇತಿ ಭಾವೋಯತ್ ಪ್ರಾಯೇಣೈವಾಭಿಜಾಯತೇ"

---

(೧) ವಿ. ಪು. ೫.೩೦.೧೫.

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಯಥಾಧಿಕಾರಮ್ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾವ ಲಂಬನಮುಣ್ಡಾಮ್.

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಕರಣೇ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷಯಾರಕ್ಷಣಂ

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷವಶತ್ತಾಲೆ ಕಠಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಯ್ ಕ್ಷಮೈ ಕೊಳ್ಳುಗೈಯುಮ್ ಕೈತಪ್ಪಿನಪೋದು (೧) "ಸ್ವಪುರುಷಮಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ,

---

ಮತ್ತು

"ಅನ್ಯಥಾಸಂತಮಾತ್ಮಾನಂ ಯೋನ್ಯಥಾಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ।
ಕಿಂತೇನ ನಕೃತಂಪಾಪಂ ಚೋರೇಣಾತ್ಮಾಪಹಾರಿಣಾ"

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ - ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ- ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಯಥಾಧಿಕಾರಮ್ - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ಪ್ರಪದನಮಾರ್ಗ ಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಶಕ್ತರಾದ ಅಶಕ್ತರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾ ವಲಂಬನಮುಣ್ಡಾಮ್ - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನವು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನುಗ್ರಹ ದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು.

ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾವಲಂಬನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಮಾಡಿ ರಕ್ಷಣವು.

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷವು ಪ್ರಬಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊ ಳ್ಳದೆಹೋದರೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅಂಥಾವ ನನ್ನು ದೇಹಾವಸಾನದ ಒಳಗೆ ಅಲ್ಪ ದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಜಾತೇಪಿ ತನ್ನಿಷ್ಕೃತೇಃ ಎಂಬುವ ಭಾಗವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಕೌಟಿಲ್ಯೇ ಸತಿ ಶಿಕ್ಷಯಾಪ್ಯನಘಯನ್ ಕ್ರೀಡೀ ಕರೋತಿ ಪ್ರಭುಃ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷವಶತ್ತಾಲೆ - ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಕಠಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಯ್ - ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ಬೇಡಲು ಬೇಕಾದ ಸಾತ್ವಿಕನ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಕಠಿನವಾದ ರಾಜಸತಾಮಸಸ್ವಭಾವ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗೆಯುಮ್ ಕೈತಪ್ಪಿನ

ಪಾಶಹಸ್ತಂ ವದತಿ ಯಮಃ ಕಿಲ ತಸ್ಯ ಕರ್ಣಮೂಲೇ । ಪರಿಹರ ಮಧುಸೂದನ ಪ್ರಪನ್ನಾನ್ ಪ್ರಭುರಹಮನ್ಯ ನೃಣಾಂ ನ ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ" ॥
(೨) "ಕಮಲನಯನ ವಾಸುದೇವ ವಿಷ್ಣೋ ಧರಣಿಧರಾಚ್ಯುತ ಶಂಖಚಕ್ರಪಾಣೇ । ಭವ ಶರಣಮಿತೀರಯಂತಿ ಯೇ ವೈತ್ಯಜಭಟ ದೂರತರೇಣ ತಾನ ಪಾಪಾನ್"

ಪೋದು – ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನವು ತಪ್ಪಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **ಮುಂದೆ** ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಏನೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ದೇಹದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ರಕ್ಷಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ :– **ಯಮಃ** - ಯಮನು, **ಪಾಶಹಸ್ತಂ** - ಪಾಶವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, **ಸ್ವಪುರುಷಂ** - ತನ್ನ ಭಟನನ್ನು, **ಅಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ** - ಕಂಡು, **ತಸ್ಯ ಕರ್ಣಮೂಲೇ** - ಆತನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ, **ವದತಿಕಿಲ** - ಹೇಳುತ್ತಾನಷ್ಟೆ ; ಏನನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂಬುವದು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ :– "ಓ ಭಟನೇ, **ಮಧುಸೂದನಪ್ರಪನ್ನಾನ್** - ಮಧು ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು **ಕೊಂದ** ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನು, **ಪರಿಹರ** - ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದರೆ ಅವರ ತಂಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ, **ಅನ್ಯನೃಣಾಂ** - ಇತರ ಜನರಿಗೆ, **ಅಹಂ ಪ್ರಭುಃ** - ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಯು, **ನ ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ** - ಅಂತಹ ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರಭುವಲ್ಲವು" ಎಂಬದಾಗಿ ಯಮನು ಹೇಳಿದನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಯಮನ ಬಾಧೆಯು ಇಲ್ಲವು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಮಾಣವು

(೨) **ಕಮಲ ನಯನ** - ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೇ, ವಾಸುದೇವನೇ ವಾಸುದೇವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆಂದರೆ :— "**ಸರ್ವತ್ರಾಸೌ ಸಮಸ್ತಂ ಚ ವಸತ್ಯತ್ರೇತಿವೈಯತಃ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಈತನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲವೂ ಈತನಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸವಾಗಿರುವದರಿಂದ ವಾಸುದೇವನು. ಹೇ ವಿಷ್ಣೋ - ಓ ಸರ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ವಿಷ್ಣುವೇ,

> **"ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಟಂಭಿತಂ ಸರ್ವಂತಸ್ಯ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।**
> **ತಸ್ಮಾತ್ಸ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಶೇರ್ಧಾತೋಃ ಪ್ರವೇಶನಾತ್"**

---

(೧) ವಾಮನ ಪುರಾಣ ೯೪ ೩೧ (೨) ವಿ. ಪು. ೩. ೭. ೩೩.

(೩) "ದೇವಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಯೇ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ ಪರಾಯಣಂ। ನ ತೇಷಾಂ ಯಮ ಸಾಲೋಕ್ಯಂ ನ ಚ ತೇ ನರಕೌಕಸಃ," ಎನ್ರು ವೈಷ್ಣವ ವಾಮನಾದಿ ಪುರಾಣಙ್ಗಳಿಲ್ ಪಾಶುರಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಮೂಲಮಾನ ಶ್ರುತಿಯಿಲ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ ಯಮ ವಿಷಯಗಮನ

ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ಶ್ಲೋಕವು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು; ಧರಣೀಧರ - ವರಾಹಾವತಾರಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೋರೆದಾಡೆಯಿಂದ ಧರಿಸಿದವನೇ, ಅಚ್ಯುತ-ನಾಶರಹಿತನೇ, ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತನನ್ನು ಕೈಬಿಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪದಿಂದ ಜಾರದಿರುವವನೇ. ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲುಳ್ಳವನೇ, ಶರಣಂಭವ-ರಕ್ಷಕನಾಗು ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗು, ಇತಿ-ಎಂಬದಾಗಿ, ಯೇ - ಯಾರು, ಈರಯನ್ತಿ-ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ಇದರಿಂದ ಉಕ್ತಿನಿಷ್ಠಾರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಅಪಾಪಾನ್ - ಪಾಪಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ, ತಾನ್ - ಅಂಥಾವರನ್ನು, ದೂರತರೇಣ - ತುಂಬಾ ದೂರದಲ್ಲೇ, ಭಟ - ಓ ದೂತನೇ, ತ್ಯಜ - ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬೇಡ. ಇದರಿಂದ ನರಕಪತನಾದಿ ಯಮಶಿಕ್ಷೆಯು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವರಿಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

(೩) ದೇವಂ - ಲೀಲಾಸಕ್ತನಾದ, ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಂ - ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿದ, ವಿಷ್ಣುಂ - ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಯೇ - ಯಾರು ಪರಾಯಣಂ - ಉಪಾಯೋಪೇಯವಾಗಿ, ಪ್ರಪನ್ನಾಃ - ಶರಣಾಗತಿಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೋ, ತೇಷಾಂ - ಅಂಥಾವರಿಗೆ, ಯಮಸಾಲೋಕ್ಯಂ - ಯಮಲೋಕವಾಸವು, ನ - ಇಲ್ಲವು. ತೇ - ಅವರುಗಳು, ನ ಚ ನರಕೌಕಸಃ-ನರಕವಾಸಿಗಳೂ ಅಲ್ಲವು, ಎನ್ರು - ಎಂಬುದಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ, ವಾಮನ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ, ಪಾಶುರಙ್ಗಳುಕ್ಕು - ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಮೂಲಮಾನ - ಮೂಲಾಧಾರವಾದ, ಶ್ರುತಿಯಿಲ್ - ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ, ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ - ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಯಮವಿಷಯಗಮನ ಮನ್ರಿಕ್ಕೇ - ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲದೆ, ವೇಲಿಟ್ಟುಪಾಯ ವೇಂಡುಮದು - ಕುಂತಾಯುಧ ಧರಿಸಿ ಛೇದಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಮುಳ್ಳಿಟ್ಟುಪಾಯ್‌ನ್ಪುಕಳಿಯುಮ್ - ಮುಳ್ಳನ್ನು ಚುಚ್ಚುವದರಿಂದಹೋಗಬಹುದು, ಎಙ್ಗರಕಣಿಕ್ಕಿಲೆ-ಎಂಬ ಲೋಕದಗಾದೆಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಕಾಣ-ಒಂದುಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನು, ಖಂಜ-

---

(೩) ವಾಮ. ಪು. ೯೪. ೪೩

ಮನಿಸ್ರಿಕ್ಕೇ, ವೇಲಿಟ್ಟುಸ್ವಾಯ ವೇಂಡುಮದು ಮುಳ್ಳಿಟ್ಟು ಪಾಯುನ್ನು ಕಳಿಯುಮೆಂಜ್ಞರ ಕಣಕ್ಕಿಲೇ ಕಾಣಿ ಖಂಡ್ರ್ ಎನ್ರು ಮುದಲಾಗ ವೋದುಗಿರ ವಿಜ್ಞಗ್ತೈ ಉಪಕ್ಲೇಶಮುಖತ್ತಾಲೇ ಶಿಕ್ಷೈಯುರಕ್ಕುಮ್ ವಿರುಗಗಳೈ ಮುನ್ನಿಟ್ಟು ಸರ್ವೇಶ್ವರರ್, ಕ್ಷಮಾ ಪ್ರೇಮದಯಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯಙ್ಗಳಾಲೇ ತಣಿನ್ದ ಪ್ರತಾಪತ್ತೈಯುಡೈಯನಾಯ್, ಮಿಗವುಮ್ ದಣ್ಡಿಕ್ಕವೇಣ್ಡುಮ್ ಅಪರಾಧತ್ತುಕ್ಕು ಸೇವ್ಯನಾನ ಸಾರ್ವಭೌಮ ನಡ್ಯೈಯಾಳಕ್ಕಾರರ್, ಅಂತಃಪುರ ಪರಿಜನಮ್, ಕೂನರ್, ಕುರಳರ್, ಕುಮಾರರಗಳ್ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಅಪರಾಧಙ್ಗಳುಕ್ಕೇಡಾಗವುಮ್, ಅಂತರಂಗತ್ವಾದಿ

ಒಂದು ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಕುಂಟನು, **ಎನ್ರುಮುದಲಾಗ** - ಎಂಬುವದೇ ಮೊದಲಾದ, **ಓದುಗಿರ** - ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, **ಇಜ್ಞತ್ತೈ ಉಪಕ್ಲೇಶಮುಖತ್ತಾಲೆ** - ಇಂತಹ ದುಃಖಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಶಿಕ್ಷೈಯುರಕ್ಕುಮ್ ವಿರುಗಗಳೈ** - ಹೊತ್ತಿಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತೀರುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು, **ಮುನ್ನಿಟ್ಟು** ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ, **ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಕ್ಷಮಾಪ್ರೇಮದಯಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದ, ತಣಿನ್ದ ಪ್ರತಾಪತ್ತೈಯುಡೈಯನಾಯ್** - ಶಾಂತವಾದ ಪ್ರತಾಪವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಪ್ರತಾಪವ್ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಹೆಚ್ಚು ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಹೆಚ್ಚು ದಂಡನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರತಾಪವು, **ಮಿಗವುಮ್ ದಂಡಿಕ್ಕ ಅಪರಾಧತ್ತುಕ್ಕು** - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆಶ್ರಿತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುವನು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. **ಸೇವ್ಯನಾನ** - ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ, **ಸಾರ್ವಭೌಮನ** - ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ, **ಅಡ್ಯೈಯಾಳಕ್ಕಾರರ್** - ಛತ್ರಚಾಮರಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಆಳುಗಳೂ, **ಅಂತಃಪುರ ಪರಿಜನಂ** - ಅಂತಃಪುರದ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಗಳಿಗೆ ದಾಸೀಜನರು, **ಕೂನರ್** - ಗೂನುಳ್ಳ ಕುಬ್ಜರು, **ಕುರಳರ್** - ವಾಮನರು, ಕುಳ್ಳರು, **ಕುಮಾರರ್‌ಗಳ್** - ಸ್ವಾಂತಪುತ್ರರುಗಳು, **ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** - ಇವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಅಪರಾಧಙ್ಗಳುಕ್ಕೇಡಾಗವುಮ್** - ಅವರುಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೂ, **ಅಂತರಂಗತ್ವಾದಿ ತಾರತಮ್ಯತ್ತುಕ್ಕೇಡಾಗವುಮ್** - ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿನ ತರತಮಭೇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, **ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ** ದೇಹಸಂಬಂಧಿತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಸಂಬಂಧಾನೃಶಂಸ್ಯಾದಿಗಳಾಲೆ ಪ್ರೀತಿನಡಕ್ಕಚೆಯ್‌ದೇ** - ಅವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವದರಿಂದಲೇ, ಅವರುಗಳು, **ತಪ್ಪಿನತ್ತುಕ್ಕು** - ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ, **ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳೈಗೈಕ್ಕಾಗವುಮ್**.

ತಾರತಮ್ಯತ್ತುಕ್ಕೇಡಾಗವುಮ್, ಸಂಬಂಧಾನ್ನೃಶಂಸ್ಯಾದಿಗಳಾಲೆ ಪ್ರೀತಿನ ಡಕ್ಕಚ್ಚೈಯ್ಯೈದೇಯುವರ್‌ಗಳ್ ತಪ್ಪಿನತ್ತುಕ್ಕು ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗೈಕ್ಕಾಗವುಮ್, ಮೇಲೈಕ್ಕುಮ್ ಶಿಕ್ಷೈಯಾಗೈಕ್ಕಾಗವುಮ್, ಮುಖಮ್ ಕೊಡಾದೇಯಿರುತ್ತಲ್, ಶಮ್ಮಟ್ಟೈಯಿಟ್ಟಡಿತ್ತಲ್, ತಳ್ಳಿವಿತ್ತಲ್, ವಾಶಲಿಲೆ ತಗೈವಿತ್ತಲ್ ಶಿರುದುನಾಳ್ ಸೇವೈಯೈ ವಿಲಕ್ಕಿವಿಡುದಲ್, ಶೆಯ್ಯುಮಾಪ್ಪೋಲೆ, ಕಾಕಾಸುರನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೆ ಒರುಕಣ್ಣಳಿವಾಲೇ ಇವ್ವಾಶ್ರಿತರೈ ರಕ್ಷಿತ್ತು ವಿಡುಮ್.

ಕ್ಷಮಿಸಿದಹಾಗೆ ಆಗುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮೇಲೈಕ್ಕುಮ್ ಶಿಕ್ಷೈಯಾಗೈಯಾಕ್ಕುವುಮ್ - ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮುಖಮ್ ಕೊಡಾದೇಯಿರುತ್ತಲ್ - ಮುಖವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರುವದಾಗಲಿ, ಶಮ್ಮಟ್ಟೈಯಿಟ್ಟಡಿತ್ತಲ್ - ಚಾಟಿಯಿಂದ ಹೊಡಿಸಿಯಾಗಲಿ, ತಳ್ಳಿವಿತ್ತಲ್ - ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ದಬ್ಬಿಸಿಯಾಗಲಿ, ವಾಶಲಿಲೆ ತಗೈವಿತ್ತಲ್ - ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಯೇಯಾಗಲಿ, ಶಿರುದುನಾಳ್ ಸೇವೈಯೈ ವಿಲಕ್ಕಿವಿಡುದಲ್-ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಅವರು ತನಗೆ ಸೇವೆಮಾಡದಹಾಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಯಾಗಲಿ, ಶೆಯ್ಯುಮಾಪ್ಪೋಲೆ - ಮಾಡುವಹಾಗೆ, ಕಾಕಾಸುರ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ - ಕಾಕಾಸುರನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ದಂಡಿಸಿದ ತೆರದಿ, ಒರುಕಣ್ಣಳಿವಾಲೆ - ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಎಂದು ಒಂದು ಅರ್ಥವು, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಲಘುಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದರ್ಥವು, ಇವ್ವಾಶ್ರಿತರೈ - ಈ ಭರನ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿತ್ತುವಿಡುಮ್ - ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುವನು ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃಪದವು ಸರ್ವೇಶ್ವರರ್ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ ಈ ವಾಕ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ, ಆಪತ್ಕಾಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಪರಾಧಮಾಡಿ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮೃತನಾಗಿದ್ದನಾದರೆ, ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಈತನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಇರುವದಿಲ್ಲವು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇವ್ವಾಶ್ರಿತರೈ ರಕ್ಷಿತ್ತುವಿಡುಮ್, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಾವನಿಗೆ ಎಂದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೂ ಇಲ್ಲವು. ವೈಕುಂಠಲೋಕವಲ್ಲದೆ ಇತರ ಯಮಲೋಕಾದಿಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ, ವಾಮನ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ

ಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುರಾಣ ವಚನಗಳು ಕಲ್ಪಿತವಲ್ಲವು, ಶ್ರುತಿಯ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ, "**ನಖಲು ಭಾಗವತಾ ಯಮವಿಷಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ, ಇಹೈವೈಷಾಂ ಕೇಚಿದುಪಪ್ಲವಾ ಭವಂತಿ ಕಾಣಾ ಭವಂತಿ, ಖಂಜಾ ಭವಂತಿ ಅವಿಧೇಯ ಭಾರ್ಯಾ (ಪುತ್ರಾ) ಭವಂತಿ**" ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. "ಭಾಗವತರು ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೇನೇ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು, ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಆಗುವರು, ಕುಂಟರಾಗಿ ಆಗುವರು, ವಿಧೇಯರಲ್ಲದ ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರರುಳ್ಳವರಾಗುವರು" ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಭಿಪ್ರಾಯವು. ನರಕಾದಿ ಇತರ ಲೋಕಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟೆಂಬುವದು ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವು. ಇಹೈವ ಎಂದು ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಏವಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಈ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಈ ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಅವಧಾರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ಜನ್ಮವು ಈ ಶರಣಾಗತನಿಗಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ಇದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ರುತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸ್ವಾಮಿಯವರು "**ಕಾಣರ್ ಖಂಜರ್ ಎನ್ರು ಮುದಲಾಗ ಪ್ಪೋದುಗಿರ ವಿಜ್ಞತ್ತ್ರೈ ಉಪಕ್ಲೇಶಮುಖತ್ತಾಲೆ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಗಳು ಹೇಗೆ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲೋಕೋಕ್ತಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—"**ಮೇಲಿಟ್ಟು ಸಾಯುನೇಂಡುಮುದು ಮುಳ್ಳಿಟ್ಟುಸಾಯ್‌ನ್ನು ಕಳಿಯುಮ್.**" ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿದ್ದುದಾದರೆ ಶಿರಿತಾಯುಧದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಶರಣಾಗತನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ರೂರದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ತನ್ನವನಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ನೋಡುವ ಸಾಮ್ಯವೆಂಬ ಗುಣವುಳ್ಳ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತ? ಎಂದರೆ ಭಕ್ತರು ತನ್ನವರಾಗಿ ಗುಣಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಗುಣಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ದಯೆಯು ನಿಂದಿತವಲ್ಲವು. ಇಂತಹ [illegible] ಯುಕ್ತವಾದುದೇ ಎಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಲೋಕದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏನೆಂದರೆ ಬಹು ಜನಗಳಿಂದ ಬಹುಮಾನಿಸಲ್ಪಡುವ ಒಬ್ಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. [illegible] ಸೇವ್ಯನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರು

ತ್ತಾರೆ. ಆತನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಆತನಿಗೆ ನಾನಾವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಳುಗಳು ಆತನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಗೆ ಉಪಚರಿಸುವ ದಾಸೀ ಜನವೂ, ಇನ್ನೂ ಕುಟುಂಬರು ಪಾಮ ನರು ರಾಜಕುಮಾರರು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರುಗಳು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಅವರುಗಳು ತನಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ದಂಡಿಸಲು ರಾಜನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಮಿಸಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೊಂದು ದಂಡನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪುನಃಪುನಃ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸಾನುಗುಣವಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿದಹಾಗೂ ಇರಬೇಕು, ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಇರಬೇಕು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಆತನು ಗುರುದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವ್ರೋ ಎಂದರೆ ಸಂಬಂಧಾನೃಶಂಸ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಏನೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲ ವೆಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಲಘುದಂಡನೆಗಳು ಎಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ :—ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ನೋಡದೆಯೂ, ಮುಖಕೊಟ್ಟು ಮಾತನಾಡದೆ ಇರುವದೂ, ಚಾಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವದೂ, ಕೋಪದಿಂದ ಕತ್ತುಹಿಡಿದು ದಬ್ಬಿಸಿಬಿಡುವದೂ, ಬಾಗಿಲಿನ ಆಚೆಗೆ ಇಡುವದೂ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಆತನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಚಾರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುವದೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಅನಂತರ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವನು. ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಹಾಗಾದರೆ ಹಾಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಾಂತವು ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲೇನಾದರೂ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ ಕಾಕಾಸುರವೃತ್ತಾಂತ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೀತೆಯ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಇಂದ್ರಪುತ್ರನಾದ ಕಾಕಾಸುರನು ಬಂದು ಸೀತೆಯ ಸ್ತನವನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಬಹು ವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಂಡು, ಬಹುಕೋಪಗೊಂಡ ಒಂದು ದರ್ಭವನ್ನಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬಿಡಲು; ಅಸ್ತ್ರವು ಈ ಕಾಕನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು, ಆಗ ಆ ಕಾಕನು "**ಚಂಡಾಲಃ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಕಾಕಃ**" ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಗೃಹಾಂಗಣಕೆ ಕೂಡ ಆತನನ್ನು ಸೇರಿಸದೆ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನಾದನು. ಆಗ ಬಂದು "**ತಮೇವ ಶರಣಂಗತಃ**" ಆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೇ ಶರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಅಪರಾಧವು ಮಹತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ,

"ಸತಂ ನಿಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ಶರಣ್ಯಶ್ಶರಣಾಗತಂ ।
ವಧಾರ್ಹಮಪಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಕೃಪಯಾ ಪರ್ಯಪಾಲಯತ್"
(ರಾ. ಸುಂ. ೩೮. ೩೪, ೩೫)

ಆತನು ಯಾವಾಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡವತ್ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಬಿದ್ದನೋ, ಆಗ ಆ ಕೃಪಾಮಹೋದಧಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸಿದನೆಂದರೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿದನು. "ದತ್ವಾ ಸ ದಕ್ಷಿಣಂ ನೇತ್ರಂ ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯಃ ಪರಿರಕ್ಷಿತಃ" ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಕಾಕನ ಬಲಗಣ್ಣನ್ನು ಆಹುತಿಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಲಘುದಂಡನೆಯು ಯುಕ್ತವಾದುದೇ ಎಂಬುವದನ್ನು ಒಂದು ಲೋಕ ದೃಷ್ಟಾಂತದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಾಂತಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿಘಾತವಿಲ್ಲವು. ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ಜೀವಮಾನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಶೋಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನು ಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಈ ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದೂ, ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ, ಈ ಲಘುದಂಡ ನೆಯು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈಗ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ "ಆನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್ ನ ಬಿಭೇತಿ ಕುತಶ್ಚನ" (ತೈ ಆ. ೯) ಎಂದು ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಪಾಪಗಳ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವ ತೋರಿಬರುತ್ತದಲ್ಲಾ? ಹಾಗೆಯೇ "ಅಹಂತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಯಮನು ತನ್ನ ಭಟನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. "ಹೃದಿಯದಿ ಭಗವಾನನಾದಿ ರಾಸ್ತೇ ಹರಿರಸಿ ಶಂಖಗದಾ ಧರೋ ವ್ಯಯಾತ್ಮಾ। ತದಘಮಘ ವಿಘಾತ ಕರ್ತೃಭಿನ್ನಂ ಭವತಿ ಕಥಂ ಸತಿ ಚಾಂಧಕಾರ ಮರ್ಕೇ॥" "ಯಾವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಯಾದಶಂಖ ಚಕ್ರಾದಿ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಭಗವಂತನು ಇದ್ದಾನೋ, ಅಂತಾ ವನ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳು, ಪಾಪವಿನಾಶಕರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ನಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪ ಡುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನಿರುವಾಗ ಅಂಧಕಾರವು ಹೇಗಿರಲಾರದೋ ಹಾಗೆ ಯಾವ ಪಾಪಗಳೂ ಇರಲಾರವು" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಾಘವು ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಇದ್ದೀತು? ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಸ್ಮೃತ್ಯರ್ಥವವ(೭.೧೦೭)

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಸ್ಯಾಪಿ ಕ್ಷಮಾ ವಿಷಯತ್ವಮಿತ್ಯಭಿ ಯುಕ್ತೋಕ್ತೇಃ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ

ಇಪ್ಪಡಿ ಮೃದು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೈ ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳಪಣ್ಣುವಿತ್ತಲ್, ಕಠಿನ

"ಅನ್ರಿಮತ್ತೊನ್ರಿಲರ್ ಶರಣೇಯೆನ್ರುಕಲಿರುಮೊಯ್ ಗೈಯಿರ್‌ನಾಯರ್", ಎಂಬ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **"ತೀವಿನೈಯುಳ್ಳತ್ತಿರ್ ಶಾರ್ವಲ್ಲವೇ"** ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಪಗಳ ಸಂಬಂಧವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯ ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದ ಭಯವೂ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವು **"ಪ್ರಾಮಾದಿಕತ್ತುಕ್ಕನ್ರಿಕ್ಕೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಗಪ್ಪಣ್ಣಿನದುಕ್ಕುಮ್ ಅಂಜವೇಂಡಾದಪಡಿಯಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್" "ತೇಜಸ್ತಿಮಿರಜ್ಗಳುಕ್ಕು ಸಹಾವಸ್ಥಾನಮುಂಡೋ? ಅವರ್ (ಸರ್ವೇಶ್ವರರ್) ವನ್ದು ಹೃದಯತ್ತಿಲೆ ನಿತ್ಯವಾಸಂ ಪಣ್ಣ, ತೀವಿನೈ ಒದುಙ್ಗ ವಿಡಮುಣ್ಡೋ"** ಎಂದು ಕೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತಹ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು **"ಇಪ್ಪಡಿ"** ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುವವರಾಗಿ ಈ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುವನು** ಎಂಬುವದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ **ಒಪ್ಪ**ತಕ್ಕದ್ದು. ಅಲ್ಪದಂಡನೆಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸುವದೂ ಕ್ಷಮಾಗುಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೇ ವಿನಾ ಬೇರೆಯಲ್ಲವು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕ್ಷಮೆಯೂ ಉಂಟು. ರಕ್ಷಣೆಯೂ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯ ಮೂಲಕ ಕ್ಷಮಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವೂ ಈಶ್ವರಕ್ಷಮಾ ವಿಷಯವೆಂಬುವದೇ ಅಭಿಯುಕ್ತರುಕ್ತಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ಹಿಂದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಎಂಬರ್ಥವು, **ಮೃದುಪ್ರಕೃತಿಗಳೈ** - ಸತ್ವಗುಣಾವಿಷ್ಟರಾದವರನ್ನು, **ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳಪಣ್ಣುದಲ್** - ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ

ಪ್ರಕೃತಿಗಳುಕ್ಕು ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಮಾನ ದಂಡವಿಶೇಷಮ್ ಪಣ್ಣುದಲ್ ಶೆಯ್‌ಗಿರವಿಡಮುಮ್ ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿ ಫಲಮಾನ ಕ್ಷಮೈಯಿನ್ ಪ್ರಕಾರ ಭೇದಮೆನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕನಾನ ಶೇಷಿಪಕ್ಕಲಿಲೇ ಕೃತಜ್ಞತೈ ನಡಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮ್ ಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಮೆನ್ನು ಶಿಲರ್ ಶೊನ್ನಾರ್‌ಗಳ್.

ಕಠಿನಪ್ರಕೃತಿಗಳುಕ್ಕು - ಸ್ವಲ್ಪ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದವರಿಗೆ, **ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಮಾನ ದಂಡವಿಶೇಷಮ್ ಪಣ್ಣುದಲ್** - ಖಂಜಾ ಭವಂತಿ, ಕಾಣಾ ಭವಂತಿ, ಅವಿಧೇಯಭಾರಾಪುತ್ರಾ ಭವಂತಿ, ಇಂತಹ ದಂಡವಿಶೇಷವನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ವಿಧಿಸಿಯಾಗಲಿ, ಇವುಗಳೇನೂ ಅಂತಹ ದಂಡವಲ್ಲವು, ಆದರೂ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಕ್ಷಿಸಕೂಡದೆಂಬುದಾಗಿ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಅಪರಾಧವಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಪದಂಡನೆ ಮಾಡುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ದಂಡವಿಶೇಷವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ; **ಶೆಯ್‌ಗಿರವಿಡಮುಮ್**-ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದು, **ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿ ಫಲಮಾನ**-ಮೊದಲು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪದನದ ಫಲರೂಪವಾದ, **ಕ್ಷಮೈಯಿನ್ ಪ್ರಕಾರಭೇದಮೆನ್ನು**-ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕ್ಷಮೆಯ ತಾರತಮ್ಯ ಭಾವಗಳಾಗುವದರಿಂದ, **ಶಿಕ್ಷಕನಾನ** ಮಾರ್ಗ ತಪ್ಪಿದರ ದಂಡಿಸುವ, **ಶೇಷಿಪಕ್ಕಲಿಲೇ** - ಶೇಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, **ಕೃತಜ್ಞತೈ ನಡಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ** ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವ**ಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಉತ್ತರಾಘವನ್ನೂ ಕೂಡ, **ಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಮ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದು, **ಶಿಲರ್**-ಈ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಸೂಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳಾದ ಕೆಲವರು, **ಶೊನ್ನಾರ್‌ಗಳ್**-ಹೇಳಿದರು.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧವನ್ನು ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನಂತರ ಮಾಡಿದರೆ, ಮೃದುಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ರಕ್ಷಿಸುವನು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಕಠಿಣಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಆತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಆತನಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯನ್ನೇ ತೋರಿ ಆತನ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರೂರದಂಡನೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸದೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಅಲ್ಪದಂಡನೆ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುವನು. ಅಂತೂ ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಕೃಪಾಸಾಗರನು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿಸುವದಿಲ್ಲವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಈ ಮೇಲಿನ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವಾಕ್ಯಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೇ ಹೊರತು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ

ಪ್ರಪತ್ತೇಃ ನಿಷ್ಫಲತ್ವ ಶಙ್ಕಾ ನಿರಾಸಃ

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ತಿಲ್ ಪಾಪಾಂಶಮ್ಪೋಲೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು. **ನ ಬಿಭೇತಿ ಕುತಶ್ಚನ** "ಸರ್ವಕ್ಲೇಶ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಸರ್ವಕ್ಲೇಶ ಭಯವೂ ತೊಲಗುತ್ತವೆ ಎಂಬರ್ಥವು. ಹಾಗೆಯೇ "**ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ**" ಎಂಬುವವರ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು, ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು ಎಂಬುವದು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಉಂಟೇ ಉಂಟು. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಉಂಟು. ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯು. ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಮಾಫಲವೇ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವೂ ಸಂಬಂಧಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೆ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇತರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಪ್ರಪನ್ನನು ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಪ್ರಪದನ ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಭಯವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಇತರರ ಮನೆಯ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕದಿಯಬೇಕೆಂಬುವನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ಕದಿಯಬೇಕು; ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಪಾಪವು ಆಗ ಸಂಭವಿಸುವದಿಲ್ಲವು; ಇಂತಹ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರು ಮುಂದೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ "**ಇಙ್ಗನನ್ರಿಕ್ಕೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಮುಮ್ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು ಭೋಗ್ಯಮಾಮ್ ಎನ್ರುವಿವಕ್ಷಿತಮಾಗಿಲ್, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕಿದುವೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಂಪಾದ್ಯಮಾಮ್**" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಿಲರ್ **ಕೊಣ್ಣಾರ್‌ಗಳ್** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ **ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ, ಕೆಲವರಭಿ**ಪ್ರಾಯ ಹಾಗೆಯೇ ವಿನಾ, ತಮ್ಮಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿ **ಬರುತ್ತದೆ**

ಆದರೆ ಭರನ್ಯಾಸಾನಂತರ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಂಡನೆಯುಂಟು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಬಲವಾದುದಾದರೆ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿಘಾತ ಉಂಟಾಗಲಾರದೋ? ಎಂದರೆ, "**ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ತಿಲ್**" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್ ಪಣ್ಣಾದಪೋದು ಸಫಲಮಾನಾಲುಮ್, ಪಣ್ಣಿನ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮೋಕ್ಷಮ್ ಕೊಡಾದೊಳಿಯುಮೋವೆನ್ನುಶಙ್ಕಿಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದು

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದಲ್ಲೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ನಿಷ್ಫಲ ವಾಗುವದಿಲ್ಲವು

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ತಿಲ್ - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿನ, **ಪಾಪಾಂಶಮ್ಪೋಲೆ** - ಪುಣ್ಯಭಾಗವಲ್ಲದೆ, ಪಾಪಭಾಗದಹಾಗೆ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಮ್** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಉತ್ತರಾಪರಾಧವು, **ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್ ಪಣ್ಣಾದಪೋದು** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, **ಸಫಲಮಾನಾಲುಮ್** - ಅದರ ಫಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಎಂದರೆ! ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಅಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಎಂಬರ್ಥವು, **ಪಣ್ಣಿನಪ್ರಪತ್ತಿ** - ಈ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, **ಮೋಕ್ಷಮ್ ಕೊಡಾದೊಳಿಯುಮೋ** - ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಇದ್ದೀತೋ, **ಎನ್ನು ಶಂಕಿಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದು** - ಎಂದು ಸಂಶಯ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಯಾವಾಗ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದನೋ ಆಗ ಸತ್ಯಸಙ್ಕಲ್ಪನಾದ ಶರಣ್ಯನು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವದಾಗಿ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತಿರುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವು, **"ರಾಮೋ ದ್ವಿರ್ನಾಭಿಭಾಷತೇ"** ಶ್ರೀರಾಮನು ಎಂದಿಗೂ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವು. ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ,

ಅಬ್ಧಿಂ ನ ತೇರಿಥ ನ ಜಿಗ್ಯಿಥ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ
ನೈವಾಸ್ಯಜಜ್ಞಿಥ ಯದಾ ಚ ಬಲಾಬಲಂ ತ್ವಂ
ನಿಸ್ಸಂಶಯಸ್ಸಪದಿ ತಸ್ಯ ಪದೇಭ್ಯಷಿಂಚಃ
ತಸ್ಯಾನುಜಂ ಕಥಮಿದಂ ಹಿ ವಿಭೀಷಣಂ ಚ॥

(ಅತಿಮಾನುಷಸ್ತವ)

ಓ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ನೀನು **ಅಬ್ಧಿಂನತೇರ್ಯಥ** - ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಇನ್ನೂ ದಾಟಲೂ ಇಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲವು. **ನ ಜಿಗ್ಯಥ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ** - ರಾವಣ

ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲವು. ನೈವಾಸ್ಯ ಜಜ್ಞಿಥ ಯುದಾ ಚ ಬಲಾಬಲಂತ್ವಂ-ಇನ್ನೂ ಶತ್ರುವಿನ ಬಲಾಬಲಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವು ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯಸ್ಸ ಸದಿ ತಸ್ಯ ಪದೇ ಅಭ್ಯಷಿಂಚಃ ತಸ್ಯಾನುಜಂ-ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ, ಬೇಗನೆ ಆ ರಾವಣನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿರುತ್ತೀಯೇ. ಅನಂತರ ಇದು ಹೇಗಾದರೂ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಆತಂಕವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ರಾವಣಾದಿ ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದನಂತರ ಬೇಗನೇ ಪುನಃ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ನಡೆಸಿ.

"ಅಭಿಷಿಚ್ಯ ಚ ಲಂಕಾಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ವಿಭೀಷಣಂ ।
ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ತದಾ ರಾಮೋ ವಿಜ್ವರಃ ಪ್ರಮುಮೋದಹ॥"

ಶರಣಾಗತನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ನಡಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ತಾನು ಈಗಲ್ಲವೇ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನು ಎಂದು ತುಂಬಾ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು ಎಂದು ಮಹರ್ಷಿಯು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನು ತಾನಾಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಡಸದೇ ಇರನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶಙ್ಕಾಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದು - ಎಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಪರಮಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಭರತಾಳ್ವಾರವರು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಯಾಚಿಸಿದರೂ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪಪೀಡಿತರಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—

"ಮಾಂ ನಿವರ್ತಯಿತುಂ ಯೋಸೌ ಚಿತ್ರಕೂಟ ಮುಪಾಗತಃ
ಶಿರಸಾ ಯಾಚತೋ ಯಸ್ಯ ವಚನಂ ನಕೃತಂ ಮಯಾ"

(ರಾ. ಯು, ೧೨೪. ೧೯)

ತಲೆಬಾಗಿ ಬೇಡಿದವನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಲಿಲ್ಲವೇ. ಆದುದರಿಂದ "ತಂತು ಮೇ ಭ್ರಾತರಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಭರತಂ ತ್ವರತೇ ಮನಃ" "ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಆ ಭರತನನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನನ್ನು ತ್ವರೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಡನೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ನಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಯಾವಾಗ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆನೋ ಎಂಬ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಙ್ಕಾಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪೆರುಙ್ಗಾಯಮ್ ವೈತ್ತ ಮರಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಸ್ಥಲಾದಿ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳಾಲೇ ನಾಟ್ಪತ್ತುಕ್ಕು ಕಾಲತಾರತಮ್ಯಮುಳ್ಳ ಮಾತ್ರಮ್; ಇಙ್ಗು ಮಿವರ್

ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ **ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ತಿಲ್** ಪಾಪಾಂಶವು ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಪುಣ್ಯಾಂಶವು ಫಲದಾಯಕವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಪುಣ್ಯಾಂಶವೂ ಕೂಡ ಫಲದಾಯಕವಲ್ಲವೆಂಬುವದನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇದು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ನಶ್ವರವಾದ ತುಚ್ಛವಾದ ಸುಖಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲವು. ಮೊದಲು ಏನೋ ದುರಾಶೆಯಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಆತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೂ, ಆ ಆಶ್ರಯವು ಮುಂದೆ ಫಲಕೊಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಾಮವು ತನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಕಾಮ್ಯಫಲದಿಂದ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಉಪಾಸನ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಶರಣಾಗತಿನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿಷಯವು. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪಾಪಾಂಶವು ಹಾಗಲ್ಲವು; ಕರ್ಮದ ಫಲವು ನನಗೆ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಅದರ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು ಇದು ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಂತಹ ಪಾಪಗಳ ಫಲಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪಾಪಾಂಶವೂ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘವೂ, ಇವೆರಡರ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪಾಪಾಂಶವೂ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಅದೂ ನಿವಾರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಪಾಪಫಲಾನುಭವಗಳು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ದೇಹಾವಸಾನದ ಒಳಗೇ ವಿನಾ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು, ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಂಬುವದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ:—**ಪೆರಙ್ಗಾಯಮ್ ವೈತ್ತ** - ಹಿಂಗನ್ನು ಇಟ್ಟ, **ಮರಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ಮರಗಳಿಗೆ, **ಸ್ಥಲಾದಿ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳಾಲೆ** - ಭೂಮಿಯ

ಗಳ್ ಸಂಸಾರತ್ತಿನುಡೈಯ ನಿಶ್ಶೇಷನಿವೃತ್ತಿ ಪಿರಕ್ಕೈಕ್ಕು ವಿಳಂಬಾವಿಳಂಬ

ಗುಣವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ. ಇಲ್ಲಿ **ಆದಿ**ಶಬ್ದದಿಂದ ಕಾಲವಿಶೇಷವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, **ಮಾಟ್ರತ್ತುಕ್ಕು** - ಬಾಡಿಹೋಗುವದಕ್ಕೆ, **ಕಾಲತಾರತಮ್ಯಮುಳ್ಳಮಾತ್ರಮ್** - ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ, ಕಮ್ಮಿಕಾಲ ಉಳ್ಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರವೇ. ಮರಗಳ ಬೇರಿಗೆ ಹಿಂಗನ್ನು ತಗಲಿಸಿದರೆ ಅವು ಬಾಡಿಹೋಗುವದೇನೋ ಸಿದ್ಧವು. ಕೆಲವು ದೀರ್ಘಕಾಲಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೂ ಬಾಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನೀರಿನ ವಸತಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರದೇಶವಾದರೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬಾಡುತ್ತವೆ, ನೀರಿನ ವಸತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ಬಾಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಳೆಗಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂತೂ ಬಾಡುವದೇನೋ ನಿಶ್ಚಯವು. ಹಾಗೆಯೇ **ಇಚ್ಚುವಮ್** - ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, **ಇವರ್‌ಗಳ್** - ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದವರು, **ಸಂಸಾರತ್ತಿನುಡೈಯ ನಿಶ್ಶೇಷನಿವೃತ್ತಿಪಿರಕ್ಕೈಕ್ಕು** - ಸಂಸಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ, **ವಿಳಂಬಾವಿಳಂಬ ವೈಷಮ್ಯಮೇ ಉಳ್ಳದು** - ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ವಿಳಂಬವೂ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರೋಣವು. ಮರದ ಬೇರಿನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಿಂಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾದರೆ ಮರವು ಒಣಗಿಹೋಗುವದು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವೋ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಾಕೃತದೇಹವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬುವದು ಸಿದ್ಧವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪವಿಶೇಷಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಉತ್ತರಾಘಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ:- ಬೇರಿಗೆ ಹಿಂಗನ್ನಿಟ್ಟ ಮರವೇ ಒಳ್ಳೆ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೆಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಮಳೆ ಹೊಯ್ದರೆಯಾಗಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಂತರವೇ ಬಾಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಿಸಿಲು ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅದೇ ಹಿಂಗನ್ನಿಟ್ಟ ಮರವು ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ಬಾಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿದ್ದರೆ ವಿಳಂಬಿಸಿಯೂ, ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆಯೂ ದೇಹಾವಸಾನ ಉಂಟಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ನ್ವೈಷಮ್ಯಮೇಯುಳ್ಳದು. ಇದ್ದೇಹಾನಂತರಂ ಮೋಕ್ಷಮ್ ಪೆರವೇಣ್ಡು ಮೆನ್ರುಪೇಕ್ಷಿತ್ತಾಲುಮ್ ಅನಿಯತಾಸ್ಸುಕ್ಕಳಾಯ್ ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮರಾಯಿ

ಆದರೆ ಆಯುಸ್ಸು ನಿಯತವಾಗಿರುವಾಗ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಿಂದ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ಯುಂಟೋ ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ "ಇದ್ದೇಹಾನನ್ತರಂ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನು ಷ್ಠಿಸುವಾಗ "ಏತದ್ದೇಹಾವಸಾನೇ ಮಾಂ ತ್ವತ್ಪಾದಂ ಪ್ರಾಪಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಗೋಪ್ತೃತ್ವವರಣವಿರುವದರಿಂದ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ಮೂಲಕ ವಿಳಂಬತಾನೇ ಸರಿಯೋ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ಉಂಟಾದೀತು. ಇದಕ್ಕೂ ಸಹ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನಿಯತಾಯುಸ್ಸುಗಳೇನೋ ಎಲ್ಲರೂ ಹೌದು. ಜನ್ಮಕಾಲದಲ್ಲೇ ಗ್ರಹಗಳ ಗತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ ನಿಗೂ ನಿಯತವಾದುದೇ. ಇದನ್ನು ಆಯುಷ್ಕಾಮೇಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅನಿ ಯತಾಯುಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತ ರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಸ್ವಾಮಿಸಜ್ಕಲ್ಪದಿಂದ ಪಾಪಫಲಾನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷ ವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಆತನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವದ ರಿಂದಲೂ, ಆಯುಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸ್ವಾಮಿಸಜ್ಕಲ್ಪ ದಿಂದ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವವರನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಿ ಯತಾಸ್ಸುಕ್ಕಳಾಯ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ವಿಳಂಬಾವಿ ಳಂಬನೇಮವುಳ್ಳದು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದ್ದೇ ಹಾನನ್ತರಂ ಮೋಕ್ಷಮು ಪೆರವೇಣ ಮೆನ್ರುಪೇಕ್ಷಿತ್ತಾಲುಮ್ - ದೇಹಾವ ಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ವಿಳಂಬಾ ಕ್ಷಮರಾಯಿರುಪ್ಪಾರ್ ಕ್ಕು - ದೇಹಾವಸಾನದ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವರಿಗೆ, ಅನಿಯತಾಯುಸ್ಸುಕ್ಕಳಾಯ್ - ಇಷ್ಟೇ ಆಯುಸ್ಸೆಂಬ ನಿಯತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ಯಾಲೆ ವಿಳಂಬಮ್ ವರುಮ್ - ಸ್ವಾಮಿಸಜ್ಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಆಯುಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿ ಯಾಗಿ ವಿಳಂಬ ಉಂಟಾಗುವದು, ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ

ರುಪ್ಪಾರ್ಕ್ಕಾಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯಾಲೇ ವಿಳಂಬವುಮ್ ವರುಮ್; ನಿಯತಾಯುಸ್ಸುಕ್ಕಳುಕ್ಕು ಉಳ್ಳವಾಯುಸ್ಸುಕ್ಕುಳ್ಳೇ ಫಲಿತ್ತುವಿಡುಮ್. (೧) ಭವೇಯಂ ಶರಣಂ ಹಿ ವಃ ಎನ್ರ ಪಿನ್ಪು ಮುಣ್ಣಾನ ರಾಕ್ಷಸಿಗಳುಡೈಯ

ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯೂ ಆದರಿಂದ ವಿಳಂಬವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ವಿಳಂಬ ಬೇಡವೆಂದಿರುವವರಿಗೆ ವಿಳಂಬವೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಾರೂಪವಷ್ಟೇ. **ನಿಯತಾಯುಸ್ಸುಕ್ಕಳುಕ್ಕು** - ಕ್ಲಿಪ್ತವಾದ ಆಯುಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿರಲೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಸಙ್ಕಲ್ಪವಿರುವವರಿಗೆ **ನಿಯತಾಯುಸ್ಸುಕ್ಕುಳ್ಳೇ**- ಕ್ಲಿಪ್ತವಾದ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ, **ಫಲಿತ್ತುವಿಡುಮ್** - ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಾದ ಬಂಧತ್ವ, ಕಾಣತ್ವಾದಿರೂಪಫಲಗಳುಂಟಾಗಿ ಬಿಡುವುವು. ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿ ವಿಳಂಬವು ನ್ಯಾಯವೋ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪ ಬಂದೀತಾಗಿ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಈತನಿಗೆ ವಿಳಂಬವು ಇಷ್ಟವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಗಾಗಿ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕ್ಲಿಪ್ತವಾದ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವನು. ಈ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಶರಣಾಗತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದ ಏನೊಂದೂ ದಂಡನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಹಾಗೆ ತೋರುವ ಇತಿಹಾಸ ಒಂದುಂಟಲ್ಲಾ ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಿಂದ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಪದಂಡನಾರೂಪ ಪ್ರಾಣಭಯವಿತ್ತೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತಿಹಾಸವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

(೧) ವಃ - ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರೀಗಳಾದ ತ್ರಿಜಟೆ ಮೊದಲಾದವರಾದ ನಿಮಗೆ, **ಶರಣಂ** - ರಕ್ಷಕಳು, **ಭವೇಯಂ** - ಆಗುವೆನು, ಎಂದು ಸೀತಾವಾಕ್ಯವು

"ತತಸ್ಸಾಹ್ರೀಮತೀ ಬಾಲಾ ಭರ್ತುರ್ವಿಜಯ ಹರ್ಷಿತಾ ।
ಅವೋಚದ್ಯದಿ ತತ್ತಥ್ಯಂ ಭವೇಯಂ ಶರಣಂ ಹಿ ವಃ"

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾಶ್ಲೋಕವು; ತತಃ - ಆ ತ್ರಿಜಟೆಯು ಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದನಂತರ, ಭರ್ತುಃ - ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ, ವಿಜಯಹರ್ಷಿತಾ -

---

(೧) ರಾ. ಸುಂ. ೫೮-೯೧

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪಚಾರಙ್ಗಳ್, (೨) **"ಮರ್ಷಯಾಮೀಹ ದುರ್ಬಲಾ,"**

ವಿಜಯಸೂಚಕವಾರ್ತೆಯಿಂದ **ಹರ್ಷ**ಗೊಂಡವಳಾದ, ಮತ್ತು ಬಾಲೆಯಾದ, ಪತಿಗೆ ವಿಜಯಸೂಚಕವೃತ್ತಾಂತದಿಂದಲೂ ಬಾಲೆಯಾದುದರಿಂದಲೂ, **ಹ್ರೀಮತೀ** - ಲಜ್ಜಾಯುಕ್ತಳಾಗಿ, **ತತ್**-ಆ ತ್ರಿಜಟಾ ಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತವು, **ತಥ್ಯಂ ಯದಿ**-ನಿಶ್ಚಯವಾದುದಾದರೆ, **ವಃ** - ನಿಮಗೆ, **ಶರಣಂ** - ರಕ್ಷಕಳು, **ಭವೇಯಂ** - ಆಗುವೆನೆಂದು, ಸೀತೆಯು ಹೇಳಿದಳು ಎಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, **ಎನ್ರು ಪಿನ್ಬುವಮ್** - ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತರವೂ ಕೂಡ, **ಉಂಡಾನ** - ಉಂಟಾದ, ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರೀಯರ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪಚಾರಙ್ಗಳ್** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಗಳು, ಇದಕ್ಕೆ **ಕ್ಷಮಾವಿಷಯವಾಯಿತ್ತಿಲ್ಲೈಯೋ** ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯವು. (೨) **"ಮರ್ಷಯಾಮೀಹ ದುರ್ಬಲಾ"** - ಬಲಹೀನಳಾದುದರಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆಂದೂ, ಈ ಸಂದರ್ಭ ಯಾವುದೆಂದರೆ :—

> **"ಭಾಗ್ಯ ವೈಷಮ್ಯ ಯೋಗೇನ ಪುರಾದುಶ್ಚರಿತೇನ ಚ ।**
> **ಮಯೈತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಕೃತಂ ಹ್ಯುಪಭುಜ್ಯತೇ ।**
> **ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಂ ತು ದಶಾಯೋಗಾನ್ಮಯೈತದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ।**
> **ದಾಸೀನಾಂ ರಾವಣಸ್ಯಾಹಂ ಮರ್ಷಯಾಮೀಹದುರ್ಬಲಾ"**

ಇದು ಸೀತೆಗೆ ತೊಂದರೆಕೊಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಅನುಜ್ಞೆಯಂ ಬೇಡಿದ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸೀತಾವಾಕ್ಯವು. ಆ ರಾವಣ ದಾಸೀಯರಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲವು. ಸ್ವಾಮಿ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ವರ್ತಿಸುವರಲ್ಲಿ ಏನು ಅಪರಾಧವು? ತನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಈ ದುರ್ದೆಶೆಯಾದರೋ ಭಾಗ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಯೋಗದಿಂದಲೋ, ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ದುಶ್ಚರಿತದಿಂದಲೋ, ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಷ್ಟೆ. ಅಂತಹ ಅನುಭವಿಸುವ ಕಾಲ ಈಗ ಒದಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ರಾವಣ ದಾಸಿಯರ ತರ್ಜನೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು **ದುರ್ಬಲಾ,** ಅಂತಹ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಹಾಗೆ ನಿನೊಂದೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಶಕ್ತಳಾಗಿರುತ್ತೇನೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸೀತೆಯು ಆಂಜನೇಯನ ಶಿಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿದಳು. (೩) ಸೀತೆಯು ಇನ್ನೂ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ :—**ಪಾಪಾನಾಂ ವಾ ಶುಭಾ**

(೨) ರಾ. ಯು. ೧೧೬-೪೦

(೩) "ಪಾಪಾನಾಂ ವಾ ಶುಭಾನಾಂ ವಾ ವಧಾರ್ಹಾಣಾಂಪ್ಲವಙ್ಗಮ" ಎಂಗಿರಪಡಿಯೇ ಪಿರಾಟ್ಟಿಕ್ಕು ಕ್ಷಮಾ ವಿಷಯಮಾಯಿತ್ತಿಲ್ಲೈಯೋವೆ

ನಾಂ ವಾ" ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಪಿಗಳು, ನನ್ನಭಿಪ್ರಾಯಪ್ರಕಾರ ಅವರು ಶುಭರು, ಸ್ವಾಮ್ಯಾಜ್ಞೆ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ತಿಸಿದುದರಿಂದ ನಿರ್ದೋಷಿಗಳು. ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ, ಅವರು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ "ದಂಡ್ಯಾದಂಡನೀಯೋಽನಾದಂಡ್ಯಃ" ಎಂಬ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ದಂಡಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನನ್ನು ದಂಡಿಸಲೇಬೇಕು, ದಂಡಿಸದೆ ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಎಂದು, ವಧಾರ್ಹರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, "ದುಷ್ಟೋಽಪಿ ಶರಣಾಗತೋ ರಕ್ಷಣೀಯಃ" "ಶರಣಾಗತನಾದವನು ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೂ ರಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನೆಂಬ" ವಿಶೇಷ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವದರಿಂದ ಅಂಥಾವರಿಗೆ ಆರ್ಯೇಣ – ಪೂಜ್ಯನಾದವನಿಂದ, ಕರುಣಂ ಕಾರ್ಯಂ- ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವದೇ ಯುಕ್ತವು ; ಶುಭಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅವರ ಕರ್ಮವೇ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಹಾಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಪಮಾಡಿದವರನ್ನು ತಾನೇ ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದುದು ಎಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಾರ್ಥವು. ಹೇ ಪ್ಲವಙ್ಗಮ - ಓ ವಾನರನೇ, ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ಚೇಷ್ಟಾವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನೀನು ಪ್ಲವಙ್ಗಮನೇ ಸರಿ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದರೆ ದೋಷಿಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡಬಹುದೋ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೋ ? ನಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ - ಹಾಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡದಿರುವರು ಯಾರಾದರೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೋ ? ಹಾಗೆ ಪಾಪಕರ್ಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಾ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವರೋ ? ಯಾವಾಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೋ ಅವರು ಅಪರಾಧಿಗಳೇ ಸರಿ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಆಂಜನೇಯನಾದ ನೀನು ತಾನೇ ನಿರಪರಾಧಿಯೋ ? ನನ್ನ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿ ನೀನು ಮಾರ್ಗತಪ್ಪಿ ನಡೆದಿಲ್ಲವೋ ? ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ರಾವಣನ ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಅವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವಲೋಕಿಸಿದೆಯಲ್ಲಾ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದೋ ಎಂಬ ಭಾವವು" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಈ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಪಿರಾಟ್ಟಿಕ್ಕು ಶ್ರೀ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ, ಕ್ಷಮಾವಿಷಯ ಮಾಯಿತ್ತಿಲ್ಲೈಯೋ ಎನ್ನಿಲ್ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪಚಾರಗಳು ಮನ್ನಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವು ಆಗಲಿಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ ; ಮೊದಲು ಈ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗಾಗಿ ತ್ರಿಜಟೆಯು ಸೀತೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು; ಈ ಶರಣಾಗತ್ಯನು

ನ್ನಿಲ್, ಅಪ್ಪಿಡತ್ತಿಲುಮ್ ಅವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು ತಿರುವಡಿ ನಲಿಯಪ್ಪುಗಿರಾನೆಜ್ಞ್ಗರ ಭಯುಮ್‌ವಿಳೈನ್ನು, ನಲಿವುಕ್ಕು ವಿಲಕ್ಕುಣ್ಣಾನಪಡಿಯಾಲೇ ವಾಳಾಲೇ ಯೋಂಗಿ ವಿಡುವಾಪ್ಪೋಲೆ ದಂಡಲೇಶಮುಮ್ ಕ್ಷನ್ಮೈಯುಮ್ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಷ್ಠಾನವಾದನಂತರವೂ ರಾವಣವಧೆಯುವರಿವಿಗೂ ರಾವಣನಿಗೆ ದಾಸಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೀತೆಯು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅನುಗ್ರಹಮಯಳಾದ **ಸೀತೆಯು** ಅಂಥಾವರನ್ನೂ ಕೂಡ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವೂ** ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದಾಕ್ಷೇಪವನ್ನು ತಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಶೇಷದಿಂದ **ಸಮಾಧಾನ** ಹೇಳುತ್ತಾರೆ **ಅಪ್ಪಿಡತ್ತಿಲುಮ್**-ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, **ಅವರ್‌ಗಳುಕ್ಕು** - ಆ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ, **ತಿರುವಡಿ**-ಆಂಜನೇಯನು (ತಿರುವಡಿ ಎಂದರೆ ಪಾದಸೇವಕನು ಎಂಬರ್ಥವು. **ಪೆರಿಯ ತಿರುವಡಿ** ಎಂದರೆ ಗರುತ್ಮಾನ್‌ರವರಿಗೆ ಹೆಸರು, **ಚಿನ್ನ ತಿರುವಡಿ** ಅಥವಾ **ಶಿರಿಯ ತಿರುವಡಿ** ಎಂದರೆ ಆಂಜನೇಯನಿಗೆ ಹೆಸರು) **ನಲಿಯುಪುಗುಗಿರಾಣ್** - ಚಿತ್ರವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನು, **ಎಜ್ಞ್ಗರ ಭಯುಮ್ ವಿಳೈನ್ನು** - ಎನ್ನುವ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, **ನಲಿವುಕ್ಕು ವಿಲಕ್ಕುಣ್ಣಾನ ಪಡಿಯಾಲೇ** - ಆ ವಧೆಗೆ ಸೀತೆಯ ಕ್ಷಮಾಗುಣದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ, **ವಾಳಾಲೆ ಓಂಗಿ** – ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಝಳಪಿಸಿ, **ವಿಡುವಾಪ್ಪೋಲೆ** – ಅನಂತರ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಡುವಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕಡಿದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ನೋಡು ಎಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ, ಅನಂತರ ಈ ಸಲವೇನೋ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಎರಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಡುವೆನೆಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದಹಾಗೆ, **ದಣ್ಡಲೇಶಮುಮ್** - ಪ್ರಾಣಹೋದಹಾಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದರಿಂದ ದಂಡಲೇಶವೂ, **ಕ್ಷನ್ಮೈಯುಮ್** - ಸೀತಾದೇವಿಯು ತೋರಿಸಿದ ಕ್ಷಮೆಯೂ ಸಹ, **ಸಿದ್ಧಮ್** - ಇಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವು.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡವರೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದ ಲೇಪನವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರಲ್ಲಾ. ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು? ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲವೋ? ಹಾಗೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಹಾಗೇಕೆ ಹೇಳಿದರು? ಅವು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲವಾದರೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ "**ಅಗ್ನಿಯಾಲ್**" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಶರಣ್ಯನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ

ಆಗ್ಯೆಯಾಲ್ ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಮ್ ಲೇಪಿಯಾದೆನ್ರು ವಿಶೇಷಿತ್ತು ಚೊಲ್ಲುವದೊರು ಪ್ರಮಾಣಮುನ್ರಿಕ್ಕೇಯಿರುಕ್ಕ, ಇವನುಕ್ಕು ಪಿನ್ಪು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಮ್ ಪಿರಿನ್ದಾಲುಮ್ ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳವೇಣ್ಡಾವೆನ್ರುಮ್, ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳಾವಿಡಲುಮ್ ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಮಾನ ದಂಡ ವಿಶೇಷಮಿಲ್ಲೈ ಎನ್ರುಮ್, ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮರುಕ್ಕು ಪರಮ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು ವಿಳಂಬಮ್ ವಾರಾದೆನ್ರುಮ್, ಪ್ರಾರಬ್ಧಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಾದಿಳಾಲೇ ವರುಮಿಙ್ಗುತ್ತೈಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತುಕ್ಕು ವಿಚ್ಛೇದ ಸಙ್ಕೋಚಙ್ಗಳ್

ಕಟ್ಟುಬಿಡ್ಡೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಶರಣಾಗತಿ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತರಾಗಿಯೋ, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—**ಆಗ್ಯೆಯಾಲ್** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯೂ, ಕ್ಷಮೆಯೂ ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ, **ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು** - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಗೆ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂ** - ಪ್ರಪದನಾನಂತರ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವು, **ಲೇಪಿಯಾದು** - ಸಂಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಎನ್ರು - ಎಂಬುದಾಗಿ, **ವಿಶೇಷಿತ್ತು ಚೊಲ್ಲುವದು** - ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳುವಂಥಾ, ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವಂಥಾ, **ಒರು ಪ್ರಮಾಣ ಮುನ್ರಿಕ್ಕ ಇರುಕ್ಕ** - ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾದರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ (೧) **ಇವನುಕ್ಕು** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, **ಪಿನ್ಪು** - ಶರಣಾಗತಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರವೂ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವವಾದ ಅಪರಾಧವು, **ಪಿರಿನ್ದಾಲುಮ್** - ಉಂಟಾದರೂ, **ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳವೇಂಡಾವೆನ್ರುಮ್** - ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ಬೇಡುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ. (೨) ಹಾಗೆ **ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳಾವಿಡಲುಮ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ, **ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಮಾನ ದಂಡಲೇಶ ಮಿಲ್ಲೈ** ಎನ್ರು - ಶಿಕ್ಷಾರೂಪವಾದ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, (೩) **ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮರುಕ್ಕು** - ಸಾವಕಾಶವನ್ನು ತಡೆಯದವರಿಗೆ, **ಪರಮಫಲತ್ತುಕ್ಕು** - ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಫಲವಾದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅವನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ **ವಿಳಂಬವು, ವಾರಾದೆನ್ರುಮ್** - ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, (೪) **ಪ್ರಾರಬ್ಧಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳಾಲೇ** - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ, **ವರುಮ್**-ಉಂಟಾಗುವ, **ಇಙ್ಗುತ್ತೈಕೈಙ್ಕರ್ಯತ್ತುಕ್ಕು**-ಇಲ್ಲಿನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳಿಗೆ **ವಿಚ್ಛೇದ ಸಙ್ಕೋಚಙ್ಗಳ್** - ಚ್ಯುತಿ ನ್ಯೂನತೆಗಳು **ವಾರಾದೆನ್ರುಮ್** - ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ. **ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಪಕ್ಷಙ್ಗಳ್** - ಹೇಳುವ

ನಾರಾದೆನ್ನುಮ್, ಶೊಲ್ಲುಗಿರಪಕ್ಷಙ್ಗಳ್ ಶರಣ್ಯನುಡೈಯ ಗುಣಙ್ಗಳೈಯುಮ್, ಶರಣಾಗತಿನುಡೈಯ ಪ್ರಭಾವತ್ತೈಯುಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗೈಕ್ಕಾಗವತ್ತನೈ.

ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಾ ಶ್ಲೇಷೋಕ್ತೇ ಬಾಧಕಮಾಹ

ಇಪ್ಪಡಿ ಯಲ್ಲಾದ ಪೋದು ಪ್ರಪನ್ನರಾನ ಪೂರ್ವರ್‌ಗಳುಡೈಯ

ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಶರಣ್ಯನುಡೈಯ - ಸರ್ವಲೋಕ ರಕ್ಷಕನ, ಗುಣಙ್ಗಳೈಯುಮ್ - ಕೃಪೌದಾರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನೂ ಶರಣಾಗತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ, ಶೊಲ್ಲುಗೈಕ್ಕಾಗವತ್ತನೈ - ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಹನೀಯರು ಹೇಳಿದ ಮಾತೇ ವಿನಾ ಆ ನಾಲ್ಕು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸರಿಯಾದವಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:—

೧. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಬೇಕಿಲ್ಲಾ, ಸ್ವಾಮಿಯು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವನು.

೨. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

೩. ಅದರಿಂದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೇನೂ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ವಿಳಂಬವಾಗುವದಿಲ್ಲವು.

೪. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಅಥವಾ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸರಿಯಾದವಲ್ಲವು, ಆದರೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಏನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ, ಸರ್ವ ಶರಣ್ಯನ ಕೃಪೌದಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಶರಣಾಗತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೇ ವಿನಾ ಬೇರೆ ಇನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆಂಬ ಭಾವವು.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಲೇಪಿಸದು ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಬಾಧಕಗಳು.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಪರಾಧಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನ ನಿಷೇಧಿಸ ದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಉಂಟು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಮರ್ಥನವಾ

ಅನುಷ್ಠಾನ ಪರಂಪರೈಕ್ಕುಮ್, ಪ್ರಪನ್ನರೈಪ್ಪಱ್ಱವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್ ವಿಧಿಕ್ಕಿರ ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತುಕ್ಕುಮ್, ಮೋಕ್ಷಮ್ ಪೆರುಗೈಕ್ಕು ಕಾಲಙ್ಕುರಿತ್ತು ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣಾದೇ ಅನುವೃತ್ತ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧರುಮಾಯ್ ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮರುಮಾಯ್, ಇರುಪ್ಪಾರ್ಕ್ಕು ವಿಳಂಬಮ್ ಶೊಲ್ಲುಕಿರ ಪ್ರಮಾಣಙ್ಗಳುಕ್ಕುಮ್, ಶೇರಾದು.

ಇದು ಹಾಗಿರಲಿ; ಕರುಣಾಸಾಗರನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿರುವ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡುವನು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಬಾಧಕವೇನು? ಹಾಗೆ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡುವನೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ **"ಏವಮೇವಂವಿದಿ ಕರ್ಮ ನ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ" "ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ"** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳ ನಾಶವೂ ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ, ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಬಾಧಕವೇನು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ ಯಲ್ಲಾದಪೋದು - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ದಂಡನೆಯುಂಟು ಎಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸದೇ ಹೋದರೆ, **ಪ್ರಪನ್ನರಾನ ಪೂರ್ವರುಗಳುಡೈಯ ಅನುಷ್ಠಾನಪರಂಪರೈಕ್ಕುಮ್** - ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಹಿಂದಿನ ಮಹರ್ಷಿಯರುಗಳ ಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೂ, **ಪ್ರಪನ್ನರೈಪ್ಪ**ಱ್ಱ - ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುರಿತು, **ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್ ವಿಧಿಕ್ಕಿರ ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತುಕ್ಕುಮ್** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ, **ಮೋಕ್ಷಮ್ ಪೆರುಗೈಕ್ಕು ಕಾಲಙ್ಕುರಿತ್ತು ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣಾದೆ** - ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಕಾಲವೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸದೇ, **ಅನುವೃತ್ತಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧರುಮಾಯ್** - ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ **ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮರುಮಾಯ್**- ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವರಾಗಿಯೂ, **ಯಿರುಪ್ಪಾರ್ಕ್ಕು** - ಇರುವವರಿಗೆ, **ವಿಳಂಬಂ ಶೊಲ್ಲುಗಿರ** - ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಪ ದಂಡನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬೇಕಾದ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಹೇಳುವ, **ಪ್ರಮಾಣಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವನ್ನೂ ಕೂಡ

ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಮಾಡಿ ಪ್ರಪನ್ನನೆನಿಸಿದವನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಡುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ವಿರೋಧಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ:—

೧. ಅನೇಕ ಪ್ರಪನ್ನರು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—ಇಂತಹ ಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತೋತ್ತಮರುಗಳು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪರಸ್ಪರಾಪಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ ದಂಡವತ್ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ:—ಸುಗ್ರೀವನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಭಗವದಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಆಂಜನೇಯನಿಂದ

"ಕೃತಾಪರಾಧಸ್ಯ ಹಿತೇ ನಾನ್ಯಂ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಕ್ಷಮಂ ।
ಅಂತರೇಣಾಂಜಲಿಂ ಬಧ್ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದನಾತ್ ॥

ಎಂಬದಾಗಿ ಭಗವದಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮಹಾಭಾಗವತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ,

"ಯದಿ ಕಿಂಚಿದತಿ ಕ್ರಾಂತಂ ವಿಶ್ವಾಸಾತ್ಪ್ರಣಯೇನವಾ ।
ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯ ಕ್ಷಮಿತವ್ಯಂ ಮೇ ನ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ"

ಎಂದು ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು. ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಕುರಿತು ತುಂಬಾ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದುದರಿಂದ, ತನಗೆ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಸಂಘಟಿಸಿತೆಂದು ಭೀತನಾಗಿ

"ಯಚ್ಚ ಶೋಕಾಭಿ ಭೂತಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ ।
ಮಯಾ ತ್ವಂ ಪರುಷಾಣ್ಯುಕ್ತಸ್ತಚ್ಚ ತ್ವಂ ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಹು ದುಃಖಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ತುಂಬಾ ನನ್ನ ಮನಸನ್ನು ನೋಯಿಸಿದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆನೋ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಪನ್ನರೇ. ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಗಳು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಉಂಟಾದವು. (೧೩೩ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ) ಭಾಗವತ ಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ದುರ್ವಾಸಮುನಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು "ತಮೇವ ಶರಣಂಗಚ್ಛ" ಆ ಅಂಬರೀಷನನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಂದು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಇತರ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಕೂಡ ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.—ಆ ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿರೋಧವಾ

(೧) "ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಎನ್ರು ಸಾಮಾನ್ಯೇನ ಚೊಲ್ಲ ಚೆಯ್‌ದೇಯುಮ್,

ಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರನೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಊಹಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಬೇರೇ ವಿಶೇಷ ವಚನವಿರುವದರಿಂದ ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಅನುವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪೂರ್ವಪ್ರಪನ್ನರ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಈ ವಿಶೇಷವನ್ನನುಸರಿಸಿರುವಂಥಾದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

(೨) ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವು ಯಾವುದೆಂದರೆ :—

"ಅಪಾಯ ಸಂಪ್ಲವೇ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರ ಯತ್ಪುನಃ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್"

ಇದನ್ನು ಇವರೇ ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಪನ್ನನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಯತ್ಪುನಃ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್ ಎಂಬುವದರಿಂದಲೇ ಸುವ್ಯಕ್ತವು.

(೩) ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿಳಂಬ ಬೇಡವೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಅಪಾಯಾಮವಿರತಶ್ಶಪ್ನಾಂ ಚೈವ ಶರಣಂ ಗತಃ ।
ತನೂಕೃತ್ಯಾಖಿಲಂ ಪಾಪಂ ಮಾಮಾಪ್ನೋತಿ ನರಶ್ಶನೈಃ

ಎಂಬುವದು ವಿಳಂಬಸೂಚಕ ಪ್ರಮಾಣವು. ಇದರರ್ಥವೇನೆಂದರೆ :—ನನ್ನನ್ನೇ ಶರಣ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಹಾಗೆ ಶರಣ ಹೊಂದಿದನಂತರವೂ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಆ ಸರ್ವಪಾಪವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಕ್ಷೀಣವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಎಂದರೆ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಕಾಲವಿಳಂಬದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುವನು ಎಂಬದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾಕ್ಯವು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತರಾಘಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ವಿಳಂಬವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಸಹ ನಾರಾಯಣನ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದೂ ಪ್ರಾಯ

(೨) "ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರ ಯತ್ಪುನಶ್ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್" ಎನ್ನು ವಿಶೇಷಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನಂತರಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಯಿತ್ತು.

ಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಾಡಬಹುದೆಂದೂ, ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಚ ಎಂದು ಚಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಿಯಾದ ತನಗೂ ಉಂಟೆಂದೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ತುಂಬಾ ವಿಳಂಬ ದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವನು; ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸು ವದಕ್ಕಾಗಿ, ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಳಂಬ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮಂಜಸವಾದುದಲ್ಲವು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಆದರೆ "ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಎಂಬುವ ಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಘಗಳು ಸೇರ ಲಿಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ಪಾಪಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಪರಿಹೃತವು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ? ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಸೇರಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು ಯೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಸಾಮಾನ್ಯೇನ ಶೊಲ್ಲಚ್ಚೆಯ್‌ದೇಯುಮ್- ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, "ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರಯತ್ಪುನ ಶ್ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್ ಎನ್ನು" "ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದು ಯಾವು ದುಂಟೋ ಅದೇ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು, ವಿಶೇಷಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ - ಅದನ್ನೇ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನಂತರಂ - ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದನಂತರ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಯಿತ್ತು - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು "ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" ಎಂಬು ವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿ ಇದ್ದು ದಾದರೆ, ಆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯು ಆ ವಿಶೇಷ ವಿಧ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸಿ,

(೧) ಗೀ. ೧೮. ೬೬. (೨) ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ ೧೭-೯೧.

ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷವಿಷಯತ್ವ ಪ್ರತಿವಾದಸ್ಯ ನಿರಾಸಃ

ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯೈ ವಿಧಿಕ್ಕಿರ ವಚನತ್ತೈ ಯಡಿಯಿಲೇ ಬುದ್ಧಿ

ಕೊಂಡು, ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ **ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ** ಎಂಬುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನವು, ಇದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳುವಂಥಾ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಅದು ವಿನಾ ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಿಧ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ "**ನ ಹಿಂಸ್ಯಾತ್**" ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಧಿಯುಂಟು. ಸ್ವರ್ಗಕಾಮಿಯು "**ಪಶುಮಾಲಭೇತ**" ಭಾಗಪಶುವನ್ನು ಕೊಂದು ಯಜ್ಞಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿದೆ ಆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನವಾದ "**ನ ಹಿಂಸ್ಯಾತ್**" ಎಂಬುವದು ಈ ಯಜ್ಞ ಪಶುವಧೆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ **ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಯುಕ್ತನೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸರ್ವ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯಿಂದಲೇ ಈತನಿಗೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವದರಿಂದ, ಈ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಏನೊಂದೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು.

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂಟೆಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಬಂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವು, ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಸೇರಿದ ಸಮಸ್ತವಿಧ ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ನಾಶವು ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇರದೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೇನೇ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವೆವು ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು "**ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯೈ**" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ

ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಪರಿಹಾರಮಾಗ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಾದಾರ್ ವಿಷಯಿತ್ತಲೇ ನಿಯಮಿತ್ತಾಲೋವೆನ್ನವೊಣ್ಣಾದು ; ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮ್ ಪ(ಱ್ಱಿ) ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಲಾಮೆನ್ರು ವಿಶೇಷಿತ್ತು ಕಂಠೋಕ್ತಿ ಪಣ್ಣುಮದೊರ ವಚನಮುಣ್ಡಾಗಲಿರೇ ಇಪ್ಪಡಿ ನಿಯಮಿಕ್ಕಲಾವದು.

ಈ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯು ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಎಂಬ ವಾದದ ನಿರಾಸವು.

ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿಯೈ – ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು, ವಿಧಿಕ್ಕಿರ – ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವ, ವಚನತ್ತೈ – ವಾಕ್ಯವನ್ನು, ಅಡಿಯಿಲೇ- ಮೊದಲು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತುಕ್ಕುಮ್ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೂ, ಪರಿಹಾರಮಾಗ - ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಾದಾರ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇರುವವರಿಗೆ, ನಿಯಮಿತ್ತಾಲೋ – ಅನ್ವಯಿಸಿದರೋ ಎಂದರೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಿಡುತ್ತೇವೆ, ಎನ್ನವೊಣ್ಣಾದು - ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಮೊದಲು ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ನನಗೆ ಲೇಪಿಸಬೇಡವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ "ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರಯತ್ಪುನಶ್ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್" ಎಂಬ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿ ವಿಷಯವಾದ ವಾಕ್ಯವು ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವು, ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬು ಏಕೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಕೂಡದು ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಅದು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು "ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮ್" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಶೇಷದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:—ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮ್ ಪ(ಱ್ಱಿ) - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳೂ ನನಗೆ ಲೇಪಿಸಕೂಡದೆಂದು, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಲಾಮ್ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬಹುದೆಂದು, ವಿಶೇಷಿಸಿ – ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಾಗಿ, ಕಂಠೋಕ್ತಿ ಪಣ್ಣುಮದೊರುವಚನಂ ಶಾಸ್ತ್ರವು ತಾನೇ ಹೇಳುವ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಧಿರೂಪ ವಾಕ್ಯವು, ಉಂಡಾಗಲಿರೇ - ಉಂಟಾಗಿದ್ದರಲ್ಲವೇ ಎಂದರೆ ಇದ್ದರಲ್ಲವೇ. ಇಪ್ಪಡಿನಿಯಮಿಕ್ಕಲಾವದು - ಈಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಹಾಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಹೇ...

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಾಶ್ಲೇಷೇ ಪುನಃಪ್ರಪತ್ತಿವಚನ ವೈಯರ್ಥ್ಯಮ್

'ಇಪ್ರಪತ್ತಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ಯಾತ್ಮಕ್ಯಮ್ ಪರಿಹಾರಮೆನ್ನರಿ

ದರೆ ಪ್ರಪದನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ಕ್ಷಾಮಣೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಪದನ ಕ್ರಮವೂ, ಅದು ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಒಂದು ಪ್ರಪದನ ಕ್ರಮವೂ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಎರಡು ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವು ಇದ್ದುದಾದರೆ ವಿವೇಕವಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಅಂತಹ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಾ ಇನ್ನೊಂದು ಅಷ್ಟು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಲ್ಲದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು. ಆಗ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯ ವುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯವರೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಕ್ಷಾಮಣೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೇ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಕಂಠೋಕ್ತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಂಠೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣವಿದ್ದುದಾದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಲೇಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನು ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರ ಮಾಡಬಹುದು; ಲಗಾಮುಯಿಲ್ಲದ ಕುದುರೆಯು ಹಾಗೆ ನಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಆಭಾಸಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಕಂಠೋಕ್ತವಾದ ಪ್ರಮಾಣವು ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿಯೇ, "ಕಂಠೋಕ್ತಿ ಪಣ್ಣುಮದೊರುವಚನ"ವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಲೇಪವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಚನಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯವು.

ಇಪ್ರಪತ್ತಿ - ಈ ಮೊದಲು ಸಲ ಸಕೃದನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೂ ಕೂಡ, ಪರಿಹಾರಮೆನ್ನರಿನ್ದಾಲ್ - ಪರಿಹಾರ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಇಚ್ಚೈಟ್ಟೈವಿಡುವಾರ್ಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಈ ಲಘುವಾದ ಉಪಾಯದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುವವರು, ಕಿಡೈಯಾವ್ವ್ಯವಾಪೇ - ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಪುನಃಪ್ರಪತ್ತಿ ವಚನಮ್ -

ನಾಲ್ ಇಚ್ಚೆಟ್ಟ್ ವಿಡುವಾರ್ಗೈಯುಮ್ ಕಿಟ್ಟೈಯಾನ್ಮೈಯಾಲೇ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿವಚನಮ್ ನಿರ್ವಿಷಯಮಾಮ್.

ವಿಶೇಷ ವಚನೇನ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನಹ್ರಾಸಃ, ನತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನೇನ ವಿಶೇಷ ವಚನಬಾಧಃ

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನತ್ತಾಲನ್ರ್ಪತ್ತಿ ವಿಶೇಷವಚನತ್ತೈ ಬಾಧಿಕ್ಕ

"ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರಯತ್ಪುನಶ್ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್" ಎಂಬ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವ ವಾಕ್ಯವು, **ನಿರ್ವಿಷಯಮಾಮ್** - ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವ ಹಾಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದವರಾದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಈ ವಿಷಯ ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವು ವೇದ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯಾದರೂ ತಿಳಿದು, ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಉಪಾಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರರು. ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುವರಾದುದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಚನವು ಯಾರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು ? ಯಾರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸದೇ ಇರುವದರಿಂದ ನಿರರ್ಥಕವಾದುದಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ವಿಶೇಷ ವಚನದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವು.
ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನದಿಂದ ವಿಶೇಷ ವಚನಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲವು

ಸಾಮಾನ್ಯವಚನತ್ತಾಲನ್ರ್ಪತ್ತಿ - ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು. ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು, **ಬಾಧಿಕ್ಕವೊಣ್ಣಾದು** - ಬಾಧಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು ಅಥವಾ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವ. ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ವಿಶೇಷ ವಚನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವೋ, ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಚನಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯವು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತದೆಂದರೆ ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಗತಿಯೇನು ? ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ನ್ಯಾಯವಿರೋಧಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಆದುದರಿಂದ

ವೊಣ್ಣಾದು. ಇಪ್ಪಡಿ ವಿಶೇಷ ವಚನತ್ತೈ ಬಾಧಿಕ್ಕಿಲ್ ಉಪಾಸನ ನಿಷ್ಠನುಕ್ಕುಮ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ದೋಷಮಿಲ್ಲೈಯಾಮ್.

ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಯಾವ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೋ, ಅಂತಹ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು, ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶ ಪಾಪಕ್ಕೂ, ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೂ ಬೇರೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಗಳಿರುವದರಿಂದ ಇವೆರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಕಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಧಿಗೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ, ನೀವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುವದು ಮಾತ್ರ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪುವಿರಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಇದರಿಂದೇನೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಭವ ವಾಕ್ಯವೇನೂ ನಿರರ್ಥಕವಾದುದಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವೆವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅನೇಕರಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಕಳೆಯಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೇ ಆ ಮೇಲೆ ಇರಲಾರದಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಗೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನವಾದ **"ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ"** ಎಂಬುವದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಾದ **"ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರ ಯತ್ಪುನಶ್ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್"** ಎಂಬುವದು ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ **"ಇಪ್ಪಡಿ"** ಎಂಬುವ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇಪ್ಪಡಿ** - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನದಿಂದ ವಿಶೇಷ ವಚನವನ್ನು ಬಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **ವಿಶೇಷವಚನತ್ತೈಭಾದಿಕ್ಕಿಲ್** - ಸಾಮಾನ್ಯ ವಚನದ ಸರ್ವಪಾಪಶಬ್ದವು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದರೆ, **ಉಪಾಸನನಿಷ್ಠನುಕ್ಕುಮ್** - ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಯೋಗಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತುಕ್ಕುಮ್** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ

ವಾದ ಉತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ **ದೋಷಮಿಲ್ಲೆಯಾನ್** - ದೋಷ ವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ ರಾಘವು ಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆಂದೂ, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಿಂದ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ **"ಏವಂ ವಿದಿಪಾಪಂಕರ್ಮ ನ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ"** (ಛಾಂ. ೪.೧೪.೩) ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿರುವದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಉಪಾಸಕನಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಕರ್ಮವು ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಕರ್ಮವೂ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳು ವ **ಸಾಮಾನ್ಯ** ವಚನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶ್ರುತಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ:- **"ತದ್ಯಥೇಷೀಕಾತೂಲ ಮಗ್ನೌ ಪ್ರೋತಂ ಪ್ರದೂಯೇತೈವಗ್ ಹಾಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಪಾಪ್ಮಾನಃ ಪ್ರದೂಯನ್ತೇ"** (ಛಾ. ೫. ೨೪. ೩) ಮುಂಜೇ ಹುಲಿನಲ್ಲಿ ರುವ ತೂಲವು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಒಡನೇ ಹೇಗೆ ಉರಿದುಹೋಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ದಗ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸರ್ವಶಬ್ದವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ ರಾಘವೂ ಕೂಡ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ನಾಶವಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ಈ ಶ್ರುತಿಯನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ಶ್ಲೋಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು ತ್ತಾರೆ. (ವಿ. ಪು. ೬. ೭. ೭೪)

"ಯಥಾಗ್ನಿ ರುದ್ಧತ ಶಿಖಃ ಕಕ್ಷಂ ದಹತಿ ಸಾನಲಃ ।
ತಥಾ ಚಿತ್ತ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೋಗಿನಾಂ ಸರ್ವ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ"

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗ ವತದಲ್ಲೂ, **"ಸ್ವಪಾದ ಮೂಲಂ ಭಜತಃ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ತ್ಯಕ್ತಾನ್ಯ ಭಾವಸ್ಯ ಹರಿಃಪರೇಶಃ । ವಿಕರ್ಮಯಚ್ಚೋತ್ಪತಿತಂಕಥಂ ಚಿದ್ಧುನೋತಿ ಸರ್ವಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ"** (ಭಾಗ ೧೧. ೫. ೪೨) ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಚರಣಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ, ಸರ್ವ ದುರಿತ ಹರನಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಆತನ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವವನಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಿಯಾ ಮಕನಾಗಿ ಆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಉತ್ತರಾಘಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡು ತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ **ಧುನೋತಿ ಸರ್ವಂ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ ರಾಘಗಳೂ ಕೂಡ ಸೇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ **ಕಥಂ ಚಿದ್ಧುನೋತಿ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆತನು ಅನುತಾಪ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಸಂಧಿಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿ

ಕೊಂಡರೆ ಆತನ ಪಾಪವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಂತೂ **ಕಥಂಚಿತ್** - ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ **ಸಮಸ್ತೋತ್ತರಾಘ**ಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀವನು ಎಂಬುವದೀಗ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಶಂಕರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ "**ವರ್ತಮಾನ ಶರೀರಾಂಭಕ ಪಾಪ್ಮವರ್ಜಂ**" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಈ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದುಹೇಳಿರುವಾಗ, ಬುದ್ಧಿ**ಪೂರ್ವಾಘಕ್ಕೆ** ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಅಭ್ಯಂತರವೇನು ? ಇದರಿಂದ **ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ** ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾನ್ತಾರ್ಥವು ಸರ್ವಸಮಂಜಸವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. "**ಸರ್ವೇಪಾಪ್ಮಾನಃ**" ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯವು,

> "**ಅಪಿ ಚೇತ್ಪಾತಕಂ ಕಿಂಚಿದ್ಯೋಗೀ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರಮಾದತಃ ।**
> **ಯೋಗಮೇವ ಹಿ ಕುರ್ವೀತನಾನ್ಯಂಯೋಗಂ ಸಮಾಚರೇತ್**"

ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ,

> "**ನಾವಿರತೋ ದುಶ್ಚರಿತಾನ್ನಾ ಶಾಂತೋ ನಾ ಸಮಾಹಿತಃ ।**
> **ನಾ ಶಾನ್ತ ಮಾನಸೋ ವಾಪಿ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇನೈವ ಮಾಪ್ನುಯಾತ್**"

(ಕಠ. ೧.೨.೨೪) ಎಂದರೆ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗದವನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. **ನಾಶಾನ್ತಃ**-ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದವನೂ ಹೊಂದಲಾರನು. **ನಾ ಸಮಾಹಿತಃ** - ನಾನಾವಿಧ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತನಲ್ಲದವನೂ ಹೊಂದಲಾರನು. ಹಾಗೆಯೇ **ನಾ ಶಾಂತಮಾನಸೋ ವಾಪಿ**, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದದವನೂ ಕೂಡ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು" ಎಂದಿರುವದರಿಂದ, ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ; ಹಾಗಾದರೆ ಯಮವಶ್ಯತೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಉಂಟೋ? ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಗೇನೋ ಇವುಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ, ಈ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವುಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಬ್ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತಿಲುಮ್ - ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಗಳಾದ, **ಇವರ್ಗಳಿರುವರ್ಕ್ಕುಮ್** - ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠರೂ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠರಿಬ್ಬರಿಗೂ, **ಯಮವಶ್ಯ**

ಇಬ್ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತಿಲುಮ್ ಪರನ್ಯೈಕಾನ್ತಿಗಳಾನ ಇವರ್‌ಗಳಿರುವರ್ಕ್ಕುಮ್ ಯಮವಶ್ಯತಾದಿಗಳಿಲ್ಲೈ ಎನ್ನುಮಿಡಮ್

"ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಸ್ಮಿನ್ ಕುಲೇ ಜಾತಾ ಯತ್ರ ಕುತ್ರ ನಿವಾಸಿನಃ।
ವಾಸುದೇವರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಯಮ ಲೋಕಂ ನಯಾಂತಿತೇ"

ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನ ಬಲತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್. ಒರುಪಾಪಮ್ ತಾನೇ ಜಾತಿ

ತಾದಿಗಳ್ - ಯಮನಿಗೆ ವಶನಾಗಿರುವಿಕೆ. ಎಂದರೆ ಯಮನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸೋಣವೇ ಮೊದಲಾದವು, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, **ಇಲ್ಲೈ ಎನ್ನುಮಿಡಮ್** - ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **"ಯಸ್ಮಿನ್‌ಕಸ್ಮಿನ್** - ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು, **ಕುಲೇ** - ಕುಲದಲ್ಲಿ, **ಜಾತಾಃ**-ಹುಟ್ಟಿದವರೇ ಆಗಲಿ, **ಯತ್ರಕುತ್ರ ನಿವಾಸಿನಃ** - ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದವರೇ ಆಗಲಿ, **ನಿತ್ಯಂ ವಾಸುದೇವ ರತಾಃ** - ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂಥಾ, **ತೇ** - ಅವರು, **ಯಮಲೋಕಂ** - ಯಮಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು, **ನಯಾಂತಿ** - ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವು" **ಇತ್ಯಾದಿ** - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ, **ವಚನಬಲತ್ತಾಲೆ** - ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಬಲದಿಂದ, **ಸಿದ್ಧಮ್** - ಸ್ಥಾಪಿತವಾದದು. ಪ್ರಬಲ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಯೋಗಿಗೆ ಯಮವಶ್ಯತೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಉಂಟೋ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹಿಂದೆಯೇ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಗೆ ಯಮವಶ್ಯತಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಈ ಭಕ್ತ ಪ್ರಪನ್ನರಿಬ್ಬರೂ ನಿತ್ಯಂ ವಾಸುದೇವರತರಾದುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಾಮನ ವೈಷ್ಣವ ಪುರಾಣ ವಚನಗಳೂ ಕೂಡ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದುದರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ **ಇವರ್‌ಗಳಿರುವರುಕ್ಕುಮ್** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ಭಕ್ತಪ್ರಪನ್ನರಿಬ್ಬರೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೇ ಆಗಲಿ, ನಿಕೃಷ್ಟ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೇ ಆಗಲಿ, ಒಳ್ಳೇ ದಿವ್ಯದೇಶವಾಸಿಗಳೇ ಆಗಲಿ ಕುಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳೇ ಆಗಲಿ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಸಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಯಮಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಗಲಿ, ಪ್ರಬಲವಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಇತರರು ಮಾಡಿದರೆ

ಗುಣಾದ್ಯಧಿಕಾರ ಭೇದತ್ತಾಲೆ ಗುರು ಲಘು ಫಲ ಭೇದವತ್ತಾ ಯಿರುಕ್ಕ್ಕುಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್ ಸರ್ವ ಸಂಪ್ರತಿಪನ್ನಂ. ಇವ್ವರ್ಥಂ ರಾಜಪುತ್ರಾ

ಯಮವಶ್ಯತೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಭಕ್ತರೂ ಪ್ರಪನ್ನರೂ ಮಾಡಿದರೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವು, ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದರೆ ಹೀಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೋ? ಸರ್ವಶಾಸ್ತಾವಾದ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇದು ಸರಿಯೋ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಒರು ಪಾಪವುಮ್ ತಾನೇ** - ಒಂದು ಪಾಪವೇ, **ಜಾತಿ ಗುಣಾದ್ಯಧಿಕಾರ ಭೇದತ್ತಾಲೆ** - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ಜಾತಿಯೇನು, ಜ್ಞಾನಿ, ಅಜ್ಞಾನಿ, ಪಂಡಿತ, ಅಪಂಡಿತಾದಿ ಗುಣಭೇದಗಳೇನು, ಪ್ರಪನ್ನನೇನು, ಅಪ್ರಪನ್ನನೇನು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರ ಭೇದದಿಂದ, **ಗುರು ಲಘು ಫಲಭೇದವತ್ತಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್** - ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಫಲಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ, **ಎನ್ನುಮಿಡಂ** - ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವು, **ಸರ್ವಸಂಪ್ರತಿಪನ್ನಂ** -- ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಭೇದದಿಂದ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ವಿಧಿಸುವನು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದೇ ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದುದು ಮತ್ತು ಲೋಕಸಮ್ಮತವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾದಿ ಆಶ್ರಮ ಭೇದವೂ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕತ್ವ, ಪ್ರಾಮಾದಿಕತ್ವಾದಿಗಳೂ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸರ್ವಶಾಸ್ತಾವಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವನು. ತನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದರೆ ಆತನ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವನು. ಆದರೆ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಾದವನು, ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಿಸದಿರುವದೂ, ಶರಣಾಗತರಲ್ಲದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವದೂ ಯಾವ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಕೇಳುವದು ಹೇಗೆ ಅಸಮಂಜಸವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆಕ್ಷೇಪವು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳ ನಾಶವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಕಾಪಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅತನು ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಪುನರಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕೃಪಯಾ ಕಾಪಾಡುವದೇನೂ ಅಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಒಂದು ಪಾಪಕ್ಕೇನೇ ಲಘು ಗುರುದಂಡನೆಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ೧೨ ವರ್ಷ

ಪರಾಧಾದಿಗಳಿರ್ದ್ದೊಡೆ ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯಾಲುಮ್ ಉಪಪನ್ನಮ್.

ನ ಪ್ರಾಗ್ವದ್ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಾಘೇ ನ ಚಾತ್ಯಂತ ಮ(ನಿ)ನುಗ್ರಹಃ ।
ಲಘುರ್ದಂಡಃ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ರಾಜಪುತ್ರಾಪರಾಧವತ್ ॥೧೫॥

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇತರರಿಗೆ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಕಾಲ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. **"ವಿದುಷೋಽತಿ ಕ್ರಮೇದಂಡಭೂಯಸ್ತ್ವಂ"** ಎಂಬ ವಿಧ್ಯನುಸಾರ ಪಂಡಿತನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ದಂಡನೆಯೂ, ಇತರರಿಗೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯೂ, ಅಜ್ಞನಾದ ಬಾಲನಿಗೂ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯನಾದ ಹುಚ್ಚನಿಗೂ ದಂಡಶೂನ್ಯತೆಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಭೇದದಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಲಘುಭಾವಗಳು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದವು. ಲೋಕನ್ಯಾಯದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಸಮಂಜಸವಾದುದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಇವ್ವರ್ಥಂ** - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ರಾಜಪುತ್ರನು ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧದ ಹಾಗೆ, **ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯಾಲುಮ್** - ಲೋಕದ ನಡೆವಳಿಕೆಯಿಂದಲೂ, **ಉಪಪನ್ನಂ** - ಯುಕ್ತವಾದುದೇ, ರಾಜಕುಮಾರನು ಎಂದಿಗೂ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವನು ಈಗ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ದಂಡನೆಗಿಂತಲೂ ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಜವಾನನು ಹಾಗೆಯೇ ಲಂಚ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯೂ ಅಮಲದಾರನು ಲಂಚ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಹೆಚ್ಚು ದಂಡನೆಯೂ ವಿಧಿಸುವದುಂಟು. ಸಾಧಾರಣದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದರೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯೂ ರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ದಂಡನೆಯೂ ಉಂಟು. ಹೀಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ವಿಧ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಗುರುಲಘುದಂಡನೆಗಳು.

ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—**ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘೇಸತಿ** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, **ನಪ್ರಾಗ್ವತ್** - ಪ್ರಪದನ ಅನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದಾಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಭಗವಂತನ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವೋ, ಹಾಗೆ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಉಂಟಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಪರಾಧಕ್ಕಿಲ್ಲವು. ಹಾಗಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡುವನೋ ಎಂದರೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲವು. ಪೂರ್ವದಂತೆ ಪೂರಾಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಪೂರಾ

ಆಗೈಯಾಲೆ, ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಗ ಲಘುಫಲಮುಮ್ ಮಾರಾಮೈಕ್ಕಾಗ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನಮ್ ವಿಧಿಕ್ಕಪಡುಗಿರದು.

ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷೇಽಪಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಆವಶ್ಯಕತ್ವಂ

ಶಿಷ್ಟತಯಾ ವ್ಯಪದೇಶ್ಯರಾನ ಸಮರ್ಥರುಕ್ಕು ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹತ್ತು

ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ನ ಚಾತ್ಯಂತ ಮನುಗ್ರಹಃ** - ಭಗವಂತನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲವು. **ರಾಜಪುತ್ರಾಪರಾಧವತ್** - ರಾಜಪುತ್ರನು ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಲಘುವಾದ ದಂಡವೋ ಹಾಗೆಯೇ, **ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ** -- ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೂ ಎಂದರೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ, **ಲಘುರ್ದಂಡಃ** - **ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯು,** ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದಿರುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯು ಎಂದು ನಿಗಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಜನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವಷ್ಟು ಕ್ರೂರದಂಡನೆಯು ತನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಕ್ರೂರದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವನಿಲ್ಲವು. ಪೂರಾ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೌರವವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಾಗೆಯೇ ವಿಧಿಸುವನು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಾಪಪಟ್ಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಲಘುದಂಡನೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:- **ಆಗೈಯಾಲ್** -- ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಮಾತ್ರ ವಿಧಿಸಿಗುವದರಿಂದ, **ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಮಾಗ** - ತಾನು ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ **ಲಘು-ಫಲಮುಮ್ ಮಾರಾಮೈಕ್ಕಾಗ** - ಆ ಲಘುದಂಡನೆಯೂ ಕೂಡ ಬಾರದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಪುನಃ ಪ್ರಪದನಮ್ ವಿಧಿಕ್ಕಪಡುಗಿರದು** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾದ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು **"ಅಪಾಯ ಸಂಪ್ಲವೇ"** ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು

ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಪುನ

ಕ್ಕಾಗವುನ್, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಿಮಿತ್ತಙ್ಗಳಿಲ್ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮುಚಿತಮ್. ಅದು ತವಿರುಗೈಯುಮ್ ಮುರ್ಜೊನ್ನ ಆಜ್ಞಾತಿ

ಶ್ರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಇದೂ ಕೂಡ ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವು. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಲಘುದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಈ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಶಕ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಹೇಗೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಷ್ಟತಯಾ-ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಠರೆಂದು, **ವ್ಯಪದೇಶ್ಯರಾನ**-ಪ್ರಸಿದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, **ಸಮರ್ಥರುಕ್ಕು** - ಉಪಾಸನಾರೂಪ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರು ಯಾರು ಎಂಬುವದೂ, ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥರೆಂಬುವದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಹಿಂದೆಯೆಲ್ಲಾ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವೂ ಅವರಿಗೇನೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ದ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಉಪಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠರೆಲ್ಲಾ ಆಕಿಂಚನ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅಶಕ್ತರು. ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರು ಆಕಿಂಚನ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಮರ್ಥರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಈ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಏನೊಂದೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲವು. ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠರು ಅಸಮರ್ಥರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರು, ಸಮರ್ಥರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರು ಉಪಾಸನಾನಿಷ್ಠರು, **ಲೋಕಸಂಗ್ರಹತ್ತುಕ್ಕಾಗುವುನ್** – ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಲೋಕದ ಜನರು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕೂಡ, **ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಿಮಿತ್ತಙ್ಗಳಿಲ್**-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, **ಯಥಾಶಕ್ತಿ** - ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ, **ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನವು, ಅಥವಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು, **ಉಚಿತಮ್** - ಯೋಗ್ಯವು. ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ತನ್ನ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಂದ ಮಹಾಶಿಷ್ಟನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಅಂತವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಅಂಥಾವನು ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಆವಶ್ಯ

ಲಂಘನಮಾಮ್. ಸ್ವೈರಂಧ್ರಿಕ್ಯೈಕ್ಯ ಸೇವ್ಯೆ ತಪ್ಪಿನಪೋದು ತಾದಾತ್ವಿಕ
ಮಾನಪರಿಮಳಾದಿಗಳೈಯು ಮಿಳನ್ದು ಭಯಾನುಭವಮುಮುಂಡಾಮಾ

ಕವು. ಏಕೆಂದರೆ :-ಆತನು ಶಿಷ್ಟತಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ, "ಯದ್ಯದಾ
ಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋಜನಃ"(ಗೀ)ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ,
ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಹನೀಯರೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯ
ಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನಾಚರಿಸಿರುವದರಿಂದ ನಾವೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತೋರಲಿ ಎಂಬ
ವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ
ನಿಷ್ಠನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. (೧) ಪಾಪನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ, (೨) ಲೋಕಸಂಗ್ರ
ಹಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆವಶ್ಯಕವು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸು
ತ್ತಾರೆ :—ಅದು ತವಿರುಗೈಯುಮ್ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಇಂತಹ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವದು, ಮುರ್ಕೊನ್ನ - ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ
ಹಾಗೆ, ಎಂದರೆ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯತ್ಯಾಗವು ಹೇಗೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗು
ತ್ತದೋ, ಹಾಗೆ, ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಮಾಮ್ - ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು
ಮೀರಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದರೆ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ
ಭಾವವು. ಇದು ಸರ್ವ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯವಾಗಿ
ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಸದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನೇ ಆಗಲಿ, ಅದ್ವಾರಕ ಪ್ರಪತ್ತಿ
ನಿಷ್ಠನೇ ಆಗಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ ಅಪ್ರಪನ್ನನ ಹಾಗಲ್ಲದೆ
ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ.
ಹೇಗೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—
ಸ್ವೈರಿಂಧ್ರೀ ಎಂದರೆ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ
ಮಾಡುವವಳು, ಇಂಥಾವಳಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಪರಾಧದ
ಮೂಲಕ, ಸೇವೆತಪ್ಪಿನಪೋದು- ಈ ಅಲಂಕಾರ ರೂಪಕೈಂಕರ್ಯ ತಪ್ಪಿಹೋದಾಗ
ತಾದಾತ್ವಿಕಮಾನ - ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಗಲೇಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ, ಪರಿಮಳಾದಿ
ಗಳೈಯುಮ್ - ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭೋಗವನ್ನೂ ಕೂಡ,
ಇಳೈನ್ದು - ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಭಯಾನುಭವಮುಮ್ -

ಪ್ಪೋಲೆ ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಂ ಇರೆಂಡು ಪಡಿಯನರ್ಥಮ್.

ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಶಮನಾರ್ಥಂಚ ಪ್ರಥಮ

ಪ್ರಪದನ ಮಿತಿವಾದಸ್ಯನಿರಾಸಃ

ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮ್‌ಪತ್ತ

ರಾಜನು ಇನ್ನೇನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವನೋ ಎಂಬ ಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, **ಉಂಡಾವಾಪ್ಪೋಲೆ** - ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಇಂತಹ, **ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಘನಮ್**- ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ, **ಇರಂಡುಪಡಿ**- ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ, **ಅನರ್ಥಮ್** – ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಜ್ಞಿಯರನ್ನಲಂಕರಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಹೇಗೆ (೧) ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ತಪ್ಪಿದುದರಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಯವು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತೋ, (೨) ರಾಜನು ಏನು ದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುವನೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದುಂಟಾದ ಅಸುಖವೋ, ಹೇಗೆ ಎರಡು ವಿಧ ಅನರ್ಥ ಉಂಟಾಯಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾರೂಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಎರಡು ವಿಧ ಅನರ್ಥ ಉಂಟು : (೧) ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವದೂ (೨) ಏನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿಬಿಡ್ತವನೋ ಎಂಬ ನಿಗ್ರಹರೂಪ ಭಯವೂ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾವಲಂಬನದಿಂದ ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಅನರ್ಥಗಳೂ ತಪ್ಪುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪದನವೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ಶಮನಾರ್ಥವೆಂಬ ವಾದದ ನಿರಾಸವು

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪದನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಏಕೆ ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಕೂಡದು ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದು ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇನ್ನೂ ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳೂ ಉಂಟೆಂದೂ, ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈಗ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಎರಡು ವಿಧ ಅನರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದನಂತರ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಾವೇ ಏಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಕೂಡದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—

ಅಡಿಯಿಲೇ ಪ್ರಪದನಂ ಪಣ್ಣಿನಾಲೋ ವೆನ್ನಿಲ್ ? ಇದು ಉಪಾಸನತ್ತೈ ಯುಮ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಪರಿಹಾರಮಾಗ ಪಣ್ಣಿನಾಲೋ, ಅಙ್ಗ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ ಅದುಕ್ಕುಚ್ಚೇರ ಪಣ್ಣಿನಾಲೋ ವೆಙ್ಗಿರ ಪ್ರತಿಬಂದಿಯಾಲೇ ನಿರಸ್ತಮ್.

ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವನ್ನೂ, **ಪತ್ತ** - ಕುರಿತು, **ಅಡಿಯಿಲೇ** - ಪ್ರಥಮದಲ್ಲೇ, **ಪ್ರಪದನಂ ಪಣ್ಣಿನಾಲೋವೆನ್ನಿಲ್**- ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೋ ? ಎಂದರೆ, ಈ ವಾದವು ಅಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಚೋದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ನಿರಸನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. **ಇದು** – ಈ ಚೋದ್ಯವು, **ಉಪಾಸನತ್ತೈಯುಮ್** - ಉಪಾಸನವನ್ನೂ ಕೂಡ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೂ ಕೂಡ, **ಪರಿಹಾರಮಾಗ ಪಣ್ಣಿನಾಲೋ** ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಏಕೆ ಮಾಡಕೂಡದು? ಆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ **ಅಙ್ಗಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್** - ಅಂಗವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ, **ಅದುಕ್ಕುಚ್ಚೇರ** - ಅದರೊಂದಿಗೇ ಸೇರಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂಬರ್ಥವು, **ಪಣ್ಣಿನಾಲೋ** - ಏಕೆ ಮಾಡಕೂಡದು ! **ಎಙ್ಗಿರ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಯಾಲೇ**-ಎಂಬುವ ಪ್ರತಿಚೋದ್ಯಗಳಿಂದ, **ನಿರಸ್ತಮ್** - ನಿರಸನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಾದವು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ, ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸ್ವಮತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದುಂಟಾದ ಯುಕ್ತಿವಾದದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಲೋಕಗರ್ಹಿತವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ, ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ನಿವೃತ್ತಿಗೂ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರೋ ? ಎಂದರೆ, ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಬಲವೂ ಇಲ್ಲವು, ಹಾಗೆಯೇ, ಮಹನೀಯರ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಇಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳುವವರಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಚೋದ್ಯವನ್ನೇ ತಾವು ಮಾಡಿ ಅಸಮಂಜಸವೆಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಉಪಾಸನವನ್ನೇ ಏಕೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಕೂಡದು ? ಅಥವಾ ಅಙ್ಗಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಏಕೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಕೂಡದು ಎಂದೂ ಕೂಡ ಕೇಳ

ಇವ್ವಿರುವರುಕ್ಕುಮ್ ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗಟ್ಟುಮೆನ್ಗೈ ಭಾಷ್ಯಾದಿವಿರುದ್ಧಮಾಗೈಯಾಲೇ ಅಪಸಿದ್ಧಾನ್ತಮ್. ಉಪಸ್ತಿ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಾನ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರ್ಗ

ಬಹುದು. ಇವು ಹೇಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವೋ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮೊದಲಿನ ಚೋದ್ಯವೂ ಸಹ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘದ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಪಾಪವು ಪ್ರತಿಪದೋಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಧಿ ಎಂದರೆ ಈ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವ ರೀತ್ಯಾ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನಿವೃತ್ತಿಯೇ ವಿನಾ, ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು

ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವೆಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವೆಂದೂ ಮುಂದೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಚೋದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಚೋದ್ಯದಿಂದ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಈ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಮೋದಿಸಿದರೋ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳುಪದೇಶಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಇವ್ವಿರವರುಕ್ಕುಮ್** - ಈ ಇಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರಿಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, **ಇಪ್ಪಡಿಯಾಗಟ್ಟುಮೆನ್ಗೈ** - ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುವದು, **ಭಾಷ್ಯಾದಿ ವಿರುದ್ಧಮಾಗೈಯಾಲೇ** - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದುದರಿಂದ, **ಅಪಸಿದ್ಧಾನ್ತವು.** ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕೂಡದೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, **"ಅನಾವಿಷ್ಕುರ್ವನ್ನನ್ವಯಾತ್"** (ಬ್ರ. ಸೂ. ೩ ೪.೪೯) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂತ್ರದ ವಿಷಯ ವಾಕ್ಯವಾದ **"ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ನಿರ್ವಿದ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇನ ತಿಷ್ಠಾಸೇತ್"** ಎಂದರೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಲಭಾವದಿಂದಿರತಕ್ಕದ್ದು." ಎಂಬವದರಿಂದ ಬಾಲನ ಹಾಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು ಎಂಬರ್ಥವೇ ಅಥವಾ ಆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಬಾಲನ ಹಾಗೆ ಡಂಭಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ, ಸೂತ್ರವು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ :— **ಅನಾವಿಷ್ಕುರ್ವ** - ಬಾಲನ ಹಾಗೆ ಸ್ವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದು ಹೇಳಿ

ಳುಡೈಯ ಅನುಷ್ಠಾನತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ವಿರುದ್ಧಮ್.

ಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅನ್ನಯಾತ್ - ಸ್ವಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಎಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ "ಸ್ವೇಛ್ಛೈಮಾತ್ರತ್ತಾಲೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮ್ ಪತ್ತ ಅಡಿಯಿಲೇ ಪ್ರಪದನ"ವು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯು "ನಾವಿರತೋದುಶ್ಚರಿತಾತ್" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. (೧೫೯ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ) "ಆಹಾರ ಶುದ್ಧೌ ಸತ್ವಶುದ್ಧಿಃ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕೂಡದೆಂಬುವದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದಶ್ರುತಿ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಊಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು "ತದಧಿಗಮ ಉತ್ತರಪೂರ್ವಾಘಯೋಃ ರಶ್ಲೇಷ ವಿನಾಶೌ ತದ್ವ್ಯಪದೇಶಾತ್" (ಬ್ರ. ಸೂ. ೪. ೧. ೧೩) "ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳ ನಾಶವೂ, ತದನಂತರ ಮಾಡುವ ಪಾಪಗಳ ಅಶ್ಲೇಷವೂ, ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ" ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ "ತದಿದಮಶ್ಲೇಷ ವಚನಂಪ್ರಾಮಾದಿಕ ವಿಷಯಂ ಮನ್ತವ್ಯಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವೇ ವಿನಾ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ವಿಷಯವಲ್ಲವು ಎಂಬುವದು ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದವನು ನಿಷೇಧಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಶ್ಯನಾಗದೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಇರಬಹುದಲ್ಲಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಉತ್ತರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕರೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರ ಆಚರಣೆಗೂ, ಅಂತಹ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ವಿರೋಧವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ: ಉಷಸ್ತಿಪ್ರಭೃತಿಗಳಾನ - ಉಷಿಸ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರುಗಳುಡೈಯ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಾದವರು ಅಥವಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನಾನಿಷ್ಠರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಸಹ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭೃತಿ ಶಬ್ದದಿಂದೆ ವಿದುರಾದಿ

ಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪಾಠಕ ಹತ್ತನೆಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಉಷಸ್ತಿವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂದರೆ :—ಉಷಸ್ತಿಯು ಚಕ್ರ ರೆಂಬುವರ ಕುಮಾರರು, ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾಗ್ರೇಸರರು, ರಾಜನ ಮಾವ ಟಿಗನಾದ ಇಭ್ಯನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಇವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕದೇ ಬಹುಕಾಲ ಉಪವಾಸವಿರುವವರಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ಆ ಇಭ್ಯನು ಆನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇಯಿ ಸಿದ ಹುರುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಅಂಶವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲು, ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಉಷಸ್ತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹುರುಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಆಗ ಇಭ್ಯನು "ಉಚ್ಛಿಷ್ಟೇಭ್ಯೋಽನ್ಯೋಽನವಿದ್ಯತೇ" "ಈ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ ಹುರುಳಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲವು" ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನೀಯಲು ; "ಏತೇಷಾಂ ಮೇದೇಹಿ" "ಆ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ ದಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನನಗೆ ಕೊಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಇಭ್ಯನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹುರುಳಿಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತಿಂದು, ಅನುಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಬೇಕೇ ಎಂದು ಇಭ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆಗ ಉಷಸ್ತಿಯು "ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಮೇ ಪೀತಂಸ್ಯಾತ್" ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ ಪರಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ದಂತಾಗುವದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೀರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ; ಅದಕ್ಕಾ ಇಭ್ಯನು ನಕ್ಕು, ಹುರುಳಿ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವಲ್ಲವೋ, ನೀರು ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವೋ ಎಂದು ಅಪ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಲು ; ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಷಸ್ತಿಯು, ಹುರುಳಿಯನ್ನು ತಿನ್ನದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣವು ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು, ಈಗ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಉದಕ ಪಾನಮಾಡಿದರೆ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವಾಗುವದು. ಅಂತಹ ನಿಷಿದ್ಧಾಹಾರವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಮಿಕ್ಕ ಹುರುಳಿಯನ್ನು ಯತ್ನನಷ್ಟಳಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ರಾಜನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಧನಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾರನೇ ದಿನವೂ ಈ ಉಷಸ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಶಯಾವಸ್ಥೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಹೆಂಡತಿಯು ಶರಗಿ ನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವೂ ತಮ್ಮ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಅದೇ ಹುರಳಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸಾರಿ, ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಯಜ್ಞ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ರಾಜನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು ಎಂದು ಛಾಂದೋಗ್ಯವು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರನುಷ್ಠಾನಪ್ರಕಾರ,.

"ಪ್ರಾಣಸಂಶಯ ಮಾಪನ್ನೋ ಯೋಽನ್ನಮತ್ತಿ ಯತಸ್ತತಃ ।
ಲಿಪ್ಯತೇನ ಸಪಾಪೇನ ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಂಭಸಾ ॥"

ಆಗ್ರೈಯಾಲೇ ವಿಶೇಷವಚನ ವಿಃಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ(೧) "ಕೃತೇಪಾ

"ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವುಳ್ಳವನು ಯಾವ ಕಾರಣ ದಿಂದ ದುಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವನೋ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಆತನು ಆ ನಿಷಿದ್ಧಾ ಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದುಂಟಾದ ಪಾಪದಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವದಿಲ್ಲವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ರುವ ಹಾಗೆ ಅಪತ್ಕಾಲದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವ ದಲ್ಲವು. ಅವರು ಉದಕಪಾನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಆಪತ್ಕಾಲ ವಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಂಜತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದು ಏರ್ಪ ಟ್ಟಿತು. ತಾವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದುಂಟಾದ ಪಾಪವೂ ಕೂಡ ಲೇಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು ಎಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಉದಕಪಾನ ವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾ ಭಾಗವತ ನಾದ ವಿದುರನೂ ಕೂಡ ತಾನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿ ಸುವಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೋಗವು ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ (೧) "ಶೂದ್ರಯೋನಾವಹಂ ಜಾತೋನಾತೋನ್ಯ ದ್ವಕ್ತುಮುತ್ಸಹೇ" ತಾನು ಶೂದ್ರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಯನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ, ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಉಪ ದೇಶವು ಸನತ್ಸುಜಾತರಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾನುಷ್ಠಿತವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಭ್ಯನು ಕೊಟ್ಟ ಜಲಪಾನವನ್ನು ಉಷಸ್ತಿಯೂ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ವಿದುರನೂ, ಅಙ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಭಾವವು ಹೀಗೆ ಮಹನೀಯರ ಅನು ಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಾಗುವದರಿಂದ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ ರಾಘಕ್ಕಾಗಿಯೂಮೊದಲೇ ಪ್ರಪದನವನ್ನಾಗಲಿ ಉಪಾಸನವನ್ನಾಗಲಿ ಅಧಿ ಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ವಾದವು ನಿರಸ್ತವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಅಂತಹ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನು ಷ್ಠಾನವು ಯುಕ್ತವಲ್ಲನೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ್ರೈಯಾಲೇ - ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು, ಸಿದ್ಧಾ ನ್ತಕ್ಕೂ ಮಹನೀಯರನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಾದುದರಿಂದ, ವಿಶೇಷವಚನ

(೧) ಭಾರತ. ಉದ್ಯೋ. ೪೧೫

ಪೇನುತಾಪೋನ್ವೈ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಕಣಕ್ಕಿಲೇ ನಿಮಿತ್ತವ್ ಉದಿತ್ತಾಲ್ಲದುನೈಮಿತ್ತಿಕವ್ ಪ್ರಾಪ್ತಮನ್ರೆಙ್ಗರ ನ್ಯಾಯಮ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತಿಲ್ ಬಾಧಿತವಾಗಾದು.

ಮಿಲ್ಲಾನ್ವೈಯಾಲೇ - ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿರೂಪ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, "ಕೃತೇಪಾಪೇ - ಪಾಪವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೇನೇ. ಅನುತಾಪೋನ್ವೈ - ಅನುತಾಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಅನುತಾಪ ಉಂಟಾದವನಿಗೇನೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಎಂಬ ಭಾವವು," ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ಕಣಕ್ಕಿಲೇ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರ, ನಿಮಿತ್ತವ್ ಉದಿತ್ತಾಲಲ್ಲದು - ನಿಮಿತ್ತವೆಂದರೆ ಕಾರಣವು, ನಿಮಿತ್ತವು ಉಂಟಾಗದೆ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಪ್ರಾಪ್ತಮನ್ರು - ನಿಮಿತ್ತದ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ನೈಮಿತ್ತಿಕಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗವದಿಲ್ಲವು, ಎಙ್ಗರ ನ್ಯಾಯಮ್ - ಎಂಬ ನ್ಯಾಯವು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಬಾಧಿತವಾಗಾದು - ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲವು, ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಈ ನ್ಯಾಯವು ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾದರೇನೇ ಆಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಅನುತಾಪ, ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದ ತಾಪವು, ಅಥವಾ ಪಶ್ಚಾತ್ - ಅನಂತರ ಉಂಟಾದ ತಾಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ

"ಕೃತೇಪಾಪೇನುತಾಪೋನ್ವೈ ಯಸ್ಯಪುಂಸಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂತು ತಸ್ಯೈಕಂ ಹರಿ ಸಂಸ್ಮರಣಂ ಪರಂ"

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪಾಪಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಅಂಥಾವನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಸಕೃತ್ ಹರಿಸ್ಮರಣವೇ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪಾಪಮಾಡಿದನಂತರ ಅನುತಾಪ ಉಂಟಾದರೇನೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವು. ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಎಂಥಾದ್ದು ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪವು. ಆದುದ

---

(೧) ವಿ.ಪು. ೨.೬.೪೦

ಪ್ರಪತ್ತೇಃ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪನಿವರ್ತಕತ್ವಂ, ತದ್ದ್ವಾರಾ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘೋತ್ಪತ್ತ್ಯಭಾವಶ್ಚ.

ಅನಪಿನ್ಸ್ಪು ಆಗಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಪಾಪತ್ತುಕ್ಕಂಜಿ ನಾನಾಗಿಲ್,

ರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಉಂಟಾದ ನಂತರವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಧಿಕಾರವೇ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಅಸಮಂಜಸವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ನಿಮಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನೈಮಿತ್ತಿಕಕ್ಕೇ ಕಾರಣವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ನ್ಯಾಯವೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ವಿಹಿತವಾದುದೇ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೇ ಇದನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ವಿಶೇಷವಚನವಿದ್ದುದಾದರೆ, ಈ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೇ ಇತ್ತು. ಅಂತಹ ವಿಶೇಷವಚನವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೂ ಈ ನ್ಯಾಯವು ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು

ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದಿಂದ ಅನಿಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೇ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಏನೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೋ ಎಂದರೆ ಉಪಾಯ ಉಂಟೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವರಾಗಿ ಅದು ಯಾವುದು ಎಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಪಾಪಾಂಶ ನಿವೃತ್ತಿಗೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣವೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪವು ನಶಿಸಿಹೋಗುವದರಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪ ನಿವರ್ತಕತ್ವವೂ, ತನ್ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘೋತ್ಪತ್ತ್ಯಭಾವವೂ, ಉಂಟು

ಅನಪಿನ್ಸ್ಪು - ಹೀಗಾದನಂತರ, ಹೇಗಾದನಂತರವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಅನುತಾಪವೂ ಉಂಟಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗೇನೇ ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾದ ಪ್ರಾಯ

ಅದುಕ್ಕು ಕಾರಣಮಾನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಪದನರೂಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್ ಪಣ್ಣಪ್ರಾಪ್ತಮ್; "ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಸ್ತು ಸಾಹಂತ್ರೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಪಿ ಭೂಯಸೀ" ಎನ್ರಾರ್‌ಗಳಿರೇ.

ಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನವೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದನಂತರ, ಆಗಾಮಿ-ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಪಾಪತ್ತುಕ್ಕಂಜಿನಾನಾಗಿಲ್ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ಭಯಪಟ್ಟವನಾದರೆ, ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಪದನರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು, ಪಣ್ಣಪ್ರಾಪ್ತಂ - ಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನುದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :- ಸಾ - ಅಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಳ್ಳ, ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಸ್ತು - ಸಾಧ್ಯವಾದ ಉಪಾಸನಾರೂಪ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವು ಯಾವುದರಿಂದಲೋ ಅದು ಎಂಬುವದರಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಧ್ಯಾಭಕ್ತಿರ್ಯಯಾಸಾ - ಯಾವುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಎಂಬವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಬೇರಾಗಿರುವರಿಂದಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಭಾವವು, ಆದ ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಸ್ತು ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾವರೋ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಪಿ - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಕ್ಕೂಕೂಡ, ಭೂಯಸೀ-ಅಧಿಕವಾದ, ಹನ್ತ್ರೀ - ನಾಶಕವು ; ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವು ಪ್ರಾರಬ್ಧನಾಶಕವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು" ಎನ್ರಾರ್‌ಗಳಿರೇ - ಹೀಗೆ ಆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರಷ್ಟೇ. ಶ್ರೀಮಾನ್. ಶೆಟ್ಟಿಲೂರುನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರು ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ,

"ಸಾಧನಂ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಸ ಏವೇತಿ ಸ್ಥಿರಾಮತಿಃ ।
ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಃ ತಥಾಸ್ಯೈವ ಪ್ರಪತ್ತಿರಿತಿ ಗೀಯತೇ"

ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಯು ಬಹುವ್ರೀಹಿಯೇ ಹೊರತು ಕರ್ಮಧಾರಯವಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಅರ್ಥವು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಯೇ ಫಲವಾಗಿ ಉಳ್ಳದ್ದು ಎಂಬರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲವು. ಯಾವುದರಿಂದ ಉಪಾಸನವು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಅದು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುವಹಾಗೆ ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿ ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಹುದೋ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವದರಿಂದ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು

(೧) "ಜನ್ಮಾಂತರ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ವ್ಯಾಧಿರೂಪೇಣ ಬಾಧತೇ ।
ತಚ್ಛಾಂತಿ ರೌಷಧೈರ್ದಾನೈ ರ್ಜಪಹೋಮಾರ್ಚನಾದಿಭಿಃ"
ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್, ದಾನಜಪಾದಿಗಳಿಲು ಮುಳ್ಪಡ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪ

ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಇದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯವಿರುವಾಗ, ಇಚ್ಛೆಬ್ಬಿ ವಿಡುವಾರು ಕಿಡ್ಯೆಯಾದು ಎಂದು ತಾವೇ ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಯಾರೂ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವು, ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಡಿಸುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಚನವಾದ "ಅಪಾಯ ಸಂಪ್ಲವೇ ಸದ್ಯಃ" ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ "ಆಗಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವ ಪಾಪತ್ತುಕ್ಕಂಜಿ ನಾನಾಗಿಲ್" ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಪಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಭಯಪಡದೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಆ "ಅಪಾಯಸಂಪ್ಲವೇ" ಎಂಬ ವಚನವು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನು ಪ್ರಾರಬ್ಧಫಲಾನುಭವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವವನು, ದೇಹಾವಸಾನದವರಿವಿಗೂ ಉಪಭೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸದೇ ಇರುವವನು, ಜ್ಞಾನವಿವೇಕಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತರಾಘಭಯವಿಲ್ಲದಿರುವವನು, ಇಂಥಾವನಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಆಗಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಅಂಥಾವನಿಗೆ ಈ ಪುನಶ್ಶರಣಾಗತಿ ವಿಧಿಯು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಭೂಯಃ ಸೀ ವಿಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇತರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಲವತ್ತರವಾದುದೆಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಗುರೂಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ ನಾಶಹೊಂದದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪವು ಈ ಸುಲಭವಾದ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯುಪಾಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ನಾಶ್ಯವು ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—

ಜನ್ಮಾಂತರ ಕೃತಂಪಾಪಂ - ಬೇರೆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಪವು, ವ್ಯಾಧಿರೂಪದಿಂದ, ಬಾಧತೇ - ಈ ಚೇತನನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ತಚ್ಛಾಂತಿಃ - ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಈಗ ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾಗಿರುವ ಪಾಪಫಲದ ಶಾಂತಿಯು, ಔಷಧೈಃ - ಔಷಧಿಗಳಿಂದಲೂ,

(೧) ವಿಹಗೇಶ್ವರ ಸಂಹಿತೆ.

ನಾಶಂ ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದಿರೇ. ಆಗೈಯಾಲ್ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪತ್ತುಕ್ಕಂಜಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಿನಾನಾಗಿಲ್ ಅಪ್ಪೋದು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಪಾಪಮ್ ಉದಿಯಾದು. (೧) ದಾಸಸ್ಸಖಾವಾಹನಮಾಸನಂ ಧ್ವಜಃ" ಇತ್ಯಾದಿ

ದಾನೈಃ - ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಜಪದಿಂದಲೂ ಹೋಮಗಳಿಂದಲೂ, **ಅರ್ಚನಾದಿಭಿಃ** - ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಭಾಗವತಾರ್ಚನೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ, ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ" **ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್** - ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲೂ, **ದಾನಜಪಾದಿಗಳಿಲುಮುಳ್ಳಪಡ** - ದಾನ ಜಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ **ಕೂಡ** ಪಾಪನಾಶವು, **ಶೊಲ್ಲಪಟ್ಟದಿರೇ** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತೆಯಷ್ಟೇ. ಇಲ್ಲಿ **ದಾನಜಪಾದಿಗಳಿಲುಮ್** ಎಂದು ಔಷಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ :—ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪಫಲರೂಪ ವ್ಯಾಧಿಯ ಶಾಂತಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಔಷಧದಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನಜಪಾದಿಗಳಿಂದ ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿದ್ವಾರಾ ಶಾಂತಿಯು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಪ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ ದಾನ ಜಪ ಹೋಮಾದಿಗಳು ಅಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವುಗಳಾದರೆ, ಪ್ರಬಲ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪನಾಶಕವೆಂಬುವದು ಕೈಮುತಿಕ ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧವೆಂಬ ಭಾವವು. **ಆಗೈಯಾಲ್** - ಆದುದರಿಂದ ಎಂದರೆ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪಕರ್ಮಕ್ಕೂ ನಾಶವುಂಟೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾದುದರಿಂದ, **ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪತ್ತುಕ್ಕಂಜಿ** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪಕ್ಕೆ ಭಯಪಟ್ಟು, **ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಿನಾನಾಗಿಲ್** - ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪವೂ ನಾಶವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನಾದರೆ, **ಅಪ್ಪೋದು** - ಆಗ, **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಪಾಪಮ್ ಉದಿಯಾದು** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು : ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಭರನ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪವೂ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಆದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಇಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ

"ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಸಾದಮಾಕಾಂಕ್ಷನ್ನೈಷ್ಣವಾನ್ ಪರಿತೋಷಯೇತ್ ।
ತಥಾಪ್ಯಾರಾಧನೇನಾಪಿ ನ ಪ್ರೀತೋ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಃ ।

ಗಳಿರ್ಪಡಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಭಗವದನ್ತರಙ್ಗರ್ಕ್ಕುಮ್ ಸಾತ್ವಿಕಾಪರಾಧಲೇಶ ಮುಮ್ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಕರಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್ ಶಾಂಡಲೀ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಿಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ.

ಯಥಾ ತುಷ್ಯತಿ ದೇವೇಶೋ ಮಹಾಭಾಗವತಾರ್ಚನಾತ್ ।
ತಥಾ ನ ತುಷ್ಯತಿ ಹರಿರ್ವಿಧಿವತ್ಸ್ವಾರ್ಚನಾದಪಿ"

ಎಂದರೆ "ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು, ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಭಾಗವತರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ತನ್ನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡುವದಿಲ್ಲವು ಮಹಾಭಾಗವತರ ಅರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷಪಡುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅರ್ಚನೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಸಂತೋಷಪಡುವದಿಲ್ಲವು." ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತುಂಬಾ ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಿಯನಾದುದರಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಲೇಪಿಸದ ಹಾಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಮಾಡಕೂಡದು? ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದವರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಗೂ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡುವದುಂಟಷ್ಟೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಏಕೆ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡಕೂಡದು? ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪ ದಂಡನೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಮನ್ನಿಸಲಾರನು, ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರತ್ಯವಾಯಕರವೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಅಪರಾಧವು ತುಂಬಾ ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ಗರುತ್ಮಂತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದುರ್ದೆಶೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ:—"ದಾಸಃ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನಿನಗೆ ಶೇಷಭೂತನೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿವಿಧ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುವನು, ಸಖಾ - ಸಮಾನಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ವಾಹನಂ - ನಿನಗೆ ವಾಹನನಾಗುವವನು, ಆಸನಂ - ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಸನವಾಗುವವನು, ಧ್ವಜಃ - ತೇರಿಗೆ ಧ್ವಜವು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ಪಡಿಯೇ - ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅತ್ಯಂತಭಗವದನ್ತರಙ್ಗರ್ಕ್ಕುಮ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯರಾಗಿರುವವರಿಗೂ ಕೂಡ, ಎಂದರೆ ಗರುತ್ಮಾನ್ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕಾಪರಾಧಲೇಶಮುಮ್ - ಭಾಗವತನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪಾಪರಾಧವೂ ಕೂಡ,

ಪ್ರತ್ಯವಾಯಕರಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಅನರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬು ವದು, **ಶಾಂಡಿಲೀ ವೃತ್ತಾಂತಾದಿಗಳಿಲೇ** - ಶಾಂಡಿಲೀ ವೃತ್ತಾಂತ ಮೊದಲಾ ದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧವು ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಪವಾಗಿ ದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ದಂಡನೆಯು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಬೇಕಾದವ ರಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಶಾಂಡಿಲೀ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗರುತ್ಮಂತನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಾಸನಾಗಿ, ಸಖನಾಗಿ ವಾಹನವಾಗಿ, ಆಸನವಾಗಿ, ಧ್ವಜವಾಗಿ, ಹೀಗೆ ನಾನಾವಿಧ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ನಿರತನಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಬೇಕಾದವನು; ಇಂಥಾವನೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕ್ಲೇಶವನ್ನನುಭವಿಸಿರುವನೆಂಬುವದು ಶಾಂಡಿಲೀ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಶಾಂಡಿಲೀ ಎಂಬುವಳು ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮಳು. ವೃಷಭಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವಳಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭಾಗವತರುಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಗಾಲವ ಋಷಿಯು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೇ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದುದರಿಂದ ಒಂದು ಕಿವಿ ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ೮೦೦ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡ ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರಲ್ಲಾ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಖನಾದ ಗರುತ್ಮಂತನೊಂದಿಗೆ ಈ ಋಷಭಗಿರಿಗೆ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಗರುತ್ಮಂತನು ಈಕೆ ಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಈಕೆಯು ಇಂತಹ ಹೀನಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಅನರ್ಹಳು, ಈಕೆ ಯನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಯೋಗ್ಯಳು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿ ನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಗರುತ್ಮಂತನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ಮಾಂಸಪಿಂಡದಂತಾದನು. ಗಾಲವನು ಈತನನ್ನು ಕಂಡು ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ದುಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು, ವೈನತೇಯನು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿ, ಆಗ ಗಾಲವರು ಶಾಂಡಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸನ್ನ ಳಾಗತಕ್ಕದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು; ಆಗ ಆಕೆಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ಆತನ ಶರೀರವೂ ರೆಕ್ಕೆ ಗಳೂಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ವೃಥವಾಗಲಿ ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತನಂತರ, ಆಕೆಯ ಅನು ಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರೆಂಬೀ ವೃತ್ತಾಂತವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ ೧೧೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ) ಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾಭಾಗ ವತರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಲೇಶವೂ ಕೂಡ ಅನಿಷ್ಟಫಲಪ್ರದ ವಾದುದೆಂಬುವದನ್ನು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದುಪದೇಶಿಸಿರು

ಸರ್ವೇಶ್ವರನೈಪ್ಪೋಲೆ ಸೂರಿಗಳುವು್ ಅವತರಿತ್ತಾಲ್ ಕರ್ಮವಶ್ಯ

ತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ "ದಾಸಸ್ಸಖಾವಾಹನ" ವೆಂಬುವದರಿಂದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಸದಾ ಕೈಙ್ಕರ್ಯದಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿರುವವನಿಗೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪ ದಂಡವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಪನ್ನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅಪ ರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಶ್ಲೋಕ ಯಾವುದೆಂದರೆ :—

> ದಾಸಸ್ಸಖಾ ವಾಹನ ಮಾಸನಂ ಧ್ವಜೋ
> ಯಸ್ತೇವಿತಾನಂ ವ್ಯಜನಂ ತ್ರಯೀಮಯಃ ।
> ಉಪಸ್ಥಿತಂ ತೇನ ಪುರೋ ಗರುತ್ಮತಾ
> ತ್ವದಂಘ್ರಿ ಸಮ್ಮರ್ದಕಿಣಾಂ ಕಶೋಭಿನಾ ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಯಾದ ಗರುತ್ಮಂತರು ಹೇಗೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಸೇವೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬುವದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಯಃ ತ್ರಯೀಮಯಃ** - ಯಾವ ಮೂರು ವೇದಮಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾದವನೋ **ದಾಸಃ** - ನೀನು (ಸರ್ವೇಶ್ವರನು) ಶೇಷಿಯೆಂಬುವದನ್ನರಿತು ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಗಳನ್ನೆಸಗುವನಾದನೋ, **ಸಖಾ** - ಸಮಾನಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸ್ನೇಹಿತನೋ, **ವಾಹನಂ** - ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಜಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವನೋ, **ಆಸನಂ** - ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸನವಾಗುವನೋ, **ಧ್ವಜಃ** - ರಥಕ್ಕೆ ಪತಾಕೆಯಾಗುವನೋ, **ವಿತಾನಂ** - ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಆಗುವನೋ, **ವ್ಯಜನಂ** - ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರಕ್ಕೆ ಬೀಸಣಿಗೆಯಾಗುವನೋ, **ತ್ವದಂಘ್ರಿಸಮ್ಮರ್ದಕಿಣಾಂಕಶೋಭಿನಾ** - ವಾಹನವಾದಾಗ ನಿನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ಆತನ ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಉಜ್ಜುವದರಿಂದ, ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿರುವ ಗುರ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾ ಶಿಸುತ್ತಿರುವ, **ತೇನ** - ಅಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ, **ಗರುತ್ಮತಾ** - ಗರುತ್ಮಂತ ನಿಂದ, **ಪುರಃ ಉಪಸ್ಥಿತಂ** - ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ, ಯಾರೆಂದರೆ, **ಭವಂತಂ** ಎಂದು ಮುಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವಿಭೂತಿಗಳುಳ್ಳ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದು ಯಾಮುನೇಯರು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಕರ್ಮವಶ್ಯರಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಾದ ಈ ವೈನತೇಯರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧದ ಸಂಭವವು ಹೇಗೆ ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:-

ತ್ತಾಭಿನಯಂ ಪಣ್ಣಿಲೋಕಹಿತ ಪ್ರವರ್ತ್ತನಾರ್ಥವಾಗ ಅಪಚಾರ ಪರಿ ಹಾರಾದಿಗಳೈ ನಡತ್ತಿ ಪೋರುವರ್‍ಗಳ್.

ಸರ್ವೇಶ್ವರನ್ನೈಪ್ಪೋಲೆ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಹಾಗೆ, **ಸೂರಿಗಳುಮ್** - ನಿತ್ಯ ಸೂರಿಗಳೂ ಕೂಡ **ಅವತರಿತ್ತಾಲ್** - ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದರೆ, **ಕರ್ಮವಶ್ಯತ್ತಾಭಿನಯಂಪಣ್ಣಿ** - ತಾವು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವರಂತೆ ನಟಿಸಿ, **ಲೋಕಹಿತಪ್ರವರ್ತನಾರ್ಥಮಾಗ** - ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ಅಪಚಾರ ಪರಿಹಾರಾದಿಗಳೈ** - ಭಗವದ್ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ ಅಪ ಚಾರಪಡುವದೇನು, ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದೇನು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ ಅಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಲಘುದಂಡನವೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು, **ನಡತ್ತಿ ಪೋರುವರ್‍ಗಳ್** - ನಡಿಸಿ ಹೋಗುವರು. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನಟಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಭಗವ ದ್ಭಾಗವತಾಪರಾಧವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನು ಎಂಥಾವನೇ ಆಗಲಿ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದೂ, ಆ ದಂಡನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನನುಷ್ಠಿಸ ಬೇಕೆಂದೂ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ನಟಿಸು ತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ವಿಹಿತವಾದು ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಲಘುದಂಡವಾದರೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅಪರಾಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧವೇ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗದ ಹಾಗೆ ಏಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು? **ಪ್ರಕ್ಷಾಳನಾದ್ಧಿ ಪಂಕಸ್ಯ ದೂರಾದಸ್ಪರ್ಶನಂ ವರಂ** ಎಂದರೆ ಕೆಸರು ತುಳಿದು ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಸರು ತುಳಿಯದೆ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು ಉತ್ತಮವು ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ, ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯ ವೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಸರ್ವೇಶ್ವರನ್ನೈಪ್ಪೋಲೆ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿದಾಗ ತಾನೂ ಕರ್ಮವಶ್ಯನೆಂದು ತೋರ್ಪ ಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ತನಗೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವು ತಪ್ಪಿ ವನ

ಆಗೈಯಾಲ್ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿ ಯಿಳವಾನ್ಮೈಕ್ಕಾಗವುಮ್, ಅದುಕ್ಕಾಗ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದಲ್, ಲಘುದಂಡನಾದಲ್ ಪ್ರಸಙ್ಗಿಯಾನ್ಮೈಕ್ಕಾ

ವಾಸ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ, **ನನು ದೈವಸ್ಯ ಕರ್ಮತತ್** ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾದ ದೈವಸಂಕಲ್ಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತೆಯೂ ಕೂಡ

"ವಿಧಿರ್ನೂನ ಮ ಸಂಹಾರ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ಲವಗೋತ್ತಮ ।

ಸೌಮಿತ್ರಿಂ ಮಾಂಚರಾಮಂಚ ವ್ಯಸನೈಃ ಪಶ್ಯಮೋಹಿತಾನ್ ॥"

ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಮೀರಲು ಅಸಾಧ್ಯವು ಏಕೆಂದರೆ ಓ ಆಂಜನೇಯನೇ ಗುರುವೇ ಪರದೇವತೆಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂನೂ, ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ತನಗೂ, ಧರ್ಮವೇ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿದ ಹಾಗಿರುವ ರಾಮನಿಗೂ ಸಹ ದುಃಖವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನಗೆ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಬಾಧೆಯೂ ಕೂಡ

"ಭಾಗ್ಯವೈಷಮ್ಯ ಯೋಗೇನ ಪುರಾದುಶ್ಚರಿತೇ ನ ಚ ।

ಮಯ್ಯೈತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಕೃತಂ ಹ್ಯುಪಭುಜ್ಯತೇ"

ತನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮಫಲವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನೇ ತಾನು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, **"ಮಮೈವ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕಿಂಚನ್ಮಹದಸ್ತಿ ನ ಸಂಶಯಃ"** ತನಗೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ದುಷ್ಕೃತವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರೂ ಕೂಡ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಮೂಲಕ ಆಕೆಯ ತಂದೆಯ ವಧೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರಾಗಿ

ತದಾಕರ್ಣ್ಯೇಶ್ವರೌ ರಾಜನ್ ಅನುಸೃತ್ಯ ನೃಲೋಕತಾಂ ।

ಅಹೋನಃ ಪರಮಂ ಕಷ್ಟಮಿತ್ಯಸ್ರಾಕ್ಷೌ ವಿಲೇಪತುಃ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾನುಷ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನಭಿನಯಿಸುವರಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ರೋದನ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮ ವಶ್ಯರೆಂದು ಅಭಿನಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಗೈಯಾಲ್ - ಹೀಗೆ ಮಹಾ ಅಂತರಙ್ಗರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರತ್ಯವಾಯಕರವಾದುದರಿಂದ, **ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯಿಳವಾನ್ಮೈಕ್ಕಾಗವುಮ್** - ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, **ಅದಕ್ಕಾಗ** - ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, **ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾದಲ್** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗಲಿ, **ಪ್ರಸಙ್ಗಿಯಾನ್ಮೈಕ್ಕಾಗವುಮ್** - ಉಂಟಾಗದೆ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, **ಮೇಲ್‌ವರುಮಪರಾಧಙ್ಗಳ್**-

ಗವುನ್, ಮೇಲ್‌ವರುಮಪರಾಧಙ್ಗಳೈ ವೇರರುಕ್ಕುಮ್ (ಪೊರುಕ್ಕುಮ್) ವಿರಗು ಪಾರ್ಕವೇಣುಮ್.

ಅಪರಾಧಙ್ಗಳೆಲ್ಲಾತ್ತುಕ್ಕು ಮುಡಿ ಅವಿವೇಕಮ್. ಅದಿಲ್ ಪ್ರಧಾನಮಾನ ಅವಿವೇಕಮ್ ಅಚಿತ್ಸ್ವಭಾವಮಾನ ಜಡತ್ವ ವಿಕಾರಾದಿಗಳೈಚ್ಚುಮಕ್ಕೈ ಯುಮ್, ಈಶ್ವರಸ್ವಭಾವಮಾನ ಸ್ವನಿಷ್ಠತ್ವ ಸಾತಂತ್ರ್ಯನನ್ಯಾರ್ಥ

ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು, ವೇರರುಕ್ಕುಮ್ ವಿರುಗು- ಬುಡಸಹಿತವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು, ಪಾರ್ಕವೇಣುಮ್ - ಗಮನಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಉಪಾಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಅಪರಾಧಗಳೊಂದೂ ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕ್ಕೊಳ್ಳೋಣವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಉಂಟಾಗದೇನೇ ಇರು ವದಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪದನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅನಂತರ ಯಾವ ಅಪರಾಧಗಳೂ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೇ ? ಎಂದರೆ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ತನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೊಟ್ಟ ವಿವೇಕದಿಂದ ಭೇದಿಸುವದೇ ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಾಧಙ್ಗಳ್ ಎಲ್ಲಾತುಕ್ಕುಮ್ - ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೇ ಮೊದ ಲಾದ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳಿಗೂ, ಅಡಿ-ಕಾರಣವು, ಅವಿವೇಕವು. ಅದಿಲ್ - ಆ ಅವಿ ವೇಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಾನ ಅವಿವೇಕಮ್ - ಮುಖ್ಯವಾದವೆಂದರೆ ಪ್ರಬಲ ವಾದ ಅವಿವೇಕವು ಅಚಿತ್ಸ್ವಭಾವಮಾನ ಜಡತ್ವ ವಿಕಾರಾದಿಗಳೈ - ಅಚಿ ತ್ತಿನ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಜಡತ್ವ ವಿಕಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದವು ಸ್ವರೂಪನಾಶವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಚುಮಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಆರೋಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೋಣವು,ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣವೂ, ಎಂದರೆ ದೇಹ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಆತ್ಮಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸೋಣವು, ಎಂದರೆ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿಯೂ, ಈಶ್ವರಲಕ್ಷಣವಾದ, ಸ್ವನಿಷ್ಠತ್ವ - ತನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಇರುವಿಕೆಯು, ಇತರರಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗದಿರುವಿಕೆಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು, ಅನನ್ಯಾರ್ಥತ್ವ - ಯಾರಿಗೂ ಶೇಷ ನೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಇರೋಣವು. ಇವುಗಳನ್ನು, ಚುಮಕ್ಕೈಯುಮ್ - ಆರೋ ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣವು. ಎಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿಯೂ. ಅವಿವೇಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಬಲ ಅವಿವೇಕಗಳು.

"ಅನಾತ್ಮನ್ಯಾತ್ಮಬುದ್ಧಿರ್ಯಾ ಚಾಸ್ವೇ ಸ್ವಮಿತಿಯಾಮತಿಃ ।
ಅವಿದ್ಯಾತರುಸಂಭೂತಿ ಬೀಜಮೇತದ್ದ್ವಿಧಾ ಸ್ಥಿತಂ"

(ವಿ, ಪು. ೬.೭.೧೧)

ತ್ವಾದಿಗಳ್ಳೈಚ್ಚು ಮುಕ್ಕ್ಯಯುಮ್. ಇ (ಅ) ವ್ವಿವೇಕತ್ತೈಯರುಕ್ಕ್ಕೈಕ್ಕು ಕ್ಕೂರ್ಮೈಯಾಳಾಯಿರುಪ್ಪದೇತ್ತಚ್ಚುರಕ್ಕ ಮುರತ್ತನ್ನಳವಿಲುಂಡಾನ ತೆಳಿವು.

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇಹಾತ್ಮ ಭ್ರಮೆಯೂ, ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮ ಭ್ರಮೆಯೂ; ಜಡಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನಾರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ತಾನೇ ದೇಹವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡು ವಿಧ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ವಿವೇಕವೆಂಬ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇವ್ವಿವೇಕತ್ತೈ - ಈ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಮ ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮ ಭ್ರಮರೂಪವಾದ ಅವಿವೇಕವನ್ನು, ಅರುಕ್ಕೈಕ್ಕು - ಕತ್ತರಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಛೇದಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಕ್ಕೂರ್ಮೈಯಾಳಾಯಿರುಪ್ಪದು - ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕತ್ತಿಯಾಗಿರುವದು, ಏತ್ತಚ್ಚುರಕ್ಕ ಮುರ - ಅಧಿಕ್ಯ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ತನ್ನಳವಿಲುಂಡಾನ ತೆಳಿವು - ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು. ತನಗೆ ಇಂತಹ ಅವಿವೇಕವೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಿವರ್ತಿಸುವದಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸದ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗದ ಹಾಗೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇನೆಂಬುವದರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು. ತಾನು ಜ್ಞಾನತ್ವ ಆನಂದತ್ವ ಅಮಲತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ತ್ವ ಜಡತ್ವಾದಿಗಳುಳ್ಳ ಅಚೇತನವಾದ ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯು ತೊಲಗುತ್ತದೆ.

"ಈಶ್ವರೋऽಹಮಹಂ ಭೋಗೀ ಸಿದ್ಧೋऽಹಂ ಬಲವಾನ್ ಸುಖೀ ।
ಅಢ್ಯೋऽಭಿಜನವಾನಸ್ಮಿ ಕೋऽನ್ಯೋऽಸ್ತಿ ಸದೃಶೋ ಮಯಾ"

(ಗೀ ೧೬-೧೪)

ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ ಜೀವೇಶೈಕ್ಯ ಭ್ರಾಂತಿಗಳು ತಾನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಾಸಭೂತನು, ನಿಯಾಮ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು, ತಾನು ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಅವನು ಪ್ರಾಪ್ಯನು, ತಾನು ಭಗವದನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷಭೂತನು, ಭಗವದನನ್ಯ ಶರಣ್ಯನು, ಭಗವದನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನು, ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಾನು ಶೇಷಭೂತನಲ್ಲವು, ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾರೂ ತನಗೆ ರಕ್ಷಕನಿಲ್ಲವು, ಭಗವಂತನಿಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಾನು ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲವೆಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಅವಿವೇಕವು ತೊಲಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅವಿವೇಕ ಪ್ರಭುತ್ವಾದೇರ್ನಿದಾನಸ್ಯ ನಿವರ್ತನಾತ್ ।
ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರಾಣಾ ಮಯತ್ನೋನ್ಮೂಲನಂಭವೇತ್ ॥೧೬॥

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಅಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ನಿಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಈತನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಏತ್ತಚ್ಚ್ಛರಕ್ಕಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಆಗಮೋಕ್ತ ತತ್ವತ್ರಯಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕ ವಿವೇಕ ಉಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ನೈಜಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಏತಚ್ಚ್ಛರಕ್ಕಜ್ಞಗಳನ್ನು ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಹೊಂದುವನಾಗುವನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ತತ್ವತ್ರಯಾಧಿಕಾರದ ಆದಿ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅವಿವೇಕವು ಆತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾವಾಗ ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೋ, ಆಗ ಅರ್ಥಕಾಮ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ಯಾವುವೂ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇನೇ ಅಂತಹ ಅಪಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವವೆಂದೂ, ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :—**ನಿದಾನಸ್ಯ** - ಸರ್ವವಿಧಾಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಆದಿ ಕಾರಣಭೂತವಾದ, **ಅವಿವೇಕ ಪ್ರಭುತ್ವಾದೇಃ** – ಅವಿವೇಕವೆಂದರೆ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ ಅವಿವೇಕ ಮತ್ತು **ಪ್ರಭುತ್ವ** - ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಮೆ, **ಆದೇಃ** - ಮೊದಲಾದವುಗಳ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮೈಕ್ಯ ಭ್ರಮೆ ಮತ್ತು ತಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗಳ, **ನಿವರ್ತನಾತ್**-ತತ್ವತ್ರಯ ಜ್ಞಾನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ನಿವರ್ತಿಸುವದರಿಂದ **ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರಾಣಾಂ**-ದ್ರವ್ಯ, ಕಾಮ ಇವುಗಳಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳ, **ಅಯತ್ನೋನ್ಮೂಲನಂ**-ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಮೂಲನವು, **ಭವೇತ್**-ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಭ್ರಮೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಈ ಕಾರಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವು. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾರವಿಷ

ತ್ವಾದಿಗಳ್ಳೈಚ್ಚು ವುಕ್ಕ್ಯಯುಮ್. ಇ (ಅ) ವ್ವಿವೇಕತ್ತೈಯ ರುಕ್ಕ್ಕಲ್ಕ್ಕ ತ್ತೀಳಿವಾಳಾಯಿರುಪದೇತ್ತಚ್ಚುರಕ್ಕ ಮುರತ್ತನ್ನಳವಿಲುಂಡಾನ ತೆಳಿವು.

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇಹಾತ್ಮ ಭ್ರಮೆಯೂ, ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮ ಭ್ರಮೆಯೂ; ಜಡಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನಾರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ತಾನೇ ದೇಹವೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡು ವಿಧ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ವಿವೇಕವೆಂಬ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇವ್ವಿವೇಕತ್ತೈ - ಈ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಮ, ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮ ಭ್ರಮರೂಪವಾದ ಅವಿ ವೇಕವನ್ನು, ಅರುಕ್ಕೈಕ್ಕು - ಕತ್ತರಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಛೇದಿಸುವದಕ್ಕೆ, ತೆಳಿ ವಾಳಾಯಿರುಪ್ಪದು - ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕತ್ತಿಯಾಗಿರುವದು, ಏತ್ತಚ್ಚುರಕ್ಕ ಮುರ - ಅಧಿಕ್ಯ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ತನ್ನಳವಿಲುಂಡಾನ ತೆಳಿವು - ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು. ತನಗೆ ಇಂತಹ ಅವಿವೇಕವೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಿವರ್ತಿಸುವದಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸದ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಮಿಯಾಗದ ಹಾಗೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇನೆಂಬುವದರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು. ತಾನು ಜ್ಞಾನತ್ವ ಆನಂದತ್ವ ಅಮಲತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ತ್ವ ಜಡತ್ವಾದಿಗಳುಳ್ಳ ಅಚೇತನವಾದ ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣ ನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯು ತೊಲಗು ತ್ತದೆ.

"ಈಶ್ವರೋಽಹಮಹಂ ಭೋಗೀ ಸಿದ್ಧೋಽಹಂ ಬಲವಾನ್ ಸುಖೀ ।
ಅಢ್ಯೋಽಭಿಜನವಾನಸ್ಮಿ ಕೋಽನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಸದೃಶೋ ಮಯಾ"

(ಗೀ ೧೬-೧೪)

ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ ಜೀವೇಶೈಕ್ಯ ಭ್ರಾಂತಿಗಳು ತಾನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ದಾಸಭೂತನು, ನಿಯಾಮ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು, ತಾನು ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಅವನು ಪ್ರಾಪ್ಯನು, ತಾನು ಭಗವದನನ್ಯಾರ್ಹ ಶೇಷಭೂತನು, ಭಗವದನನ್ಯ ಶರ ಣ್ಯನು, ಭಗವದನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನು, ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಾನು ಶೇಷಭೂತನಲ್ಲವು, ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾರೂ ತನಗೆ ರಕ್ಷಕನಿಲ್ಲವು, ಭಗವಂತನಿಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಾನು ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲ ವೆಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಅವಿವೇಕವು ತೊಲಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅವಿವೇಕ ಪ್ರಭುತ್ವಾದೇರ್ನಿದಾನಸ್ಯ ನಿವರ್ತನಾತ್ ।
ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರಾಣಾಮಯತ್ನೋನ್ಮೂಲನಂಭವೇತ್ ॥೧೬॥

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಅಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ನಿಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಈತನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ವಿತ್ತೆಚ್ಛುರಕ್ಕಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಆಗಮೋತ್ಥ ತತ್ವತ್ರಯಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕ ವಿವೇಕ ಉಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ನೈಜಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ವಿತ್ತೆಚ್ಛುರಕ್ಕಜ್ಞಗಳನ್ನು ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಹೊಂದುವನಾಗುವನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ತತ್ವತ್ರಯಾಧಿಕಾರದ ಆದಿ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅವಿವೇಕವು ಆತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾವಾಗ ನಿವರ್ತಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೋ, ಆಗ ಅರ್ಥಕಾಮ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ಯಾವುವೂ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇನೇ ಅಂತಹ ಅಪಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವವೆಂದೂ, ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :—**ನಿದಾನಸ್ಯ** - ಸರ್ವವಿಧಾಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಆದಿಕಾರಣಭೂತವಾದ, **ಅವಿವೇಕ ಪ್ರಭುತ್ವಾದೇಃ** - ಅವಿವೇಕವೆಂದರೆ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ ಅವಿವೇಕ ಮತ್ತು **ಪ್ರಭುತ್ವ** - ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಮೆ, **ಆದೇಃ** - ಮೊದಲಾದವುಗಳ, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮೈಕ್ಯ ಭ್ರಮೆ ಮತ್ತು ತಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗಳ, **ನಿವರ್ತನಾತ್**-ತತ್ವತ್ರಯಜ್ಞಾನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ **ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನ** ಇವುಗಳಿಂದ ನಿವರ್ತಿಸುವದರಿಂದ **ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರಾಣಾಂ**-ದ್ರವ್ಯ, ಕಾಮ ಇವುಗಳಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳ, **ಅಯತ್ನೋನ್ಮೂಲನಂ**-ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಮೂಲನವು, **ಭವೇತ್**-ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಭ್ರಮೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಈ ಕಾರಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವು. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾರದೀಪ

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಾನಾಮನುತ್ಪತ್ತಿಕ್ರಮಃ

ಇವ್ವೆಯೆಲ್ಲಾತ್ತು ಕ್ಕುಮಡಿ ಫಲಪ್ರದಾನೋನ್ಮುಖ ಮಾಯಿರುಪ್ಪ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವೂ ಮತ್ತು ಕಾರಿಕಾದರ್ಪಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವೂ ಸಹ **ನಿದಾನಸ್ಯ** - ಎಂಬುವದನ್ನು ಅವಿವೇಕ **ಪ್ರಭುತ್ವಾದೇಃ** ಈ ದೇಹಾತ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮ ಭ್ರಮವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ, **ನಿದಾನಸ್ಯ** - ಮೂಲಕಾರಣಭೂತವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ರೂಪ ಪೂರ್ವಾಘ ವಿಶೇಷವೆಂದು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ; ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪ ಪೂರ್ವಾಘದ, **ನಿವರ್ತನಾತ್** - ಶರಣಾಗತಿಯು ಮೂಲಕ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥವೇ ಹಿಂದೆಯುಪಪಾದಿಸಿದದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅದೇ ಸಮಂಜಸವಾದ ಅರ್ಥವೆಂದು ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡನೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಅವಿವೇಕವು ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದೂ, ಈ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ ರಾಘವು ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದೂ, ಹೇಳಿದರೆ ಮೂಲಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣ ವೊಂದುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುವದರ ಮೂಲಕ ಅಸಮಂಜಸವು. ಈ ಅರ್ಥ ವನ್ನೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಹೇಗೆಂದರೆ :—ಹಿಂದಿನ ಅಪರಾಧಗಳೇ ಈ ಅವಿವೇಕಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲಕಾರ ಣವು, ಈ ಅವಿವೇಕಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವು, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೂ ಎಂದು ಹೇಳು ವದರಿಂದ ಅಪರಾಧಗಳಿಂದ ಅವಿವೇಕವೂ, ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಅಪರಾಧಗಳೂ ಹೀಗೆ ಬೀಜಾಙ್ಕುರನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದುದನ್ನೇ ಕಾರಿಕೆ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿರುವದರಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥವೇ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ಉಂಟಾಗದೇ ಇರುವ ಕ್ರಮವು

ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದರಲ್ಲೂ ಕಾರಿಕಾ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥನೆಯುಲ್ಲೂ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನದಿಂದುಂಟಾದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಅವಿವೇಕರೂಪವಾದ ದೇಹಾತ್ಮಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮೈಕ್ಯ ಭ್ರಮಗಳು ತೊಲಗುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘರೂಪವಾದ ದ್ರವ್ಯಕಾಮಾಭಿಲಾಷೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ

ದೊರು ಪೂರ್ವಾಘವಾಷ್ಪೈಯಾಲೇ ಅದಿನುಡೈಯ ನಿವೃತ್ತಿಕ್ಕುವಾಗ ವಡಿಯಿಲೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣುದಲ್, ಇದಕ್ಕಿನ್ರು ಪಿನ್ಪೊರು ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣುದಲ್ ಶೆಯ್‌ದಾಲ್‌ಕ್ಕಿನ್ವೈಯೆಲ್ಲಾಮ್ ಪರಿಹೃತಙ್ಗಳಾಮ್.

ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಾಸನಾ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅದು ಈ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಅಂಥಾದ್ದನ್ನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದ ಹಾಗೆ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದೆಂದು "ಇನ್ವೈಯೆಲ್ಲಾತ್ತುಕ್ಕು" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ವೈ ಎಲ್ಲಾತ್ತುಕ್ಕುಮ್ - ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಪರಾಧಗಳಾದ ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ, **ಅಡಿ** - ಮೂಲಕಾರಣವು. **ಫಲಪ್ರದಾನೋನ್ಮುಖ ಮಾಯಿರುಪ್ಪದು** - ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಭಿಮುಖವಾಗಿರುವಂಥಾ, **ಒರು ಪೂರ್ವಾಘಮಾಗೈಯಾಲೇ** - ಒಂದು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮವಾಗಿ, ಈಗ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪಕರ್ಮವೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂಥಾದ್ದುದರಿಂದ **ಅದಿನುಡೈಯ ನಿವೃತ್ತಿಕ್ಕು** - ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ, **ಅಡಿಯಿಲೇ** - ಪ್ರಥಮದಲ್ಲೇ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥದೊಂದಿಗೇನೇ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣುದಲ್** - ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಲಿ, **ಇದಕ್ಕಿನ್ರು** - ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಕ್ಕೆಂದಲ್ಲದೆ, ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂದು, **ಪಿನ್ಪೊರು ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣುದಲ್** - ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಲಿ, **ಶೆಯ್‌ದಾರ್‌ಕ್ಕು** - ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, **ಇನ್ವೈಯೆಲ್ಲಾ** - ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘರೂಪಗಳಾದ ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ, **ಪರಿಹೃತಙ್ಗಳಾಮ್** - ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವು ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪಕರ್ಮವು. ಇದು ಹೋದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ನಿವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗಲೇ ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಎಂದು ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಗೆಂದು ಮಾತ್ರವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಪದನವು ಸಕೃದನುಷ್ಠಿತಕೃತ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡನೇ ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ

ಏವಂ ಪರಿಹರಣೀಯೇಷು ಭಾಗವತಾಪಚಾರಃ ಪ್ರಧಾನಃ

ಇಪ್ಪಡಿ ಇವನುಕ್ಕು ಪರಿಹರಣೀಯಙ್ಗಳಾನವற்றிಲ್ ರಾಜದಾರಾಪರಾಧವೊಪ್ಪೋಲೇ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಮ್ ಪ್ರಧಾನಮೆನ್ನುಮಿಡತ್ತೈ (೧) ಏ

ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಪುನಃ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆನ್ರು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಆಗಮೋತ್ಥಜ್ಞಾನ, ವಿವೇಕೋತ್ಥ ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪಕರ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ಅರ್ಥಕಾಮಾಪಚಾರರೂಪ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಪಚಾರವು ಭಾಗವತಾಪಚಾರವೆಂದೂ ಭಾಗವತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ, ಮೂರು ಕಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಪ್ರಧಾನವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾಡುವವರಿಂದಲೂ ಇವನುಕ್ಕು - ಈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಪರಿಹರಣೀಯಙ್ಗಳಾನವற்றிಲ್ - ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜದಾರಾಪರಾಧವೊಪ್ಪೋಲೇ - ರಾಜಪತ್ನಿಯ ಅಪರಾಧದ ಹಾಗೆ, ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಅಪರಾಧದ ಹಾಗೆ, ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು, ಪ್ರಧಾನಮೆನ್ನುಮಿಡತ್ತೈ - ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎಂದರೆ ಪ್ರಬಲವಾದುದು ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ "ಏವಂ ಮುಕ್ತಿಫಲಾನಿಯಮಃ...." ಎಂಬುವ ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರು, ಅರುಳಿಚೆಯ್‌ದಾರ್- ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಈ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು

---

(೧) ಬ್ರ. ಸೂ. ೩. ೪. ೫೧

ವಂ ಮುಕ್ತಿಫಲಾನಿಯಮಃ ತದವಸ್ಥಾವಧೃತೇಃ ತದವಸ್ಥಾವಧೃತೇಃ"
ಎಙ್ಗಿರ ಸೂತ್ರತ್ತಿಲೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದಾರ್.

ಪ್ರಬಲವಾದುದೆಂದು ಈ ಸೂತ್ರದಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ:—**ಏವಂ** - ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಐಹಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉಪಾಸನೆಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, **ಮುಕ್ತಿಫಲಾನಿಯಮಃ**: ಮುಕ್ತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಉಪಾಸನಾಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲೂ, **ಅನಿಯಮವು** - ನಿಯಮವಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ತದವಸ್ಥವೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ. **ಅವಧೃತೇಃ** - ಮುಕ್ತಿಫಲದ ನಿಶ್ಚಯವು ತೋರಿಬರುವದರಿಂದ; ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—**"ತತ್ರಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಪಚಾರಾಣಾಂ ಪೂರ್ವಕೃತಾನಾಂ ಪ್ರಬಲಾನಾಂ ಸಂಭವಾತ್ ಪ್ರತಿಬನ್ಧ ಸಂಭವಃ"** "ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರ ರೂಪವಾದ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳು ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧವ್ಯಾವುದೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಪಚಾರವು, ಇದು ಬಲವತ್ತರವಾದ ವಿಘ್ನವಾದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿದ್ದರೆ ವಿಳಂಬವೂ, ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಡನೆಯೇ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು. "ತದವಸ್ಥಾವಧೃತೇಃ" ಎಂದು ಎರಡು ಸಲ ಹೇಳಿರುವದು ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ **"ನಾರಯಣ ಸಾಯುಜ್ಯಮವಾಪ್ನೋತಿ ನಾರಾಯಣ ಸಾಯುಜ್ಯಮವಾಪ್ನೋತಿ"** ಎಂದು ಎರಡು ಸಲ ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯುಂಟು. ರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸತೀಧರ್ಮದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಆತನ ಪ್ರಬಲ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುವಳೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನನೂ ಭಾಗವತಾಪಚಾರ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಬಲ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಙ್ಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ, **"ತ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಗಸಃ,"** ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಎಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೋ ಎಂದು ಭಯಪಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಭಗವದಪಚಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗುರುತರವಾದುದು. **"ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣೋರವಮಾನನಾದ್ಗುರುತರಂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವೋಲ್ಲಂಘನಂ"** ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನ ಅವಮಾನವು ಗುರುತರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಪರ್ಕಾಲರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರು ಸಙ್ಕಲ್ಪ

ಭಾಗವತ ವಿಷಯೇ ಕಥಂ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ?

(೧) ಅನಘನ್ನು ಗುಣವೃತ್ತಾದಿಗಳಾಲೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾನ ಪರಾಶರ

ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನುದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ :—"**ಸಮಸ್ತ ವೃಜಿನೋದಧಿ ಗ್ರಸನ ಡಂಭಕುಂಭೋದ್ಭವಂ ನಿವೃತ್ತಮಪಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತ್ಯನಘತತ್ವವಿನ್ನಿಗ್ರಹಃ**" ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಾನಮಾಡಿದರೋ, ಹಾಗೆ ಈ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪ ಉಪಾಯಗಳು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ಪಾನಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ ಈ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನುಂಗಿಬಿಡುವದೊಂದುಂಟು, ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ "**ಅನಘತತ್ವವಿನ್ನಿಗ್ರಹಃ**" ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ಪರಮ ಭಾಗವತನ ನಿಗ್ರಹವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ,

ನಿರ್ಧನಾಂಶ್ಚರತೋ ಲೋಕೇವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಮಿಹ ವೈಷ್ಣವಾನ್ ।
ನಾವಮನ್ಯೇತ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಪವಿತ್ರೀ ಕುರುತೇ ಹರಿಃ,

ಅನೇಕ ವೈಷ್ಣವರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರು ವಿರಕ್ತಿಭಾವದಿಂದಿರುವದರಿಂದ ಧನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡದೇ ನಿರ್ಧನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥಾವರು ದೇಹ ಯಾತ್ರೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವರು. ಹೀಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅನೇಕ ಕುಮಾರ್ಗವರ್ತಿಗಳಾದ ದುಷ್ಟರಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವರುಗಳ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪವಿತ್ರಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವನು ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅಪಚಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾದ ನಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜದಾರಾಪರಾಧಂಪೋಲೆ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಭಾಗವತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು.

ಈಗ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಸರ್ವವಿಧಾಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲ ವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗಾದನಂತರ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಡತೆಯು ಹೇಗಿರಬೇಕು ? ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನಿಕೃಷ್ಟಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದ

ವ್ಯಾಸ ಶುಕ ಶೌನಕ ನಾಥಮುನಿ ಪ್ರಭೃತಿಗಳುಕ್ಕುಮ್, ತನಕ್ಕುಮ್, ಭಾಗವತತ್ವಾದಿಗಳುಮ್ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಲಾಭಮುಮ್ ತುಲ್ಯಮಾಯಿರುನ್ದಾಲುಮ್, ಭಗವತ್ಪರಿಗ್ರಹಮಾನ ಗೋ ಗೋಪಜಾತಿಗಳು

ಶಿಸಬಹುದೋ? ಕೆಲವರು ನಿಕೃಷ್ಟರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೋ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನಶಙ್ಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವು ಮುಂದಿನ "ಅನಪಿನ್ಪ" ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ, **"ಪೊರಂದು ಪ್ಪೋರವುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್"** ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಒಂದು ಮಹಾವಾಕ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿರುತ್ತದೆ. **ನಿನ್ನೈಯಾದೊಳಿಯುಮ್** ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ವಾಕ್ಯವಾಗಿಯೂ, **ಕುರಿಯತ್ತಿರುಕ್ಕುವಮ್** ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ವಾಕ್ಯವಾಗಿಯೂ **ಸಿದ್ಧಮೆನ್ರಿರುಕ್ಕವುಮ್** ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ತೃತೀಯ ವಾಕ್ಯವಾಗಿಯೂ, **ಪೋರವುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಂ** ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಚತುರ್ಥ ವಾಕ್ಯವಾಗಿಯೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಈ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ **ಪ್ರಾಪ್ತಂ** ಎಂಬುವದನ್ನು ಇನ್ನು ಮೂರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ **"ನಿನ್ನೈಯಾದೊಳಿಯುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್"** ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೊದಲು ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದ ಭಾಗವತರನ್ನು ನಿಕೃಷ್ಟರೆಂದೂ ನಿಕೃಷ್ಟರಾದವರನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟರೆಂದು ಭಾವಿಸ ಕೂಡದೆಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:—

(೧) **ಅನಪಿನ್ಪ** - ಹೀಗಾದನಂತರ, ಎಂದರೆ ಅಪಚಾರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದುದಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದನಂತರ, **ಗುಣ** - ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, **ವೃತ್ತಾದಿಗಳಾಲೆ** - ವೃತ್ತವೆಂಬುವದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಆಚಾರಗಳು, ಇದರಿಂದ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರು ವೃತ್ತಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಯಕ್ಲೇಶಾದಿ ರೂಪವೃತ್ತವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಗುಣವೃತ್ತಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗಳು ಬೋಧಿತವಾದವೆಂದು ಇತರರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿರುವದೇ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಆಶ್ರಮವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳೂ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು; ಇವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದ ಪರಾಶರರು, ವ್ಯಾಸರು, ಶುಕರು, ಶೌನಕರು, ನಾಥಮುನಿಗಳು, ಪ್ರಭೃತಿಗಳುಕ್ಕುಮ್ - ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ, ತನಕ್ಕುಮ್ - ತನಗೂ ಸಹ. ಭಾಗವ

ಡೈಯುವುಮ್, ತುಳಸೀ ಚಂಪಕಾದಿಗಳುಡೈಯುವುಮ್, ಗೋಮಯ ಮೃಗಮದಾದಿಗಳುಡೈಯುವುಮ್, ವೈಷಮ್ಯಮ್ಪೋಲೆ ಭಗವತ್ಸಙ್ಕಲ್ಪ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯುಕ್ತಮಾನ ತತ್ತದುಪಾಧಿ ಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ, ಸಿದ್ಧಂಗಳಾನ ಉತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷಙ್ಗಳೈ ಅಸೂಯಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಪ್ರಕರಣತ್ತಿಲ್ ಆಮ್ನಾತಮಾನಪಡಿಯೇ ತಿರಸ್ಕರಿಕ್ಕ ನಿನೈಯಾದೊಳಿಯುವುಮ್ ;

ತತ್ತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ, ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ, **ತುಲ್ಯಮಾಯಿರುನ್ದಾಲುಮ್** - ಸಮಾನವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ. **ಭಗವತ್ಪರಿಗ್ರಹಮಾನ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ, **ಗೋ ಗೋಪಜಾತಿಗಳುಡೈಯುವುಮ್** - ಗೋವುಗಳೇನು ಗೋಪಾಲಕರು ಗೋಪೀಜನವೇನು ಇವುಗಳಿಗಿರುವ; ತುಳಸಿಯೇನು ಚಂಪಕವೆಂದರೆ ಸಂಪಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳೇನು ಇವುಗಳಿಗೂ ಇರುವ; **ಗೋಮಯ**ವೆಂದರೆ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸುವ ಆಕಳ ಸಗಣಿ ಏನು; ಮೃಗಮದವೆಂದರೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಏನು ಇವುಗಳಿಗಿರುವ, **ವೈಷಮ್ಯಂಪೋಲೆ** - ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಹಾಗೆ, ಮೊದಲನೆಯವುಗಳಾದ ಗೋವು, ತುಳಸೀ, ಗೋಮಯಗಳು ತುಂಬಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದವೆಂದೂ, ಗೋಪೀಜನವು ಗೋವಿನಷ್ಟು ಚಂಪಕವು ತುಳಸಿಯಷ್ಟು ಕಸ್ತೂರಿ ಗೋಮಯದಷ್ಟು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಲ್ಲವೆಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, **ಭಗವತ್ಸಙ್ಕಲ್ಪ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯುಕ್ತಮಾನ** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಙ್ಕಲ್ಪದಿಂದುಂಟಾದ, **ತತ್ತದುಪಾಧಿ ಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ** - ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯಾ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಜಾತಿ ಗುಣ ವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣದಿಂದುಂಟಾದ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ, **ಸಿದ್ಧಙ್ಗಳಾನ** - ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ, **ಉತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷಙ್ಗಳೈ** - ಒಂದು ತುಂಬಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಅಷ್ಟು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವಿಕೆಯು, **ಅಸೂಯಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಪ್ರಕರಣತ್ತಿಲೆ** - ಅಸೂಯೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಪಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, **ಆಮ್ನಾತಮಾನಪಡಿಯೇ** - ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ರಹಸ್ಯಾಮ್ನಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ, **ತಿರಸ್ಕರಿಕ್ಕನಿನೈಯಾದೊಳಿಯುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಂ** - ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಸಂಧಿ ಇಲ್ಲದಿರೋಣವು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಯದ್ಯಪಿ ಭಾಗವತರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರೇ ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ "ಯೋಮದ್ಭಕ್ತ ಸ್ಸಮೇಪ್ರಿಯಃ" (ಗೀ ೧೨-೧೬)ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರು. ಎಲ್ಲರೂ ಉಪಾಯಾನ

ಪ್ತ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಲಾಭವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದುದೇ. "ಸಮೋಽಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು" ಎಂದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿರುವದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಮವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತ್ತೇನೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಸಮರು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲ್ಲವು. ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನರಿಗೂ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾಯತ್ತವಾದ ತಾರತಮ್ಯ ಉಂಟೇ ಉಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಗವತತ್ವವು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರುಗಳಲ್ಲೂ ತಾರತಮ್ಯವು ಉಂಟೇ ಉಂಟು. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ, ವ್ಯಾಸ, ಶುಕ ಶೌನಕಾದಿಗಳೂ, ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನೇಯರೂ ಯತಿವರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಮೈಕಾನ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ನಾವುಗಳೂ ಸಹ ಸಮರೇ ಎಂದು ಎಂದಿಗೂ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರೂ ನಾವೂ ಸಹ ಸಮರೆಂದೂ ಎಣಿಸಕೂಡದು. ಪಿತಾ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಜನವೂ ನಾವೂ ಸಮರಾಗುವದಿಲ್ಲವು.

ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರಾದರೋ ವಸಿಷ್ಠಪೌತ್ರರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರು ಕೊಂದುಹಾಕಿದುದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸರು ಹತರಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವಸಿಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಪೌತ್ರರುಂ ಕುರಿತು ಕ್ರೋಧೋನಾಶಕರಃಪರಃ" ಎಂದೂ "ನಾಶಾನಾಂ ಆಕರಃ ಕ್ರೋಧಃ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸತ್ರೋಪಸಂಹಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲು, ಆಗ ಗುರುವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ಪಾಲಿಸಿದುದರಿಂದ, ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಪರಮ ಪ್ರೀತರಾಗಿ, ಪರಾಶರರನ್ನು ಹರಸಿ, ಪರದೇವತಾ ಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾಗಿ, ಪುರಾಣರತ್ನವೆಂದು ಈ ಭುವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಹಾಗೆ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ಕರ್ತಾವಾಗುವೆ ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತು ತೆರಳಿದರು. "ಪರಾಶರಂಮುನಿವರಂ ಕೃತಪೌರ್ವಾಹ್ಣಿಕಕ್ರಿಯಮ್" ಎಂದು ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ತಮಗೆ ಅನುರೂಪರಾದ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ಬ್ರಹ್ಮವಿದಗ್ರೇಸರರು.

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಅಂತಹ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರ ಪುತ್ರರು. ಇವರು ವೇದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಪ್ರತ್ಯರ್ಥವು ತುಂಬಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸರಳವಾದ ಸಮಂಜಸಾರ್ಥವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ

ತೋರದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅದರರ್ಥವು ಹೀಗೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತಾವು ಬರೆದ ಪಂಚಮ ವೇದವೆನಿಸುವ ಭಾರತದಲ್ಲೂ, ಭಾಗವತದಲ್ಲೂ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಹನೀಯರು. ಇವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಉಪದೇಶವಾದ ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇವರು "ವ್ಯಾಸಾಯ ವಿಷ್ಣುರೂಪಾಯ ವ್ಯಾಸರೂಪಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವಿಷ್ಣ್ವಂಶವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವರು. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರೇ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಾದ ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ :-

"ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿದ್ಧಿ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಂ ।
ಕೋನ್ಯೋಹಿ ಭುವಿ ಮೈತ್ರೇಯ ಮಹಾಭಾರತ ಕೃದ್ಭವೇತ್"

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅಮೋಘೋಪದೇಶವು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ನಿರತಿಶಯ ಗ್ರಂಥನಿರ್ಮಾಣವು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಾಂಶವಿಲ್ಲದೇ ಎಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ವ್ಯಾಸಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ತೃತೀಯಾಂಶ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಉಪಕಾರವು ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವದಿಂದ, ಈ ಋಷಿಯನ್ನೇ ಮೊದಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಋಷಿತರ್ಪಣವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ೭೪೦-೧ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

ಶುಕಮಹರ್ಷಿಯು, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ನಿಷ್ಠೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರು. ಪರೀಕ್ಷಿನ್ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಏಳು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸರ್ಪದಷ್ಟನಾಗೆಂದು ಋಷಿಪುತ್ರಶಾಪ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಆ ಏಳುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಇತಿಹಾಸ ಕಥೆಯನ್ನುಪದೇಶಿಸಿದ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಬಹು ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸುವ ಈ ಭಾಗವತ ಕಥೆಯು ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಇವರಿಗೆಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಶ್ರೀ ನಾಥಮುನಿಗಳ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ಗುರುಪರಂಪರಾ ಸಾರದ (೬೯-೭೦ ೭೫-೮೦) ಪುಟಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಇವರುಗಳು ಗುಣವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟರು. ಇತರ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಮೋಘಗುಣವೃತ್ತಗಳಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಉತ್ಕರ್ಷವು ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲವು. ಆದರೂಈ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರಿಗೂ ಭಾಗವತತ್ವದಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಸಮ

ಭಾವವು ಆದುದರಿಂದ ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮರೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಇವರುಗಳಿಗಿರುವ ಉತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಂಕಲ್ಪ ದಿಂದ ಆವರವರುಗಳ ಸುಕೃತಾನುಸಾರ ಸಿದ್ಧವಾದವು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟರಾ ದವರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರು ಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯೇನಿದೆ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಕೂಡದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿಕೃಷ್ಟರಾದವರನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದವರಿಗೆ ಸಮವೆಂದು ಇಲ್ಲದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಯನ್ನಾರೋಪಿಸಲೂ ಕೂಡದು ಎಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಸೂಯಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಎಂಬುವದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದ ಕ್ಕಾಗಿ "ಅನ್ಸೂತಮಾನಪಡಿಯೇ" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ರಹಸ್ಯಾ ಮ್ನಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರೆವರೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ (ಗೀ. ೧೮ ೪೪) ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕರಣವು ಯಾವುದೆಂದರೆ :— ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರರುಗಳ ಕರ್ಮಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದವು ಯಾವು ದೆಂಬುವದು ಶ್ರೀ ಗೀತೆಯ ೧೮ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೪೨, ೪೩, ೪೪ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೃತಯುಗಾಂತ್ಯ, ತ್ರೇತಾಯುಗಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರು ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತರಾಗದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ನಿಕೃಷ್ಟ ವಾದ ಕರ್ಮವೆಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ, ವೈಶ್ಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗಿಂತ ನಿಕೃಷ್ಟ ಕರ್ಮವು ತಮ್ಮದೆಂದೂ, ಶೂದ್ರರು ಇನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಣದವರ ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ನಿಕೃಷ್ಟವೆಂದೂ ಅಸೂಯಾವಿಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರು ತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಸೂಯೆಗಳು ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಉಂಟೆಂಬು ವದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಸೂಯೆಯು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಅನೇಕ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುವದು ಈಗ ನಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ ಅಸೂಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣ ವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟಜಾತೀಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೀಳುಜಾತಿಯವನ ಹಾಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಿಕೆಯು, ನಿಕೃಷ್ಟವರ್ಣದವನ ಅಸೂಯೆ ಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮವು ಬಹು ಕಷ್ಟವಾದುದು, ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು ಸುಲಭ ವಲ್ಲವು, ಸುಖವು ಕಮ್ಮಿಯು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಇತರರಿಗೆ ಏತಕ್ಕೋ ತಿಳಿಯದು. ಮುಕ್ತಿಫಲವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವಾದ "ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತ ಸ್ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶೂದ್ರಸ್ಸಾಧುಃ ಎಂಬ ವ್ಯಾಸೋ

ಕ್ತಿಯೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ಸೂಯಮಾನಪಡಿಯೇ ಎಂದು ಇರುವದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಈ ಅಸೂಯಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವು ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾರದೀಪಿಕಾ, ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ಸಾರವಿವರಿಣೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು ವಾಜಸನೇಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನಕಮಹಾರಾಜನು ಸಹಸ್ರ ಗೋವುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ಋಷಿಗಳ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕರು ಯಾರೋ ಅವರು ಈ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತಾನು ಸರ್ವಾಧಿಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರಲು, ಆಗ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತಾವು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳಲು ; ಆಗ ಇತರ ಋಷಿಗಳು ಎದ್ದು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವುಂಟು. ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀ ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿಯವರು ರಹಸ್ಯಾಮ್ನಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರಿಗೆ ಉದ್ದೇಶ್ಯವೆಂಬುವದನ್ನು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೇ ಉಂಟು ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೋಪಜಾತೀಯರು ಯದ್ಯಪಿ ಚೇತನರಾಗಿ ಗೋವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದರೂ, ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಂಪಕಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ತುಳಸಿಯಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದದಲ್ಲವು ಮೃಗಮದವು ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ದೇಹಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜಕವಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಿಲಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಗೋಮಯದ ಹಾಗೆ ಪಾವನತ್ವದಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಉತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷವು ಸ್ವಾಮಿಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾದುವು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಸ್ಪರಾಸೂಯೆಗಳೂ ತಿರಸ್ಕಾರಾದಿಗಳೂ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದುಪದೇಶವು.

೨. ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯಖಂಡದಿಂದ ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾಗಿ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರ ಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ವಾಕ್ಯಖಂಡದಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟಜಾತಿಯ ಪ್ರಪನ್ನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುವದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :- ಜಾತ್ಯಾ

೨. ಜಾತ್ಯಾದ್ಯುಪಾಧಿಗಳಾಲೇ ಭಾಗವತರ್ ತಿರತ್ತಿಲ್ (೧) ಅನುಜ್ಞಾ ಪರಿಹಾರೌ ದೇಹಸಂಬಂಧಾಜ್ಜ್ಯೋತಿರಾದಿವತ್" ಎಙ್ಗಿರ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳುಕ್ಕು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ನಿಯಮ ಮುಣ್ಡಾ

ದ್ಯುಪಾಧಿಗಳಾಲೇ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರಾದಿ ಜಾತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, **ಭಾಗವತರ್ ತಿರತ್ತಿಲ್** - ಅಂತಹ ಭಾಗವತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "**ಅನುಜ್ಞಾ ಪರಿಹಾರೌ** - ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವತರುಗಳೂ ಭಾಗವತತ್ವದಿಂದ ಸಮಾನರಾದರೂ ಕೂಡ, ಕೆಲವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಜಾತೀಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗವತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶುಶ್ರೂಷಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಜ್ಞೆಯೂ, ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಿಯಾದ ಶೂದ್ರಾದಿ ಭಾಗವತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶುಶ್ರೂಷಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಹಾರವೂ ಎಂದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು, ಏಕೆಂದರೆ :- **ದೇಹಸಂಬಂಧಾತ್** - ಈ ಭಾಗವತರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನಿಕೃಷ್ಟ ದೇಹವುಳ್ಳವರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ; ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ :— **ಜ್ಯೋತಿರಾದಿವತ್** - ಅಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹಾಗೆ; ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಗಾರದಿಂದ ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತರಲು ಅನುಜ್ಞೆಯೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ಮಶಾನಾಗ್ನಿಯು ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ಹೇಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆಯೋ ಹಾಗೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಎರಡೂ ಅಗ್ನಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಗ್ರಾಹ್ಯವು ಒಂದು ಅಪರಿಗ್ರಾಹ್ಯವು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಡಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನುಗಳೂ ಹವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದುದು ಗ್ರಾಹ್ಯವು, ಕವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದುದು ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವು. ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು." **ಎಂಗಿರನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ** - ಎಂದು ಕೆಲವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಪರಿಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ನ್ಯಾಯಪ್ರಕಾರ, **ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿಶೇಷಙ್ಗಳುಕ್ಕು** - ಹೀಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ, **ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರಮ್** - ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ, **ನಿಯಮಮುಂಡಾನಾಲುಮ್** - ನಿಯಮ ಉಂಟೇಯಾದರೂ, "**ಸಾಧುರೇವ ಸಮಂತವ್ಯಃ**" "ಅಂಥಾವನು ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರೇಸರನೇ ಸರಿ". ಎಂಥಾವನು ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರೇಸರನೆಂಬುವದು ಈ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

"ಅಪಿಚೇತ್ಸುದುರಾಚಾರೋ ಭಜತೇ ಮಾಮನನ್ಯಭಾಕ್ ।
ಸಾಧುರೇವ ಸಮಂತವ್ಯಸ್ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಸಿತೋಹಿಸಃ

---

(೧) ಶಾ. ಸೂ. ೨.೩.೪೭

ನಾಲುಮ್ (೧) "ಸಾಧುರೇವ ಸಮಂತವ್ಯಃ" ಎನ್ರುಮ್, (೨) ಸ್ಮೃತ ಸ್ಸಂಭಾಷಿತೋ ಪಿವಾ" ಎನ್ರುಮ್ (೩) ಯ ಶ್ಯೂದ್ರಂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಂ

ಎಂಬುವದು ಪೂರಾಶ್ಲೋಕವು. ಜಾತಿ ಆಕಾರಸ್ವಭಾವಗುಣಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನಿಕೃಷ್ಟರಾದ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಆಶ್ರಯಣೀಯ ಭಾಗ ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮನು, ಇವನು ಇಂತಹ ಜಾತ್ಯಾಕಾರ ಸ್ವಭಾವ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗಳಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟನೆಂಬ ದ್ವೇಷವೂ ತನಗಿಲ್ಲವು, ಅಂತವುಗಳಿಂದ ಇವನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನೆಂಬ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲವು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವನು ಎಷ್ಟು ಜಾತ್ಯಾದಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿಕೃಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ನನ್ನ ಭಜನವೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋ ಜನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಭಜಿಸಿದುದೇಯಾದರೆ, ಅಂಥಾವನನ್ನೇ ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರೇಸರ ನೆಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಹುಮಾನಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದೆಂದರೆ, "**ಸಮ್ಯ ಗ್ವ್ಯವಸಿತೋ ಹಿ ಸಃ** - ಆತನ ವ್ಯವಸಾಯವು ತುಂಬಾ ಸಮೀಚೀನವಾದುದ ರಿಂದ; ಭಗವಂತನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಕಾರಣಭೂತನು, ಆತನು ಪರ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಸಕಲ ಚರಾಚರಕ್ಕೂ ಸ್ವಾಮಿಯು, ನಿಯಾಮಕನು; ಆದುದ ರಿಂದ ನನಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿಯಾಮಕನು, ನನಗೆ ಪರಮಗುರುವು, ಪರಮ ಸುಹೃತ್ತು, ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಪರಮಭೋಗ್ಯನು, ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ರಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಲಭಿಸದೇ ಇರುವ ಇಂತಹ ಸಮೀಚೀನ ವ್ಯವಸಾಯವು ಆತನಿಗುಂಟು. ಇದರ ಕಾರ್ಯಭೂತವಾದ ನಿರಂತರ ಭಜನವೂ ಆತನಿಗುಂಟು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅಂತವನನ್ನು **ಸಾಧುರೇವಸಮಂತವ್ಯಃ** - ವೈಷ್ಣವಾ ಗ್ರೇಸರನೆಂಬದಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆತನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ ವ್ಯತಿ ಕ್ರಮ ಸ್ವಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದಾತನು ಅನಾದರಣೀಯನಲ್ಲವು, ತುಂಬಾ ಆದ ರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನೇ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು", ಎನ್ರುಮ್ - ಎಂದೂ, "**ಸ್ಮೃತಃ**- ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಅಥವಾ, **ಸಂಭಾಷಿತೋಪಿವಾ** - ಸಂಭಾಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, ವಾ ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದಿಂದ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಕೂಡು **ಪುನಾತಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಸ್ಸಹಸ್ರಾಂಶು ರಿವೋದಿತಃ** ಎಂದು ಮುಂದೆ ಇರ ತ್ತದೆ; **ಸಹಸ್ರಾಂಶುರಿವೋದಿತಃ**, ಉದಿಸಿದ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ಲೋಕವ ನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಕಿರಣಮೂಲಕ ಪವಿತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆ **ಭಗವದ್ಭಕ್ತಃ** – ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವನೇ ಆಗಲಿ, **ಪುನಾತಿ** - ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ." ಎನ್ರುಮ್ - ಇದರಿಂದ, ಭಗ

(೧) ಗೀ. ೯.೩೦. (೨) ಇತಿಹಾಸ ಸಮುಚ್ಚಯಮ್ ೩೩.೫೭

ನಿಷಾದಂ ಶ್ವಪಚಂ ತಥಾ । ವೀಕ್ಷತೇ ಜಾತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ಸಯಾತಿ ನರಕಂ ನರಃ" ಎನ್ನುವರ್ (೪) ತಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸಾದಾಯ ವೈಷ್ಣವಾನ್ ಪರಿತೋಷಯೇತ್ । ಪ್ರಸಾದ ಸುಮುಖೋ ವಿಷ್ಣು ಸ್ತೇನೈವಸ್ಯಾನ್ನ

ವದ್ಭಕ್ತನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿಯವನಾಗಲಿ, ನಿಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿಯವನೇಯಾಗಲಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ಸೂರ್ಯನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, "**ಯಃ** - ಯಾವನು, ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಶೂದ್ರನನ್ನಾಗಲಿ, **ನಿಷಾದಂ**- ಬೇಡರವನನ್ನಾಗಲಿ, **ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, **ಶ್ವಪಚಂ** - ಚಂಡಾಲನನ್ನೇಯಾಗಲಿ, **ಜಾತಿಸಾಮಾನ್ಯಾತ್** - ಆತನ ಶೂದ್ರ, ಬೇಡ ಅಥವಾ ಚಂಡಾಲರೂಪ ನಿಕೃಷ್ಟಜಾತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ, **ವೀಕ್ಷತೇ** – ನೋಡುತ್ತಾನೋ, ಎಂದರೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೆಂದು ಅಭಿಮಾನಿಸದೆ ಈತನು ಹೀನಜಾತಿಯವನೆಂದು ನೋಡುವನೋ ಎಂಬರ್ಥವು, **ಸಃ** - ಅಂತಹ, **ನರಃ** – ಮನುಷ್ಯನು, **ನರಕಂ ಯಾತಿ** - ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು," **ಎನ್ನುವರ್** - ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಭಾರತ ಅಶ್ವಮೇಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ,

"ನ ಶೂದ್ರಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾ ವಿಪ್ರಾ ಭಾಗವತಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ಸರ್ವವರ್ಣೇಷು ತೇ ಶೂದ್ರಾಯೇ ಹ್ಯಭಕ್ತಾ ಜನಾರ್ದನೇ"

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ; ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಶೂದ್ರನು ಶೂದ್ರನಲ್ಲವು, ಆತನು ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನನು, ಅಂಥಾವನು ಭಾಗವತನೆಂದು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಜನಾರ್ದನನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಅಭಕ್ತರೋ, ಭಕ್ತರಲ್ಲವೋ ಅವರು ಸಮಸ್ತ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲೂ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾದರೂ ಅವರು ಶೂದ್ರರೇ ಸರಿ ಎಂಬ ಭಾವವು; (೪) **ತಸ್ಮಾತ್** - ಹೀಗೆ ನಿಕೃಷ್ಟ ಜಾತೀಯರನ್ನು ಜಾತಿಸಾಮಾನ್ಯಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, **ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸಾದಾಯ** - ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ, **ವೈಷ್ಣವಾನ್** - ಸಮಸ್ತ ಜಾತೀಯ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರನ್ನು, **ಪರಿತೋಷಯೇತ್** - ಸಂತೋಷಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು, **ತೇನೈವ** - ಆ ಭಾಗವತರು ಸಂತುಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದಲೇನೇ, **ವಿಷ್ಣುಃ** - ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು **ಪ್ರಸಾದ ಸುಮುಖಃ** – ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸುಮುಖನಾದವನಾಗಿ, **ಸ್ಯಾತ್** - ಆಗುವನು, **ನಸಂಶಯಃ** - ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. . ಕೀಳುಜಾತಿಯವನನ್ನು ಜಾತಿಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ನೋಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈ ಮೇಲಿನ

(೩) ಇತಿಹಾಸ ಸಮುಚ್ಚಯಂ ೩೬-೨೬ (೪) ಇತಿಹಾಸ ಸಮುಚ್ಚಯಂ ೩೬-೨೭

ಸಂಶಯಃ" ಎನ್ರುವುಮ್ (೫) "ಪಯಿಲುಮ್ ಶುಡರಳಿ" (೬) "ನೆಡು ಮಾರ್ಕಡಿಮೈ" ಗಳಿಲುಮ್ ವಿಶೇಷಿತ್ತಪಡಿಯೇ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯಿಲ್ ಕುರೈಯತ್ತಿರುಕ್ಕವುಮ್ ;

ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬಹುಮಾನಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವದರಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ನಮ್ಮನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬುವದರಲ್ಲಿ ಈಷದಪಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಳ್ವಾರ್ ಪಾಶುರಗಳನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :—**"ಪಯಿಲುಮ್ ಶುಡರಳಿ"** ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುವ ಹತ್ತು ಪಾಶುರಗಳಲ್ಲೂ, **ನೆಡುಮಾರ್ ಕಡಿಮೈಗಳಿಲುಮ್** - ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುವ ಹತ್ತು ಪಾಶುರಗಳಲ್ಲೂ, **ವಿಶೇಷಿತ್ತಪಡಿಯೇ** ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಕುಲನಾಥನೆಂದೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ, ಭೋಗ್ಯನೆಂದೂ ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆಕಾರಗಳಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯಿಲ್** - ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, **ಕುರೈಯತ್ತಿರುಕ್ಕವುಮ್** - ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲದಿರೋಣವೂ ; **ಪ್ರಾಪ್ತಮ್** - ಉಚಿತವು. ಇದರಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟಜಾತಿಯ ಭಾಗವತರನ್ನು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತನಗಿಂತಲೂ ನಿಕೃಷ್ಟಜಾತಿಯವರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ಕಂಡರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಸಹಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಶೂದ್ರರಾದುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಕೂಡದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮಾನಸಿಕ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿರಬೇಕೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ಪಾಶುರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಇತರ ಆಳ್ವಾರುಗಳೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ :—**"ಪಯಿಲುಮ್ ಶೊಡರಳಿ"** ಎಂಬ ಹತ್ತು ಪಾಶುರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವದ ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾಗವತರುಗಳು **"ಅವರೇಲುಮವರ್ ಕಂಡೀರ್....ಎನ್ನೈ ಆಳುಮ್ ಪರಮರೇ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, **ಜಾತಿ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ನಿಕೃಷ್ಟರಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಶೇಷಿಗಳೆಂದೂ,** ಎರಡನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಮಗೆ **"ನಾಥರೇ"** ಎಂದೂ, ಮೂರನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ **ಎನ್ನೈಯಾಳುಡೈಯಾರ್‌ಗಳೇ** ನಮ್ಮನ್ನು ದಾಸರಾಗಿ **ಹೊಂದಿರುವರೆಂದೂ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಅವರು ತನಗೆ** ಶೇಷಿಗಳೆಂದೂ, ಐದನೆಯುದರಲ್ಲಿ **ನಮ್ಮೈ ಅಳಿಕ್ಕುಮ್ ಪಿರಾಕ್ಕಳ್,** ನಮ್ಮನ್ನು ಉಜ್ಜೀವಿಸುವ ಹಾಗೆ **ಮಾಡುವ** ಉಪಕಾರಿಗಳೆಂದೂ, ಆರನೇಯದರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳನ್ನೆತ್ತದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ

ರೆಂದೂ ಏಳನೇಯದರಲ್ಲಿ ನನ್ನೈ ಪೆರುತ್ತು, ಎನ್ನೈ ನಾಳುಯ್ಯಕ್ಕೊಳ್ಕಿನ್ರ ನಮ್ಪರೇ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಪರ್ಯನ್ತವಾದ ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವ ಸಂಪತ್ತನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಗವಂತನ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವನ್ನು ನಿರಂತರ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಕೃಪೆಗೈದ ವಿಶ್ವಸನೀಯರೆಂದೂ, ಎಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಭಾಗವತರು ಎಷ್ಟು ನಿಕೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರುಗಳ ಕುಲವು ನಮ್ಮ ಕುಲಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಸಂತಾನವೆಂದೂ, ಒಂಭತ್ತರಲ್ಲಿ "ಆಳಿನ್ರು ಉಳ್ ಕಲನ್ಪಾರ್ ಅಡಿಯಾರ್ ತಮ್ಮಡಿ ಯಾರೆನ್ನಡಿಗಳೇ" ತಾವು ಶೇಷಭೂತರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನರಾಗಿ ಸೇರಿರುವ ದಾಸರಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದವರು ನಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದೂ, ಹತ್ತನೆಯ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರಿಗೆ ಶೇಷರೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಪಾರಂಪರ್ಯದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ತಾವು ಶೇಷಭೂತರೆಂದೂ ಶ್ರೀ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ "ನೆಡುಮಾಲ್ಕ್ಕಡಿಮೈ" ಎಂಬ (ತಿರು ೮. ೧೦) ಹತ್ತು ಪಾಶುರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈಷ್ಣವ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. (ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವೈಷ್ಣವ ಭಾಗವತನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು; ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಭಾಗವತನಾದರೂ ಪೂಜನೀಯನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂತವರ ಶ್ರೀ ಪಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೂರು ಲೋಕವೂ ತನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದರ ಮುಂದೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಕೈವಲ್ಯ ಸುಖಗಳೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ಇಲ್ಲೇ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವೈಕುಂಠಯಾತ್ರೆ ತಾನೇ ಏಕೆಯೆಂದೂ, ದಿವ್ಯ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಯನ್ನಭ್ಯಸಿಸುವ ಮಹಾಭಾಗವತರೊಂದಿಗೆ ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನುಭವವು ಸಮವಾಗಲಾರದೆಂದೂ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಅವರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದೇ ತಮಗೆ ಸರ್ವವೂ ಎಂದೂ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ "ಕೋದಿಲಡಿಯಾರ್ ತಮ್ ತಮರ್ಗಳ್ ತಮರ್ಗಳ್ ತಮರ್ಗಳಾಮ್ ಶದಿರೇವಾಯ್ಕ್ಕ ತಮಿಯೇರ್ಕ್ಕೇ" ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳ ದಾಸರಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿರುವ ದಾಸ್ಯಭಾವವೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ತಾವು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಶೂದ್ರಾದಿ ಭಾಗವತರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ "ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯಿಲ್ ಕುರೈಯತ್ತಿರುಕ್ಕವುಮ್" ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತರ, ಅಂತಹ ಭಾಗವತರ ಶೇಷತ್ವ ಕಾರ್ಯಭೂತವಾದ ಪ್ರಣಾಮಾದಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ಪರ್ಯನ್ತವಾದರಲ್ಲವೇ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಣಾಮಾದಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ

(೩) ಇಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಮಾತ್ರತ್ತಾಲುಮ್ "ತಸ್ಯೇದ ಮಿತಿ ಧೀಹೇತು ರಪ್ಯುಪಕಾರೀ" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಶೇಷತ್ವೋಚಿತ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರಮಾನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್ ಸಿದ್ಧಮೆನ್ರಿರುಕ್ಕೈವುಮ್,

---

ಗಳನ್ನು ಅಂತಹ ಶೂದ್ರಾದಿ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಎಸಗಬಹುದೋ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ "ಇಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಮಾತ್ರತ್ತಾಲುಮ್" ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:— **ಇಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಮಾತ್ರತ್ತಾಲುಮ್** - ಈ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಎಂದರೆ, ಈ ನಿಕೃಷ್ಟವರ್ಣದ ಭಾಗವತನಿಗೆ ನಾನು ದಾಸಭೂತನು ಎಂಬ ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಎಂಬರ್ಥವು, ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿರುವದರಿಂದ ಕಾಯಿಕ ಪ್ರಣಾಮಾದಿಗಳು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂಬುವದು ವ್ಯಕ್ತವು; "**ತಸ್ಯೇದಂ** - ಇದೂ ಕೂಡ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಶೇಷಭೂತವಾದುದಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಉಳ್ಳದ್ದು, **ಇತಿ** - ಎಂಬ, **ಧೀಹೇತುರಪಿ** - ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದೂ ಕೂಡ, **ಉಪಕಾರೀ** - ಉಪಕಾರಕವು ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲಕ ಸರ್ವವೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತವು ಎಂಬ ಅಭಿಸಂಧಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ನಾವು ಶೇಷಭೂತರೆಂಬನುಸಂಧಾನವು ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು" **ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** - ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಶೇಷತ್ವೋಚಿತ** - ತಾನು ಶೇಷನಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, **ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರಮಾನ ಕೈಙ್ಕರ್ಯಮ್**-ದಾಸನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು, **ಸಿದ್ಧಮೆನ್ರಿರುಕ್ಕೈವುಮ್**- ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವದೂ ಕೂಡ, **ಪ್ರಾಪ್ತಮ್**-ಉಚಿತವು ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಎಂದರೆ ಇವರುಗಳಿಗೆ ತಾನು ಶೇಷಭೂತನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವಿಷಯವಾದುದೂ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದರಿಂದ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರವು ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಭಾವನೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಭಾಗವತರ ಶೇಷತ್ವವು ಭಗವಚ್ಛೇಷತ್ವದ ಕಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಶೇಷಿಗೆ ಪ್ರೀಣನ ರೂಪವಾದ ಪ್ರಣಾಮಾದಿ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಕೈಙ್ಕರ್ಯ ರೂಪವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರೋಧವುಳ್ಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇತರ ವರ್ಣದ ಭಾಗವತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಣಾಮಾದಿ ಪರ್ಯಂತ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಪರಮಶೇಷಿಗೆ ಅನಭಿಮಾತವಾದುದರಿಂದ, ಇವರೂ ಆವನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಕೈಙ್ಕರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ

ಭಾಗವತಾಪಚಾರಸ್ಯ ತದ್ಭಾಗವತ ಪ್ರಸಾದನಮೇವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮ್

(೪) ಇನ್ನಿ(ಲಙ್ಗಿಳಿಲೇ) ಲೈಗಳಿಲೊನ್ರು ಕೋಣಿನಪೋದು, (೧) "ಸರ್ವಂ ಜಿಹ್ಮಂ ಮೃತ್ಯುಪದ ಮಾರ್ಜವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್"

ಭಾವವು. ಅವರೂ ಭಾಗವತರುಗಳೇ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ರಣಾವಮಾದಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಷಿದ್ಧವೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಹೀಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಜಾತಿಯ ಭಾಗವತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಿಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಭಾಗವತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರಪನ್ನನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಕಾರವು ಹಿಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಏನಾದರೂ ವಿಪರೀತಾಚರಣೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಅದು ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತರವಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಡುಗಿ ಅಂತಹ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಮಹಾಭಾಗವತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಅಂತಹ ಅಪಚಾರವು ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪಹಾನಿಯಾದುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ಮೌನದಿಂದಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಮುಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಭಾಗವತಾಪಚಾರಕ್ಕೆ ಆ ಭಾಗವತರ ಪ್ರಸಾದನವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು.

ಇನ್ನಿಲೈಗಳಿಲ್ - ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಒನ್ರು ಕೋಣಿನ ಪೋದು - ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಕ್ರವಾದಾಗ ಎಂದರೆ ವಿಪರೀತಾಚರಣೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಎಂಬರ್ಥವು; ಭಗವತ್ಸಙ್ಕಲ್ಪಸಿದ್ಧವಾದ ಜಾತ್ಯಾದ್ಯುಪಾಧಿಯಿಂದುಂಟಾದ ಭಾಗವತೋತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಯಾಗಲಿ, ನಿಕೃಷ್ಟಜಾತಿ ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಕಮ್ಮಿಯಾದರಾಗಲಿ ಹೀಗೆ ಭಾಗವತಾಪಚಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, "ಸರ್ವಂಜಿಹ್ಮಂ - ವಕ್ರವಾದ ಸಮಸ್ತವೂ. ಮೃತ್ಯುಪದಂ-ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾದುದು ; ಆರ್ಜವಂ - ವಕ್ರವಲ್ಲದ್ದೆಲ್ಲವೂ, ಬ್ರಹ್ಮಣಃಪದಂ - ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನವಾದುದು." ಇದು ಭೀಷ್ಮರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವು, ಯಜ್ಞಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ತಪಸ್ಸು, ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರದೆ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೇ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆ ವಕ್ರತೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯು

---

(೧) ಭಾರ. ಶಾಂತಿ ೭೯.೨೧.

ಎಜ್ಙ್ಗರ ಪಡಿಯೇ ಮೃತ್ಯುವಿನ್ ಕಡೈವಾಯಿಲೇ ಯಗಪ್ಪಟ್ಟಾರ್ ಪೋಲೆ ನಡುಙ್ಗ, (೨) "ಕೃತಾಪರಾಧಸ್ಯ ಹಿ ತೇ ನಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಕ್ಷಮಮ್। ಅಂತರೇಣಾಂಜಲಿಂ ಬಧ್ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದನಾತ್" ಎನ್ರುವಮ್,

---

ವದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನವೆಂದೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ವಕ್ರವಾಗಿ ನಡಿಯುವದೇ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೀಜವೆಂದೂ, "ಏತಾವಾನ್ ಜ್ಞಾನವಿಷಯಃ ಕಿಂ ಪ್ರಲಾಪಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ" (ಉತ್ತರಾರ್ಧವು) ಇದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯವೆಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ, ಎಙ್ಗರ ಪಡಿಯೇ-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಮೃತ್ಯುವಿನ್-ಯಮನ, ಕಡೈವಾಯಿಲೇ-ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ, ಅಗಪಟ್ಟಾರ್ ಪೋಲೆನಡುಙ್ಗ - ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಹಾಗೆ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿ, ಪ್ರಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ ಯಮನ ವಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವು, ಅಗಪಟ್ಟಾರ್ ಪೋಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಅಪಚಾರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯಮನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಭಯಪಡಬೇಕೋ ಹಾಗೆಭಯಪಡಬೇಕು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇರಹೋಗಣನೆಂಬ ಸೌವೀರ ರಾಜನು ಆದಿಭರತರಾದ ಪರಮ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರನ್ನು ತನ್ನ ಮೇನಾವನ್ನು ಹೊರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೇ ? ಈ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೇ ? ಎಂದು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—ನಾಹಂ ವಿಶಙ್ಕೇ ಸುರರಾಜವಜ್ರಾನ್ನತ್ರ್ಯಕ್ಷ ಶೂಲಾನ್ನ ಯಮಸ್ಯ ದಂಡಾತ್ । ನಾಗ್ನ್ಯರ್ಕಸೋಮಾನಿಲವಿತ್ತಪಾಸ್ತ್ರಾ ಚ್ಛಂಕೇ ಭೃಶಂ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಾವಮಾನಾತ್ ॥ "ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕಾಗಲಿ, ರುದ್ರನ ಶೂಲಕ್ಕಾಗಲಿ ಯಮನ ದಂಡಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ವಾಯು ಕುಬೇರರುಗಳ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾನು ಅಂಜುವದಿಲ್ಲವು, ಆದರೆ ಪರಬಹ್ಮವಿದಪಚಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರನಡುಗುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ". ಹಾಗೆ ಅಪರಾಧವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಆ ಭಾಗವತ್ಕ್ಷಾಮಣೆಯೇ ಆಗ ಅವಶ್ಯಕವೆನ್ನುವದಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :—ಮೊದಲು ಭಗವದಪಚಾರಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯರಾದವರ ಪ್ರಸಾದನವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—"ಕೃತಾಪರಾಧಸ್ಯ - ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪರಾಧವುಳ್ಳ, ತೇ - ನಿನಗೆ, ಇದು ಸಚಿವಶ್ರೇಷ್ಠ

---

(೨) ರಾ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ೩೨ ೧೭

(೩) "ಯದಿ ಕಿಂಚಿದತಿಕ್ರಾಂತಂ ವಿಶ್ವಾಸಾತ್ಪ್ರಣಯೇನವಾ । ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯ ಕ್ಷಮಿತವ್ಯಂ ಮೇ ನಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ" ಎನ್ರುವರ್ (೪) "ಯಚ್ಚ

ನಾದ ಆಂಜನೇಯನು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಹಿತೋಪದೇಶವು ; ಇನ್ನೂ ಅಪರಾಧಾರಂಭಕಾಲವಾಗಿ ಅನುತಾಪವಾದರೂ ಇದ್ದುದಾದರೆ ಲಘುಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದಲಾಗಲಿ ಪರಿಹಾರ ಉಂಟು, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಓ ಸುಗ್ರೀವನೇ ನೀನು ಕೃತಾಪರಾಧನು, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇ ಆವಶ್ಯಕವು ; ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ, **ಅಂಜಲಿಂಬಧ್ವಾ** - ಅಂಜಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು **ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದನಾತ್** - ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅಂತರಂಗಭೂತನಾಗಿ ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು, **ಅಂತರೇಣ** - ವಿನಾ, **ಅನ್ಯತ್** - ಬೇರೇ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು, **ಕ್ಷಮಂ** - ಯೋಗ್ಯವಾದುದಾಗಿ, **ಅಹಂ** - ನಾನು, **ನಪಶ್ಯಾಮಿ** - ಕಾಣೆನು. ಪರಮ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಅಂಜಲಿಬಂಧವೇ ನೀನು ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಬಲ ಭಗವದಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು. ಆ ಅಂಜಲಿಬಂಧಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯೇ ಎಂದರೆ **ಅಂಜಲಿಃ ಪರಮಾಮುದ್ರಾಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದೇವಪ್ರಸಾದಿನೀ**, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದನವನ್ನು ಬಹು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದಪಚಾರದಲ್ಲೂ ಪರಮ ಭಾಗವತ ಪ್ರಸಾದನವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವಿರುತ್ತದೆ:—

"ಅನುತಪ್ತಸ್ತು ತಾನೇವ ಕ್ಷಾಮಯೇನ್ನಾನ್ಯಥಾ ಶಮಃ ।
ಭಗವತ್ಯಪಚಾರೇಪಿ ಸೈಷಾ ಶಾಂತಿರನುತ್ತಮಾ"

ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಅನುತಾಪ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಭಾಗವತರ ಕ್ಷಾಮಣೆಯನ್ನೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲವು, ಭಗವದಪಚಾರ ಉಂಟಾದರೂ ಅದೇ ಅಪವೃತನಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಕ್ಕೆ ಭಾಗವತ ಪ್ರಸಾದನವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ", ಎನ್ರುವರ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯಾದ ಆಂಜನೇಯನು ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಲು, ಮಹಾರಾಜನಾದ ಸುಗ್ರೀವನು ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು ; "**ಕಿಂಚಿತ್** - ಏನಾದರೂ, **ಅತಿಕ್ರಾಂತಂ**

(೩) ರಾಮಾ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ. ೩೬ ೧೧ (೪) ರಾಮಾ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ. ೩೬.೩೦

ಶೋಕಾಭಿಭೂತಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ । ಮಯಾ ತ್ವಂ ಪರುಷಾ

ಯದಿ - ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆದುದು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೆ, **ಪ್ರೇಷ್ಯಸ್ಯ** - ಭಾಗವತನಾದ ನಿನಗೆ ದಾಸಭೂತನಾದ, **ಮೆ** - ನನಗೆ, ಇದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ವಿಶ್ವಾಸಾತ್** - ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲಾಗಲಿ, **ಪ್ರಣಯೇನವಾ** - ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ, **ತತ್** - ಅಂತಹ ಅತಿಕ್ರಮಣಾಪರಾಧವು **ಕ್ಷಮಿತವ್ಯಂ** - ಕ್ಷಮಿಸತಕ್ಕದ್ದು, **ಕಶ್ಚಿತ್** - ಯಾವನೊಬ್ಬನೂ, **ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ** - ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂಬುವದು, **ನ** - ಇಲ್ಲವು ಎಂದರೆ ಸರ್ವರೂ ಅಪರಾಧಿಗಳೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇವರಿಂದ ಭಗವದ್ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವನಿಂದ ಭಾಗವತ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದುದಾದರೆ, ಅದರಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಭಗವಂತನು ಈತನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವನಾಗಿ, ಆತನು ತನಗೆ ಮುಂದೆ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವು ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಕ್ಕೆ ಆ ಭಾಗವತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬುವದು ನಿದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ :— **ಶೋಕಾಭಿಭೂತಸ್ಯ** - ಶೋಕಾಕ್ರಾಂತನಾದ, **ರಾಮಸ್ಯ** - ಶ್ರೀ ರಾಮನ, **ಭಾಷಿತಂ** - ಮಾತನ್ನು, **ಶ್ರುತ್ವಾ** - ಕೇಳಿದವನಾಗಿ, ತಡೆಯದೆ **ಮಯಾ** - ಭ್ರಾತೃ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾದ ನನ್ನಿಂದ, **ಪರುಷಾಣಿ** - ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳು, "**ಅನಾರ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಕೃತಘ್ನಶ್ಚ ಮಿಥ್ಯಾವಾದೀಚ ವಾನರ**" (ರಾಮಾಯಣ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ) ಎಂದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳು, **ಉಕ್ತ ಇತಿಯತ್** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಂಬುವದು ಯಾವುದುಂಟೋ, **ತಚ್ಚ** - ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ, **ತ್ವಂ** - ಮಹಾ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ನೀನು, **ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ** - ಕ್ಷಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತೀಯೇ. ಯಾವಾಗ ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಬೇಡಿದನೋ, ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಾನು ಅಂತಹ ಪರಮ ಭಾಗವತನನ್ನು ಅನಾರ್ಯನೆಂದೂ, ಕೃತಘ್ನನೆಂದೂ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿ ಎಂದೂ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ತನಗೆ ಸಂಘಟಿತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಯದ್ಯಪಿ ರಾಮನೇನೂ ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು, "**ಉಚ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಪರುಷಂ ನೋತ್ತರಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲವು, "**ಮಾವಾಲಿ ಪಥಮನ್ವಗಾಃ**"

ಙ್ಙುಕ್ತಸ್ತಚ್ಛ್ತ್ವಂ ಕ್ಷಂತು ಮರ್ಹಸಿ" ಎನ್ರುಮ್, ಮಹಾರಾಜರುಡೈಯ ವುಮ್, ಇಳೈಯ ಪೆರುಮಾಳುಡೈಯುವುಮ್, ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರಸಾದನ ಪ್ರಕಾರಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಶ್ಲೋಕಙ್ಗಳೈ ಪರಾಮರ್ಶಿತ್ತು ಅ(ಇ) ಪ್ಪಡಿಯೇ ಈತ್ತಿನವಾಯ್ ತೆರಿಯಾಮಲ್ ವಜ್ರಲೇಪ ಘಟಿತ ಮಾನಾರ್ಪ್ಪೋಲೆ, ಪ್ಪೊರುನ್ದಿ ಪೋರುವುಮ್, ಪ್ರಾಪ್ತಮ್.

ವಾಲಿಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ನೀನೂ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದೂ ಹಿತೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಬಾ ಎಂದೂ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದರೆ, ರಾಮನು ಶೋಕಸಂತಪ್ತನಾದನಲ್ಲಾ ಎಂಬಾಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನೇ ಈ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದೆನು, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನ್ನಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಚಾರ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಅವರುಗಳ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳತಕ್ಕದ್ದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವು ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ **ಉಪಪಾದಿ** ಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು." **ಎನ್ರುಮ್** - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, **ಮಹಾರಾಜರುಡೈಯವುಮ್** - ಶ್ರೀ ರಾಮನು ತನಗೆ ರಾಜನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ಸುಗ್ರೀವ ಮಹಾರಾಜನ, **ಇಳೈಯ ಪೆರುಮಾಳುಡೈಯುವುಮ್** - ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ, **ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರಸಾದನ ಪ್ರಕಾರಮ್** - ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು, **ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಶ್ಲೋಕಙ್ಗಳೈ** - ಉಪಪಾದಿಸುವ ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು, **ಪರಾಮರ್ಶಿತ್ತು** - ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು, **ಅಪ್ಪಡಿಯೇ** - ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, **ಈತ್ತಿನವಾಯ್** - ಎರಡಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಯಿ, **ತೆರಿಯಾಮಲ್** - ತೆಗೆಯದ ಹಾಗೆ, **ವಜ್ರಲೇಪ ಘಟಿತಮಾನಾರ್ಪ್ಪೋಲೆ** - ವಜ್ರಹಾಕಿ ಅಂಟಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, **ಪೊರುನ್ದಿ ಪೋರುವುಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಂ**- ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪರಮ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಸೇರಿದವರಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಯುಕ್ತವು. ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ **ಪ್ರಾಪ್ತಂ** ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿಷಯವು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವಾದ ವಿಷಯವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇತರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ಅದು ನಡೆಯದೇ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಭಾಗವತರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಾದಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಕ್ಕೆ ಭಾಗವತ ಪ್ರಸಾದನವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾದಿ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ಯಾವಾಗ ವೈಷ್ಣವ ಭಾಗವತನಾದವನೋ ಅಂತ

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನೇನ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ ಕ್ಷಾಮ್ಯತಿ ಇತ್ಯತ್ರ ದೃಷ್ಟಾನ್ತಃ

ಜ್ಞಾನಾವಾನಾನವನ್ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯತ್ತಿಲೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಗ ಪ್ರವೃತ್ತನಾನಾಲುಮ್ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ್ ಕ್ಷಮಿಕ್ಕು

ವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ಆತನ ಪ್ರಸಾದನವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು. ಸುಗ್ರೀವನು ವಾನರನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು, ಆದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಬರೀಷೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವು; ದುರ್ವಾಸರು ಋಷಿಯಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಅಂಬರೀಷನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ಆದರೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದುರ್ವಾಸರು ಅಂಬರೀಷನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮಹಾಭಾಗವತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ವಾಸಋಷಿಯು ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಮರೆಹೊಗಲು, ಆಗ ಕರುಣಾಸಾಗರನು "ಅಹಂ ಭಕ್ತಪರಾಧೀನಃ" ನಾನು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದುದರಿಂದ ಅಸ್ವತಂತ್ರನು ನಾನು ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರೆನು. "ಉಪಾಯಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತವ ವಿಪ್ರ ಶೃಣುಷ್ವ ತತ್" ಓ ಋಷಿಯೇ ನಿನಗೊಂದುಪಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು ಅದನ್ನು ಕೇಳು,

"ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತದ್ಗಚ್ಛ ಭದ್ರಂ ತೇ ನಾಭಾಗತನಯಂ ನೃಪಂ।
ಕ್ಷಮಾಪಯ ಮಹಾಭಾಗ ತತಶ್ಶಾನ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ"

ಓ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದಋಷಿಯೇ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾಭಾಗನ ಮಗನಾಗಿ ರಾಜನಾದ ಅಂಬರೀಷನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆ, ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು, ಅನಂತರ ನಿನಗೆ ಈ ಭಾಗವತಾಪರಾಧದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕ್ಲೇಶದ ಶಾನ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದುಪದೇಶಿಸಿದನಂತರ, ಋಷಿಯು ಹಾಗೆಯೇ ನಡಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಭಯವು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾನ್ತವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನು ಕ್ಷಮಿಸುವನು ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾನ್ತವು

ಜ್ಞಾನವಾನಾನವನ್ – ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು, ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯತ್ತಿಲೆ – ಪ್ರತಿ

ಮೆನ್ನುಮಿಡವರ್ ಶ್ರೀ ಬದರೀಕಾಶ್ರಮತ್ತಿಲೇ ಕ್ರೋಧಾನ್ಧನಾಯ್ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನಾನ ಭಗವಾನೋಡೆ ಎದಿರಮ್ಬುಕೋತ್ತ ರುದ್ರನೈ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತೆಳಿವಿತ್ತು ವಿಲಕ್ಕ, ಅವನುಮ್ (೧) "ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ಭವೋದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್। ಶರಣಂಚಜಗಾಮಾದ್ಯಂ ವರೇಣ್ಯಂ ವರದಂ ಹರಿಮ್॥" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಪ್ರಸಾದನಮಾನ ಶರಣಾಗತಿಯೈಪ್ಪ(ಣ್ಣಿ ನಾರ್) ಣ್ಣ, (೨) "ತತೋಥ ವರದೋದೇವೋ ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ।

ಕುಲಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, **ಪ್ರವೃತ್ತನಾನಾಲುಮ್** - ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದವನಾದರೂ, **ಪುನಃಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು **ಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಮೆನ್ನುಮಿಡವರ್** - ಕ್ಷಮಿಸುವನು ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭವು, **ಶ್ರೀ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮತ್ತಿಲೇ** - ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ, **ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನಾನ** - ಧರ್ಮನೆಂಬುವನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾದ, **ಭಗವಾನೋಡೆ** - ನರನಾರಾಯಣರೂಪದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯೊಂದಿಗೆ, **ಕ್ರೋಧಾನ್ಧನಾಯ್** - ಕೋಪದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು **ಎದಿರಂಪುಕೋತ್ತ** - ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದ, **ರುದ್ರನೈ** - ರುದ್ರನಿಗೆ, **ಬ್ರಹ್ಮಾ** - ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು, **ತೆಳಿವಿತ್ತು** - ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಪದೇಶಿಸುವದರಿಂದ ಕೋಪಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, **ವಿಲಕ್ಕ** - ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಿವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು, **ಅವನುಮ್** - ಆ, "**ಭವಃ** - ರುದ್ರನು, ದೇವನಾದ, **ಪ್ರಭುಂ** - ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, **ನಾರಾಯಣಂ** - ನಾರಾಯಣನನ್ನು, **ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ** - ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, **ಆದ್ಯಂ** - ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಆದಿಯಾಗಿ ಕಾರಣಭೂತನಾದ, **ವರೇಣ್ಯಂ** - ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿರುವದರಿಂದ ವರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ, **ವರದಂ** - ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು, **ಶರಣಂಚ ಜಗಾಮ** - ಶರಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು" **ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಶರಣಾಗತಿಯೈಪಣ್ಣ** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು, "**ತತಃ** - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದರೆ ಆ ರುದ್ರನು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, **ಅಥ** - ಅನಂತರದಲ್ಲಿ, **ವರದಃ** - ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವ **ಜಿತಕ್ರೋಧಃ** - ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಾದ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ, **ದೇವಃ** - ಕ್ರೀಡಾಪರನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು, **ತತ್ರ** - ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, **ಪ್ರೀತಿಮಾನ್** - ಸಂತುಷ್ಟನಾದವನು,

---

(೧) ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. ೩೫೨. ೯೪. (೨) ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. ೩೫೨ ೯೫

ಪ್ರೀತಿಮಾನ ಭವತ್ತತ್ರ ರುದ್ರೇಣ ಸಹ ಸಂಗತಃ" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರರ್ ಪ್ರಸನ್ನನಾಯ್ ರುದ್ರನೈ ಅಂಗೀಕರಿತ್ತಾನೆನ್ಗೈಯಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಅಭವತ್ - ಆದನು, ರುದ್ರೇಣಸಹಸಙ್ಗತಃ - ರುದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದವನೂ ಆದನು ಎಂದರೆ ಆತನಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಆತನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವನೆಂಬುವದು ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ವಾಗಿಯುವು. ಈ ರುದ್ರೇತಿಹಾಸವು ಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ೩೪೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ದಕ್ಷನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ರುದ್ರನಿಗೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲವು ಇದಕ್ಕೆ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾದ ರುದ್ರನು ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಮಾಡಿ ಬಿಡಲು, ಅದು ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದೇವತೆಯ ಪುತ್ರರಾಗವತರಿಸಿದ ನರನಾರಾಯಣರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಕ್ಲೇಶ ಹೊಂದಿದ ಆ ತ್ರಿಶೂಲವು ಶಂಕರನ ಕರವನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರುದ್ರನು ಕೋಪಗೊಂಡು ನಾರಾಯಣನೊಂದಿಗೆ ಘೋರಯುದ್ಧವನ್ನೆಸಗಲು, ಆಗ ತುಂಬಾ ಭೀತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಹೋಗಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಲು, ಆತನು ಹೋಗಿ ರುದ್ರನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಈ ಮಹಾಪರಾಧ ಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡೆಂದುಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ರುದ್ರನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಆತನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂಬುವದು ಕಥಾಸಾರಾಂಶವು. ಇದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಖಂಡಪರಶು, ಶ್ರೀಕಂಠಾದಿನಾಮಗಳು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ತನಗೆ ಹೇಗೆ ನಾಮಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವು" ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಪ್ರಸನ್ನನಾಯ್ - ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವನಾಗಿ, ರುದ್ರನನ್ನು, ಅಙ್ಗೀಕರಿತ್ತಾನ್ - ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು, ಎನ್ಗೈಯಾಲೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧಮ್ - ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ವಿಷಯವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರರ್ ಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಮೆನ್ನುಮಿಡಮ್ ಎಂಬುವದು, ಈ ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃಪದವು.

ತಾೞ್ ಕುತ್ತವಾಳ ನಾಗವುಮಾಮ್, ತಾನಿಪ್ಪೋದು ಕುತ್ತಮ್ ಶೆಯ್ಯಾದೇ ಇರುಕ್ಕ ಜನ್ಮಾಂತರ ದುಷ್ಕೃತತ್ತಾಲೆ ಯಾಗವುಮಾಮ್, ಶಿಲಭಾಗವತರ್ ತನ್ನೈ ವೆರುಕ್ಕಿಲ್, ಏದೇನುಮೊರುವಿರಗಾಲೇ ಯವರ್ಗಳೈ ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗಿರ ಮುಖತ್ತಾಲೆ ಈಶ್ವರನೈ ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳವೇಣು

ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಆ ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸದೃಷ್ಟಾನ್ತವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಪರಾಧವನ್ನು ಭಾಗವತರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡದೇನೇ ಭಾಗವತನು, ತನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರ ದುಷ್ಕೃತ ಫಲವಾಗಿ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದರೆ, ಆಗ ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುವದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ "**ತಾೞ್ ಕುತ್ತವಾಳ ನಾಗವುಮಾಮ್**" ಎಂಬುವವರಿಂದುಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಅವರುಗಳ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಯುಕ್ತವೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತಾೞ್ ಕುತ್ತವಾಳನಾಗವುಮಾಮ್ - ತಾನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವುಳ್ಳವನಾಗಲಿ, **ತಾೞ್ ಇಪ್ಪೋದು ಕುತ್ತಮ್ ಶೆಯ್ಯಾದೇ ಇರುಕ್ಕ**- ತಾನು ಈಗ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಅಪರಾಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, **ಜನ್ಮಾಂತರ ದುಷ್ಕೃತತ್ತಾಲೆಯಾಗವುಮಾಮ್** - ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕೃತ ಮೂಲಕವೇಯಾಗಲಿ, **ಶಿಲಭಾಗವತರ್ ತನ್ನೈ ವೆರುಕ್ಕಿಲ್** - ಕೆಲವು ಭಾಗವತರು ತನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸಿದರೆ, ಯಾವಾಗ ಭಾಗವತರು ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದರೋ, ಅದು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಆದುದಲ್ಲವು, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಹಿಂದಿದ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇನೋ ದುಷ್ಕೃತ ನಡೆದಿರಬೇಕು, ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಭಾಗವತರುಗಳು ಸ್ವಾಮಿಸಙ್ಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು, **ಏದೇನುಮೊರುವಿರುಗಾಲೇ** - ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಅವರುಗಳೈ ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳುಗಿರ ಮುಖತ್ತಾಲೆ** - ಆ ನಿಂದಿಸಿದ ಭಾಗವತರುಗಳ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ, **ಈಶ್ವರನೈ ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳವೇಣುಮ್** - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು, ಎನ್ನುಮಿಡಮ್ ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವು, "**ತಥಾ** - ಹಾಗೆಯೇ, **ಭಾಗವತೋರಿತಾೞ್** - ಭಾಗವತರು

ಮೆನ್ನುಮಿಡವರ್, (೧) "ರೂಕ್ಷಾಕ್ಷರಾಣಿ ಶೃಣ್ವನ್ವೈ ತಥಾ ಭಾಗವತೇರಿತಾ। ಪ್ರಣಾಮ ಪೂರ್ವಕಂ ಕ್ಷಾನ್ತ್ಯಾ ಯೋವದೇದ್ವೈಷ್ಣವೋ ಹಿ ಸಃ" ಎನ್ರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಲಕ್ಷಣಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರ ಪ್ರಮಾಣತ್ತಿಲೇ ಸಿದ್ಧಂ. ಇಙ್ಙನ ಇಾಕ್ಕೈಯ್ಯಾದಪೋದು (೧) "ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತೇಹಮಸಂಶಯಂ

ಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ರೂಕ್ಷಾಕ್ಷರಾಣಿ - ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು, ಶೃಣ್ವನ್ವೈ - ಕೇಳುವವನಾದರೂ, ಕ್ಷಾಂತ್ಯಾ - ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ, ಪ್ರಣಾಮ ಪೂರ್ವಕಂ - ಆ ನಿಂದಿಸಿದ ಭಾಗವತರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಯೋವದೇತ್ - ಯಾವನು ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುವನೋ, ಸಃ - ಅವನೀಗ ವೈಷ್ಣವೋಹಿ - ಸರಿಯಾದ ವೈಷ್ಣವನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು" ಎನ್ರು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಲಕ್ಷಣಮ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರ - ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ, ಪ್ರಮಾಣತ್ತಿಲೆ - ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧಮ್ - ಸ್ಥಾಪಿತವು, ಈ ಸಿದ್ಧಮ್ ಎಂಬುವದು ಕ್ಷಮೈಕೊಳ್ಳವೇಣು ಮೆನ್ನುಮಿಡವರ್ ಎಂಬುವದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಿತವು. ಯಾವಾಗ ಭಾಗವತರು ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೋ, ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕು ; ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಸಙ್ಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದೆ ಅದು ನಡೆದಿರುವದಿಲ್ಲ ಈಗ ತಾನೇನೂ ಇವರಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಾದರೂ ದುಷ್ಕೃತವು ತನ್ನಿಂದ ನಡೆದಿರಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ತಾನು ಈಗ ನಿರಪರಾಧಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ನಿಂದಿಸಿದ ಭಾಗವತರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸದೆ, ಅವರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಆ ಹಿಂದಿನ ದುಷ್ಕೃತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ, ತಾನು ಈಗ ನಿರಪರಾಧಿಯು, ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಈ ಭಾಗವತರುಗಳು ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತಾನೂ ಅವರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೇನೆಂಬುವದನ್ನು "ಇಙ್ಙನ ಇಾಕ್ಕೈಯ್ಯಾದಪೋದು" ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—ಇಙ್ಙನ ಇಾಕ್ಕೈಯ್ಯಾದಪೋದು - ಹೀಗೆ ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ, (೧) ಯೇ - ಯಾರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ - ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ಎಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಾಗವತರೋ, ತೇ - ಅವರು, ಅಹಂ - ನಾನು ಎಂದರೆ ನನ್ನ

(೧) ಲೈಂಗ ಪುರಾಣಂ (೧) ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ೫೭.೨೦

ನೃಪ ತೇಷ್ವರ್ಚಿತೇಷ್ವರ್ಚಿತೋऽಹಂ ಯಥಾವತ್ । ತೇಷ್ವೇವ ತುಷ್ಟೇಷ್ವಹ ಮೇವ ತುಷ್ಟೋ ವೈರಂಚ ತೈರ್ಯಸ್ಯ ಮಮಾಪಿ ವೈರಮ್." (೨) ಘ್ನಂತಂ ಶಪನ್ತಂ ಪರುಷಂ ವದಂತಂ ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನ ಪ್ರಣಮೇದ್ಯಥಾऽಹಂ। ಸ ಪಾಪಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮದವಾಗ್ನಿದಗ್ಧಃ ವಧ್ಯಶ್ಚ ದಂಡ್ಯಶ್ಚ ನಚಾಸ್ಮದೀಯಃ"

ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂಥಾವರು. ಇದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವು, ಹೇ**ನೃಪ**-ಓ ರಾಜನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ **ಅಸಂಶಯಂ**-ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು, **ತೇಷು ಅರ್ಚಿತೇಷು** - ಆ ಭಾಗವತರು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, **ಅಹಂ**-ನಾನು, **ಯಥಾವತ್** - ಶಾಸ್ತ್ರರೀತಿಯಲ್ಲಿ, **ಅರ್ಚಿತಃ** - ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವೆನು. **ತೇಷ್ವೇವ ತುಷ್ಟೇಷು** - ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರೆ, **ಅಹಮೇಹ ತುಷ್ಟಃ** - ನಾನೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವೆನು ; **ಯಸ್ಯ** - ಯಾವನಿಗೆ, **ತೈಃ** - ಆ ಭಾಗವತರೊಂದಿಗೆ, **ವೈರಂ** - ದ್ವೇಷವೋ, **ಮಮಾಪಿ** - ನನಗೂ ಕೂಡ, ಆತನಲ್ಲಿ, **ವೈರಂ** - ದ್ವೇಷವೇ; **"ಪಾಂಡವಾನ್ ದ್ವಿಷಸೇ ರಾಜನ್ ಮಮ ಪ್ರಾಣಾಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ"** ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವದರಿಂದ ನನಗೂ ನೀನು ದ್ವೇಷಿಯೇ, ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಉಕ್ತಿಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧೇಯವು. ಮತ್ತು, (೨) **ಘ್ನಂತಂ** - ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ, **ಶಪನ್ತಂ** - ಶಪಿಸುತ್ತಿರುವ, **ಪರುಷಂ ವದನ್ತಂ** - ಕ್ರೂರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವ, **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ** - ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತನ್ನು, **ಯಥಾ** - ಹೇಗೆ, **ಅಹಂ** - ನಾನು, ಭೃಗುಋಷಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದಾಗ ಆತನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆನೋ ಹಾಗೆ, **ನ ಪ್ರಣಮೇತ್**-ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೋ, **ಸಃ** - ಅಂತವನು, **ಪಾಪಕೃತ್** - ಪಾಪಮಾಡಿದವನು, **ಬ್ರಹ್ಮದವಾಗ್ನಿದಗ್ಧಃ** - ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದವನ ಕೋಪವೆಂಬ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಭಸ್ಮವಾದವನು, **ವಧ್ಯಃ** - ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು, ಎಂದರೆ ಸ್ವರೂಪಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು, **ದಂಡ್ಯಶ್ಚ** - ದಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೂ ಎಂದರೆ ಸ್ವಭಾವನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು, **ನಚಾಸ್ಮದೀಯಃ** - ಆತನು ನನಗೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಸೇರಿದವನೇ ಅಲ್ಲವು ; ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದವನು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಶಪಿಸುತ್ತಾ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ, ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕೋಪಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಭೃಗು [illegible] ಕೋಪದಿಂದ [illegible] ಕಾಲಿ

ಎಂಗಿರಪಡಿಯೇ, ಭಗವದಭಿಮಾನ ಬಾಹ್ಯನುಮಾಯ್, ವೈಷ್ಣವ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ತನಕ್ಕು ಸ್ವರೂಪ ಮೆನ್ನಲಾಮ್ಪಡಿ ಅನ್ತರಙ್ಗಮಾನ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವತ್ತೈಯುಮ್, ಸ್ವಭಾವಮಾಯ್ ನಿರ್ಕಿರ ಶಮ ದಮಾದಿಗಳೈಯುಮ್ ವಿಳಿನ್ಪಾನಾಮ್.

ನಿಂದ ಒಪ್ಪರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೋಪಿಸದೆ, ಆ ಋಷಿಯು ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಯನ್ನು ತಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೋಪಿಸಿ ದವನು ಪಾಪಮಾಡುವನು. ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಇದು ವಧ್ಯರಬ್ಬರಭಿಪ್ರಾಯವು. ಮತ್ತು ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಶಮದಮಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು, ಇದು ದಂಷ್ಟ್ರ ಎಂಬು ವವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಇದಿಂಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಂದು ತಾವೇ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ" ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ,

> "ಗೃಹ್ಯಂತೇ ಯದಿರೋಷೇಣ ತ್ವಾದೃಶೋಽಪಿ ವಿಪಶ್ಚಿತಃ।
> ತತಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಪಶ್ಚಿತ್ವಂ ಶ್ರಮಏವ ಹಿ ಕೇವಲಂ"
>
> (ರಾಮಾ. ಸುಂ ೫೨೮)

ಎಂದರೆ, ಯಾರೋ ನಿನಗೆ ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆಂದು ನಿನ್ನಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಕ್ಕೆ ವಶವಾದರೆ, ಆಗ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಶ್ರಮರೂಪವಾಯಿತೇ ವಿನಾ ಪುರುಷಾರ್ಥ ದಾಯಕವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನಣ್ಣನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಈತನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕವಾದುವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಎಙ್ಗಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಭಗವದಭಿಮಾನ ಬಾಹ್ಯನುಮಾಯ್ - ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದವನಾಗಿ, ವೈಷ್ಣವ **ಪ್ರಕೃತಿಯಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ತನಕ್ಕು** - ವೈಷ್ಣವ ಸ್ವಭಾವ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರುವ, ವೈಷ್ಣವ ದೇಹವನ್ನೆತ್ತಿದ ತನಗೆ, **ಸ್ವರೂಪಮೆನ್ನಲಾಂಪಡಿ** - ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ, **ಅನ್ತರಙ್ಗಮಾನ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವತ್ತೈಯುಮ್** - ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವನ್ನೂ, **ಸ್ವಭಾವಮಾಯ್ ನಿರ್ಕಿರ** - ಅಂತಹ ವೈಷ್ಣವ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರುವ, **ಶಮದಮಾದಿಗಳೈಯುಮ್**, ಶಮ ವೆಂದರೆ ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವು, ದಮವೆಂದರೆ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವು, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ

> **"ಶಮೋದಮಸ್ತಪ ಶ್ಶೌಚಂ ಕ್ಷಾಂತಿರಾರ್ಜವಮೇವಚ ।**
> **ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಂ"**

ಇವತ್ತೈ ಯಿೞಿಕ್ಕೈತಾನೇ ಯಿವನುಕ್ಕು ವಧಮುಮ್, ದಂಡ ಮುಮ್. ಭಗವದಭಿಮಾನ ಬಾಹ್ಯತೆಯಿರ್ ಕೊಡುಮೈಯೈ (೧) **"ಅೞಿ**

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಗೀ. ೧೮. ೪೨) ಹೇಳಿರುವ ತಪಸ್ಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, **ಇೞಿಪ್ಪಾನಾಮ್** - ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡವನಾಗುವನು. ಅಂತವನಿಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲವು; ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವರೂಪ ಸ್ವರೂಪಹಾನಿಯೂ, ಶಮದಮಾದಿಗಳಾದ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯೂ ಸಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇಲ್ಲಿ ವಧ್ಯಶ್ಚ **ದಂಡ್ಯಶ್ಚ** ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಹಾನಿ ಎಂಬರ್ಥ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ, ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನಗೆ ಸ್ವರೂಪವೇ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವು, ಇದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸ್ವರೂಪಹಾನಿಯು, ಸ್ವರೂಪಹಾನಿಯೇ ವಧೆಗೆ ಸಮಾನವು ಹಾಗೆಯೇ ಶಮದಮಾದಿಗುಣಗಳೇ ತನಗೆ ಸ್ವಭಾವವು, ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಮನಾಗಿ ಭಾಗವತರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರುಷೋಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹಾಳಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಅಂತರಿಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಗುವದರಿಂದ ದಂಡಕ್ಕೆ ಸಮಾನವು; ಎಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಇವತ್ತೈ - ಈ ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವರೂಪವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಶಮದಮಾದಿರೂಪ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ, **ಇೞಿಕ್ಕೈತಾನೇ** - ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ತಾನೇ, **ವಧಮುಮ್ ದಂಡಮುಮ್** - ಆತ್ಮನಾಶರೂಪ ವಧವೂ ಇಂದ್ರಿಯ ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ವಧ್ಯಶಬ್ದಕ್ಕೂ ದಂಡ್ಯಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ರ್ಥವೇನೆಂಬುವದನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಆ ಶ್ಲೋಕದ **ನಚಾಸ್ಮದೀಯಃ** ಎಂಬುವದರರ್ಥವೇನೆಂಬುವದನ್ನು **ತೊಂಡರಡಿಪ್ಪೊಡಿಯಾಳ್ವಾರವರ ತಿರುಮಾಲೈ** ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಪಾಶುರದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನರಿತು ಅದರಲ್ಲೇ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತವೇ, **ತೊಂಡರ್** ಎಂದರೆ ಭಾಗವತರ, **ಅಡಿ** - ಕಾಲಿನ, **ಪೊಡಿ** - ಧೂಳು ತಾವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ನಾಮಧೇಯವನ್ನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. **ಭಗವದಭಿಮಾನ ಬಾಹ್ಯತೈಯಿರ್** ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿರುವವರ, **ಕೊಡುಮೈಯೈ** - ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು, **"ಅೞಿಯು** - ಮನೋಹರನಾದ: ಕೃಪೆಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಎಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೆಟ್ಟಿಲೂರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

(೧) **ತಿರುಮಾಲೆ. ೩೭**

ಯುನನ್ಪೈಯುಲೆನ್ನಾರನ್ಮವೋ ಕೊಡಿಯವಾರೇ” ಎನ್ರು, ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮೇ ತಮುಕ್ಕು ನಿರೂಪಕಮಾಗರುಚಿತ್ತ ಶ್ರೀ ತೊಂಡರಡಿಪ್ಪೊಡಿ

ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, **ನನ್ಪೈಯುಲ್** - ದಾಸ್ಯಭಾವವನ್ನು ಆದರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಬಾಲ ನೆಂಬ, **ಎನ್ನಾರ್** - ಎಂದು ಅಭಿಮಾನಿಸಿ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲವೇ, ಯಾರು ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನೆಂಬ ಭಾವವು. **ಅಮ್ಮವೋ** - ಅಯ್ಯೋ, ಕೊಡಿಯವಾರೇ ನನ್ನ ದುಷ್ಕೃತದ ಕ್ರೌರ್ಯವೇ” ಎನ್ರು - ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿ; ಈ ಪೂರಾಪಾಸುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ :—

“ತೆಳಿವಿಲಾಕ್ಕಲಙ್ಗಲ್ ನೀರ್‌ಶೂಳ್ ತಿರುವರಙ್ಗತ್ತುಳ್ಳೋಙ್ಗುಮ್ ।
ಒಳಿಯುಳಾರ್ ತಾಮೇಯನ್ರೇ ತನ್ದೈಯುಮ್ ತಾಯುಮಾವಾರ್
ಎಳಿಯತೋರರುಳುಮನ್ರೇಯೆನ್ ತಿರುತ್ತೈಮ್ಬಿರಾನಾರ್ ।
ಅಳಿಯ ನನ್ಪೈಯುಲೆನ್ನಾರ ಮ್ಮವೋ ಕೊಡಿಯವಾರೇ”

ಇದರರ್ಥವು :—**ತೆಳಿವಿಲಾ** - ತಿಳಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಾಹ ಬರುವದರಿಂದ, **ಕಲಙ್ಗಲ್** - ನೀರು ಕಲಕಿ ಕೆಂಪಗಿರುವದು ತಪ್ಪದೇ ಇರುವ, **ನೀರ್‌ಶೂಳ್** - ಕಾವೇರೀ ನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ, **ತಿರುವರಙ್ಗತ್ತುಳ್** - ಶ್ರೀರಂಗ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ, **ಓಙ್ಗುಮ್ ಒಳಿಯುಳಾರ್ ತಾಮೇ ಅನ್ರೇ** - ಅತಿಶಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನೆ ಅಲ್ಲವೇ, **ತಂದೆ ಯುಮ್** - ಹಿತವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ತಂದೆಯೂ, **ತಾಯಿಯುಮ್** - ಪ್ರಿಯ ವಾಗಿ ಭೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ತಾಯಿಯೂ, **ಆವಾರ್** - ಆಗಿರು ವವರು. **ಎನ್ ತಿರುತ್ತು** - ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, **ಎಳಿಯದು** - ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ (ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಥನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶ್ರಮ ಬೇಕಿಲ್ಲವು, ಮಂದರಗಿರಿಯನ್ನು ಹೊರುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವು, ವಿಭೀಷಣನಿಗಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸ ರನ್ನು ವಧಿಸುವ ಶ್ರಮಬೇಕಿಲ್ಲವು, ಇತ್ಯಾದಿ) **ಓರ್ ಅರುಳ್ ಅನ್ರೇ** - ಒಂದು ಸಲ ದಿವ್ಯಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡುವದಲ್ಲವೇ ಎಂದು **ತೊಂಡರಡಿ ಪೊಡಿಯಾ ಳ್ವಾರ್**-ಭಕ್ತಾಂಘ್ರಿ ರೇಣು ವಾಳ್ವಾರವರು, **ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್‌ದಾಲ್**-ಅಪ್ಪಣೆಕೊ ಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಳ್ವಾರವರು ಎಂತವರೆಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:— **ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವಮೇ ತಮುಕ್ಕು ನಿರೂಪಕಮಾಗ ರುಚಿತ್ತವರ್**-ಭಾಗವತ ಶೇಷತ್ವವೇ ತಮಗೆ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ **ತಿರುವರಙ್ಗತ್ತ ಮುದನಾರ್ ಇರಾಮಾನುಜನೂಱ್ಱನ್ದಾ ದಿಯ ಶಾತ್ತುಮುರೈ** ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ಕುರಿತು **ತಾನು,**

ಯಾಳ್ವಾವಾರರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್. ಇಶ್ಲೋಕಙ್ಗಳಿಲ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದಮ್, (೨) ವಿಷ್ಣುಂಕ್ರಾನ್ತಂ ವಾಸುದೇವಂ ವಿಜಾನನ್ವಿಪ್ರೋ ವಿಪ್ರ

ಕೊಲ್ಲುವದೊನ್ರುಂಡು - ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದೊಂದುಂಟು, ಅದೇನೆಂದರೆ:—ಉನ್ ತೊಂಡರ್‌ಗಳಟ್ಕೇ ಅನ್ಬುಶಿರುಕ್ಕುಮ್‌ಪಡಿ - ನಿನಗೆ ದಾಸಭೂತರಾದ ಭಾಗವತರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವವನಾಗಿ, ಎನ್ನೈ ಆಕ್ಕಿ - ನನ್ನನ್ನು ಮಾಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ಅಜ್ಞ್ಗಟ್ಪಡುತ್ತೇ - ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಾಸನನ್ನಾಗಿ ಕೃಪೆಯಾ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರು, ಶ್ರೀರಂಗನಾಯಕನು ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಲನಾಗಿ ಅಭಿಮಾನಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ತನ್ನ ದುಷ್ಕೃತವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾದುದು? ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬಾಹಿರನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದ ದುಷ್ಕೃತವಾದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಭಾಗವತಾಪಚಾರದಿಂದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಕೂಡದೆಂದುಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ **ನಚಾಸದೀಯಃ** ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆವವರಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವಾದ "ಯೇತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ" ಎಂಬಲ್ಲೂ, ಅರ್ಥವೇನೆಂಬುವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:--**ಇಶ್ಲೋಕಙ್ಗಳಿಲ್** - ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದವು, "**ವಿಷ್ಣುಂ** - ಸರ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ, **ಕ್ರಾಂತಂ** – ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಳೆದು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ, **ವಾಸುದೇವಂ** – ತಾನು ಎಲ್ಲಾದರಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು, **ವಿಜಾನನ್** - ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತೆಂದು ಯಾವಾಗ ಎನಿಸಿದನೋ ಆಗ, **ತತ್ವದರ್ಶೀ** – ಈ ಲೋಕದ ಮತ್ತು ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ. **ವಿಪ್ರಃ** - ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೀಗ, ಹೀಗೆ **ವಿಪ್ರತ್ವಂ ಗಚ್ಛತೇ**-ವಿಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದವನು ಎಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೆನಿಸುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು" ಇದರ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು :—"**ಯೂಪುವಿಷ್ಣುಂ ವಾಸುದೇವಂ ವಿಜಾನನ್ ಸರ್ವಾನ್ವಿಪ್ರಾನ್ ಬೋಧತೇತತ್ವದರ್ಶೀ**"ಯಜ್ಞದ ಯೂಪಸ್ತಂಭವನ್ನೂ, **ಯಜ್ಞೋವೈ ವಿಷ್ಣುಃ**ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಯಜ್ಞಭೋಕ್ತಾವಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ತಿಳಿದರೆ ತತ್ವದರ್ಶಿಯಾವವನು ಆ ಯಜ್ಞಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವನೆಂಬ ಭಾವವು ; ಎಂದರೆ ಯಜ್ಞವೂ, ಯಜ್ಞಭೋಕ್ತೃವೂ ಯಜ್ಞಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ರಾಶಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂಬ

---

(೨) ಭಾರತ. ಅನು. ೧೬.೨

ತ್ವಂಗಚ್ಛತೇ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ" ಎಂಗಿರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೈಯಾಲೇ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಮುಮ್ ; ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಮಾನಾಲುಮ್ ಭಾಗವತ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ ಅಪರಾಧ (ಕ್ಷ್ಯಾಪಣ)ಮ್ ಕೈಮುತಿಕ ನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಭಾವವು." ಎಜ್ಗ್ಯ್ರ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ, **ಪ್ರಕ್ರಿಯೈಯಾಲೇ**-ಪ್ರಕರಣಾನುಸಾರವಾಗಿ, **ವಿಶೇಷವಿಷಯಮುಮ್** - ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೆಂಬುವದು ಶ್ರೀನಿಗಮಾಂತ ದೇಶಿಕರಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹಾಗಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯನೆಂಬ ಭಾವವು. ಬ್ರಹ್ಮಾನತೀತಿ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಯೋಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದರೆ, ವೇದಗಳೂ, ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೂ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಇದಕ್ಕೆ "ವೇದಾ ವಿಪ್ರಾ ಕೇಶವಶ್ಚೈಕರಾಶಿಃ" ಎಂಬುವ ಪ್ರಮಾಣವನುಸಂಧೇಯವು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರೇನೆಂದರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ಇತರ ವರ್ಣದ ಭಾಗವತರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರಾಗಿ ಅಂಥಾವರ ಅಪಚಾರವೂ ಕೂಡದು, ಅದೂ ಕೂಡ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಕರವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೂಢಿಯಿಂದ ಹೇಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದರೆ ಅಂತಹ ಭಾಗವತರ ವಿಷಯವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವು ; ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ, ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೇ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಭಾಗವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಕೈಮುತಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—**ಸಾಮಾನ್ಯವಿಷಯಮಾನಾಲುಮ್** – ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ, **ಭಾಗವತ ವಿಷಯತ್ತಿಲ್** - ಭಾಗವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, **ಅಪರಾಧಮ್** - ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬುವದೂ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೆಂಬ ಭಾವವೂ, **ಕೈಮುತಿಕನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೆ ಸಿದ್ಧಮ್** - ಕಿಮುತ ಇನ್ನು

ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧವು. ಸಾಧಾರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೇನೆ ಅಪರಾಧವಾದರೆ, ಭಾಗವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅಪರಾಧವೆಂಬುವದು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಾಮ್ಯಪಣಮ್‌ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಾದರೆ, ಸಾಧಾರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಾಪಣವು ಆವಶ್ಯಕವಾದರೆ ಭಾಗವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಪಣದ ಆವಶ್ಯಕ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಈಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದುದು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮದ ಪಾಪಾರಂಭಕಾಂಶದ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪ್ರಥಮ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲೇ ಸೇರಿಸಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದುದು ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು. ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪುನಶ್ಯರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಕೂರೇಶರವರ ವೈಕುಂಠ ಸ್ತವದ (೬೨) ಶ್ರೀ ವರದರಾಜಸ್ತವ (೮೫) ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನೇ ಎಂಬ ಅನುತಾಪವೂ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಂತಹ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಪರಾಧ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಇವುಗಳೂ ಕೂಡ ಪಾಪನಾಶಕಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ, ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನು ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಮೂರು ಕಾರಿಕಾ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಕೂರೇಶರ ಆ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ :—(೧) ನಿರವಧಿಷು ಕೃತೇಷು ಚಾಗಸ್ಸಹೋ ಮತಿರನುಶಯಿನೀ ಯದಿಸ್ಯಾತ್ತತಃ। ವರದ ಹಿ ದಯಸೇ ನಸಂಶೇಮಹೇ ನಿರನುಶಯಧಿಯೋ ಹತಾ ನ್ವೈವಯಂ "ಅಪರಾಧಗಳು ಅನಂತವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಅಯ್ಯೋ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನೇ ಎಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾದರೆ, ಓ ವರದನೇ ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ಆ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಷದಪಿ ನಾವು ಸಂದೇಹಪಡುವುದಿಲ್ಲವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಕೆಟ್ಟೆವು." ಎಂಬುವದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. (೨) "ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ ನಿಯುತಾನುಭವೇಪ್ಯನಾಶ್ಯಂ ತತ್ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ಸೃಜತಿ ಜಂತುರಿಹಕ್ಷಣಾರ್ಧೇ। ಏವಂ ಸದಾ ಸಕಲ ಜನ್ಮಸು ಸಾಪರಾಧಂ ಕ್ಷಾಮ್ಯಸ್ಯಹೋ ತದಭಿ ಸಂಧಿವಿರಾಮ ಮಾತ್ರಾತ್॥ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪಗಳನುಭವಿಸಿದರೂ ನಾಶವಾಗದಷ್ಟು ಪಾಪವನ್ನು ಈ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಪರವಶನಾಗಿ ಜನ್ಮಮರಣಾದ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈತನು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮಸ್ತ

ಅನುತಾಪಾದುಪರಮಾತ್ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೋನ್ಮುಖತ್ವತಃ ।
ತತ್ಪೂರಣಾಚ್ಚಾಪರಾಧಾಸ್ಸರ್ವೇನಶ್ಯನ್ತಿ ಪಾದಶಃ ॥೧೭॥

ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆಸಗಿದವನನ್ನು, ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುತ್ತೀಯೇ. ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಮಹಿಮೆಯು ಅತ್ಯದ್ಭುತವು, ಎಂದು ಹೀಗೆ ಅನುತಾಪದಿಂದಲೂ, ತದಭಿಸಂಧಿ ವಿರಾಮದಿಂದಲೂ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ, ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಅನುತಾಪವು ಉಂಟಾಗುವದೇ ಪಾಪನಿವರ್ತಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪಾದವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಪರಾಧನಿವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನೆಂಬುವದು ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯ ಪಾದವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೋನ್ಮುಖನಾಗುವದು ಮೂರನೇ ಪಾದವೆಂದೂ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಸಮಾಪ್ತಿಯೇ ಅಪರಾಧಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದವೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಪಾದಶಃ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅಪರಾಧವ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:— **ಅನುತಾಪಾತ್** - ಅನುತಾಪದಿಂದ ಅಪರಾಧಗಳ ಕಾಲುಭಾಗವೂ. ಅನುತಾಪ ಹೇಗೆಂದರೆ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ಲೋಭಾದಿಗಳಿಂದ ನಾನು ಎಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದೆನು, ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ಅಯ್ಯೋ ನಡೆಯಿತೇ, ಮಹತ್ತಾದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದೆನೇ, ಶಿಷ್ಟರ ನಿಂದೆಗೆ ಗುರಿಯಾದೆನೇ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕಾಲುಭಾಗವೂ, **ಉಪರಮಾತ್** - ಈ ವಿಧವಾದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಎಂದು ಪಾಪ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಕಾಲುಭಾಗವೂ, **ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೋನ್ಮುಖತ್ವತಃ** - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಈಗಲೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಯುಕ್ತವು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಭಿಮುಖನಾಗುವದರಿಂದ ಕಾಲುಭಾಗವೂ, **ತತ್ಪೂರಣಾತ್** - ಆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಪೂರೈಸುವದರಿಂದ, ಕಾಲುಭಾಗವೂ, ಹೀಗೆ**ಸರ್ವೇ ಅಪರಾಧಾಃ** - ಸಮಸ್ತ ಅಪರಾಧಗಳೂ, ಎಂದರೆ, ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದವುಗಳುಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದವುಗಳು, ಗುರುವಾದವು, ಲಘುವಾದವು ಎಲ್ಲವೂ, ಹೀಗೆ ಈನಾಲ್ಕರಿಂದಲೂ, ಒಂದೊಂದರಿಂದ ಅಪರಾಧಗಳ ಕಾಲುಕಾಲು ಭಾಗವು, **ನಶ್ಯನ್ತಿ** - ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪೂರಣದಿಂದಲೇ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಅಪರಾಧಗಳ ನಾಶವೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಅನುತಾಪದಿಂದಲೂ, ಉಪರಮ

ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ವಾ ಪರಸ್ಮಿನ್ವಾ ಕಲ್ಪೇ ನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಚೇತಸಾಂ।
ನಿವರ್ತ್ಯ ತಾರತಮ್ಯೇಽಪಿ ಪ್ರಪತ್ತಿರ್ನವಿಶಿಷ್ಯತೇ ॥೧೮॥

ದಿಂದಲೂ ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಯುಕ್ತರ ವಾಕ್ಯವು ಸಮಂಜಸವಾದುದೇ. ಆದರೆ ಅನುತಾಪಾದಿಗಳು, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪೂರ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದಲೂ ಅಪರಾಧಗಳ ಚತುರ್ಥಾಂಶಗಳು ನಾಶ ವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಹಿಂದೆ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನವನ್ನನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವವಿಧಾಪರಾಧ ಗಳಿಗೆ ಇದು ಒಂದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೋ, ಗುರುವಾದ ಅಪ ರಾಧಗಳಿಗೂ, ಲಘುವಾದ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೂ ಗುರುಲಘುಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಪದನ ಒಂದೇ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದರೆ, ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಶಕ್ತನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ರುವ ರೀತ್ಯಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನವೆಂದೂ ಅಶಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿರೋಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಆಕ್ಷೇಪಗಳ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇನ್ನೆ ರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕ ವನ್ನುಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಅನ್ವಯವು.

ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಕಲ್ಪೇವಾ - ಮೊದಲಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, **ಪರಸ್ಮಿನ್ ಕಲ್ಪೇವಾ** - ಅದರ ಈಚಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, **ನಿರ್ವಿಣ್ಣಚೇತಸಾಂ** - ಸಂಸಾರೇ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಚೇತ ನರುಗಳಿಗೆ **ನಿವರ್ತ್ಯತಾರತಮ್ಯೇಽಪಿ** - ನಿವರ್ತಿಸಿ ಹೋಗಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾಪಗಳ ತರತಮ ಭಾವವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ ದನ ಮಾಡಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಪರಾಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಅರ್ವಾಚೀನ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಪರಾಧಗಳು ಬಹು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದ್ದರೂ, **ಪ್ರಪತ್ತಿಃ** - ಪ್ರಪದನವು, **ನವಿಶಿಷ್ಯತೇ** - ಏನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಮೂಲಕ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಒಬ್ಬ ಚೇತನನು ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ

ಏವಮೇವ ಗುರೂಣಾಂ ವಾ ಲಘೂನಾಂ ವಾಕಮಪಿ ವಾಗಸಾಮ್ ।
ಸಕೃತ್ಪ್ರಪತ್ತಿ ರೇವೈಕಾ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಶಮ ಕಾರಣಮ್ ॥೧೯॥

ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಅವರೀಚಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಈ ಎರಡನೆಯಚೇತನನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಾಪಗಳು ಮೊದಲನೆಯವನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು ಎರಡರಷ್ಟು ಪಾಪಗಳಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಪದನವು ಏನೊಂದೂ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಬ್ಬರ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುಲಘು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪ್ರಪದನವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬೀ ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕವನ್ನು ಏವಮೇವ ಎಂಬ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏವಮೇವ - ಹೀಗೆಯೇ, ಗುರೂಣಾಂ ಆಗಸಾಂವಾ - ಮಹತ್ತಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೂ, ಲಘೂನಾಮಪಿ ಆಗಸಾಂ - ಅಲ್ಪವಾದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಕೂಡ, ಸಕೃತ್ಪ್ರಪತ್ತಿರೇವೈಕಾ - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೊಂದೇ ಸದ್ಯಃ-ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ಉತ್ತರಕ್ಷಣವಲ್ಲೇ, ಒಡನೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾಯಬೇಕೆಂಬುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು, ಪ್ರಶಮಕಾರಣಮ್ - ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ನಿಶ್ಶೇಷ ವಿನಾಶಹೊಂದಲು ಕಾರಣವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಒಡನೇ ಸಮಸ್ತ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುರುವಾದವುಗಳೇಯಾಗಲೀ ಲಘುವಾದವುಗಳೇಯಾಗಲಿ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶಹೊಂದುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗಾದರೆ ಗುರುಲಘು ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಗುರುಲಘು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ಎಂದರೆ, ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಗುರುಲಘು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವ ವಿಷಯವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಸಕೃತ್ತೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುತಾಪವೂ ಉಪರಮವೂ ಆವಶ್ಯಕವು. ಹೀಗೆ ಅನುತಾಪ ಹುಟ್ಟಿ, ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೆ ತದನಂತರ ಪುನಃ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು

ಉಳದಾನ ವಲ್ ವಿನೈಕ್ಕುಳವ್ ವೆರುವಿಯುಲಕಳನ್ದ ।
ವಳರ್ ತಾಮರೈ ಯಿಣೈವನ್ ಶರಣಾಗ ವರಿತ್ತವರ್ ತಾವ್ ।

ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸಂಘಟಿಸಲಾರದಾದುದರಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಪುನಃಪುನಃ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ ಪುನಃಪುನಃ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅನುತಾಪೋಪರಮಗಳು ವಾಸ್ತವಾದವಲ್ಲವೆಂದು ಏರ್ಪಡುವದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಕೂರೇಶರವರು "ನಿರವಧಿಸು ಕೃತಿಸು" ಮತ್ತು "ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಕಲ್ಪ" ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಶಯ ಉಪರಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಶಮನ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಲಘುದಂಡನಾದಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಅನುತಾಪಾದಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಉತ್ತಮವು. ಸಾವಕಾಶ ಮಾಡಿದರೆ ಆಯುರ್ವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಲಘುದಂಡನೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಕೂಡ ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಶಮಕಾರಣಂ ಎಂಬುವದರಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿದ್ದರೂ ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕ ಒಂದೇ ಸಿದ್ಧೌಷಧ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಪದನವು ಸರ್ವವಿಧ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಶಮನಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು

ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪಾಶುರ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—**ಉಳದಾನ** - ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತವಾದುದಾಗಿ ಈಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ **ವಲ್ ವಿನೈಕ್ಕು** - ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾದ ಪ್ರಬಲ ಪಾಪಗಳಿಗೆ **ಉಳ್ಳಮ್** - ಮನಸ್ಸು, **ವೆರುವಿ** - ಭಯಪಟ್ಟು, ತವಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ, **ಉಲಗಳನ್ದ** - ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಳೆದ, **ವಳರ್ ತಾಮರೈಯಿಣೈ** - ಸ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಭಿರವವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ತಾವರೆ ಪುಷ್ಪದ ಹಾಗೆ ಪರಮ ಭೋಗ್ಯವಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಚರಣ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು, **ವನ್ ಶರಣಾಗ** - ದೃಢೋಪಾಯವಾಗಿ, **ವರಿತ್ತವರ್ ತಾಮ್** - ಆಶ್ರ

ಕಳ್ಳೈತಾನೆನ ವೆಳುಕನ್‌ಮನ್ ತುರಪ್ಪರ್ ತುರನ್ದಿಡಿ(ಲುವರ್)ನುವರ್
ಇಳ್ಳೈತಾನಿಲ್ಲೈ ಶಿಕವೆಙ್ಗಳ್ ಪಿರಾನರುಟ್ಟೇನೆಳುಮೆ ॥೨೫॥

ಯಿಸಿದ ಪ್ರಪನ್ನರು, ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪಕೂಕ ಭಯಪಟ್ಟು ತತ್ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಪ್ರಪನ್ನರು, **ಕಳ್ಳೈತಾನೆನ** - ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪ ಒಳ್ಳೇ ಸಸ್ಯವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ **ಅಪಾಯ** ರೂಪವಲ್ಲ, **ಎಳುವರ್** - ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ, **ಕನ್‌ಮವರ್** - ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, **ತುರಪ್ಪರ್** - ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. **ತುರನ್ದಿಡಲುವರ್** - ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ, **ಇಳ್ಳೈದಾನಿಲ್ಲೈ** - ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದುಂಟಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು, **ಶಿಕ** - ಹೇಗೆ ನಶಿಸಿಹೋಗಬೇಕೋ ಹಾಗೆ, **ಎಙ್ಗಳ್ ಪಿರಾನ್** - ನಮಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ, **ಅರುಳ್ ತೇನ್** - ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವವೆಂಬ ಮಧುವು, ಜೇನುತುಪ್ಪವು, **ಎಳುಮೇ** - ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘದಿಂದುಂಟಾಗುವ ವಿಷಮ ಫಲವು ನಿವರ್ತಿಸಿ ಹೋಗಿ, ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ :—**ಉಳದಾನವಲ್ ವಿನೈ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಚೇತನನನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು **ವಲ್‌ವಿನೈ** - ಎಂಬುವದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು. ಉಪಾಸನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಇದು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ **ವಲ್** ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು. ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪಾಂಶವು **"ಉಪಾಯಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಾರಬ್ಧವ್ಯತಿರಿಕ್ತಾಘನಾಶನೀ"** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಪಾಪಾಂಶಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಭಯಪಡುತ್ತದೆಂದು **ಉಳ್ಳವ್ವೆರುವಿ** ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆ ಭಯವೆಂದರೆ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನಂತರವೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾವು ಮೊದಲೇ ಪ್ರಪದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ **"ಕೃತೇ ಪಾಪೇನುತಾಪೋನ್ಯೈ"** ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಿಮಿತ್ತವು ಹುಟ್ಟದೆ ನೈಮಿತ್ತಿಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶರಣಾಗತಿ

ಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗಲೇ ಈ ಪಾಪಾರಂಭಕವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪಾಂಶವು ನಶಿಸಿಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಎಂದು ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವರು ತಾವು, ಎಂದು "ಉಲಗಳನ್ದ ವಳರ್ ತಾಮರ್ೈಯಿಣೈ ವರ್ಣ ಶರಣ ಗ ವರಿತ್ತನರ್ ತಾಮೇ" ಎಂಬುವದರಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ತಾನು ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ಶೇಷಿಯೂ, ನಾವುಗಳೆಲ್ಲಾ ತನಗೆ ಶೇಷಭೂತರೂ ಎಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಚರಣ ದ್ವಂದ್ವವು ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ಶರಣವೆಂದೂ, ತಾನು ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯನೆಂದೂ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರಿಯು ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪಾಪಾಂಶವು ಇನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ನಿವರ್ತ್ಯವಲ್ಲವು, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರಿಯಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನ್ಯಾರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೂ ನಿವರ್ತ್ಯವಲ್ಲವು ಎಂಬೀ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ. **ವಳ್ ತಾಮರ್ೈಯಿಣೈ** ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಚರಣದ್ವಂದದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಭೋಗ್ಯತೆಯೂ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪಾಂಶವೂ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವರು ತಮಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಙ್ಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ, **ಕಳ್ೈದಾನೆನ ಎಳುಮ್ ಕನ್ಮಮ್ ತುರಪ್ಪರ್** - ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ವಿಘಾತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವ್ಯಾವುದೂ ಉಂಟಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇಳ್ೈ ತಾನಿಲ್ೈಶಕ, ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಪಾಪಾಭಿಸಂಧಿರೂಪಸ್ಥಿತಿಯು ನಾಶವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವಿವೇಕವು ತೊಲಗಿ ವಿವೇಕ ಉಂಟಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಸಂಭವಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲವು. ಇವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ :—ಎಙ್ಗಳ್ ಪಿರಾ‍ಣ ಅರುಳ್ ತೇ‍ಣ - ನಮಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಕೃಪೆಯೆಂಬ ಮಧುವು, ಸಕಲ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ನಿವರ್ತಿಸಿ ಕೈಂಕರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿರೂಪ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. **ತೇ‍ಣ** ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಆಯುರ್ವೇದದ ಸಿದ್ಧೌಷಧಿಯು ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೂ ಹೇಗೆ ಭೇಷಜವೋ, ಹಾಗೆ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಕೃಪೆಯು ಸರ್ವ ವಿಘಾಪಾಯಗಳಿಗೂ ಪರಿಹಾರವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ಕರಣ ಕಳೇಬರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಶಾಸ್ತ್ರದೀಪದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶಿಕರನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಯಾವುದೋ

ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಪಾಪ ಮಖಿಲಂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕಂ ಚೋತ್ತರಂ।

ಒಂದು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಸುಕೃತ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಜನ್ಮಕಾಲ ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸದ್ಗುರು ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವವನಿಂದ ಆತನನ್ನು ಪಿರಾ೯ ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪರಮೋಪಕಾರಕನಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಙ್ಗಳ್ ಪಿರಾ೯ ನಮ್ಮ ಪರಮೋಪಕಾರನೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಸಾರದೀಪಿಕಾ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು ಮಾತ್ರ "ಇಳೈದಾನಿಲೆ", ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ :- ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆ ಸಕೃತ್ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕಠಿಣ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೆ ಆಗ ಇಳೈದಾನಿಲೈಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧಿದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಅವಿವೇಕ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೂ ಆಗಲೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯೆಂಬ ಶೇರ್ ಮಧುವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುತ್ತದೆ. ಈ ಇಳೈದಾನಿಲೆಯು, ಟೀಕೆ - ನಾಶವಾಗೋಣ ಬೇಗೂ ಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ಮಹೋಪಕಾರಕನ ಕೃಪೆಯೇ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ನಷ್ಟನಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವು, ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ಅಪರಾಧಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೂ ಆತನ ಕೃಪೆಯೇ ರಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವತಾರಿಕೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—

ಅರ್ಥ— ನಃ - ಭಗವತ್ಕೃಪಯಾ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ನಮ್ಮ, **ಅಖಿಲಂ**-ಸಮಸ್ತವಾದ, **ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಪಾಪಂ**-ಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂದರೆ ಈ ದೇಹದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲದ ಇತರ

ನ್ಯಾಸೇನ ಕ್ಷಪಯ ನ್ನನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಖಂಡಂಚ ನಃ ।
ಧೀ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪಾಪ್ಮನಾ ಮಜನನಾ ಜ್ಜಾತೇಽಪಿ ತನ್ನಿಷ್ಕೃತೇಃ।
ಕಾಟಲ್ಯೇಽಸತಿ ಶಿಕ್ಷಯಾಪ್ಯನಘಯನ್ ಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿ ಪ್ರಭುಃ॥೪೧॥

ಪೂರ್ವಪಾಪಗಳು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಚಿತ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆಂದು ಹೆಸರು, ಇಲ್ಲಿ ಪಾಪಶಬ್ದವು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಉಪಲಕ್ಷಣವು; ಪೂರ್ವಪಾಪಗಳೆಂದರೆ, ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸಂಭವಿಸಿದ ಪಾಪಗಳು, **ಪ್ರಾಮಾದಿಕಂಚೋತ್ತರಂ** - ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪಾಪಗಳೂ, **ಚ**ಕಾರದಿಂದ ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತನಗಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪಾಪಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, **ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಖಂಡಂಚ** - ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಎರಡು ವಿಧವು, ಅಭ್ಯುಪಗತ ಅನಭ್ಯುಪಗತವೆಂಬದಾಗಿ, ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಈ ದೇಹದಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು, ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಮುಂದಿನ ದೇಹದಿಂದ ಕಳೆಯತಕ್ಕದ್ದು, ಇಂತಹ ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಭಾಗವೂ ಕೂಡ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ, **ನ್ಯಾಸೇನ** - ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ, **ಕ್ಷಪಯನ್** - ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದವನಾಗಿ, **ಧೀಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪಾಪ್ಮನಾಂ ಅಜನನಾತ್**-ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನು ವಿವೇಕಿಯಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘವು ಅಂತವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗದೇ ಇರುವದರಿಂದಲೂ, **ಜಾತೇಽಪಿ ತನ್ನಿಷ್ಕೃತೇಃ**-ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಅವಿವೇಕದಿಂದುಂಟಾದರೂ, ಅನುತಾಪ ಉಪರಮಗಳು ಉಂಟಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದಲೂ, **ಕಾಟಲ್ಯೇಽಸತಿ** - ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಠಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, **ಶಿಕ್ಷಯಾಪಿ** - ಅಪುನರ್ವೃದ್ಧಿ, ಅಲ್ಪದಂಡನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲಾಗಲಿ, **ಅನಘಯನ್** - ಆತನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸಿ, **ಪ್ರಭುಃ** - ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ, ನಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮಾಃಪತಿಯು, **ಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿ** - ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಮೋಕ್ಷವ ನೀಡುವನು. ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಈ ದೇಹಾವಸಾನದೊಳಗೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅನಘನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **"ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ವಿಧೂಯ ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ** ಸಾಮ್ಯ ಮುಪೈತಿ" ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಈ ಶ್ರುತಿಯೂ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ "ಏವಂ ಹಾಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಪಾಪ್ಮಾನಃ ಪ್ರದೂಯಂತೇ" (ಛಾಂ ೫. ೧೪೩) ಎಂದೂ, ಏವಮೇವಂ ವಿದಿಪಾಪಂ ಕರ್ಮ ನಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ" (ಛಾಂ. ೪.೧೪೩) ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತವೆಂದೂ, ಆತನಿಗೆ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾಗುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕಮೂಲಕ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧. **ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಪಾಪ ಮಖಿಲಂ** - ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ವಾಘವೆಂದೂ ಉತ್ತರಾಘವೆಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ಈತನು ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ವಾಘವೆಂದೂ ಅನಂತರವಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಾಘವೆಂದೆನಿಸುತ್ತವೆ. **ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಪಾಪವೆಂದು** ಯಾವಾಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಆಗ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಪೂರ್ವಾಘದಲ್ಲೇ ಸೇರಿತು. ಪ್ರಾರಬ್ಧವಲ್ಲದ ಇತರ ಪೂರ್ವಾಘಕ್ಕೆ ಸಂಚಿತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಪ್ರಬಲ ಕರ್ಮಾಂತರವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಪ್ರತಿಬಂಧಕದಿಂದ ಆ ಸಂಚಿತವು ಇನ್ನೂ ಫಲೋನ್ಮುಖವಾಗಿಲ್ಲವು ಫಲೋನ್ಮುಖವಾದುದೇ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ **ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವಪಾಪ ಮಖಿಲಂ** ಎಂಬುವದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಚಿತ ಪಾಪಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಪನ್ನನನುಷ್ಠಿಸಿದ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ತೊಲಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಾವವು

೨. ಇನ್ನು ಯಾವುವು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ ? ಎಂದರೆ **ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಖಂಡಚನಃ.** ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವನ್ನೇನೋ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು ಆದರೆ ಈತನನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಒಂದು ಖಂಡವು, ಒಂದು ಭಾಗವು, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪವು ಎರಡು ವಿಧವು; (೧) ಅಭ್ಯುಪಗತ (೨) ಅನಭ್ಯುಪಗತವೆಂಬದಾಗಿ. ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಭಾಗವು ದೇಹಾಂತರದಿಂದ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಈ ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಭಾಗವೂ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

೩. ಇನ್ನು ಯಾವುವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ ? ಉತ್ತರಾಘದಲ್ಲಿ ಯಾವುವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ ? ಎಂದರೆ **ಪ್ರಾಮಾದಿಕಂ ಚೋತ್ತರಂ,** ಪ್ರಪದನೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪಾಪಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ

ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ವಿಧ ಪಾಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆಂದು (೧) **"ತದಧಿಗಮ ಉತ್ತರಪೂರ್ವಾಘಯೋ ರಶ್ಲೇಷ ವಿನಾಶೌ, ತದ್ವ್ಯಪದೇಶಾತ್"** ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಘಗಳ ವಿನಾಶವೂ ಉತ್ತರಾಘಗಳ ನಿರ್ಲೇಪವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಘವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ವಿನಾ ಮಿಕ್ಕ ಇತರ ಉತ್ತರಾಘಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಕೆಲವು ಉತ್ತರಾಘಗಳು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ದೇಶಕಾಲ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಮಾರ್ಗ ಒಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ಮದುವೆ ದಿಬ್ಬಣದವರು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋದರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳು ಎಂದು ಬೆದರಿಸಿದರೂ, ನಿಶ್ಚಯ ಹೇಳಿದರೆ ದಿಬ್ಬಣದವರಿಗುಂಟಾಗುವ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದೇ ನ್ಯಾಯವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೃತ ಹೇಳುವದು,—

ಸ್ತ್ರೀಷು ನರ್ಮ ವಿವಾಹೇ ಚ ವೃತ್ತ್ಯರ್ಥೇ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟೇ ।
ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥೇ ಹಿಂಸಾಯಾಂ ನಾನೃತಂ ಸ್ಯಾಜ್ಜುಗುಪ್ಸಿತಮ್ ॥(ಭಾಗ)

ಸ್ತ್ರೀಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲೂ, ಪರಿಹಾಸದಲ್ಲೂ, ವಿವಾಹ ನಡೆಸುವದರಲ್ಲೂ, ವೃತ್ತಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲೂ, ಪ್ರಾಣಸಂಕಟ ಉಂಟಾದಾಗಲೂ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಹಿಂಸೆ ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ ಸುಳ್ಳು ನಿಂದಿತವಲ್ಲವು ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಅಪರಾಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದು ಮರುಕಾಂತಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಲೋಪವೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದರೂ ಅಪರಾಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಉಷಸ್ತಿಋಷಿಗಳು ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ಆನೆಯ ಮಾವಟಿಗನನ್ನು ಯಾಚಿಸಿ ಅವನ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವಾದ ಜೊಂದ ಹುರುಳಿಯನ್ನು ಭುಜಿಸಿದುದೂ ಅಧರ್ಮವಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉತ್ತರಾಘಗಳು ಮಾತ್ರ ಆ ಪ್ರಪದನದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

೪. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪ್ರತಿಬದ್ಧನಾದರೆ ಆಗ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವು

(೧) ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರ.

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಪಾಪಾರಂಭಕ ಪಾಪಾಂಶವು. ಇದು ನಿವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆಯೂ ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧನಲ್ಲವೆ, ಹಾಗೆ ಸಙ್ಕಲ್ಪಿಸದೆ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಇದು ಶಮನ ಹೊಂದುವ ರೀತಿ ಹೇಗೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :— **ಜಾತೇಽಪಿ ತನ್ನಿಷ್ಕೃತೇಃ** ಅದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಉಂಟಾಗಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಉಪಾಯದಿಂದ ಸೇರಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನದಿಂದ ಅದೂ ಕೂಡ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. **ಕೌಟಿಲ್ಯೇ ಸತಿ,** ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೋ, ಕಠಿಣಸ್ವಭಾವ ಉಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೋ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ, **ಶಿಕ್ಷಯಾಪ್ಯನಘಯೇತ್,** "**ಇಷ್ಟೈವೈಷಾಂ ಕೇಚಿದುಪಪ್ಲವಾ ಭವಂತಿ**" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಲಘುದಂಡನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕ್ಲೇಶಪಡಿಸಿ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸಿ, **ಅನಘಯೇತ್,** ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಿತ್ತು ಕಾಪಾಡುವನು.

ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಇದು ದೃಪ್ತ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದು. ಆರ್ತನಿಗಾದರೋ, ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವೂ ಕೂಡ ಒಡನೆ ನಾಶವಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನ ಉಂಟಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪಾಪಶಬ್ದವು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಪಗಳು ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪುಣ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು. ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಗಳು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಪುಣ್ಯವು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಒಡನೆಯೇ "ತೇ ತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ವಿಶಾಲಂ ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶನ್ತಿ" (ಗೀ. ೯ ೨೧) ಎಂದೂ, "ಸ್ವರ್ಗೇಽಪಿ ಪಾತಭೀತಸ್ಯ ಕ್ಷಯಿಷ್ಣೋರ್ನಾಸ್ತಿ ನಿರ್ವೃತಿಃ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಈ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಈ ಭೋಗವು ಕಳೆದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಎಂದು ಬೀಳುವೆನೋ ಎಂಬ ಭಯವಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಪುಣ್ಯವೂ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದೇ; "ಆ ಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾಃ ಪುನರಾವರ್ತಿನೋಽರ್ಜುನ" (ಗೀ. ೮. ೧೬) ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠವಲ್ಲದೆ ಇತರ ಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿರುವದರಿಂದ ಪಾಪ

ತುಲ್ಯವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದರಿಂದ ದಾನಧರ್ಮಾದಿಗಳೂ ವಾಪೀ ಕೂಪ ತಟಾಕ ನಿರ್ಮಾಣಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆ ಔಷಧಶಾಲೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸೋಣವೂ, ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಜಾಸುಖಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಧರ್ಮ ಕೆಲಸಗಳೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇದರಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಕೂಡದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆತನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರೆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗುತ್ತೆಂದು ಬಿಡಕೂಡದು. ಬಿಟ್ಟರೇನೇ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಉಂಟು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ "ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾಫಲೇಷು ಕದಾಚನ" ಎಂಬ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನ ಉಪದೇಶವನುಸಂಧೇಯವು. ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಷ್ಟಪಡುವದು ಅಧಮಪಕ್ಷವು. ತನ್ನ ಸುಖದೊಂದಿಗೆ ಇತರರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ಮಧ್ಯಮಪಕ್ಷವು. "ಸ್ವಸುಖದೊಳಾಸೆಯು ತೊರೆದು" ಇತರರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ಉತ್ತಮಪಕ್ಷವು. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಮೋಕ್ಷಪ್ರತಿಬಂಧಕವಲ್ಲದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸಿ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲಿರುವ ಪರಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಆತನ ಸರ್ವಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಆತನು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುವದು ಈ ಶ್ಲೋಕತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಇಂತು

ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧಿಕಾರವಾದ

ಅಪರಾಧಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವ **ಶರ್ಮನ**

ಆಚಾರ್ಯ ಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ

ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವಾದುವು.

ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

ಪುಟ	ಪಜ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೧೩೪೫	೨೭	ಅಹಿತಧಿಯಾಂ	ಆಹಿತಧಿಯಾಂ
೧೩೪೬	೧೪	ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂಶವು	ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂಶವು,
,,	೨೬	ದೇದವತ್ವ	ದೇವತ್ವ
೧೩೫೦	೨೪	ಇತರೆನಿಗೆ	ಇತರನಿಗೆ
೧೩೫೩	೧	ಮೇದೆನುಂ	ಮೇದೆನ್ನು
,,	೨	ಅತಿಶಯಾಧಾನ್ರ	ಅತಿಶಯಾಧಾನಂ
೧೩೫೫	೯	ಅತಿಶಯ್ಯ	ಅತಿಶಯ
೧೩೫೬	೩	ಇದರರ್ಥವು	ಇದರರ್ಥವು.
,,	೮	ಎಂದ	ಎಂದು
೧೩೬೦	೨೨	ಶರ್ವೇಶ್ವರನ	ಸರ್ವೇಶ್ವರನ
೧೩೬೨	೧	ಯುತ್ತಾಲ್	ಯತ್ತಾಲ್
,,	೧೫	ಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ	ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
,,	೧೭	ಸವಸ್ತ	ಸಮಸ್ತ
,,	೨೮	ಈ ವದಕ್ಕೆ	ಈ ಪದಕ್ಕೆ
೧೩೬೩	೧	ಭಕ್ತೇಷು	ಭಕ್ತೇಷು
,,	೧೧	ಆಭ್ಯಧಿಕಾ	ಅಭ್ಯಧಿಕಾ
೧೩೬೮	೫	ಆರಾಧ	ಆರಾಧ್ಯ
೧೩೮೧	೨೫	ಶೇಷಭೂತನೇ	ಶೇಷಭೂತನೇ ;
೧೩೮೪	೩	ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಕ್ಕಳಾದ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಕ್ಕಳಾನ
,,	೬	ಕ್ರಮಂ	ಕ್ರಯಂ
,,	೧೫	ಶೋರಿಟು	ಶೋರಿಟ್ಟು
,,	೧೬	ತಿರುಕ್ಕೋಟ್ಟಿಯೂರ್ಟ	ತಿರುಕ್ಕೋಟ್ಟಿಯೂರ್
೧೩೮೯	೧೦	ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲ	ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು
೧೩೯೦	೯	ಪಿತ್ರ್ಯೈ	ಪಿತ್ರ್ಯಾ
,,	೧೩	ಭರ್ತ್ರೈ	ಭರ್ತ್ರ
೧೩೯೬	೨೨	ಕರ್ಮಕೆ	ಕರ್ಮಕ್ಕೆ
,,	೨೩	ಯಾಗುತ್ತದ್ಕೆ	ಯಾಗುತ್ತದೆ ;
೧೩೯೮	೧೯	ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ	ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
೧೪೦೦	೨೭	ಶ್ರೀರಾಮ ಗೆ	ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೧೪೦೨	೮	ಶೇಷಿತ	ಶೇಷಿತ್ವ
೧೪೦೩	೨೪	ಇಚ್ಛೆಸಿದ್ದರೂ	ಇಚ್ಛೈಸಿದ್ದರೂ
೧೪೦೫	ಕೊನೆಯ ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಈಶ್ವರವುತಾತ್ವನು	ರ್ತ ಈಶ್ವರತ್ವವು ಇತ್ಯಾದಿ
೧೪೧೪	೨೩	ಭುಜ್ಞ್ತ್ವಾ	ಭುಕ್ತ್ವಾ
೧೪೧೬	೨೦	ಸ್ಪೃಷಣೀಯ	ಸ್ಪೃಹಣೀಯ
೧೪೨೦	೧೧	ನೆಡವಾರ್ಕ್ಯಡಿವೈ	ನೆಡವಾರ್ಕ್ಯಡಿವೈ
೧೪೨೩	೧೮	ಎಂಬ ಪಾರ್ಥ	ಎಂಬ ಅಪಾರ್ಥ
೧೪೨೪	೭	ಪರಿತ್ಯಾಗೇ-ಅ	ಪರಿತ್ಯಾಗೇ
,,	೧೬	ಸಂಚಯ	ಸಂಚಿತ
೧೪೨೫	೧	ದುದರಿಂದ	ಅದುದರಿಂದ
೧೪೨೬	೨೧	ಮಾಡಿ	ಮಾಡದೆ
,,	ಕೊನೆಯ ಪಙ್	ಹಾನಿಯು	ಹಾನಿಯು.
೧೪೨೭	೧೭	ವಿನ್ದದಿ	ವಿನ್ದತಿ
,,	೧೯	ಹೊಂದುವರು	ಹೊಂದುವರು.
೧೪೨೮	೨	ಶಾಸ್ತ್ರದಿರಪೇಕ್ಷ	ಶಾಸ್ತ್ರನಿರಪೇಕ್ಷ
೧೪೩೩	ಕೊನೆಯಪಙ್ಕ್ತಿ	ಇರುನ್ದತಾಳ್	ಇರುನ್ದನಾಳ್
೧೪೩೬	,,	ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ	ಆತನಲ್ಲಿ
೧೪೪೩	೫	ಧುವ	ಧ್ರುವ
೧೪೪೫	ಕೊನೆಯಪಙ	ಶನಸ್ಪರ್ಶ	ಶ್ಚನಸ್ಪರ್ಶ
೧೪೫೦	೬	ಯುಷಾಕಂ	ಯುಷ್ಮಾಕಂ
೧೪೫೧	೬	ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ	ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ
೧೪೫೪	೧೫	ದ್ರೇಹ	ದ್ರೋಹ
೧೪೭೯	೧೬	ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರ	ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರ
೧೪೮೧	೧೭	ಪ್ರಮಾಣವು	ಪ್ರಮಾಣವು.
೧೪೯೦	೧೯	ಮನಾಮುಸಾರ	ಮನಾನುಸಾರ
೧೪೯೧	೨೧	ಪ್ರಭವ	ಪ್ರಭಾವ
೧೪೯೮	೭	ವೈಗುಣ್ಯ	ವೈಗುಣ್ಯ
,,	೧೨	ಲೋಪವೂ	ಲೋಪವೂ.
೧೫೧೬	೮	ಭಾರಾ	ಭಾರ್ಯಾ
೧೫ ೯	೧೯	ಪೀಡಿತರಾಗಿ	ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮರಾ

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೧೫೨೩	೩	ಶರಣಂ ವ	ಶರಣಂ ಹಿ ವಃ
,,	೨೩	ಕಕ್ಷಕಳು	ರಕ್ಷಕಳು.
೧೫೩೯	೫	ಶರೀರಾಂಭಕ	ಶರೀರಾರಂಭಕ
೧೫೪೭	೨೩	ಅಮಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ	ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ
೧೫೪೯	೭	ವಿರ:ದ್ಧವಾದುದು	ವಿರುದ್ಧವಾದುದು.
೧೫೫೫	೧೩	ಅಂಗೀಕರಿಸಿರೆ	ಅಂಗೀಕರಿಸಿರು
೧೫೫೮	೨೧	ಗರುತ್ಮಂತನು	ಗರುತ್ಮಂತನು.
,,		ಬಿದು	ಬಿದ್ದು
,,	೨೨	ಇಂತಹ್ದ	ಇಂತಹ
೧೫೬೧	೭	ಅಸಾಧ್ಯವು	ಅಸಾಧ್ಯವು.
೧೫೬೪	೮	ನಾಗುವನು	ನಾಗುವನು.
,,	೯	ಉದಲ್ಲಿ	ದಲ್ಲಿ
,,	,,	ಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.	ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
೧೫೭೧	ಕೊನೆಯಪಙ್ಕ್ತಿ	ಉಪಾಯನಷ್ಠಾನ	ಉಪಾಯಾನ:ಷ್ಠಾನ
೧೫೭೫	೨೧	ಹೊಂದಿದದಲ್ಲವು	ಹೊಂದಿದುದಲ್ಲವು.
೧೫೭೭	೨೪	ಇರತ್ತದೆ.	ಇರುತ್ತದೆ.
೧೫೮೩	೨೩	ಭಾಗವ	ಭಾಗವತ
೧೫೮೪	೨೦	ಕ್ಷ್ಮಾಪಣೆಯನ್ನೆ	ಕ್ಷ್ಮಾಪಣೆಯನ್ನೇ
೧೫೮೬	ಕೊನೆಯಪಙ್ಕ್ತಿ	ಭಾಗವತನಾನದನೋ	ಭಾಗವತನಾದನೋ
೧೫೯೨	೧೪	ಧುರ್ಯೋಧನ	ದುರ್ಯೋಧನ
೧೫೯೪	೧೮	ಶಿಕ್ಷೆಯೂ	ಶಿಕ್ಷೆಯೂ.
೧೬೦೨	೧೪	ಪೂರ್ವ್ವಕವಾಗಿ	ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
,,	೨೭	ಪ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಭಿ ರವವ ಅೃದ್ಧಿ ಊಂದಿದ	ಪರಮ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ